

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 755
Παρασκευή
25 Ιανουαρίου 20
Ευρώ 4 / Δρχ. 13€

Σε ελεύθερη πτώση

13 ΙΑΝ. 2003

Μάρια Μόργκενστερ

- Το πολύκροτο διαζύγιο Εθνικής-ALPHA
- Η περιοδική «νεκροφιλία» του ΠΑΣΟΚ
- Σομαλία: Το άλλο Αφγανιστάν;
- Συνέντευξη του ιστορικού Μαρκ Μαζαουερ
- Η κρίση και τα παιχνίδια των ΜΜΕ
- Η ΕΔΑ στην εποχή μας

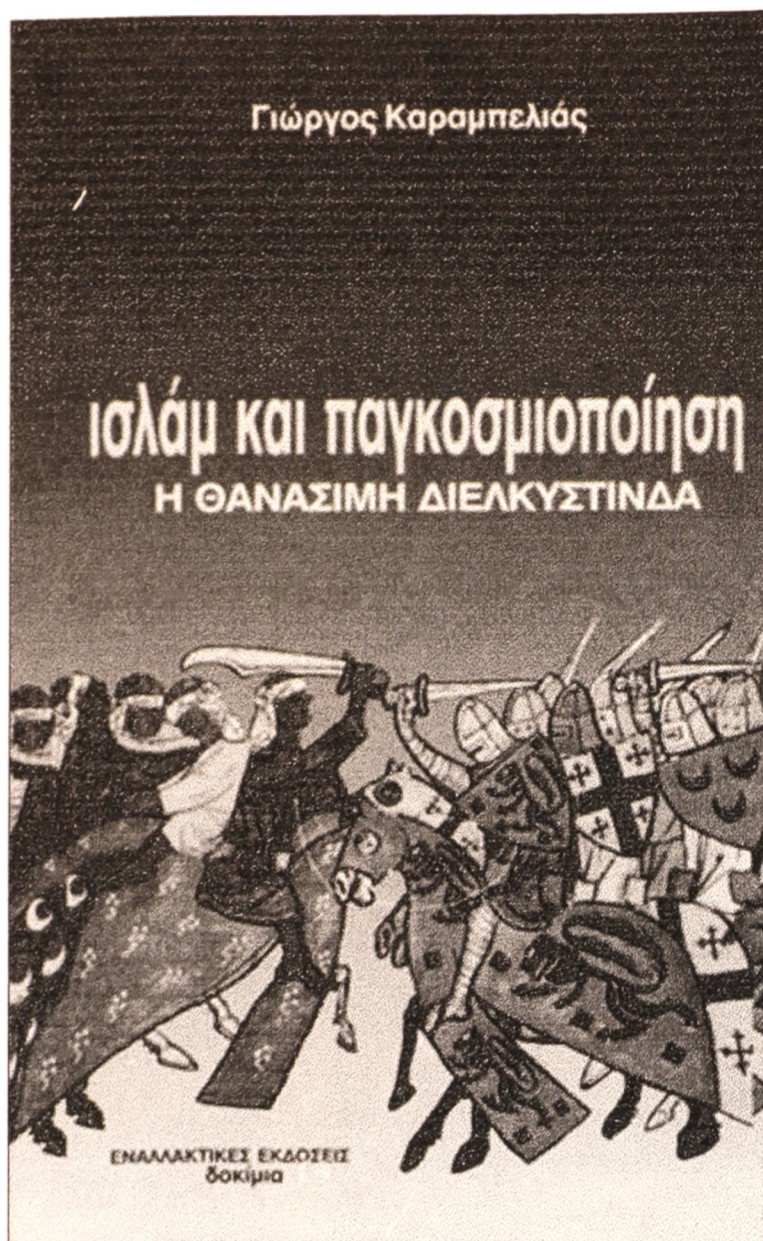
ISSN 1108-9822

9 771108 982000

04

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γιώργος Καραμελιάς

ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

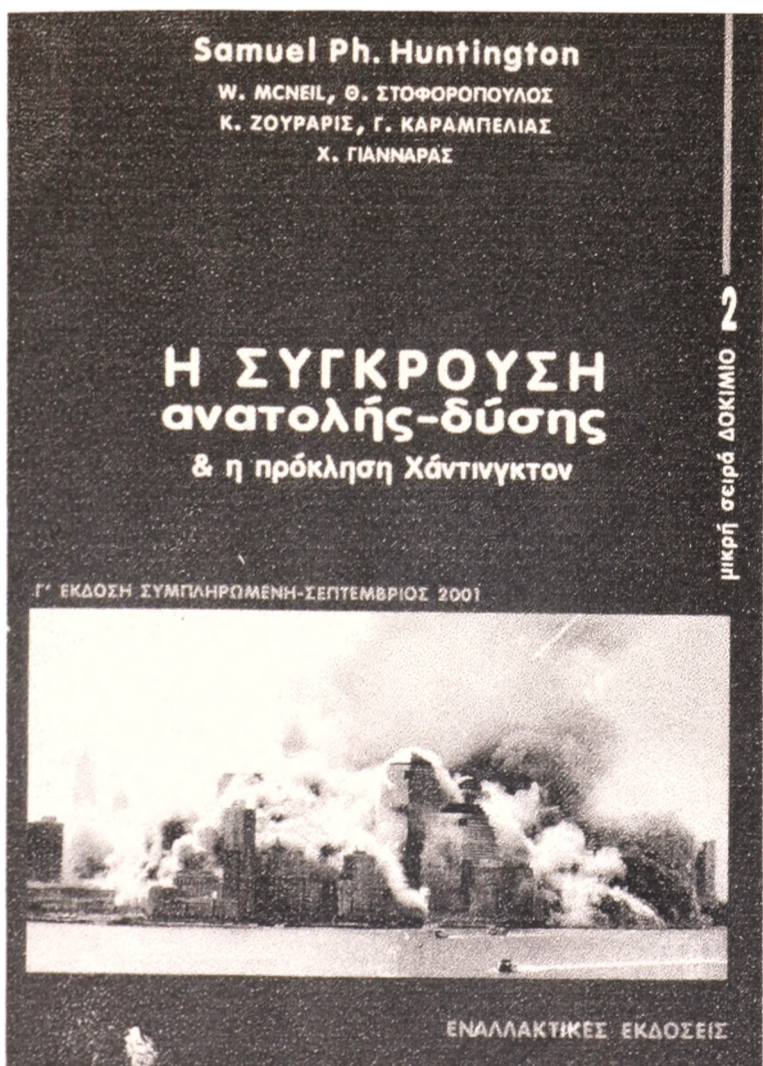
Η ΘΑΝΑΣΙΜΗ ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ

σελ. 240, Οκτώβριος 2001.

Πριν προλάβει να χωνευτεί η λογική του τέλους της ιστορίας που ανήγγελλε από τις ΗΠΑ ο *Φουκουγιάμα*, οι εξελίξεις σε "Βορρά" και "Νότο" υπενθύμισαν πως όχι μόνο η ιστορία υπάρχει αλλά και ότι το "ειδύλλιο" που συνόδευσε την κατάρρευση της μιας υπερδύναμης και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, φτάνει στο τέλος του: Πόλεμος στον Κόλπο, αιματηρή αποσύνθεση της Γιουγκοσλαβίας και της Σοβιετικής Ένωσης, οικονομική ανάδυση της Νότιας και Ανατολικής Ασίας, κρίση των χρηματιστηρίων, ανάπτυξη του κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης, τέλος, το φοβερό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

...Η *παγκοσμιοποίηση*, προκαλώντας βαθύτατες ανατροπές σε πολιτισμούς και κοινότητες, ανασκάπτοντας παραδοσιακές και μη ταυτότητες, επιβάλλοντας εκ των άνω ένα ενιαίο κοινωνικό και πολιτισμικό μοντέλο, οδηγεί –ιδιαίτερα σε πολιτισμικά πρότυπα εξόχως παραδοσιοκεντρικά όπως το Ισλάμ– σε αντιδράσεις που πλήττουν *καιρία* την ίδια την αναπαραγωγή της.

...Αν και ο ισλαμισμός ως πολιτικο-κοινωνική θεωρία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες απόπειρες απάντησης στην περιθωριοποίηση του Τρίτου Κόσμου, εντούτοις, ακόμα και στις πιο ριζοσπαστικές εκδοχές του, δεσμεύεται από τον θρησκευτικό χαρακτήρα των κυρίαρχων δοξασιών, αυτοϋπονομεύει το απελευθερωτικό του περιεχόμενο και υπ' αυτή την έννοια μπορεί να χαρακτηριστεί μάλλον ως *κίνημα αντίστασης* και όχι ως *απελευθερωτικό κίνημα*.

Samuel Ph. Huntington

W. McNeil, Θ. Στοφορόπουλος, Κ. Ζουράρις, Γ. Καραμελιάς,
Χ. Γιανναράς

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗΣ-ΔΥΣΗΣ

ΚΑΙ Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΧΑΝΤΙΝΓΚΤΟΝ

σελ. 176, 1^η έκδοση συμπληρωμένη, Σεπτέμβριος 2001.

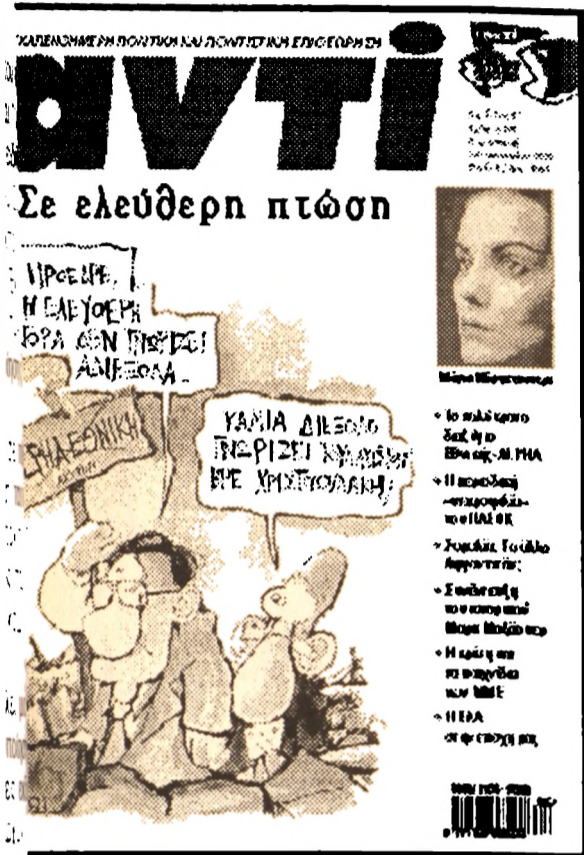
Ένα βιβλίο-παρέμβαση στη συζήτηση για τη "σύγκρουση των πολιτισμών", η οποία, σύμφωνα τον Σάμιουελ Χάντινγκτον, θα καθορίσει τις πολιτικές εξελίξεις του 21ου αιώνα.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου αποτελείται από την εισαγωγή του Γιώργου Καραμελιά στην οποία αναλύεται το πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσονται οι ιδέες του Χάντινγκτον, όπως με δραματικό τρόπο επιβεβαιώθηκαν με την επίθεση στο World Trade Center και στο Πεντάγωνο.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει δύο βασικά κείμενα του Χάντινγκτον, που συνοψίζουν την άποψή του σύμφωνα με την οποία η Δύση θα πρέπει να οργανωθεί ως "φρούριο" απορρίπτοντας τη φενάκη της παγκοσμιοποίησης. Το σχήμα του είναι το εξής: συγκρότηση του κόσμου σε καθορισμένες ζώνες επιρροής, με τη Δύση ως τον κυρίαρχο επιδιαιτητή του παιχνιδιού και εκκαθάριση του εσωτερικού μετώπου από στοιχεία "ξένων" πολιτισμικών χώρων.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος είναι στην ουσία μία κριτική ανάλυση των ιδεών του Χάντινγκτον από τον επίτιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου του Σικάγο, Γουίλιαμ Μακ Νηλ, ενώ από ελληνικής πλευράς επιχειρούν να απαντήσουν στην "πρόκληση Χάντινγκτον" οι Χρήστος Γιανναράς, Κώστας Ζουράρις και Θέμος Στοφορόπουλος.

Περίοδος Β' Έτος 29ο • Τεύχος 755
 Παρασκευή 25 Ιανουαρίου 2002
 Τιμή τεύχους: 4 ευρώ / 1363 δρχ.
ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
 Τηλ. 72.32.713-72.32.819, Fax: 72.26.107
 ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>
 e-mail: chraprou@otenet.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης
ΥΠΕΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Κωνσταντίνος Νούλας
ΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτράκη
ΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Σταύρος Παρίσης
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.
 Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 62 97 600
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
πα συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,
 Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 250 ευρώ
 Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
 Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,
 ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
 Εξαμ. 65 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 130 δολ. ΗΠΑ
ΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
 για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
 έντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
 ασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ! ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ!** 4
- Τάσος Αναστασίου: Γελοιογραφία 5
- **ΑΝΤΗΝΩΡ:** Τα θαύματα τελείωσαν -Τι χρη ποιείν;... 6
- **ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ** 8
- **Κ. Τσαλόγλου: Εθνική-ALPHA BANK:**
 Το πρόωρο τέλος μιας «ασαφούς» συγχώνευσης 12
- **Θεοχάρης Παπαμάργαρης: ΕΘΝΙΚΗ/ALPHA BANK: Γιατί δεν έγινε ο γάμος;** 14
- **Στέφανος Προτεστάκις: ΥΠ. ΕΞω ρε!** 15
- **Αλέκος Τζιόλας: Η περιοδική «νεκροφιλία» του ΠΑΣΟΚ** 16
- **Αντ. Αεροπορικός: Η απαξίωση της Ολυμπιακής Αεροπορίας** 18
- **Γιάννης Παπαθεοδώρου: Η ΕΔΑ στις μέρες μας** 20
- **Β. Σταχτής: Η αβάσταχτη ελαφρότητα της πολιτικής τους** 22
- **Αλέκος Τζιόλας: Υποκοσμικός «ημετερισμός»** 23
- **Γιάννης Γιαχανατζής: ΜΜΕ - Η κρίση κρίση και τα παιχνίδια παιχνίδια** 24
- **Κώστας Θ. Καλφόπουλος: Συνέντευξη με τον ιστορικό Μαρκ Μαζάουερ** 26
- **Ρεπόρτερ: Κακαουνάκια 'μ, Γρουλλάκια 'μ, Κοκκαλάκια 'μ...** 28
- **ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Η βαλκανική μιζέρια** 31
- **Ευάγγελος Αρεταίος: Ηγέτες με ικανότητα** 32
- **Αστέρης Χουλιάρης: Σομαλία- το νέο Αφγανιστάν;** 34
- **ΕΧ-LIBRIS** 36
- **Ελένη Καρασαββίδου: Από τον θεατρικό λόγο στη θεατρική γλώσσα** 38
- **ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ** 40
- **ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ** 48
- **Ειρήνη Μουντράκη-Γρηγόρης Ιωαννίδης: Η Μάγια Μόργκενστερν στην Αθήνα** 52
- **Δημήτρης Χαρίτος: Τάματα και κατάρεις** 55
- **Βασίλης Μαζωμένος: Το βέβηλο και το ιερό** 56
- **Σωτήρης Λιόντος: David Gascoyne** 58
- **Πάρης Μπουρλάκης: Για το Πέραμα και τα σκυλάδικα τραγούδια** 60
- **Ντόρα Ηλιοπούλου Ρογκάν: Η ταυτότητα** 61
- **Δημήτρης Φιλιππίδης: Αρχιτεκτονικές μεταφορές** 62
- **ΒΙΒΛΙΟ** 64

Σκίτσο εξωφύλλου: Κώστας Κουφογιώργος

ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ! ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ!

*ΑΣ ΔΟΥΜΕ τα πράγματα απροκατάληπτα και από τη σκοπιά του αριστερού ψηφοφόρου. Διότι από τη σκοπιά του αριστερού ψηφοφόρου μας καλούν να τα δούμε ο κ. Γενικός Γραμματέας αλλά και ο Πρόεδρος του Κινήματος που διαμηνύουν: *Απέναντί μας έχουμε μια Δεξιά. Και γνωρίζουμε τι σημαίνει Δεξιά. Μαζί θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε συμπληρώνοντας ιδέες και σχέδια για το καλό του τόπου. Τόσο απλά.**

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ συμμαχίες δεν εφαρμόζονται όμως με την προοπτική της άμεσης, της επερχόμενης εκλογικής αναμέτρησης. Αυτές οι τακτικές ακολουθούνται από πολιτικούς που προσπαθούν να διασώσουν μια κοινοβουλευτική καριέρα. Αυτό έπραξε στο παρελθόν ο Γεώργιος Παπανδρέου όταν προσεχώρησε στον Ελληνικό Συναγερμό του Παπάγου, αυτό έπραξε πολύ πρόσφατα ο Στέφανος Μάνος όταν κατέβηκε στις εκλογές με την Ν.Δ., αυτό έπραξε το ΚΚΕ στις εκλογές του 1977 όταν συνέληξε την Συμμαχία. Διέσωσαν προσωρινά την καριέρα τους όμως απέτυχαν ως παρεμβατικοί πολιτικοί μηχανισμοί· όλοι.

ΥΠΑΡΧΕΙ και η αντίθετη τακτική: Την ακολούθησε ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1974 όταν πρότιμήσε να ξεκινήσει μόνος του με το ΠΑΣΟΚ και άφησε τον Γεώργιο Μαύρο να διεκδικήσει τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και το 1989 το ΚΚΕ και η ΕΑΡ συνέληξαν το Συνασπισμό όταν φαινόταν ότι αυτές οι δύο δυνάμεις της Αριστεράς προσέγγιζαν την επερχόμενη κρίση με όμοιο σκεπτικισμό και δήλωναν ότι θα προχωρήσουν σε καινούριες βάσεις.

ΠΟΙΟ ΜΕΛΛΟΝ όμως έχει μια πολιτική επιλογή συμμαχίας με το ΠΑΣΟΚ, λ.χ., όταν θα ακούμε τον Βαγγέλη Γιαννόπουλο να φωνάζει απευθυνόμενος προς τον Ν. Αθανασόπουλο «Καλαμπόκι! Καλαμπόκι!», ή έναν καθ'όλα ανυπόληπτο πρόσωπο, στενό σύμβουλο του πρωθυπουργού, τον κ. Παναγιώτη, να απλώνει το ποδάρι μέχρι την Κύπρο και να συζητά «συνομοσπονδιακές λύσεις»; Αυτό δεν μας το εξηγούν καθόλου οι «εκσυγχρονιζόμενοι συνασπιστές».

ΤΟ ΠΑΣΟΚ έχει απολέσει πλήρως την αξιοπιστία του απέναντι στον ελληνικό λαό. Τα στελέχη του έχουν μετεξελιχθεί σε βρονκόλακες της κρατικής μηχανής, είναι, στην μεγάλη τους πλειονότητα, καρεκλοκένταυροι και μιζαδόροι. Αυτή είναι η θλιβερή εικόνα. Είναι μια θλιβερή εικόνα που αναγκάζει κάθε απλό πολίτη/ψηφοφόρο του ΠΑΣΟΚ να απολογείται ντροπαλά και είτε να καταφεύγει σε μύθους που άλλοτε αναφέρονται στα φάσματα μιας παλαιάς σοσιαλιστικής οπτασίας είτε να σφυρίζει στους τόνους ενός εκσυγχρονιστικού ευρωπαϊκού ρυθμού.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ έχασε στο παρελθόν την ευκαιρία να πείσει ότι είναι ένα ζωντανό κίνημα. Έδειξε όλα αυτά τα είκοσι χρόνια διακυβέρνησης ότι το μόνο που το ενδιαφέρει είναι η διατήρηση της εξουσίας και αυτό το οδήγησε στη συντήρηση, σε επικοινωνιακά παίγνια, σε ψευδολογίες. Κατακεύει την Αριστερά όχι γιατί προτείνει μια αριστερή προοπτική αλλά γιατί του λείπουν οι ψηφοί των αριστερών ώστε να συμπληρώσει τα κρίσιμα νούμερα. Θα μπορούσε, με την προοπτική της επόμενης ημέρας να αποφασίσει και να συμπράξει στην αναδιάρθρωση του πολιτικού χάρτη. Είναι απλό: Καθιέρωση της απλής αναλογικής. Όμως αποφάσισε να εγκαθιδρύσει ένα δικομματικό σύστημα όπου ανά τετραετία οι πολίτες θα πρέπει να αποφασίσουν «άσπρο» ή «μαύρο».

ΕΧΑΣΕ ΠΟΛΛΕΣ ευκαιρίες το ΠΑΣΟΚ να συμπράξει με την Αριστερά όταν πραγματικά διακυβευόνταν κρίσιμα ζητήματα. Αλλά είδε πάντοτε τη σύμπραξη ως υποταγή με αντάλλαγμα τη διανομή οφικίων, κάτι στο οποίο πολλά στελέχη της Αριστεράς ενέδωσαν· είδαν την ευκαιρία της προσωπικής τους σταδιοδρομίας. Είδαν τη σύμπραξη ως απόδραση από μια μίζερη ζωή. Απέδρασαν ψάχνοντας όλο και βρίσκουν ευήκοα ώτα σε αρκετούς που στεγάζει ακόμη ο Συνασπισμός. Η αριστερή πολιτική γιατί αυτή μας ενδιαφέρει και όχι το πολιτικό μέλλον του Νίκου Κωνσταντόπουλου και του Παναγιώτη Λαφαζάνη ή της Μαρίας Δαμιανάκη και του Μιχάλη Παπαγιαννάκη θα πρέπει να κάμει διαφορετικές επιλογές.

ΕΙΝΑΙ σχεδόν τραγελαφικές οι εικόνες που εμφανίστηκαν τις τελευταίες ημέρες: Και ο Κώστας Λαλιώτης και ο Κώστας Καραμανλής εκθειάζουν την αριστερά με την ευκαιρία των 50 χρόνων από την ίδρυση της ΕΔΑ. Πώς τους έπιασε ξαφνικά τέτοιος πόνος; Μα για τα κόμματά τους ενδιαφέρονται απλώς οι άνθρωποι... Η Αριστερά έχει και οριοθετημένα σύνορα και υπάρχει. Τα «μεγάλα κόμματα» θέλουν απλώς να την κατασπαράξουν. Ας το έχουν κάποιιοι στο μυαλό τους...

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΟΒΙΔΙΟΣ Ο ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 2009

ΕΙΝΑΙ ΕΙΣΩΦΡΕΝΙΚΟ! ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΛΕΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΡΑΝΤΣΟ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΤΕΞΑΣ! ...ΚΙ ΑΝ ΤΟΥΣ ΕΝΑΝΤΙΘΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΙ ΝΑ ΣΕ ΜΠΛΕΞΟΥΝ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑΝ ΠΟΛΕΜΟ!

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ: Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΙΣΧΥΡΟΥ! ...ΚΙ ΥΣΤΕΡΑ ΑΝΑΡΤΩΤΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΤΟΥΣ ΧΩΝΕΥΟΥΝ ΟΥΤΕ ΟΙ ΑΡΙΣΤΕΡΟΙ ΟΥΤΕ ΟΙ ΔΕΞΙΟΙ!..

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, ΒΕΒΑΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΝΟΗΤΟ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΠΛΕΟΝ ΝΑ ΚΑΤΑΦΕΥΓΟΥΜΕ ΣΕ ΣΠΑΣΗΘΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΑΝ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΟΙ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

...ΚΙ Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΣ Ν'ΑΝΕΧΤΕΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΕΜΦΟΝΕΣ ΜΑΣ ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ, ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ!..

...ΤΕΤΟΙΕΣ ΩΡΕΣ, ΛΟΙΠΟΝ, ΠΟΥ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΝΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΡΙΞΟΥΜΕ, ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ; ΔΙΑΡΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΝΙΟΜΑΣΤΕ ΟΤΙ ΜΑΣ ΑΔΙΚΟΥΝ ΚΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΙΑΔΗΜΟΥΝΟΜΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕΡΒΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΚΟΥΡΔΟΥΣ ΚΙ ΟΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΡΙΤΟΚΟΣΗΝΙΚΟΥΣ ΤΑΡΑΞΙΕΣ!

...ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ, ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΤΙΣ ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΗΠΑΡΟΥΦΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ ΝΑ ΚΟΙΤΑΞΟΥΜΕ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΜΑΣ! ΟΣΟ ΠΙΟ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ, ΤΟΣΟ ΠΙΟ ΚΑΛΗ ΜΟΙΡΑΣΙΑ ΘΑ ΠΕΤΥΧΟΥΜΕ!

Τα «θαύματα» τελείωσαν – Τι χρη ποιείν;...

ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ συνεχούς πρωθυπουργίας συμπλήρωσε, την περασμένη Τρίτη, ο κ. Κώστας Σημίτης – «μια από τις διαρκέστερες της νεότερης ιστορίας μας», κατά πως έγραψε ο Αντώνης Καρκαγιάννης στην *Καθημερινή*... Με διαφορά λίγων ημερών, η επέτειος συνέπεσε με την καθιέρωση του ευρώ ως του νέου ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος και με τη σύνδεση της οικονομίας μας με τις οικονομίες των χωρών της ευρωζώνης, ενώ επίμαχο πλανάται, πάντοτε, το ερώτημα: *Θα τα καταφέρουμε; Θα μπορέσει η Ελλάδα, μέσα σε συνθήκες σκληρού ανταγωνισμού να δώσει τη δική της μάχη και να επιτύχει;*

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, η επέτειος έμελλε να συμπέσει με σειρά ατυχών συμβάντων, αλλά και δυσοίωνων εκτιμήσεων, αν όχι και με καταγίδια απεργιών ή επερχόμενων απεργιών. Από τα συμβάντα, το ατυχέστερο, ασφαλώς, ήταν η αποτυχία της συγχώνευσης της *Εθνικής Τράπεζας* με την *Άλφα Μπανκ*, με τον πρωθυπουργό να επιρρίπτει την ευθύνη (για το φιάσκο) στη διοίκηση της *Άλφα* και με την κυβέρνηση να επιταχύνει τις «διαρθρωτικές αλλαγές» – διάβαζε την ιδιωτικοποίηση της «Ολυμπιακής», του Σκαρμαμαγκά και των Ελληνικών Πετρελαίων. Ως προς τις δυσοιόνες εκτιμήσεις, απεχθέστερη προβάλλει η «*πρόβλεψη*» του Θ. Πάγκαλου (με άρθρο του στο *Βήμα*), σύμφωνα με την οποία «*το Πασόκ – αν δεν συμβεί θαύμα – θα χάσει τις εκλογές*». [Ορισμένοι σχολιαστές υποστηρίζουν ότι αν ο Θ. Πάγκαλος ήταν εν ενεργεία υπουργός – και όχι πρώην υπουργός... –, η πρόβλεψη θα ήταν διαφορετική. Πλην, ο Θεόδωρος Πάγκαλος στηρίζει την εκτίμησή του αυτή στο ότι το ΠΑΣΟΚ «*έχασε βαθμιαία την επαφή του με ένα τμήμα των λαϊκότερων στρωμάτων*», για να αράξει, τελικά, «*στους κόλπους της “λαϊκής” δεξιάς*».]

ΣΤΙΣ ΔΥΣΟΙΩΝΕΣ προβλέψεις, ήρθε να προστεθεί η καταγίδα των απεργιών στην Παιδεία (από τα δημοτικά μέχρι τα ΑΕΙ...), ενώ οι αγρότες ετοιμάζονται να παρατάξουν τα τρακτέρ τους σε κομβικά σημεία των εθνικών δρόμων, σε περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης. Ήδη, στον ημερήσιο Τύπο, αναγράφονται τίτλοι όπως: «*Τα χιόνια έλιωσαν, τα τρακτέρ έρχονται...*», με τους αγρότες να διαμηνούν ότι «*όλα εξαρτώνται από τη διάθεση της πολιτείας*».

ΤΑ 50ΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΕΔΑ ΚΑΙ ΤΑ «ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ» ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Η ΕΝΙΑΙΑ Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ) υπήρξε –κατά κοινή παραδοχή– μια από τις φωτεινές και δημιουργικές σελίδες του αριστερού προοδευτικού κινήματος της πατρίδας μας. Και ήταν φυσικό, στη μεγάλη συγκέντρωση-εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε, με πρωτοβουλία του ΣΥΝ, την περασμένη Δευτέρα, στο «Ακροπόλ», ν' ακουθούν, με την ευκαιρία των 50χρόνων της, λόγοι θερμοί, λόγοι τιμής, για την τεράστια συμβολή της στην καταπολέμηση του μετεμφυλιακού παρακράτους, αλλά και στην ενότητα των δυνάμεων της αριστεράς.

ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ αυτή της ΕΔΑ εξήραν όχι μόνο οι ομιλητές της εκδήλωσης (ο Μανώλης Γλέζος, ο Λεωνίδας Κύρκος, η Β. Θανασέκου και ο Θόδωρος Μαλιζιώσης) ή ο πρόεδρος του ΣΥΝ, Νίκος Κωνσταντόπουλος, αλλά και ο πρόεδρος της Βουλής Απ. Κακλαμάνης, ο πρόεδρος της Ν. Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής, ο γραμματέας του ΠΑΣΟΚ Κ. Λαλιώτης και ο εκπρόσωπος του ΔΗΚΚΙ Γ. Παπασίμος, μέλος της Πολιτικής Γραμματείας του κόμματος. [Μοναδικός «απών» το ΚΚΕ, το οποίο –κατά μια διατύπωση του Χαρ. Φλωράκη– θεωρούσε την ΕΔΑ «*ένα τίποτε*» ή απλή «*προμετωπί-*

δα του ΚΚΕ»...]

ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ, ο Κ. Καραμανλής, αφού τόνισε ότι «*η ΕΔΑ έδωσε πολλά και πήρε λίγα*», επεσήμανε την ανάγκη ενότητας των προσπαθειών, στην αντιμετώπιση προβλημάτων εθνικής διάστασης και σημασίας. «*Αντί της στείρας αντιπαράθεσης –είπε– μπορούμε και πρέπει να επιδοθούμε σε άμιλλα προσφοράς*». Από την πλευρά του, ο Κ. Λαλιώτης επανήλθε στη γνωστή πρότασή του (αλλά πάντοτε χωρίς εξειδικεύσεις) «*για ένα φερέγγυο διάλογο συνεργασίας και προγραμματικών συγκλίσεων ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και στα άλλα κόμματα της δημοκρατικής Αριστεράς*». Των δυο ομιλιών, είχε προηγηθεί ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, ο οποίος εξέφρασε την ευχή «*να βρούμε τη δύναμη, την πνευματική και πολιτική τόλμη που απαιτείται για να πλησιάσουμε το παράδειγμα της ΕΔΑ*», αλλά και το δικαίωμα της σύγχρονης αριστεράς να δραματίσει τον δικό της ρόλο, να έχει την δική της διακριτή και αποτελεσματική παρουσία.

ΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟ, κατά την *Ελευθεροτυπία*, που χαρακτήρισε την εκδήλωση για τα 50χρονα της ΕΔΑ, ήταν «*ο διαγωνισμός προσκλήσεων για συνεργασία*», από μέρους τόσο της Νέας Δημοκρατίας, όσο και του ΠΑΣΟΚ. Στις «*προσκλήσεις*» αυτές δεν υπήρξε συνέχεια, από πλευράς ηγεσίας του Συνσπισμού. Στη Θεσσαλονίκη, όμως, σε εκδήλωση που οργάνωσε η «*Ανανεωτική Συσπείρωση*» του ΣΥΝ (για να υποστηριχθεί η υποψηφιότητα του καθηγητή Τ. Κουράκη, για τον Δήμο Θεσσαλονίκης), ο ευρωβουλευτής του ΣΥΝ Μιχ. Παπαγιαννάκης διατύπωσε την άποψη ότι «*είναι ώριμες οι συνθήκες για ανάληψη πρωτοβουλιών για διάλογο και άνοιγμα διαφορετικών προοπτικών για τη διακυβέρνηση της χώρας, σε όλα τα επίπεδα*».

ΠΑΣΟΚ: ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΜΕ «ΑΞΙΟΛΟΓΗ ΕΛΚΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ»!

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν στον κόσμο της Αριστεράς, η εσωστρέφεια στο ΠΑΣΟΚ παίρνει και δίνει, ιδιαίτερα μετά τις δημόσιες αρνήσεις των Ειρήνης Παπά, Μπουτάρη και Φασούλα, σε ό,τι αφορά τους δήμους Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πειραιά. Και το μεν επιτελείο του ΠΑΣΟΚ αναζητεί πάντοτε υποψηφίους με «αξιόλογη ελκτική δύναμη», αλλά αυτό δεν εμποδίζει –όπως καταγγέλλει ο Μ. Παπαϊωάννου– «αναρροές σε ονόματα, για τα οποία δεν γίνεται λόγος», ενώ, αντιθέτως, καταβιβάζονται υποψηφιότητες, «που θα μπορούσαν να προσφέρουν»... Πάντως, μέχρι στιγμής, ως επικρατέστερος υποψήφιος, για τη δημαρχία της Αθήνας, φέρεται ο Χρ. Παπουτσή, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος δηλώνει ότι είναι έτοιμος να λειτουργήσει «με βάση τα αντανεκλαστικά της γενιάς του, που δεν δέχεται τη μιζέρια και την ηττοπάθεια».

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, τα περί υποψηφιότητας Παπουτσή, συνέπεσαν –πέρα από την «πρόβλεψη» του Θ. Πάγκαλου– και με τη δήλωση Α. Τσοχατζόπουλου, ο οποίος, όχι μόνο δεν αμφισβητεί το προβάδισμα της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και το εξηγεί: το προβάδισμα οφείλεται –δηλώνει– «στις αδυναμίες του ΠΑΣΟΚ και στην κριτική ενός τμήματος του λαού απέναντί μας, για παραλείψεις, καθυστερήσεις και απομάκρυνση από τα προβλήματα του ανθρώπου». Στις δηλώσεις Παγκαλου και Τσοχατζόπουλου, ορισμένοι σχολιαστές προσθέτουν την εναντίωση σειράς στελεχών του ΠΑΣΟΚ στο λεγόμενο «σκληρό ροκ» του γραμματέα του ΠΑΣΟΚ Κ. Λαλιώτη – τακτική η οποία απάδει «από το ήθος που πρέπει να χαρακτηρίζει ένα σύγχρονο, προοδευτικό κόμμα, όπως είναι το ΠΑΣΟΚ»

[Σχετικά λέγεται ότι δύο στελέχη του ΠΑΣΟΚ απέστειλαν στον πρωθυπουργό φωτοτυπία πρόσφατου (11ης Ιανουαρίου) άρθρου του Μάρκου Δραγούμη στην αγγλόφωνη εφημερίδα *Άθηνς Νιουζ*, όπου παρατίθενται οι στίχοι (lyrics) που επενδύουν τη μουσική επιφανών συγκροτημάτων σκληρού ροκ, όπως είναι, λόγου χάρη, το συγκρότημα Slayer ή το συγκρότημα Slipknot, κ.ά. Οι στίχοι είναι άθλιοι: Πότε εξυμνούν την «απο-

Δεκέμβριος 1962. Το δημοσιογραφικό επιτελείο της Αυγής στην επίσκεψη του Μπόρις Πολεβόι.

τελεσματικότητα» του Άουσβιτς (ο «Άγγελος του θανάτου πίνει αίμα για χάρη της Αρίας φυλής»), τότε περιγράφουν την ιεροτελεστία μιας παρθένας που «σφάζεται από τον Σατανά», τότε ωραιοποιούν τον φόνο («όλο λες πως θα σκοτώσεις, / αλλά δεν το κάνεις...») και τότε καλούν τον ακροατή του σκληρού ροκ (η πλέον ήπια εκδοχή) «να γλυτώσει τον τραγουδιστή από την τρέλα του»... Τα δυο στελέχη του ΠΑΣΟΚ ερωτούν τον πρωθυπουργό: *Με τέτοια μουσική υπόκρουση θα πορευθούμε στις εκλογές, για να τις κερδίσουμε;*

ΚΥΠΡΟΣ: ΚΛΗΡΙΔΗΣ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΥΖΗΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ...

Η ΠΡΩΤΗ ουσιαστική συνάντηση Κληρίδη-Ντενκτάς, με θέμα την κατανομή των εξουσιών, έγινε την περασμένη Δευτέρα, στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Και όταν θα κυκλοφορεί το τεύχος αυτό του *Αντί*, θα έχουν πραγματοποιηθεί δύο ακόμα συναντήσεις, την Τετάρτη και την Παρασκευή. Υπεύθυνες ανακοινώσεις δεν υπάρχουν, αφού έχει συμφωνηθεί η «μη πληροφόρηση», εκτός αν έχει κάτι ν' ανακοινώσει ο Αλβάρο ντε Σότο, ειδικός σύμβουλος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ. Πάντως, κοινή είναι η πεποίθηση της ελληνοκυπριακής πλευράς ότι, από τις πρώτες αυτές συζητήσεις, και ειδικότερα από τις θέσεις που θα υιοθετήσει ο Ραούφ Ντενκτάς στο θέμα των εξουσιών, θα κριθεί η αξιοπιστία του – ακριβέστερα η αξιοπιστία της Άγκυρας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, αξίζει, ίσως, να σημειωθεί η συνάντηση που πραγματοποιήθηκε, την περασμένη εβδομάδα, στην Αθήνα, από ομάδα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, με σκοπό την ίδρυση οικονομικού φόρουμ για την Κύπρο. Το φόρουμ θα υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση των κοινωνικο-οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δυο κοινοτήτων, πριν και μετά τη λύση του Κυπριακού, με δυο βασικούς στόχους: Την εξίσωση τόσο του κατά κεφαλήν εισοδήματος, όσο και της ανταγωνιστικότητας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Η εξίσωση αυτή (που προϋποθέτει, βέβαια, επίλυση του Κυπριακού) θα μπορούσε να συμβάλει, αποφασιστικά, στη δημιουργία ενός νέου κλίματος, και στην –έργω– προσέγγιση των δυο κοινοτήτων, πέρα από την «ποιότητα» της λύσης που, ενδεχομένως, θα συμφωνηθεί. Κατά τα άλλα, ο Κύπριος κυβερνητικός εκπρόσωπος Μιχ. Παπαπέτρου διέψευσε πληροφορίες της τουρκοκυπριακής εφημερίδας *Κίμπρισλι*, σύμφωνα με τις οποίες ομάδα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων συνυπέγραψε σχέδιο λύσης του Κυπριακού, κάτω από την επωνυμία: «*Ηνωμένες Πολιτείες της Κύπρου*». Ερώτηση: Ξαναγυρνάμε, μήπως, στην έννοια της πόλης-κράτους; Ή, μήπως, κάποιοι ονειροπόλοι σκέφθηκαν τη λύση των «*Ηνωμένων Καντονίων της Κύπρου*»; Η είδηση, πάντως, της τουρκοκυπριακής εφημερίδας χαρακτηρίστηκε «γελοία»...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΠΑΣΟΚΙΑΔΑΣ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

Τι νούμερα είναι αυτοί του ΠΑΣΟΚ ρε!

- Πάει ο Καραμανλής σε εκείνο το άθλιο Ασκληπείο, και αντί να μας πουν ότι κάτι πρέπει να γίνει αυτοί μιλούν για παλιές και νέες πτέρυγες.
- Αυξήθηκαν κατά 100% οι εναέριες παραβιάσεις των Τούρκων το 2001 και αυτοί επιμένουν να το θεωρούν έτος ελληνοτουρκικής φιλίας.
- Καταρέει η συγχώνευση Εθνικής-ALPHA βγαίνουν και σφυρίζουν αδιάφοροι σαν να μην έγινε τίποτα
- Ο Όσβαλντ διαπιστώνει πως θα υπάρξει έλλειμα 3000 κρεβατιών κατά την διάρκεια των ΟΑ και αυτοί τον καθουχάζουν λέγοντας πως οι Έλληνες θα νοικιάσουν τα δικά τους κρεβάτια.
- Για να ταξιδέψει ανενόχλητος ο Υπουργός Άμυνας στο ΒΑ Αιγαίο χρειάζεται να επιστρατευτούν τα μισά μαχητικά αεροπλάνα που διαθέτουμε και αυτοί συνιστούν ψυχραιμία και υπομονή.
- Παραιτείται ο Υφυπ. Εξωτερικών κατηγορώντας τον προϊστάμενο του πως χρησιμοποιεί κρατικό χρήμα για την δημιουργία ισχυρού προσωπικού μηχανισμού μέσα στο ΠΑΣΟΚ και ο πρωθυπουργός αρκείται να δηλώσει πως δεν συμφωνεί μαζί του. Θα μου πείτε τώρα ποιοι είναι τα νούμερα... αυτοί ή εμείς που τους ανεχόμαστε;

- Τι είναι «επίσημη» ιστορία; Η αδυναμία μας προσωποποιημένη

Το δράμα της Κύπρου σύμφωνα με πρωταγωνιστές και κομπάρσους μοιάζει να φτάνει στην κορύφωσή του. Παρένθεση: Μια πιθανή ιστορία της σεξουαλικότητας θα ξεκινούσε σήμερα από την κατακρήμνιση των δίδυμων πύργων, δηλαδή του ιουδαϊκού συμβόλου της (στυτικής) υπεροχής των ΗΠΑ... Η Κύπρος πάλι είναι ταυτόχρονα το πιο οχληρό πρόβλημα στην κατασκευασμένη, εκσυγχρονιστική μας «ευτυχία» αλλά και η αρχέγονη μήτρα-μητέρα της ελληνικής περιπέτειας όμοια όπως το Αιγαίο αποτελεί το αμνιακό υγρό της. Οι ευφάνταστοι, πάλι, ως ανακαλύψουν πώς συνδυάζονται οι πύργοι και η Μεγαλόνησος. Αρκετοί μικρόνοες πάντως συμψηφί-

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ζουν θέματα όπως η τρωθείσα αμερικανική υπεροχή, ο ευρωστρατός, η ένταξη της κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. ή οι ψηφιακοί χάρτες του Αρχιπελάγους, ενώ δεν θα έπρεπε.

Do ut des έλεγαν οι Λατίνοι μόνο που μερικά πράγματα ούτε ανταλλάσσονται ούτε συμψηφίζονται γιατί ακόμα και ο Σάιλοκ δεν αντικατέστησε μια ουγγιά σάρκας με μια ουγγιά χρυσάφι (Σαίξπηρ, Ο Έμπορος της Βενετίας).

- Νοιάζει, άραγε, την ελλαδική ενδοχώρα η ανοιχτή πληγή της Κύπρου ή μήπως στην D.V.D. Δημοκρατία μας των θηριωδών τηλεοπτικών πλειοψηφιών οι μόνοι άξιοι λόγου και έγνοιας είναι οι πρωταγωνιστές του «Μεγάλου Αδελφού» και οι λοιπές «αδελφές» των ομογενοποιημένων παρα-ειδήσεων; Αυτό που με ανησυχεί πιο πολύ κι από τις κατά παραγγελία «ευτυχι-

σμένες» δηλώσεις και αισιόδοξες προσδοκίες είναι η σιωπή που επιβάλλεται άνωθεν. Τα θέματα βράζουν, οι εξελίξεις τρέχουν, ο ξένος «παράγων» πιέζει φορτικά, η διεθνής πολιτικοστρατιωτική συγκυρία ζητεί λύση ως το καλοκαίρι αλλά εδώ ο «λαός» κοιτάζει χαυνωμένος τον κατιόντα δείκτη του Χρηματιστηρίου και ακούει με προσήλωσι τις δηλώσεις των συνδικαλιστών-τραπεζιτών. Το κυπριακό ήταν κάποτε ένα θέμα που δονούσε τον τόπο ρίχνοντας κυβερνήσεις και βγάζοντας το «μέγα πλήθος» στους δρόμους. Σήμερα, όπως δηλώνουν οι τεχνοκράτες των ΜΜΕ, απλώς «δεν πουλάει». Κι αυτό σημαίνει ότι καθίσταται πιο εύκολη η μολωχή «αγοραπωλησία». Το ξαναρωτήσαμε: Τα τριάντα αργύρια πόσα ευρώ είναι;

Μ.Σ.

ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ντές. Και το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδος που στο παρελθόν είχε ψηφίσει υπέρ και που ως τώρα τηρούσε σιωπή ιχθύος εμμέσως πλην σαφώς στηρίζοντας το ολυμπιακό ιδεώδες, έκρινε σοφότερο τώ-

ρα να επιδείξει ενδοιασμούς, να αποστασιοποιηθεί και να κάνει λόγο για τις αρνητικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων.

Η στάση του ΣΥΝ και του ΚΚΕ απέναντι στην Ολυμπιάδα καθρεφτίζει την εργαλειώδη πολιτική των αριστερών κομμάτων που κρίνουν κατά το δοκούν: άλλοτε μιλούν για περιβαλλοντισμό, κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα κι άλλοτε για «εθνικούς στόχους». Άλλοτε καταγγέλουν την κυβέρνηση κι άλλοτε συντάσσονται με τα εκσυγχρονιστικά της σχέδια. Και ο πολίτης στέκει μόνος και άναυδος μπροστά στις κάμερες. Δεν μπορεί να ξεχωρίσει τις πραγματικές από τα ομοιώματα. Ποιοι τον καταγράφουν και ποιοι τον χλευάζουν.

Α.Κ.

Η ΑΥΡΙΑΝΗ

Καιρό είχαμε να την ακούσουμε την Αυριανή του Κουρή. Τελευταία όμως όλο και «κινείται». Την Τετάρτη είχε ξεσπαθώσει εναντίον της Εθνικής και αναφέρονταν στην κριτική του Γ. Σουφλιά προς την κυβέρνηση. Στο παρελθόν, όταν ο Κουρής επιτίθετο σε κάποιον, αυτός ο κάποιος είχε το δίκιο με το μέρος του. Λέτε να ισχύει και σήμερα το ίδιο; Κουρής είναι αυτός.

Σ.Τ.

Ο ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Γρήγορα στην τηλεόραση της NET και στην εκπομπή ενός δημοσιογράφου -κυβερνητικού απολογητή- χαρακτηριστική λουκουμοειδή άρρωση, του Γιάννη Λοβέρδου. Σε απευθείας σύνδεση με το ΙΚΑ Καλλιθέας ένας μεσήλικας πολίτης λαϊκής εμφάνισης ξεσπάει με ύφος μακρυγιαννικό και λέει: «Αυτοί εδώ έχουν αναποδογυρίσει τη δουλειά του Νταβέλη. Εκείνος λήστευε τους πλούσιους για να τα δώσει στους φτωχούς, ενώ ετούτοι τώρα ληστεύουν τους φτωχούς για να τα δώσουν στους πλούσιους... Είμαι εδώ από τις 8 το πρωί κι έχω πάρει αριθμό 71 (!). Αλλά τι περιμένεις από εργατοπατέρες που το παίζουν για λίγο συνδικαλιστές να γίνουν μετά υπουργοί και να μας φοροϊδεύουν ξεδιάντροπα. Λείπει όμως και από εμάς η ντροπή αφού δεν παίρνουμε τα στυλιάρια... Κι αφού στέλνουμε το κηφηναριό στη Βουλή...» Στο σημείο αυτό ο δημοσιογράφος ο οποίος φέρεται να ψέγει καθημερινά ένα εύλογο «θύμα», την σκανδαλοθηρική εφημερίδα *Traffic*, διακόπτει την απευθείας σύνδεση σχολιάζοντας αμήχανα Υπερβολές!» (sic). Ο αυτός λουκουμοειδής και σε σχήμα Λάλα δημοσιογράφος καθημερινά συνεχίζει μετά τις 10 το πρωί στο ραδιόφωνο της NET το «έργο» του εκθειάζοντας εμμέσως το κυ-

βερνητικό έργο, ενώ το απόγευμα προσφέρει τις υπηρεσίες του στην *Καθημερινή*. Άξιοι οι μισθοί του. Η δε σύζυγος αυτού Μυρτώ πλην του ΔΟΛ εργάζεται και στην εκπομπή «Ανατροπές» του πολύ Πρετεντέρη, του άρχοντα των Δολιανών, ο οποίος, ειρήσθω εν παρόδω, επιστρέφει στο Mega, το μαγαζί του. Σενάριο: Αντιλαμβάνεστε πως αν γίνει ο πρετεντεράκος πρόεδρος της ΕΡΤ, τι θέση θα καταλάβει ο κ. Λοβέρδος, ο κυβερνητικός δημοσιογράφος, ο οποίος πλέον είναι και συνώνυμος υπουργού (του Ανδρέος βεβαίως βεβαίως).

Άπαντες πάντως οι τοιούτοι, σοβαροφάνεις ποζάτοι, ξερόλες και απίστευτα αστείοι «παράγοντες» δεν φτάνουν ούτε στο νυχάκι του λαϊκού λεβεντόγερου από την Καλλιθέα που τους παρήγγειλε επιγραμματικά:

Στυλιάρια!

Τζιμ Μπούρης

ΚΡΑΤΗ ΕΝ ΚΡΑΤΕΙ

Πήδηξε βλέποντας ο βασιλιάς κι απιθώνοντας τη μαϊμού, τον παπαγάλο και τα σκουτιά του, είπε να παίξουν τ' άργαλα για να χορέψει και να καταλάβουμε τη χαρά του.

Το διατυμπανίζουν όλοι οι εμπλεκόμενοι: Δεν έχουμε κράτος! Το υπογραμμίζουν και οι ειδικοί αναλυτές: δεν υπάρχει κράτος προνοίας, κρά-

τος δικαίου, κράτος ασφάλειας, κράτος εμπιστοσύνης. Κι ενώ ζούμε σ' ένα οιονεί μη-κράτος πληθύνονται και θεριεύουν τα κράτη-καπετανάτα, τα κράτη των παντοδύναμων μειοψηφιών που δρουν αυτοκρατορικά ως εν κράτει στη δύσμοιρη πατρίδα.

Μετρήστε αν θέλετε. Εν Ελλάδι ισχύουν: το κράτος των γιατρών -το οποίο δεν μπορεί να θίξει κανένας κυρ Αλέκος παρά το βλοσυρό ύφος του- το κράτος των δικηγόρων -αυτό συνορεύει με το κράτος των πολιτικών- τι συνορεύει, έχουν καταργήσει τα σύνορα!- το κράτος των συνδικαλιστών -αυτό είναι κράτος σε σχήμα μέγγενης- το κράτος των εφοριακών, το κράτος των τραπεζικών -κατάφεραν και ματαιώσαν κοτζαμιάν γάμο- το κράτος των δημοσίων υπαλλήλων -σας μην τους ξεπνήσουμε- το κράτος των αστυνομικών -στο κράτος αυτό ομιλούνται επισήμως η βουλγαρική και η ρουμανική- το κράτος των δικαστών, το κράτος των εργολάβων κ.λπ. Επίσης θα αναγνωρίζαμε το κράτος της επαρχίας και το κράτος των αστικών κέντρων, το κράτος του βορρά και του νότου, το κράτος της Αθήνας, ακόμη και το κράτος των ομοφυλοφίλων το οποίο επιχωριάζει πια στα καλλιτεχνικά στέκια. Με τόσα λοιπόν «κράτη» μην απορείτε που δεν έχουμε Κράτος! Πόσο μάλλον που κανείς να βγαίνει να φωνάξει από απελπισία ή αηδία: Κράτει!

Σία Τσαχπινόγλου

The world according to the United States of America

• Bombed here

Ζούγκλα, καφές, άμμος, Οσάμα Μπιν Λάντεν, σατανικοί κομμουνιστές, όλα τα άσχημα αυτού του κόσμου χωρούν έξω από τον αμερικανικό «παράδεισο», ο χάρτης είναι από το Indymedia Θεσσαλονίκης.

Ο ΦΟΒΟΣ ΠΟΥ ΤΡΕΦΕΙ ΤΗΝ ΕΚΔΙΚΗΣΗ

Οι φωτογραφίες αποτελούν μια αδιάφευκτη μαρτυρία: Ανθρώπινες φιγούρες, γονατισμένοι και δεμένοι φορώντας κόκκινες φόρμες. Κανένα σχεδόν σημείο του σώματος δεν είναι γυμνό ώστε να δηλώνεται κάποιο στοιχείο που αφορά την ταυτότητα του δράματος αυτών των ανθρώπων. Ο διαβρωτικός κυνισμός των νικητών δεν αφήνει πολλά περιθώρια στους ηττημένους να συνειδητοποιήσουν και να μιλήσουν για την ήττα τους. Αυτή τη φορά τσουβαλιασμένα κορμιά βρίσκονται αραδιασμένα στις εγκαταστάσεις της αμερικανικής βάσης Γκουαντανάμο στην Κούβα. Οι «αιχμάλωτοι πολέμου» φέρονται ότι είναι οι μαχητές της Αλ Κάιντα ή μερικοί απ' τους Ταλιμπάν. Με τις κόκκινες μάλλον ιατρικές φόρμες πόσο πειστικά μπορούν να δηλώσουν την προέλευση και την αξία τους ως στρατιωτικοί μαχητές; Δεν φορούν στολές με συγκεκριμένα στρατιωτικά διακριτικά και η αντικειμενική παρατήρησή τους παραπέμπει σε πειραματόζωα μιας περιόδου, όπου οι παραδοσιακοί κανόνες διεξαγωγής ενός πολέμου τείνουν πλέον να εξαφανισθούν. Ο εχθρός οφείλει να συμμορφωθεί σύμφωνα με το δίκαιο του νικητή πριν

«ακρωτηριαστεί». Και ο ακρωτηριασμός είναι συνολικός εφόσον δεν έχει «γλώσσα» για να υποστηρίξει το αίτημά του, για να αποτρέψει το «τελικό στάδιο» του βιολογικού θανάτου. Οι αρχέγονοι πολεμιστές είτε ανήκαν στους Ασσύριους είτε στις ινδιάνικες φυλές της Βόρειας Αμερικής «τιμωρούσαν» τους αιχμαλώτους τους βάσει ενός εθιμικού κανόνα δικαίου, το οποίο περισσότερο παρέπεμπε στο λειτουργικό μιας πολιτισμικής παράδοσης και λιγότερο στην θεσμικά κατοχυρωμένη επιχείρηση για την απόλυτη επιβολή ενός νέου συστήματος κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών. Οι Αζτέκοι μάλιστα στο Μεξικό τάιζαν πλουσιοπάροχα τους αιχμαλώτους για πολύ καιρό πριν φτάσει η στιγμή να τους θυσιάσουν στους Θεούς, εξαντλώντας έτσι την υποχρέωσή τους απέναντι στην ιερότητα που χαρακτήριζε το ξένο σώμα. Ποιος πονά για το ξένο σώμα όταν το γεγονός δεν αφορά την ακεραιότητα του σώματος της «ενιαίας ευρωπαϊκής οικογένειας»; Τυπικά είναι περισσότερο πιθανόν να εκδηλωθούν κάποιες αντιρρήσεις κυβερνήσεων ή άλλων οργανισμών για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως στη ση-

μερινή περίπτωση με τις επικρίσεις που διατυπώθηκαν απ' την πλευρά της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι αμερικανικές αρχές είναι διατεθειμένες να εφαρμόσουν μια πιο ανθρώπινη μεταχείριση για τους «παράνομους μαχητές» —όπως τους αποκαλούν— ή εάν θα τους επιτραπεί να έχουν δικηγόρο, όταν θα διεξαχθεί η δίκη τους. Η επίκληση εκ μέρους τους των ιδιαίτερων συνθηκών που προκάλεσε η «τρομοκρατία» σε διεθνές επίπεδο γίνεται το κατάλληλο άλλοθι για την υποκειμενική ερμηνεία και χρησιμοποίηση μιας σειράς από συγκεκριμένους κανόνες δικαίου. Η αμερικανική κοινωνία αισθάνεται σε τέτοιο βαθμό ανοχύρωτη που αναζητεί τρόπους για ν' ανακουφιστεί από τους φόβους της με το να διευρύνει με υπεροπτική άνεση τη λίστα με τα ονόματα των εχθρών της. Πώς θα λυθούν τα προβλήματα όταν μια κοινωνία εκπαιδεύεται στην καλλιέργεια και διαχέτευση του μίσους; Ένα σύνολο πολιτών έχει περισσότερες πιθανότητες να «αυτοπροστατευθεί», όταν προετοιμάζεται να ζήσει σε μια ανοιχτή κοινωνία χωρίς να υπολογίζει τον συνεχώς αυξανόμενο προσωπικό κίνδυνο.

Σωτήρης Λέτσιος

ΠΑΣΟΚ, ΠΡΟΣ ΚΟΜΜΑ ΛΑΪΦ ΣΤΑΪΛ

Ο Θ. Πάγκαλος με το άρθρο του "Το ΠαΣοκ θα χάσει τις εκλογές" στο βήμα της 20ης Ιανουαρίου, ανατάρραξε τα κομματικά λαμπόμερα, όπως άλλωστε είχε υποσχεθεί ότι θα έκανε κατά καιρούς όταν βρέθηκε εκτός κυβέρνησης.

Διαβάζοντας το κείμενο αναμάρζει κανείς για άλλη μια φορά πώς ένα τέτοιο δυναμικό και ευφυές στέλεχος κατάφερε να βρίσκεται εκτός νυμφώνος σε τόσο κρίσιμη εποχή. Εξυπακούεται ότι το άρθρο αυτό δεν θα είχε γραφτεί αν ο Πάγκαλος διετείχε της κυβέρνησης, αλλά, συμπληρωματικά, είτε το προέβλεπε ο Πάγκαλος είτε όχι, η πληθωρική του αντιλαμβαντική ανάλυση είναι και μια υποδήλωση ότι η υπουργοποίησή του μπορεί να είναι μόνη της να αντέστρεφε το κλίμα.

Ο Πάγκαλος τα λέει έξω απ' τα δόντια, π.χ. το κρυπτικό περί Δολιανών που δεν τον ενδιαφέρει και απλώς το ανημονεύει «για να συνεννοηθούμε», ή η επίκριση για την ανα-

δρομή Σημίτη στο άσκημο πρόσωπο της Δεξιάς, αλλά επί του πρακτέου είναι να ισχυρόν: Πέφτει η καρδιά μιας

συνεδρίασης Κεντρικής Επιτροπής «με αποκλειστικό αντικείμενο τις κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες που πρέπει το ΠαΣοκ να επιδιώξει, το πνεύμα και το ήθος της πολιτικής αντιπαράθε-

σης και την αποσαφήνιση των πολιτικών προοπτικών».

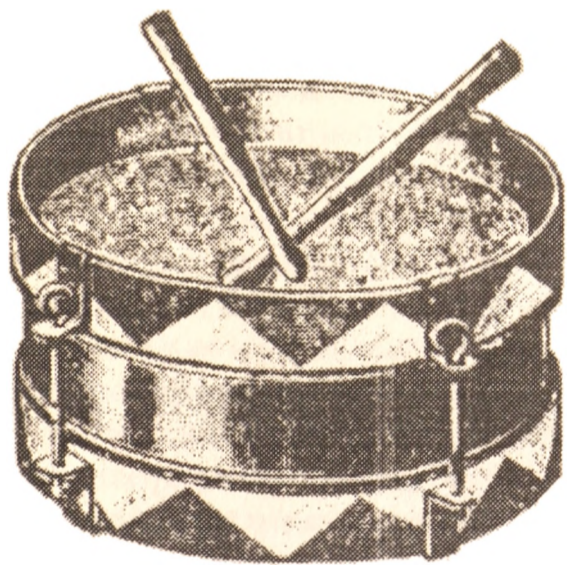
Έμμεσα προκύπτει, κατά Πάγκαλο, καθότι δεν ασχολείται διόλου με τις προοπτικές συνεργασίας με την Αριστερά, ότι η σύληση της Αριστεράς έχει εξαντλήσει τις δυνατότητές της και δεν είναι πλέον τελεσφόρα. Έχει παγιωθεί στα όρια ο αριστερός πληθυσμός που εκσυγχρονίστηκε μέσω Πανταγιά και Πασχαλίδη, με Τούντα κ.ά. Αντίθετα, νωρίτερα παρουσιάζεται να συγκινείται από τα ισχυρά ποσοστά που μπορεί να καταγάγει ένα κόμμα αν προσεταιριστεί τον Μεσαίο Χώρο -ιδιωτισμός των στατιστικολόγων που ενστερνίζεται και ο Πάγκαλος. Η περιγραφή του Μεσαίου Χώρου είναι ασαφής. Διακρίνεται με αντιδιαστολή: Δεν είναι το Ιστορικό Κέντρο που ατυχώς θάφτηκε, είναι «καινούργιες, δυναμικές κοινωνικές ομάδες και νέες στάσεις ζωής...».

Τι έχουμε δηλαδή; Τον πληθυσμό που κινείται στα κελύσματα του λάιφ στάιλ.

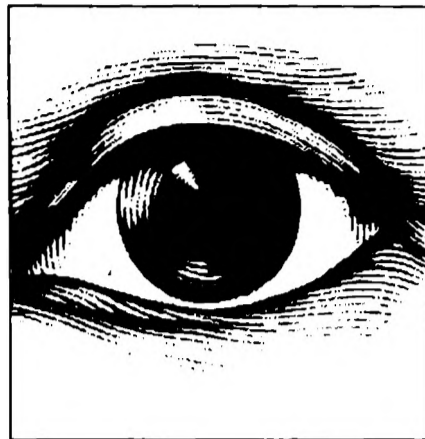
Μετά τις Ελληνοποιήσεις η διαφορά θα προκύψει από τις Διεθνοποιήσεις: Οι αναγνώστες του Πέτρου Κωστόπουλου ανέκαθεν

ήξεραν την αξία της κουτάλας, εν τω μεταξύ έχουν μάθει και δύο-τρία άλλα πράγματα: αυτοί θα φέρουν τη νίκη.

Στέλιος Π. Καφαντάρης

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

«Μια μικρή χύτρα του κόσμου το νησάκι μας, όπου ανακατεύεται η αντίσταση στο Βελιγράδι και τη Γένοβα με τους γραμματείς και τους φαρισαίους. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης με τους Κουρδούς λαθρομετανάστες. (αφουγκρασθείτε όρο, «λαθρο-μετανάστες», για ανθρώπινες υπάρξεις).

Σήκωσα το κεφάλι από την πέτρα και το χαρτί. Το σκυλί μου έγλειψε το χέρι, τα τζιτζίκια συνεχίζουν τον ύμνο τους στη φύση, δυο πεταλούδες χορεύουν δίπλα από το βαστάδι. Οι πέρικες κελαηδούν και λένε... το μυαλό τρέχει στο μικρό δωμάτιο του σπιτιού μας, εκεί κρεμασμένο στον τοίχο δεσπόζει το κέντημα της γιαγιάς, το οποίο σκιαγραφεί το πόνεμά τους: «Κύριος υπερηφάνοις αντιτάσσεται ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν».

Το απόσπασμα από κείμενο του Γιάννη Κουλάκη είναι δημοσιευμένο στο περιοδικάκι Διαβάτης της Νισύρου. Φυλλομετρούμε τον τύπο της ελληνικής επαρχίας και αντιγράφουμε.

«Συγκρατείστε αριθμούς: Στη Λέσβο όπου πέρισι είχαν πληγεί 25.000 από το συνολικό πληθυσμό των 250.000 αιγοπροβάτων του νησιού από καταρροϊκό πυρετό, φέτος προβλέπεται ότι ο αριθμός θα φτάσει τα 2.000. Η κακοκαιρία έχει εξασθενήσει τον οργανισμό των αιγοπροβάτων που πεθαίνουν έτσι κι αλλιώς ώστε να μην χρειάζεται να θανα-

τώνονται.

«THINE CIVIS έγραφαν στην μία όψη και +IORGIVS GISI στην άλλη. Δηλαδή Πολίτης της Τήνου και Γεώργιος Γκίζης (1303-1311). Αυτά μας πληροφορεί ο π. Μάρκος Φώσκολος με σημειώματά του στα Τηνιακά Μηνύματα για τα νομίσματα που είχε κόψει ο επί Φραγκοκρατίας ηγεμόνας της Τήνου. Και ύστερα ήρθαν τα τουρκικά γρόσια και οι παράδες και τα ευρωπαϊκά φράγκα και ο φοίνικας του Καποδίστρια και ύστερα η δραχμή. Και τώρα ξεφύτρωσε το ευρώ!

«Οκτώ βιβλία που αναφέρονται σε θέματα της Τήνου εξέδωσαν οι εκδόσεις Ερίνη του Στρατή Φιλιππότη τη χρονιά που πέρασε. «Εμποτισμένος τηνιακός» ο Στρατής, με αγάπη στον τόπο του, αναζητά και εκδίδει με άκρα επιμέλεια ό,τι καλό και άξιο γράφεται για την Τήνο.

«Αρμένοι είναι ένα χωριό στην επαρχία Αποκορώνου του νομού Χανίων. Ο σύλλογος του χωριού εκδίδει μια τρίμηνη πολύ επιμελημένη εφημεριδούλα με τίτλο Ελευθερόπολις, αρχαίο τοπωνύμιο. Από εκεί αντιγράφουμε για σας μια συνταγή για λαδοκούλουρα:

«Τα υλικά που απαιτούνται είναι ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού ζάχαρη, δυόμισι φλιτζάνια τσαγιού λάδι, ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού νερό, μια κονταλιά του γλυκού σόδα, ένα κιλό αλεύρι και το χυμό ενός λεμονιού. Η εκτέλεση εύκολη: Δουλεύουμε το λάδι με τη ζάχαρη, προσθέτοντας νερό στο οποίο έχουμε βράσει τον χυμό του λεμονιού. Το αλεύρι το προσθέτουμε στο τέλος. Πλάθουμε τα κοντονράκια και τα ψήνουμε σε φούρνο μέτρια θερμοκρασία.

Δοκιμάσαμε τη συνταγή και τη συνιστούμε.

Εθνική - ALPHA BANK: Το πρόωρο τέλος μιας «ασαφούς» συγχώνευσης

του Κ. Τσαλόγλου

Όταν αναγγέλθηκε, με κυβερνητικές τυμπανοκρουσίες, η συγχώνευση της Εθνικής με την Άλφα Μπανκ, το Χρηματιστήριο αντέδρασε με αρνητικό τρόπο. Οι κομιστές των μετοχών και των δύο τραπεζών άρχισαν να τις πουλάνε, αντί να εμπλουτίσουν το χαρτοφυλάκιό τους, ώστε να επωφεληθούν από την υπεραξία της νέας ισχυρότερης μετοχής, που θα προέκυπτε από την συγχώνευση. Γιατί, άραγε; Η απάντηση, που δεν δόθηκε αμέσως, όπως το συνηθίζουν οι «εμπειρογνώμονες» των χρηματιστηριακών εξελίξεων, φαίνεται πως είχε άμεση σχέση με την ασάφεια του όρου «συγχώνευση». Καμία πλευρά δεν διευκρίνιζε αν επρόκειτο για «αποκρατικοποίηση» της Εθνικής, ή για συγκαλυμμένη κρατικοποίηση της Άλφα Μπανκ.

Οι επιφυλάξεις όσων ανησύχησαν για την ταυτότητα του νέου τραπεζικού σχήματος, δικαιώθηκαν. Η Άλφα Μπανκ, όπως αποδείχθηκε, ήταν αντικείμενο σχεδιασμών για απώλεια, μέρους έστω, της ιδιωτικο-οικονομικής της ανεξαρτησίας. Γι' αυτό με την αναγγελία της αποτυχίας του «γάμου» οι τιμές των μετοχών και των δύο τραπεζών ανέκαμψαν. Όσοι προσδοκούν να αυξήσουν την απόδοση του κεφαλαίου που διαθέτουν με αναζήτηση στο Χρηματιστήριο τίτλων επιχειρήσεων με ευοίωνες προοπτικές κερδοφορίας, αποφεύγουν τις επιχειρήσεις που ελέγχονται από το κράτος. Παράδειγμα επικουρικό αυτής της αλήθειας η υποχώρηση της χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών της ΔΕΗ από την πρώτη ημέρα της διαπραγμάτευσής τους. Η Άλφα Μπανκ, ή γιατί δεν είχε έγκαιρα διευκρινιστεί η ισότιμη παρουσία των δύο τραπεζών στο νέο σχήμα, ή γιατί το ξανασκέφτηκε, εγκατέλειψε τα περί συγχωνεύσεως. Η συμφέρουσα, και για τις δύο πλευρές, δημιουργία μιας πανίσχυρης για τα ελληνικά δεδομένα τράπεζας, δεν ήταν δυνατό να ματαιωθεί επειδή δήθεν θα κινδύνευε το κατεστημένο μερικών υψηλόβαθμων στελεχών. Ούτε γιατί επρόκειτο να διαταραχθούν εργασιακές σχέσεις των απασχολούμενων στα δύο ιδρύματα, όπως καταγγέλλουν, μετά το ναυάγιο, οι συνδικαλιστές εκατέρωθεν. Οι ευκαιριακές αυτές εξηγήσεις δεν έχουν άλλη

αποστολή παρά μόνο την απόκρυψη της αλήθειας για το πώς εννοούσε η κάθε πλευρά την προστασία των συμφερόντων της.

Η διοίκηση της Εθνικής, δηλαδή η κυβέρνηση, υπολόγιζε πάρα πολύ στη δημιουργία μιας χρηματοπιστωτικής πηγής αρκετά ισχυρής ώστε να μπορεί να συμπαρασταθεί σε μια δημοσιονομική πραγματικότητα, υπερφορτωμένη υποχρεώσεων, αλλά και με απαγορευμένες –από το περίφημο «σύμφωνο σταθερότητας»– τις διαχειριστικές ελευθεριότητες του παρελθόντος. Τα ελλείμματα των κρατικών προϋπολογισμών για τα τρία δωδεκάμηνα έως το 2005 είναι σχεδόν αδύνατο να καλυφθούν. Όχι μόνο εξαιτίας του ποσοτικού μεγέθους των. Αλλά κυρίως γιατί η δημοσιονομική διαχείριση καλείται να επιβεβαιώσει την αποτελεσματικότητά της τόσο για την υπεσχημένη κοινωνική και αναπτυξιακή της συμβολή, ώστε να μη χάσει τις επόμενες εκλογές, όποτε και αν διεξαχθούν, όσο και για να μη διασυρθεί διεθνώς η χώρα από πολύμορφες ανεπάρκειες στην τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων. Αν και τα δύο συμβούν, δεν θα αποκλειστεί απλώς η παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία: θα απειληθεί αυτή η ίδια η επιβίωσή του ως πολιτικού κόμματος! Αναδύθηκε το ΠΑΣΟΚ στην πολιτική σκηνή του τόπου, παρά την ανυπαρξία σοσιαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα, εκμεταλλευόμενο την ύπαρξη ισχυρού αντιδεξιού κλίματος. Το απο-θετικό

αυτό εκλογικό στήριγμα έπαψε όμως να λειτουργεί ως προωθητικός παράγοντας επιτυχιών. Εξέλιξη ευανάγνωστη, ήδη, από την ηγεσία του «κινήματος». Η οποία ηγεσία μάχεται πλέον να επαναφέρει στη ζωή τα αντιδεξιά αισθήματα της πλειοψηφίας, με τυμβωρυχίες στα κομματικά... κοιμητήρια του δεξιοκρατικού παρελθόντος, και με ρητορικούς εναγκαλισμούς των «υπολοίπων» της παραδοσιακής αριστεράς για κοινή συμπόρευση, ώστε να ευοδωθούν οι «προοδευτικές» προσδοκίες του Έθνους! Αν οι μάχες χαθούν, η καθαρογραμμένη στην κοινή συνείδηση από τα ως τώρα αποτελέσματά της ανεπάρκεια του ΠΑΣΟΚ στην άσκηση εθνικο-οικονομικής, κοινωνικής, και πολιτικής διεθνών σχέσεων, θα το επανοδηγήσει στο... κενό, από το οποίο αναδύθηκε!

Η ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΝΗΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Η ύπαρξη ισχυρού τραπεζικού οργανισμού, που θα συγκέντρωνε το μεγαλύτερο ποσοστό των ιδιωτικών αποταμιεύσεων, πρόβαλε στους κυβερνητικούς σχεδιασμούς ως η μόνη απομένουσα λύση για την υποβοήθηση των αποκρατικοποιήσεων, μετά την αχρήστευση του Χρηματιστηρίου ως πηγής άντλησης φθηνού χρήματος για την κεφαλαιοδότηση επιχειρηματιών που θα ήθελαν να εξαγοράσουν «κομμάτια» από το εκπιούμενο απόθεμα πασοκοποιημένων εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Η επιτάχυνση και επέκταση της απαλλαγής του Δημοσίου από τις χρεοκοπημένες επιχειρήσεις της συγκομιδής της «σοσιαλιστικής αλλαγής» ήταν διπλά αναγκαία για την κυβέρνηση. Την επέβαλαν οι αρχές του ανεμπόδιστου ανταγωνισμού, που υποτίθεται πως ισχύει στην Κοινότητα, αλλά και η ανάγκη εξοικονόμησης κεφαλαίων απαραίτητων για την κάλυψη ελλειμμάτων του τακτικού προϋπολογισμού, την μείωση του δημόσιου χρέους, και τον σχηματισμό εθνικών διαθεσίμων, προϋπόθεση «εκ των ων ουκ άνευ» για την απορρόφηση κονδυλίων από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Παρόμοιος ρόλος για το νέο τραπεζικό σχήμα, υποβοηθούμενος από το γεγονός του ελέγχου του 40% των μετοχών της Εθνικής από το κράτος και του 14% μόνο της Άλφα Μπάνκ από τον κ. Ι. Κωστόπουλο, φαίνεται πως δεν άρεσε διόλου στην ηγεσία της τελευταίας. Είναι πολύ πρόσφατο άλλωστε το παρελθόν της Εθνικής, όπου οι ογκώδεις επισφαλείς απαιτήσεις την υποχρέωναν, για να εμφανίζει κέρδη, να υπολογίζει είσπραξη τόκων και από τις απαιτήσεις αυτές! Επισφαλείς απαιτήσεις σωρευμένες, όχι από λαθεμένες δανειοδοτήσεις της τράπεζας, αλλά από ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις των εκάστοτε κυβερνήσεων. Το χειρότερο είναι ότι οι πολύμορφες και αλληλοσυγκρουόμενες υποχρεώσεις της δημοσιονομικής διαχείρισης τραυματίζουν και τα πολιτικά, τα εθνικά συμφέροντα. Οι κυβερνήσεις του κ. Κ. Σημίτη υποχρεώθηκαν σε αλλεπάλληλες υποχωρήσεις έναντι των φιλοτουρκικών πιέσεων που δέχονται από την Κοινότητα ή την Ουάσινγκτον, για να διευκολυνθούν «πρόοδοι» σε οικονομικά προβλήματα, όπως η ένταξη στην ΟΝΕ ή στην ευρωζώνη.

Διανύοντας τη σύντομη ιστορία της μέσα σε αυτό το κλίμα οικονομικών και πολιτικών δυσκολιών, η αποτυχία της συγχώνευσης Εθνικής-Άλφα Μπάνκ δεν σημαίνει εθνική κατα-

στροφή. Σημαίνει όμως επιδείνωση αυτού του πολλαπλά αρνητικού κλίματος και πολύ κακό προηγούμενο για την πραγματοποίηση των πολυπόθητων αποκρατικοποιήσεων. Σημαίνει ακόμη υποχρέωση της Εθνικής να περιοριστούν στο ελάχιστο οι κυβερνητικές παρεμβάσεις στη λειτουργία της, αν θέλει να συνεχίσει, με άλλους πλέον όρους, τη συμβολή της στην προσαρμογή της εθνικής μας οικονομίας στο έντονα ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον. Η πτώση των επιτοκίων δανεισμού, αντί, όπως προσδοκούσαν οι «επαίοντες», να μετακινήσει τις αποταμιευτικές καταθέσεις από τις τράπεζες στο Χρηματιστήριο, λόγω και των δραματικών περιπετειών του Χρηματιστηρίου, έστρεψαν τις επιχειρήσεις προς τις τράπεζες για επενδυτικά και για κεφάλαια κίνησης. Οι ιδιωτικές εμπορικές τράπεζες εξάλλου είναι αναγκασμένες να αναπροσανατολίσουν το κύριο τμήμα των χορηγήσεών τους προς άμεσες παραγωγικές δραστηριότητες, αφού η καταναλωτική πίστη και οι λοιπές παρόμοιες δανειοδοτήσεις θα εξελίσσονται πτωτικά λόγω του μεγάλου όγκου των δανειακών υποχρεώσεων των ιδιωτών που έχει σωρευτεί. Στο Χρηματιστήριο δεν μπορεί πλέον να υπολογίζει η οικονομία για επιβίωση και ανάπτυξη της. Και η δημόσια οικονομία δεν μπορεί να υπολογίζει στις τράπεζες για να αντιμετωπίσει τα δικά της προβλήματα. Η αποτυχία «συγχώνευσης» κρατικο-πολιτικών σχεδιασμών και ιδιωτικο-οικονομικών συμφερόντων, που επιχειρήθηκε με τις δύο τράπεζες, αποτελεί καθοριστικό πλέον στοιχείο στο σκηνικό των εθνικο-οικονομικών εξελίξεων.

Αθηνά Μιράσγεζη

Ο ΛΑΙΜΟΣ ΤΟΥ IONESCO

Η επιθυμία θανάτου για αρχαρίους

Ο Ιονέσκο είναι γνωστός για τον λόγο του του παραλόγου και για τον θάνατο, φοβάται τον θάνατο. Όλο του (σχεδόν) το έργο είναι ένα υπόγειο πλημμυρισμένο στο θάνατο, στο φόβο του θανάτου. Όλο του (σχεδόν) το έργο λούζεται υπόγεια στο θάνατο, στην επιθυμία του θανάτου. Θα κάνουμε το παν να (απο)καλύψουμε την απόσταση από τα υπόγεια στον καθαρό αέρα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΗ/ALPHA: Γιατί δεν έγινε ο γάμος;

του Θεοχάρη Παπαμάργαρη

Η κοινωνία μας αρέσκεται στα «ηχηρά και τα μεγάλα». Το ίδιο και η κυβέρνησή μας. «Ηχηρή και μεγάλη» είδηση λοιπόν ο «αρραβώνας» Εθνικής-ALPHA. Η κυβέρνησή μας καμάρωνε πολύ γι' αυτό, ο τύπος το ίδιο. Οι διοικήσεις των δύο τραπεζών διαβεβαίωναν πολλούς για πολλά, ανάμεσά τους και τους εργαζόμενους που «είχαν κάθε λόγο να πανηγυρίζουν», έλεγε ο ένας από τους δύο διοικητές.

Το γιατί θα έπρεπε να πανηγυρίζουν οι εργαζόμενοι που από 25.000 (και στις δυο τράπεζες) θα έπρεπε να μείνουν 18.000 μέσα σε 1-2 χρόνια από την τέλεση του γάμου, δεν το εξήγησε κανείς. Τέλος πάντων, ο γάμος δεν έγινε (άλλη ηχηρή και μεγάλη είδηση), η κυβέρνησή μας είτε ότι δεν χάθηκε ο κόσμος και οι εργαζόμενοι (και οι πολίτες) αναρωτιούνται τι συμβαίνει. Λίγο ασχολούνται με το τι θα συμβεί, ίσως γιατί δεν μπορούμε εύκολα να ξέρουμε «πρόσωπα και πράγματα».

Ούτε και εμείς ξέρουμε, μπορούμε όμως να βάλουμε κάτω δυο σκέψεις και να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα που ίσως να είναι κοντά στην πραγματικότητα. Έχουμε λοιπόν και λέμε:

Πρώτον: η παρολίγον συγχώνευση είχε νόημα και πάταγε γερά στα πόδια της μόνο αν είχε κύριο αίτιο και στόχο τη διεθνή αγορά, βασικά των Βαλκανίων, του Εύξεινου Πόντου, της Μεσογείου. Άρα λοιπόν το διεθνές τραπεζικό κεφάλαιο που δραστηριοποιείται στον γεωγραφικό αυτό χώρο πρέπει να είχε εντονότατο ενδιαφέρον για την ιστορία αυτή. Ήξερε τα της συγχώνευσης; Πώς αντέδρασε;

Δεύτερον: Η ALPHA και η Εθνική

έχουν δύο διαμετρικά αντίθετες κουλτούρες, τρόπους δράσης και προσέγγισης, σ' ό,τι αφορά την οργανωτική τους δομή, το προσωπικό τους, τη φιλοσοφία τους. Η μία τράπεζα (η ALPHA) είναι η αποθέωση του φιλελευθερισμού, της ιδιωτικοποίησης, του αντικρατισμού. Η Εθνική το αντίθετο. Πώς δύο ετερογενείς ομάδες εργαζομένων θα «εγένοντο εις σάρκαν μίαν» όταν πέρα από τις διαφορετικές κουλτούρες υπήρχαν και τεράστιες διαφορές σε μισθολόγια, βαθμολόγια, ιεραρχίες, ασφαλιστικά καθεστώτα; Οι δύο πρωταγωνιστές (Καρατζάς και Κωστόπουλος) είναι αναμφίβολα ικανοί τραπεζίτες και σοβαροί άνθρωποι. Ζύγισαν προσεκτικά όλα αυτά πριν εξαγγείλουν τον γάμο του αιώνα; Είχαν υπόψη τους αυτό που είχε πει ο Γεώργιος Μαύρος: «Πιο εύκολα διοικείς την

Ελλάδα, παρά την Εθνική Τράπεζα»;

Τρίτον: Είχαν μελετηθεί σε βάθος οι ισολογισμοί των δύο Τραπεζών (και κυρίως της Εθνικής) σ' ό,τι αφορά το σκέλος «επισφαλείς απαιτήσεις»;

Είναι γνωστό ότι από το 1841 που ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα, το κράτος και οι κρατικοί φορείς μαζί και πολλοί κρατικοδίαιτοι επιχειρηματίες στην Εθνική βρίσκουν αποκούμπι και «διευκολύνσεις». Πού βρίσκονται σήμερα οι απαιτήσεις της Εθνικής απέναντι σ' όλους αυτούς τους πελάτες (με ή χωρίς εισαγωγικά);

Η πραγματικότητα γύρω από το γιατί δεν έγινε ο γάμος πρέπει να βρίσκεται μέσα στους τρεις παραπάνω παράγοντες. Το ίδιο και η πρόβλεψη του τι θα γίνει στο μέλλον. Η ιστορία του παρολίγον γάμου δεν έχει τελειώσει. Τώρα αρχίζει...

ΥΠ. ΕΞΩ ρε!

ου Στέφανου Προτεστάκι

Το ΥΠ.ΕΞ. είναι ένα ταμπού στην πάρχουσα κυβερνητική (αν)ισορροπία. Ξπ' αυτού δεν χωρά καμία αμφιβολία. Ο πουργός Εξωτερικών ακολουθούμενος υπό ολόκληρη στρατιά εξωϋπηρεσιακών συμβούλων –πολλοί μιλούν για 60!– χαϊάζσει πολιτική εν κενώ και in vitro μαράν της πρωθυπουργικής σκέπης ερειόμενος αφενός στην εύνοια των ΗΠΑ και αφετέρου στο κόμμα και τη λαϊκή του άση η οποία προσωποπαγώς και συναιθματικά τον υποστηρίζει. Βλέπετε φέει το βαρύ επώνυμο «Παπανδρέου» και μαμά Μάργκαρετ τον ανέθρεψε ως έλλοντα πρωθυπουργό.

Πράγματα δηλαδή άκρως ανησυχητικά και επικίνδυνα. Απ' την άλλη πλευρά κ. Σημίτης προσπαθεί να ελέγξει τον αυτόνομο «διάδοχο» του με διάφορους φπουργούς που κατά καιρούς τοποτεί, δηλαδή τους κ.κ. Ροζάκη, Λαΐου και επ' εσχάτων τον Ζαφειρόπουλο οι οποίοι πάντα ΥΠ.ΕΞορίζονται και ανακάζονται σε παραίτηση. Ακόμη και η αλοκάγαθη θείσα-τοποτηρήτρια του πρωθυπουργού παρά τω Γεωργάκη, η κ. Απέτυ της Οίας, εξωπετάχθηκε πριν λέκτορα κουτσουλήσαι.

Το ΥΠ.ΕΞ όμως δεν είναι μόνον άβαν και ομφαλός της Πυθίας. Είναι και ένας λαβύρινθος στους δαιδάλους του οποίου κρίνεται το κυβερνητικό αλαούμ. Ο Ζαφειρόπουλος έπεσε θύμα ου καυγά για την νομή και διάθεση των 80 δισ. που θα ενίσχυαν τη στρατηγική ιας στα Βαλκάνια και τα οποία «κάθονται» ανάμεσα σε υπουργείο Οικονομικών και υπουργείο Εξωτερικών ήδη από το 1999! Ο κ. πρωθυπουργός πάλι, ιδυνατώντας να υποστηρίξει την πολιτική και τις επιλογές του, αρκείται να ευαριστήσει τον παραιτηθέντα σημιτορύλακα εκσυγχρονιστή αναγνωρίζοντας το έργο που προσέφερε (sic). Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι. Δείτε ώρα πώς σχετίζεται το φιάσκο του ΥΠ.ΕΞω ρε! με το φιάσκο της Εθνικής και της Alpha. Γράφει –σε χρόνο ανύποπτο– ο Επενδυτής της 19/1 με τίτλο «Η βαλκανική ενδοχώρα και η εθνική στρατηγική»: «Εθνική στρατηγική δεν

είναι τι θέλουμε να γίνουμε όταν μεγαλώσουμε, αλλά πώς θα μεγαλώσουμε για να γίνουμε αυτό που θέλουμε. Η πολιτική Χριστοδουλάκη, όπως έχει εξαγγελθεί, αλλά δεν έχει ακόμη θεσμοθετηθεί, αποτελεί μια αυτονόητη μέθοδο. Όμως, ούτε αυτή επαρκεί. Αποτελεί ένα βασικό εργαλείο, που μάλιστα έλειπε από την εθνική φαρέτρα. Εθνική στρατηγική είναι κάτι πολύ πιο ευρύ, επεξεργασμένο, ολοκληρωμένο και εξελισσόμενο. [...]

Κάτι τέτοιο δεν υπάρχει, πέρα από τις ιδεοληψίες περί βαλκανικής ενδοχώρας και διεθνούς ενεργειακού και μεταφορικού κόμβου. Αυτό προκύπτει από τη νηφαλιότητα της Πολιτείας που, ενώ ενθαρρύνει τους ιδιώτες να ανοιχτούν και να επενδύσουν στα Βαλκάνια, στη συνέχεια τους εγκαταλείπει στην τύχη τους. Έτσι έγινε στην αλβανική κρίση, έτσι γίνεται τώρα στη γιουγκοσλαβική, όπου το 80% του τραπεζικού συστήματος κατέρρευσε με σοβαρές συνέπειες για τις ελληνικές επενδύσεις (ΟΤΕ, τράπεζες κ.ά.). Ο περίφημος ΟΑΕΠ χωρίς κεφάλαια αδυνατεί να παίξει το ρόλο του και δυστυχώς δεν γίνονται ούτε οι αυτονόητες διπλωματικές παρεμβάσεις. Και πώς θα μπορούσαν να γίνουν; Αφού το περιβόητο ελληνικό σχέδιο σταθεροποίησης των βαλκανικών οικονομιών εξακολουθεί να είναι ανενεργό, λόγω της κυβερνητικής απραξίας και των αντιπαλοτήτων των εμπλεκόμενων υπουργών.

Τι διπλωματική παρέμβαση μπορεί να γίνει στη Γιουγκοσλαβία που υποτίθεται ότι θα έπαιρνε και το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής βοήθειας, όταν δεν έχει δοθεί ούτε σεντ. Η κυβέρνηση, μετά την ανατροπή της συμφωνίας, οφείλει να ξαναδεί το ζήτημα της εθνικής στρατηγικής όχι μόνο σε επίπεδο στόχων, αλλά κυρίως σε επίπεδο διαδικασιών και μέσων...».

Κι όλα αυτά πριν την παραίτηση Ζαφειρόπουλου. Αλήθεια πού πάμε; Και το χειρότερο... Με ποιους; Ποιος πλέον μπορεί να εμπιστευτεί αυτούς τους ανθρώπους κι αυτές τις πολιτικές της απραξίας και των προσωπικών κατενάτων;

Ήδη μετά το άδειασμα Χριστοδουλάκη από τους μικρομετόχους και την οικογένεια Κωστόπουλου (γιατί περί αυτού πρόκειται) ο νεόκοπος Τσάρος κά-

νει άνοιγμα προς τους βουλευτές του κινήματος για να διασωθεί ως δελφίνος. Τα ίδια και χειρότερα πράττει και ο στρατάρχης Γιάννος προωθώντας στο μη περαιτέρω την κομματικοποίηση των ενόπλων δυνάμεων, αποκεφαλίζοντας στελέχη και προωθώντας αποκλειστικά τους έχοντες την κομματική βούλα. Ο Πάγκαλος πάλι, βρισκόμενος εν απογνώσει, ρίχνει μπαλωθιές στα κουτουρού, και η Βασούλα –η σοβαρότερη εξ όλων– αναμένει τη στιγμή που θα δράσει. Ο Βενιζέλος, ως τέρας ευφυίας, εξακολουθεί να καίει τα χαρτιά του ένα προς ένα ευελπιστώντας ότι θα τον σώσουν τα ρουσφέτια στην Θεσσαλονίκη και ο πακτωλός των ολυμπιακών τρισεκατομμυρίων. Αγνοεί όμως ότι κάποτε θα ενσκήψουν τρισεκατομμύρια εισαγγελείς στα έργα και τις ημέρες της εκσυγχρονιστικής διαρπαγής. Και τότε... Είναι φαίνεται θέλημα της ειμαρμένης όποτε το ΠΑΣΟΚ καταρρέει, να συγκροτείται ειδικό δικαστήριο. Ίσως γι' αυτό, σωφρόνως σκεπτόμενοι οι βουλευτές του κινήματος, ψήφισαν με το νέο Σύνταγμα ως κρίσιμο όρο για να σταθεί ειδικό δικαστήριο πλην της ψήφου των 180 βουλευτών να έχει εξασφαλισθεί το 10% των μελών του υπό κατηγορίαν κόμματος(!). Δηλαδή περί τους 30 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ πρέπει να ψηφίσουν εναντίον τους (sic). Τέτοια ανωτερότης! Και ενώ τόσο απροκάλυπτα σκάνδαλα γίνονται συνεχώς η τηλεόραση ασχολείται με τα Βίσση(να) της «τέχνης» και το πόπολο ευτυχές και ναρκωμένο καθεύδει.

Ζούμε άρα σε περιέργες εποχές όπου νεοπλουτισμός, ατομικισμός και μιζέρια πορεύονται χέρι με χέρι. Είναι λοιπόν ευνόητο τα εθνικά θέματα να απασχολούν όλο και λιγότερους και να έχουν αφεθεί στα αβρά χέρια του Γεωργάκη και των αμερικανοθρεμμένων συμβούλων του. (Λέγε με Ρόντο). Επ' αυτού οι ευθύνες και του πρωθυπουργού και της κυβέρνησης είναι τεράστιες. Και δεν αρκούν τα άσφαιρα πυρά του Πάγκαλου ο οποίος περιμένει την στιγμή του συμψηφισμού για να επιπλεύσει ατομικά. Οι ευθύνες όμως επιμερίζονται και στους πολίτες που βλέπουν το χάος και δεν αντιδρούν. Που λουφάζουν αντί να τους βροντοφωνάζουν: (Υπ)έξω ρε!

Η περιοδική «νεκροφιλία» του ΠΑΣΟΚ

του Αλέκου Τζιόλα

Εν όψει των επικείμενων δημοτικών εκλογών το κυβερνητικό κόμμα ανακοίνωσε την προεκλογική του πολιτική, που τα βασικά της σημεία θα μπορούσαν να συνοψιστούν σε τρία: Οι εκλογές αυτές δεν έχουν κομματικό νόημα αλλά πολιτικό. Καλούμε σε συστράτευση όλες τις «προοδευτικές» δυνάμεις. Σ' αυτή την καθολική αναμέτρηση των «προοδευτικών» δυνάμεων με τις «συντηρητικές» θεωρούμε αποφασιστικής σημασίας τη συνεργασία μας με την Αριστερά.

Είναι ίσως η πρώτη φορά που το ΠΑΣΟΚ εξοβελίζει λεκτικά το σύμφυτο κομματικό νοήμα που έχουν οι δημοτικές εκλογές. Αυτές, θά 'λεγα μάλιστα, χωρίς να παραβλέπεται ο ιδιαίτερος ρόλος του κύρους του υποψήφιου δημάρχου, αποκαλύπτουν γνησιότερα τις διαθέσεις του εκλογικού σώματος απέναντι στην κυβέρνηση, επειδή είναι ανώδυνες πολιτικά, δεν συνεπιφέρουν δηλαδή κυβερνητικές αναταράξεις. Οι λόγοι πάντως που οδήγησαν το κυβερνών κόμμα σ' αυτή τη θέση δεν είναι, νομίζω, δυσερμήνευτοι. Έχει, φαίνεται, προδικασμένη την κομματική του ήττα το ΠΑΣΟΚ και για να στοιχειοθετήσει τη δυνατότητα ή το δικαίωμα της μη αναγνώρισής της, αμφισβητεί από πριν το ενυπάρχον κομματικό νόημα. Για ενίσχυση δε του ισχυρισμού του περί του ακομμάτιστου χαρακτήρα των δημοτικών εκλογών δεν ορίζει εκ των άνω τους υποψηφίους του, ώστε να μην είναι τελείως ευκρινές το κομματικό τους χρώμα.

Η συστράτευση επίσης έχει ανάλογη σκοπιμότητα, ν' αποτρέψει από τη μια την ήττα ή να περιορίσει το μέγεθός της, και από την άλλη να επεκτείνει τη χρέωσή της και στις άλλες «προοδευτικές» δυνάμεις. Με αυτό τον τρόπο η ήττα περιβάλλεται με νεφέλωμα και, ενώ πρόκειται για αποκλειστική ή κύρια δική του ήττα, αυτή δεν χρεώνεται μόνο στο κυβερνών κόμμα αλλά και σε άλλες πολιτικές δυνάμεις.

Με τη συστράτευση όμως επιδιώκεται και κάτι προγενέστερο, η συνεργασία

με την Αριστερά, που εμπεριέχεται ως σκοπός στο τρίτο σημείο της προεκλογικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Η εκδήλωση διάθεσης συνεργασίας με την Αριστερά δεν είναι σε προεκλογική περίοδο καινοφανής πολιτική του, αλλά πάγια. Κάθε που έρχονται εκλογές, δημοτικές ή βουλευτικές δεν έχει σημασία, το κυβερνητικό κόμμα διατυπώνει πολλές φιλοφρονήσεις και ανοίγει διάπλατα χαμόγελα προς την Αριστερά, ενώ συγχρόνως τείνει «ανυπόκριτη» χείρα συνεργασίας προς το μέρος της. Το ίδιο και τώρα: Εν όψει των δημοτικών εκλογών δείχνει το ΠΑΣΟΚ να καταπνίγει μέσα του το κύριο αίσθημα που κατευθύνει τις ενέργειές του στα μεσοδιαστήματα των εκλογών, της ατάρκειας, της ιδεολογικής απόστασης αλλά και της απέχθειας προς την Αριστερά, και με αυτούς τους περιοδικούς αλλά «θερμούς» εναγκαλισμούς προσπαθεί να περιμαζέψει και άλλα από τα λίγα «ψίχουλα» που του διαφύγανε σε ανάλογες προγενέστερες επιδρομές του στον «συντροφικό» του χώρο.

Ιδιαίτερα σε τούτες τις δημοτικές εκλογές, που το αποτέλεσμά τους θα επηρεάσει σημαντικά και το αποτέλεσμα των επερχόμενων βουλευτικών εκλογών και που θ' αποτελέσουν ως εκ τούτου το πιο δυσοίωνα πρόκριμα για το ΠΑΣΟΚ, είναι ζωτικό γι' αυτό να εμφανίσει τη μικρότερη ήττα εξαντλώντας την περισυλλογή αριστερών ψήφων. Όσο κι αν είναι απελπιστικά στενά τα περιθώρια κι ενώ ακόμα και η εξαντλητική περισυλλογή των αριστερών ψήφων δεν φαίνεται να δίνει λύση

στο πρόβλημά του, επειδή όμως δεν υπάρχει κανένας άλλος «πόρος», είναι υποχρεωμένο αυτόν τον έναν να τον εξαντλήσει ως τα έσχατά του όρια.

Έχοντας λοιπόν το ΠΑΣΟΚ απόλυτη ανάγκη από αριστερούς ψήφους, υψώνει για άλλη μια φορά το λάβαρο της πανστρατιάς των «προοδευτικών» δυνάμεων κατά των «συντηρητικών» και προβάλλει το άλλο πρόσωπο που «ενδύεται» κάθε φορά που επίκεινται εκλογές με σαφή την πρόθεση να πείσει για την «ειλικρινή» διάθεση συνεργασίας. Η γενναιοδωρία μάλιστα που άρχισε ήδη να εκδηλώνεται, έρχεται να ενισχύσει την προσπάθεια πειθούς. Κατά πόσο όμως μπορεί να επιτευχθεί αυτό;

Κατά τις προηγούμενες προεκλογικές περιόδους είχε κατορθώσει όντως να πείσει, γιατί είχε εξασφαλίσει ατέλειωτες εγγυήσεις πέρα για πέρα αξιόπιστες για την αριστερότητά του από πλήθος αριστερούς, που είτε προσχώρησαν σ' αυτό είτε με άλλον άμεσο ή έμμεσο τρόπο το στηρίζανε. Σήμερα όμως υπάρχουν μεγάλες δυσχέρειες. Κατ' αρχάς επειδή έχουν ήδη απορροφηθεί σχεδόν όλοι οι «συνεργάσιμοι». Μια κυρία που βρίσκεται ακόμη στον Συνασπισμό, και αυτή ουσιαστικά δεν ανήκει σ' αυτόν. Ενδεχομένως να εκμεταλλευθεί ως τότε τη διακριτική ευχέρεια, που το κόμμα της έχει δώσει λόγω της ανασφάλειάς του, και να μεταπηδήσει τυπικά. Ίσως όμως και να μείνει, πιστεύοντας ότι προσφέρει στο ΠΑΣΟΚ περισσότερες υπηρεσίες, εκφράζοντας τις απόψεις του μέσα από το ΣΥΝ παρά μεταπηδώντας σ' αυτό. Πάντως το όλο ζήτημα ανάγεται στους νόμους των πιθανοτήτων.

Προπάντων όμως δυσχεραίνεται σήμερα το έργο της πειθούς, επειδή και στην πολιτική ισχύει η ανακάλυψη του κλέφτη μέσω της επανάληψης της κλοπής («Μια του κλέφτη, δυο του κλέφτη...»). Τώρα πια κανείς δεν παίρνει στα σοβαρά ισχυρισμούς εκφραστών του ΠΑΣΟΚ ότι διατηρούν ιδεολογικές

συγγένειες με την Αριστερά, γιατί ο καθένας βλέπει να επαληθεύεται καθημερινά η ιδεολογική του συμπόρευση με τη Δεξιά. Αν στην ανακοίνωση της προεκλογικής του πολιτικής συγκαταλέγει τον εαυτό του στις «προοδευτικές» δυνάμεις, αυτό ο καθένας πάλι γνωρίζει πως έχει μόνο παρελθοντικό αντίκρουσμα.

Πέρα όμως από το ιδεολογικό χάσμα μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Αριστεράς υπάρχει και η στάση που εκδηλώνει απέναντί της κατά τα μεσοδιαστήματα των εκλογών και που επιβεβαιώνει την ύπαρξή του.

Δεν θα στηριχθούμε σε δηλώσεις «περιφερειακών» εκφραστών του ΠΑΣΟΚ, για να μην μπορεί να μας αντιτείνει κάποιος ότι το περιεχόμενό τους οφείλεται στο ακαταλόγιστο των ανθρώπων που τις έχουν κάνει (Περί «ρεταλιών» ο υπαινιγμός, βλ. *Αντί* 734). Θα λάβουμε υπόψη μας τα λόγια του κεντρικού εκπροσώπου του κόμματος, του ίδιου του του προέδρου, που έχει αναγάγει την προσαρμογή με πρωτοφανή κυνισμό σε δόγμα πολιτικής φιλοσοφίας. «Το νεκροταφείο της Ιστορίας είναι γεμάτο από κόμματα που δεν προσαρμόστηκαν» θα διακηρύξει σε κομματική σύσκεψη (βλ. *Αντί* 727). Αυτό με άλλα λόγια σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ, που προσαρμόζεται, είναι ζωντανό, ενώ τα αριστερά κόμματα, που εναντιώνονται στην πολιτική του καπιταλισμού και που δεν προσαρμόζονται, είναι νεκρά. Με βάση λοιπόν τη φιλοσοφία αλλά και την ορολογία του πρωθυπουργού η σημερινή εκδήλωση αισθημάτων αγάπης του κόμματός του προς την Αριστερά πρέπει να ερμηνευθεί μόνο ως νεκροφιλία.

Όσο η απάντηση στο προσκλητήριο συστράτευσης που κάνουν οι προσαρμοσμένοι, δηλαδή οι ζωντανοί, προς τους «απροσάρμοστους», δηλαδή τους νεκρούς, αν υιοθετηθεί το ήθος και το ύφος του πρωθυπουργικού αφορισμού, δεν μπορεί να είναι άλλη από αυτή που λέει ο λαός μας στις ανάλογες περιπτώσεις: «Οι ζωντανοί με τους ζωντανούς και οι αποθαμένοι με τους αποθαμένους».

Αν πάντως επιχειρήσουμε να υπεισέλθουμε και στην ουσία της αλήθειας του αφορισμού, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η προσαρμογή αντιπροσωπεύει τη ζωή και το αντίθετό της το θάνατο.

Ιδίως όταν πρόκειται όχι για βιολογικές στάσεις αλλά για ηθικές, όπως είναι και η πολιτική στάση, συμβαίνει το αντίθετο. Γιατί μπορεί κανείς με την προσαρμογή να διασώσει τον εαυτό του πράγματι. Είναι μάλιστα αυτός ο πιο ανώδυνος τρόπος διάσωσης του εαυτού μας. Δεν μπορεί όμως με αυτή να κρατήσει ζωντανές τις αξίες των συνόλων. Η προσαρμογή τις θανατώνει, καθώς περιέχει τον ηθικό θάνατο μέσα της. Ζωντανοί επομένως ή, για να μετριάσουμε λιγάκι την πρωθυπουργική έκφραση, περισσότερο ζωντανοί είναι αυτοί που αντιστέκονται, που έχουν θέληση και ζωή και που προωθούν τις αξίες της, παρά οι άβουλοι της προσαρμογής.

Το ΠΑΣΟΚ συσχετίζεται λοιπόν περισσότερο με τον ηθικό θάνατο παρά με τη ζωή. Αυτό συνάγεται όχι μόνο από την ιδιαίτερη σχέση του με το γενεσιουργό αίτιο των ηθικών θανάτων, με την προσαρμογή δηλαδή, αλλά και από τις εμπειρικές διαπιστώσεις, που είναι τόσες πολλές ώστε δικαιολογημένα να μπορεί να ισχυρισθεί κάποιος πως ό,τι υγιές ηθικά αγγίζει το ΠΑΣΟΚ το νεκρώνει. Ασπάστηκε την αριστερή ή σοσιαλιστική ιδεολογία και επέφερε τη νέκρωσή της. Άγγιξε το συνδικαλισμό και τον «έπνιξε». Πήγε να υψώσει το Κιλελέρ σε σύμβολο και το εξαφάνισε. Ων ουκ έστιν αριθμός.

Από τον κανόνα δεν εξαιρέθηκαν ούτε πρόσωπα. Αναφέρω το πιο πρόσφατο παράδειγμα που έχει σχέση και με τις δημοτικές εκλογές: Ο κ. Βούγιας, που θα μπορούσε σε τούτες τις δημοτικές εκλογές ν' αποτελέσει τον κοινό υποψήφιο δήμαρχο της Θεσσαλονίκης και να έχει πολλές πιθανότητες ν' αναδειχθεί επικρατέστερος, δε συζητιέται καν ούτε από τους ίδιους τους εξαγοραστές του. Γιατί η εξαγόρασή του τον κατέστησε πολιτικά νεκρό και οποιαδήποτε κάθοδός του στη λαϊκή ετυμηγορία θα είναι απλή πιστοποίηση του πολιτικού του θανάτου. Αν στην ιστορία των πολέμων οι προδότες τουφεκίζονται, στην πολιτική ιστορία «πεθαίνουν» απλά χωρίς την παρέμβαση κάποιων μορφής βίας.

Όσο και με ανεστραμμένη τη γλώσσα του κ. Σημίτη για τη συσχέτιση της προσαρμογής με τη ζωή και του αντιθέτου της με το θάνατο, όπου τώρα νεκροί είναι οι προσαρμοσμένοι και

ζωντανοί οι «απροσάρμοστοι», πάλι η απάντηση στο προσκλητήριο της πανστρατιάς είναι ίδια: «Οι ζωντανοί με τους ζωντανούς». Αένας βιολογικός νόμος, που διατηρεί το ανθρώπινο γένος στη ζωή και του διασφαλίζει τους όρους της εξέλιξής του, δεν επιτρέπει τη σύμπραξη μεταξύ τους, ούτε και τη θυσία των ζωντανών για την επαναφορά νεκρών στη ζωή. Αλλά κι ο ηθικός κανόνας το ίδιο υπαγορεύει. Η θέση «συμμαχία και με το διάβολο», θέση που διατυπώθηκε και από τον κ. Φλωράκη, είναι αρχή της πολιτικής του σατανισμού. Δεν έχει καμιά σχέση με ηθικές θέσεις και με αρχές της Αριστεράς.

Αν ο εγκληματίας γυρίζει πίσω στον τόπο του εγκλήματος, αυτό το κάνει για να βεβαιωθεί ότι δεν έχει αφήσει ενοχοποιητικά ίχνη πίσω του και να τα εξαφανίσει. Αν όμως η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ γυρίζει πίσω στο χώρο των δικών της κακουργιών, τώρα πια ξέρουμε ότι αυτό το κάνει για να εξαφανίσει όχι τα ίχνη της αλλά και το τελευταίο ζωντανό απομεινάρι από τον κόσμο της Αριστεράς.

Γραφτείτε συνδρομητές στο *Αντί*

Το *Αντί* κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μια ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Γραφτείτε συνδρομητές στο *Αντί* για να εξασφαλίσετε τη συνεχή –και αντικειμενική– ενημέρωσή σας.

Με τη συνδρομή σας βοηθάτε και το περιοδικό που εξοικονομεί τεύχη για τη διανομή του στα περίπτερα.

Η απαξίωση της Ολυμπιακής Αεροπορίας

του Αντ. Αεροπορικού

Η ελληνική κυβέρνηση έχει αποφασίσει την πώληση της ΟΑ. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι η απόφαση αυτή είναι το μόνο μέσο με το οποίο η ΟΑ θα εξασφαλίσει εισροή κεφαλαίων ώστε να συνεχίσει τον ρόλο της ως εθνικός αερομεταφορέας. Εύλογα πολλοί θα αναρωτηθούν, «μα τι μας χρειάζεται εθνικός αερομεταφορέας;». Το γεγονός ότι η κυβέρνηση διαθέτει προς πώληση μόνο το 51% δείχνει ότι το κυβερνών κόμμα αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης ενός εθνικού αερομεταφορέα. Η Ελλάδα, ως χώρα της ΕΕ, είναι υποχρεωμένη να συμμορφώνεται με τις κατευθύνσεις της, άσχετα αν έχει διαφορετικές ανάγκες εθνικής φύσεως. Αυτό φαίνεται κάθαρα από το γεγονός ότι ενόψει της ιδιωτικοποίησης της ΟΑ η κυβέρνηση ξεκαθάρισε ότι πλέον θα επιδοτεί τις άγονες γραμμές. Και η επιδότηση αυτή θα γίνεται πλέον μέσω «ζωντανού» χρήματος. Μέχρι τώρα το κόστος των άγονων γραμμών χανόταν μέσα στα ελλείμματα και τις ζημιές της ΟΑ. Αυτά τα ελλείμματα και οι ζημιές προβάλλονταν στα ΜΜΕ και η εμπορικότητα της ΟΑ γινόταν βορά διαφόρων συμφερόντων, καθοδηγώντας ταυτόχρονα την κοινή γνώμη και προετοιμάζοντάς την να αποδεχθεί την πώληση μιας από τις μεγαλύτερες σε τζίρο επιχειρήσεις της χώρας. Εξάλλου πιστεύω ότι θα ήταν εθνικά επιζήμιο η Τουρκία να έχει πλήρως επιδοτούμενο εθνικό αερομεταφορέα –υπάρχει ακόμα και αεροπορική εταιρεία με τουρκοκυπριακή ταυτότητα– και η Ελλάδα να μην έχει.

Είναι επίσης γνωστό ότι η γενικότερη συγκοινωνιακή υποδομή της χώρας είναι σαθρή και την ευθύνη γι' αυτό έχει αποκλειστικά η πολιτική εξουσία. Αυτή η πραγματικότητα, σε συνδυασμό με την γεωγραφική φύση της επικράτειας, τόσα χρόνια και σε ένα μεγάλο βαθμό σκιαζόταν από την προσφορά της ΟΑ με τους παρακάτω τρόπους:

- Πρωινές πτήσεις η ΟΑ παντού, για να πηγαίνουν οι εφημερίδες με κόμ-στρα εξευτελιστικά.
- Άγονα δρομολόγια η ΟΑ, για να εξυπηρετούνται οι ακριτικές περιοχές.
- Φτηνά εισιτήρια στο εσωτερικό η ΟΑ, για να εξυπηρετούνται οι πολίτες μιας χώρας με χαμηλούς μισθούς (ακόμα και σήμερα, περίπου το ένα τρίτο της τιμής ενός εισιτηρίου εσωτερικού πάει στο νέο αεροδρόμιο, πράγμα που αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία).
- Προσωπικό της ΟΑ σε όλα τα νησιά, για να εξυπηρετείται η άκρως εποχική κίνηση των πτήσεων charters που κυριολεκτικά έδωσε ζωή στην περιφέρεια.
- Σε επιφυλακή η ΟΑ για να εξυπηρετήσει τα νησιά όταν δένουν τα πλοία κι όταν το οδικό δίκτυο παραλύει κόβοντας την Ελλάδα στα δύο. Ως γνωστόν τα αεροπλάνα «δένουν» τελευταία σ' αυτή τη χώρα.
- Αναμονή του αεροπλάνου της ΟΑ σε ακραίο σταθμό προκειμένου να μεταφερθεί έκτακτο περιστατικό της τελευταίας στιγμής και να σωθεί ένας άνθρωπος. Η ΟΑ εισπράττει τον ναύλο του φορείου από τον ασφαλιστικό φορέα, αλλά επιβαρύνεται με το κόστος της καθυστέρησης, την απώλεια ανταποκρίσεων και την διατάραξη της κανονικότητας. Στο τέλος εισπράττει και τις επικρίσεις των ΜΜΕ.

ΚΑΚΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Όλα αυτά αλλά και πολλά ακόμα η ΟΑ τα έκανε τόσα χρόνια μέσα από ένα σχήμα στόλου το οποίο ήταν αποτέλεσμα πολιτικών αποφάσεων 25

ετών. Αυτή η διαμόρφωση στόλου, που ήταν μακριά από τις πραγματικές ανάγκες του δικτύου της εταιρείας με τους μέχρι πρότινος 9 διαφορετικούς τύπους αεροσκαφών, δημιούργησε έναν φαύλο κύκλο κόστους. Η εξυπηρέτηση των τύπων του στόλου απαιτούσε περισσότερο προσωπικό, ανταλλακτικά, αναλώσιμα κ.λπ. Ο στόλος της ΟΑ έφθασε να είναι ο γηραιότερος (αν και ακριβότερα αγορασμένος) στην ΕΕ, αλλά συγχρόνως η ΟΑ ήταν η ασφαλέστερη εταιρεία και με ελάχιστα τεχνικά προβλήματα. Αυτό σίγουρα δεν είναι αποτέλεσμα της ικανότητας των πολιτικών μας, αλλά της ικανότητας και της προσήλωσης της πρώτης γραμμής των εργαζομένων της. Και τούτο ελάχιστα αναγνωρίζεται και ουδόλως εκτιμάται.

Ένα εξόφθαλμο παράδειγμα κακοδιαχείρισης είναι το γεγονός ότι σήμερα η ΟΑ εκμισθώνει το κάθε αεροσκάφος A340 προς \$1.270.000 το μήνα, όταν η τρέχουσα τιμή εκμίσθωσης στην αγορά είναι \$550.000. Η διαφορά για τα 4 αεροσκάφη ανέρχεται στα \$2.880.000 το μήνα υπερβολικής δαπάνης.

Αεροπλάνο ήθελε ο κρατικός μηχανισμός, στην Ο.Α. απευθυνόταν. Για να κερδίσει τις εκλογές μεταφέροντας ψηφοφόρους το όποιο κόμμα, στην Ο.Α. και πάλι προσέτρεχε. Και μπορεί να πλήρωνε το αεροπλάνο και τα καύσιμα μετά από δύο ή τρία χρόνια, αλλά

για την ζημιά της εταιρείας που προέκυπτε όταν έχανε παραγωγικές μονάδες κατακαλόκαιρα ακόμα και οι κομματικοί διευθυντές της ΟΑ σφυρίζαν αμέριμνα. Είναι, λέει, πολιτική απόφαση του μετόχου. Και στους διορισμούς –για να κερδίσουν τις εκλογές τα κόμματα–, την ΟΑ θυμόντουσαν. Ο μέτοχος όμως που μεταχειρίζεται την εταιρεία του κατ' αυτόν τον τρόπο δεν δικαιούται να απαιτεί να βγάζει κέρδη η εταιρεία του.

Στην πραγματικότητα η ΟΑ καταστράφηκε από τον ίδιο της τον μέτοχο, μέσω της πολιτικής του και των αποφάσεών του, με τις οποίες επενέβαινε συνεχώς στην λειτουργία της επιχείρησής. Δεν είναι τυχαίο που η ΟΑ από τότε που περιήλθε στο κράτος έχει μέσο όρο διάρκειας Διοίκησης κάτω από 12 μήνες! Όσο για την τεχνοκρατική αντίληψη των προσώπων και την σχέση τους με το αντικείμενο, ας μην κάνουμε λόγο.

Αλλά και ένα μέρος του προσωπικού έχει ευθύνη για την σημερινή κατάσταση. Μήπως όμως είναι και το προσωπικό εκείνο με την ισχυρότερη κομματική ταυτότητα; Είναι σίγουρο ότι οι κομματικές διοικήσεις δεν θα έθιγαν ποτέ τους κομματικούς ψηφοφόρους διαταράσσοντας τις πελατειακές σχέσεις. Όπως είναι σίγουρο ότι μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχει το κατεστημένο της κομματικής-παραταξιακής συνδικαλιστικής ηγεσίας.

Οι πολιτικοί με τους χειρισμούς και τις αποφάσεις τους όλα αυτά τα χρόνια κατάφεραν και απαξίωσαν πλήρως αυτό το κομμάτι της περιουσίας του ελληνικού λαού. Για να κρύψουν την ανικανότητά τους και την ευθύνη τους, φρόντισαν με διάφορους τρόπους να «ρίξουν» στα μάτια της κοινής γνώμης ακόμα και το σύνολο όλων των ευσυνείδητων εργαζομένων που έχουν πολλά χρόνια κρατήσει ψηλά τη σημαία της ΟΑ στερούμενοι την ικανοποίηση να βλέπουν την εταιρεία τους να προκόβει. Όλα αυτά τα κατάφεραν μέσα από το αμαρτωλό τρίγωνο Κόμμα-Διοίκηση-Κομματικά Συνδικάτα, το οποίο δρώντας στο πλαίσιο συνδιαχείρισης της εταιρείας και συγκάλυψης διαφόρων σκανδάλων με αντιπαροχή πρόσκαιρων οικονομικών ανταλλαγμάτων και προνομίων βούλιαξε οικονομικά την εταιρεία.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω το εξής:

Κύριοι της κυβέρνησης, δεδομένου ότι η νοοτροπία σας και οι πρακτικές σας, στα οποία ο ελληνικός λαός οφείλει ένα μεγάλο μέρος των χρονίζοντων προβλημάτων του, θα παραμείνουν ως έχουν, εξιλεωθείτε απέναντι της ΟΑ και αποδεσμεύστε την από το κράτος. Δώστε της μ' αυτόν τον τρόπο την τελευταία ευκαιρία μήπως και βρει τον δρόμο της, ώστε να μας ξανακάνει περήφανους, όπως συνέβη σε άλλες εποχές.

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2000)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού

(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη

703 έως και 716 (ο 52ος)

και 717 έως και 728 (ο 53ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

Στους τόμους του περιοδικού ANTI

αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

A' εξάμηνο 2000

B' εξάμηνο 2000

η ΕΔΑ στις μέρες μας

με αφορμή την έκδοση του βιβλίου για το αρχείο της ΕΔΑ

του Γιάννη Παπαθεοδώρου

Πώς τόσα πρόσωπα να γίνουν αριθμοί / και τόσα γεγονότα απλά βιβλία... Οι στίχοι του Μαν. Αναγνωστάκη που προτάσσονται στον πρόλογο του βιβλίου *Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά. Αρχείο 1951-1967*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2001, συμπυκνώνουν με ωραίο τρόπο την ευαισθησία της Ιωάννας Παπαθανασίου αλλά και τα όρια του εκδοτικού εγχειρήματος, στο οποίο συμμετέχουν ως αρωγοί δυο γνώριμοι και αξιόπιστοι ερευνητικοί φορείς, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας. Παρ' όλα αυτά, το συγκεκριμένο βιβλίο κατάφερε να χαρτογραφήσει το έδαφος μιας ολόκληρης εποχής με συνέπεια και αποτελεσματικότητα χωρίς να προδώσει ούτε τα πρόσωπα ούτε και τα γεγονότα. Οι αρετές αυτές, αρετές καθόλου αυτονόητες αν σκεφτεί κανείς τις θεσμικές δυσκολίες για τη διάσωση, την οργάνωση και την ταξινόμηση ανάλογων αρχειακών μονάδων, δεν οφείλονται μόνο στις ευνοϊκές συγκυρίες αλλά και στο προσωπικό πάθος της ίδιας της ιστορικού. Ο προσεκτικός αναγνώστης του βιβλίου αντιλαμβάνεται, ήδη από την εισαγωγή, το μέγεθος του ερευνητικού μύχθου και τα ποικίλα ερωτήματα που έθετε το αρχείο της ΕΔΑ, σε κάθε του βήμα. Στην πραγματικότητα, οι περιπέτειες του αρχείου ήταν κι αυτές μέρος ενός συνολικότερου προβλήματος με δύο όψεις: η μία όψη αφορούσε στη λεπτομερή, κατά το δυνατόν, κατανόηση και γνώση της μεταπολεμικής πολιτικής ιστορίας και κοινωνίας, η άλλη αφορούσε στην κατανόηση της δομής και στην προσπάθεια ανασυγκρότησης ενός κομματικού αρχειακού υλικού με περισσότερα από 500.000 έγγραφα. Με άλλα λόγια, το αρχείο της ΕΔΑ καλούσε τον ερευνητή να έχει τουλάχιστον δύο "φόρμες εργασίας":

τη στολή του ιστορικού και τη στολή του αρχειονόμου. Η Ιωάννα ευτυχώς είχε και τις δύο στη γκαρνταρόμπα της!

Το αρχειακό νήμα συχνά περνούσε από δρόμους απροσδόκητους και αινιγματικούς. Οι σακούλες σκουπιδιών μέσα στις οποίες επιστράφηκε το αρχείο από την Ασφάλεια ήταν μόνο η αρχή αυτής της δύσκολης πορείας. Τα κύρια προβλήματα προέκυπταν από τη λειτουργία και το είδος της αρχειακής πληροφορίας. Ο συνοπτικός πίνακας περιεχομένων μάς δίνει μια τεχνική λύση για τη διαχείριση της πολυθεματικότητας. Ας τον δούμε. 1. Γενικό Ευρετήριο. I. Φυσιογνωμία του κόμματος και του Αρχείου. II. Κεντρικά σώματα και όργανα της ΕΔΑ. III. Κοινοβουλευτική Ομάδα. IV. Τμήματα και βοηθητικά γραφεία. V. Πολιτική επικαιρότητα, κόμματα και εκλογές. VI. Κομματικές οργανώσεις της ΕΔΑ. VII. Διεθνείς σχέσεις της ΕΔΑ. 2. Παραρτήματα I-VII. I. Αρχείο της εφημερίδας *Η Αυγή*. II. Αρχείο της εφημερίδας *Η Δημοκρατική Αλλαγή*. III. Αρχεία Νεολαίας. IV. Μικρή συλλογή "Εθνικής Αντίστασης". V. Εθνικιστικές ακροδεξιές οργανώσεις και αντικομμουνιστική δραστηριότητα. VI. Εκδόσεις της ΕΔΑ. VII. Προκήρυξεις του ΓΕΣ της 4ης Μαΐου 1967. 3. Ευρετήριο: Πρόσωπα, Τόποι, Πράγματα. Για τον μνημένο αναγνώστη που μπορεί να διαβάσει πίσω από τις λέξεις, είναι φανερό πως το ταξινομικό στοιχείο δεν ήταν οι τίτλοι αλλά η ιστορική μέθοδος. Πώς ταξινομεί κανείς ένα αρχείο αυτολογημένο, ένα αρχείο "υπό διωγμό", όπως εύστοχα το χαρακτηρίζουν ο Φίλιππος Ηλιού και ο Ηλίας Νικολακόπουλος στον πρόλογό τους; Πώς ταξινομεί κανείς ένα πλήθος ετερογενών υλικών που η ποικιλία τους καλύπτει ένα ευρύτατο ρεπερτόριο, από το τυποποιημένο δημόσιο έγγραφο έως το

εφήμερο τσιγαρόχαρτο; Στις τετρακόσιες σαράντα τρεις σελίδες του βιβλίου ο αναγνώστης διαπιστώνει ότι η Ιωάννα Παπαθανασίου επέλεξε να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά κατασκευάζοντας έναν κατάλογο με "πλοκή": είναι η πλοκή που παράγει η γραπτή πολιτική κουλτούρα μιας ολόκληρης εποχής σε όλη της την πολυφωνία και την ένταση, η πλοκή μιας αριστερής κινητικότητας που βγήκε από την ήττα του εμφυλίου για να διεκδικήσει δυναμικά το ρόλο της στις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές αναμετρήσεις της μεταπολεμικής περιόδου. Από αυτή την άποψη, ο κατάλογος του αρχείου της ΕΔΑ δεν αποτυπώνει τα ίχνη μιας κομματικής γραφειοκρατικής διαδικασίας αλλά τα ίχνη μιας πολύβουης κοινωνικής αρένας. Υπό άλλες συνθήκες, θα μιλούσαμε απλώς για ένα "καλό εργαλείο". Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει νομίζω, να μιλάμε για ένα όργανο ιστορικού και κοινωνικοπολιτικού αναστοχασμού.

Φτάνουμε έτσι στη χρησιμότητα αυτής της έκδοσης. Για την ιστορική κοινότητα, οι λόγοι που καταξιώνουν τη σημασία του βιβλίου της Παπαθανασίου είναι προφανείς. Είναι η πρώτη φορά που έχουμε μια ολοκληρωμένη έκδοση αρχείου πολιτικού κόμματος, γεγονός που σηματοδοτεί μια τομή στην ερευνητική και ιστοριογραφική προσέγγιση της νεότερης πολιτικής ιστορίας. Είναι, επίσης, η πρώτη φορά που καταλύεται η μυθολογία της «απόρρητης πληροφορίας» και της σιωπής σε ό,τι αφορά στη ζωή και δράση του μεγαλύτερου νόμιμου κομματικού οργανισμού της μετεμφυλιακής αριστεράς. Είναι, τέλος, η πρώτη φορά που αυτή η κομματική βιογραφία συντάσσεται με όρους επαγγελματικών, χωρίς ιδιοτέλειες, εξιδανικεύσεις, αγιογραφίες και σχολιμότητες. Για τον ερευνητή που θα επισκεφθεί το

Η ΕΔΑ στην αξιωματική αντιπολίτευση το 1958. Στα γραφεία του κόμματος στη Βουλή· καθιστοί: Ηλ. Τσιριμώκος, Μ. Σβώλου, Γ. Πασαλίδης. Όρθιοι: Ηλ. Ηλιού, Δημ. Γιαχνης, Κορν. Πυρομάγλου, Ανδρ. Ζάκκας, Νικ. Κιτσικής, Γιαν. Ευαγγελίδης, Στ. Ηλιόπουλος και Γ. Βαλούρδος. Φωτ. Αρχείο Αυγής.

αρχείο της ΕΔΑ, τα υλικά από τη δεκαετία του '50 και του '60 αποκτούν πλέον καινούριες συνάψεις: ανταποκρίνονται σε χρονολογημένες κοινωνικές δυναμικές που αναπτύσσονται σε συγκεκριμένους χώρους της δημόσιας σφαίρας. Το αρχείο της ΕΔΑ είναι ένας οδηγός για να ξαναδούμε την κοινωνική αλλά και την πολιτισμική ιστορία της μεταπολεμικής Ελλάδας. Η αξία του μάλιστα έγκειται στο γεγονός ότι προσφέρει πάντα μια διπλή οπτική γωνία για τις ιστορικές ζητήσεις. Μπορεί κανείς να ξεκινήσει μελετώντας την κομματική πυραμίδα «από τα πάνω» αλλά μπορεί να ξεκινήσει και με τα αφανή κομματικά μέλη, «από τα κάτω». Μπορεί κανείς να αρχίσει με τη γνώση των διεθνών σχέσεων αλλά μπορεί να αρχίσει και με τη γνώση της τοπικότητας. Μπορεί κανείς να μελετήσει τις κομματικές εκδόσεις αλλά μπορεί να μελετήσει και τα χειρόγραφα των φυλακών. Σπάνια τύχη για τον κοινωνικό επιστήμονα που συναναστρέφεται με αρχεία!

Αν, ωστόσο, αυτή είναι η μία όψη της σημασίας του βιβλίου, υπάρχει και η

άλλη. Η ιστορία της ΕΔΑ δεν μπορεί παρά να είναι και ένα πολιτικό εγχείρημα, στο βαθμό που συστηματοποιεί μνήμες και εμπειρίες κοινωνικών ομάδων με ενεργή παρουσία και δράση στον πολιτικό στίβο. Η ΕΔΑ, το μεγαλύτερο ίσως στοίχημα της μεταπολεμικής αριστεράς, καλεί το σημερινό αριστερό πολίτη να στοχαστεί το παρελθόν του όχι μουσειακά αλλά κριτικά. «Πρέπει να έχουμε ακριβή συνείδηση αυτής της πραγματικής κριτικής και να της προσδώσουμε μια έκφραση όχι μόνο θεωρητική αλλά πολιτική», έγραφε με άλλη αφορμή ο Αντόνιο Γκράμσι. Πέρα από τις ρητορείες, τους ερασιτεχνισμούς και τα ιδεολογήματα της εποχής, το βιβλίο της Ιωάννας Παπαθανασίου προσφέρει μια ασφαλή βάση συζήτησης για την ιστορία της αριστεράς απαντώντας με τον τρόπο αυτό στο επίκαιρο αίτημα ενός διαλόγου για τη φυσιογνωμία και το όραμα της αριστερής συλλογικότητας. Όχι για να ενισχύσει τη φαντασίωση της αναβίωσης της ΕΔΑ στη βάση μιας αόριστης και ευκαιριακής «κεντροαριστεράς» αλλά για να ενισχύσει την ιστορικότητα και την αυ-

τοσυνειδησία της αριστερής παρέμβασης. Είναι κι αυτό δουλειά του ιστορικού ως πολίτη, «είναι και αυτό μια στάσις. Νοιώθεται».

Θα μπορούσα να συνεχίσω την καταγραφή των πολλαπλών ωφελειών. Νομίζω όμως ότι η πρόσληψη ενός τέτοιου βιβλίου αγγίζει άλλους χρονικούς ορίζοντες και εγκαινιάζει άλλες λογικές «προσφοράς και ζήτησης». Θα ήθελα, ωστόσο, να αναφερθώ στην εξαιρετική τύχη όσων από εμάς παρακολούθησαμε από κοντά αυτή τη διαδικασία. Από το χάος στο χαρτί, και από τη σκόνη των εγγράφων στην καλαίσθητη έκδοση του Θεμέλιου μεσολαβεί πάντα μια διαδικασία που προϋποθέτει ανθρώπινες διαθεσιμότητες, συναντήσεις και διασταυρώσεις. Ο χώρος των ΑΣΚΙ υπήρξε για όλους εμάς, κυρίως για την Άντα Κάπολα και για εμένα, κάτι περισσότερο από εργασιακός χώρος διεκπεραίωσης ενός ερευνητικού προγράμματος. Η δουλειά με την Ιωάννα Παπαθανασίου και οι συζητήσεις με τον Ηλία Νικολακόπουλο, τον Λεωνίδα Κύρκο, τον Μανώλη Γλέζο, τον Τάκη Μπενά, τον Στέφανο Στεφάνου, τη Φώφη Λαζάρου, τον Φίλιππο Ηλιού, και τους συνεργάτες των ΑΣΚΙ ήταν μια θητεία με κέρδη ουσιαστικά. Η προσωπική επαφή και η γνωριμία με τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ΕΔΑ αλλά και η μετάδοση των γνώσεων ενός συνολικότερου ιστορικού πλαισίου ήταν μια πράξη διδασχής και γενναιοδωρίας που υπερβαίνει τα όρια των συνηθισμένων ευχαριστιών. Ξαναβλέποντας σήμερα το βιβλίο δεν βλέπω μόνο την ιστορία ενός κόμματος αλλά και την ιστορία μιας παρέας. Οι αποχρώσεις αυτές, αδιάφορες μάλλον (και δικαιολογημένα) για τις αναγνωστικές κοινότητες που θα προσεγγίσουν το βιβλίο, οδηγούν πάντως σε άλλου είδους συνειδητοποιήσεις για την ιστορία και τις ιστορίες της ΕΔΑ. Γι αυτές τις τελευταίες «εδαίτικες» ιστορίες θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά την Ιωάννα και την Άντα, υπενθυμίζοντάς τους ότι, αν και ερασιτέχνης αρχειονόμος, τις έχω ταξινομήσει με ασφαλή κριτήρια στα αρχεία της καρδιάς. Η ιστορία της ΕΔΑ μας δεσμεύει πλέον οριστικά, καλώντας μας να επιστρέφουμε διαρκώς στα πρόσωπα, τους τόπους και τα πράγματα αυτού του αρχείου.

Η αβάσταχτη ελαφρότητα της πολιτικής τους

του Β Σταχτή

–Μα είναι τόσο ανεύθυνοι; Ναι, είναι τόσο ανεύθυνοι. Ακόμη χειρότερα: οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι. Ο τόπος, με τον κοινωνικό ιστό του να βρίσκεται σε διάλυση, η κυβέρνηση του Πασόκ (όπως απαράδεκτα αυτοαποκαλούνται) σε ελεύθερη πτώση – κι όμως οι εκπρόσωποί του κορδακίζονται, απειλούν, κομπορρημονούν. Κενόδοξοι, κούφοι και γαύροι. Ελάχιστο χρονικό διάστημα μετά το ανανεωτικό συνέδριό τους η εικόνα του πρωθυπουργού και των συνεργατών του βρίσκεται στο ναδίρ. Κι όμως. Οι ίδιοι επιμένουν στην άκρατη κομματοκρατία αντικαθιστώντας την πολιτική με τις διάφορες μικροπολιτικές σπέκουλες, τα βολέματα ημετέρων, το μοίρασμα της (κρατικής) πίτας στους φίλους εργολάβους, την διαχειριστική λογική, τον συμψηφισμό και τις ισορροπίες. Καμιά πνοή, καμιά έμπνευση, καμιά ώθηση προς τα εμπρός. Και η ακυβερνησία, ταυτόχρονα με την παντελή απουσία πολιτικών επιλογών, επιφέρει γκρίνια, συντροφικά μαχαιρώματα, διαγκωνισμούς και ανάσχεση του όποιου έργου. Η κυρίαρχη μίζερια καταγράφεται πολύ απλά στην αρνητική διάθεση του κόσμου όσον αφορά στην Ολυμπιάδα, το πάγωμα του εθελοντισμού επειδή δεν υπάρχει όραμα, το γενικότερο μούδιασμα και η μουγκαμάρα της κοινής γνώμης. Γιατί θα ήταν βέβαια αστείο να ζητάνε οι χρυσοπληρωμένοι κηφήνες του 2004 εθελοντική εργασία από τους νέους και τους μαθητές από τους άνεργους και τους απελπισμένους. Το κυρίαρχο κοινωνικό μοντέλο πλέον είναι ο «μπαγασάκος», δηλαδή ο καρπαζοεισπρακτορας υπάλληλος που «πιάνει την καλή» και μπορεί πια να χλευάζει τους ανωτέρους του. Ο φοροδής του χτες που έγινε χάρη στον κρατικό τζόγο ο ιταμός του σήμερα.

Θέλετε κι άλλα παραδείγματα;

Στην αεροπορία έγινε πρόσφατα αρχηγός ο στρατιωτικός σύμβουλος του πρωθυπουργού. Διερωτώμαι πάντως αν ο στρατηγός Γιάννος έχει υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία, γιατί ο προκάτοχός του Άκης είχε απαλλαγεί λόγω αντιστασιακής δράσης στη Γερμανία (sic). Ναι, μα το Θεό. Ο Γιάννος λοιπόν μαζί με τον Γιωργάκη είναι οι άνθρωποι που χειρίζονται τις τύχες του τόπου απέναντι στον τουρκικό милитарισμό. «Υπάλληλοι» απ' τη μια, φανατισμένοι στρατοκράτες απ' την άλλη, η έκβαση του αγώνα αφήνεται στην κρίση σας. Περιττή λεπτομέρεια: η ισορροπία δυνάμεων στο Αιγαίο έχει προ πολλού ανατραπεί μ' ό,τι κι αν σημαίνει κάτι τέτοιο. Όσο για τα σύνορα του Αιγαίου, ε αυτά τα απάλειψαν οι Αμερικανοί για να μην μας μπερδεύουν και για να μην κάνουμε φρούδα όνειρα. Στην παιδεία πάλι, επανέρχεται ο θεσμός του επιθεωρητή τον οποίο είχε κατάργησει ως... φασιστικό το πρώτο, το «ηρωικό» Πασόκ. Μόνο που αναβιώνει ως κομματικός μπαμπούλας και μέσα σ' ένα όργιο αναξιοκρατίας. Εν τω μεταξύ τα πανεπιστήμια διαλύονται, η κρατική υγεία δεν σώζεται με τα πείσματα του Αλέκου, ενός ανθρώπου που σαφώς δεν γνωρίζει το αντικείμενό του και που δρα ως φεουδάρχης, το ασφαλίστικο μαγειρεύεται και... καίει κ.λπ. Και ενώ όλα αυτά τα είχε η εκσυγχρονιστική μας Μαριορή, φαίνεται πως της έλειπε μόνο ο φερεντζές των Ολυμπιακών Αγώνων. Κι έτσι μπήκαμε «αθώοι» και «αφελείς» σε μια τεράστια περιπέτεια από την οποία θα αποκομίσουν ελάχιστοι πολλά και οι πολλοί θα κληθούν να πληρώσουν πάμπολλα. Το μεγάλο φαγοπότι έχει αρχίσει και παρά τους βυζαντινισμούς και τον προσωππαγή χαρακτήρα του 2004 δεν τη-

ρούνται ούτε καν τα προσχήματα. Ευτυχώς πάντως που πήγε κατ' ευχήν η συγχώνευση της Εθνικής με την Alpha Bank. Δείγμα του θετικού κλίματος που δεν κουράστηκαν να επαναλαμβάνουν οι αρμόδιοι χωρίς να ντρέπονται. Αν μερωτήσετε «ποιοι αρμόδιοι», θα σας απαντήσω «ποια ντροπή;» Έτσι λοιπόν πορευόμαστε σχοινοβατώντας και έχοντας κυριολεκτικά στο σβέροκο μας ανθρώπους που δεν μας αξίζουν. Πάνω στη σύγχυση παραιτήθηκε και ο υφυπουργός Εξωτερικών επειδή, λέει, δεν του έδινε αρμοδιότητες ο Γιωργάκης και δεν παρενέβη ο πρωθυπουργός για να διευθετήσει το ζήτημα. Τέτοια σύμπνοια! Ευτυχώς όμως που ανέλαβε έγκαιρα ο έμπειρος και φωτογενής Ανδρέας Λοβέρδος και η κυβέρνηση απέκτησε νέα ωστική δύναμη. Από κοντά και η Μιλένα Αποστολάκη στο Εκτελεστικό Γραφείο και ο Σπύρος Βούγιας στο Συγκοινωνιών. Τα παιδιά του Πασόκ παίζει εν ου παικτοίς. Πάνω στη ταραχή αύξησαν οι Τούρκοι τις παραβιάσεις τους στο Αιγαίο για να μην ξεχνιόμαστε.

Και το κλου της αβάσταχτης ελαφρότητάς τους: ο πρωθυπουργός δηλώνει, στα σοβαρά, ότι οι επικείμενες δημοτικές εκλογές σηματοδοτούν τη σύγκρουση ανάμεσα στη δεξιά και τις προοδευτικές δυνάμεις (sic). Προφανώς εννοούσε αυτές τις δυνάμεις που «έδρασαν» τόσο εντυπωσιακά κατά την πρόσφατη χιονόπτωση. Οι άνθρωποι αυτοί που διέλυσαν την τοπική αυτοδιοίκηση στρεβλώνοντας τους μηχανισμούς ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών, τολμούν αν επικαλούνται τη... δεξιά, υποδεικνύοντας εμμέσως στην αριστερά το καθήκον της. Αλλά είπαμε! Οι άνθρωποι αυτοί έχουν αναγορεύσει την ιταμότητα σε πολιτική θέση. *Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι...*

Υποκοσμικός «ημετερισμός» ή «μεταξύ κατεργαράιων ειλικρίνεια»

του Αλέκου Τζιόλα

Λίγο πριν από την είσοδό μας στο νέο έτος η βουλή, με εξαίρεση τα δυο αριστερά κόμματα, αποφάσισε την ένταξη των ιδιαίτερων γραμματέων των βουλευτών στο δημόσιο ως μόνιμων υπαλλήλων. Για την απλή δηλαδή θήτευσή τους σε κάποιο βουλευτικό γραφείο οι κεκράκτες προσωπικών ψηφοθηριών με απόφαση της Βουλής των Ελλήνων παύσανε να είναι ίσοι με τους άλλους έλληνες πολίτες. Δια μιας γίνανε προνομιούχοι. Παρ' όλα αυτά δεν εγείρεται κανένα συνταγματικό θέμα ούτε ηθικό.

Η αχαριστία σαν απαξία βρίσκεται, ως φαίνεται, έξω από το σύστημα των αξιών της πολιτικής, ενώ η ευγνωμοσύνη αποτελεί τη βάση του, γι' αυτό και ανταμείβει τους υπηρέτες των υπηρετών της με προνομιακή μεταχείριση. Επομένως κακώς που συνηθίζουμε να μιλάμε απαξιωτικά για την πολιτική και να διατεινόμαστε πως δεν έχει αξίες. Κάθε ανθρώπινη πράξη εξάλλου διέπεται από αξίες. Ακόμη και του υποκόσμου. «Μεταξύ κατεργαράιων ειλικρίνεια», μας λέει η σχετική παροιμία, ή σε αποφατική διατύπωση «κόρακας κοράκου μάτι δε βγάζει». Είδαμε και τον Πάσαρη. Για τον σκοτωμό του ρουμιάνου φίλου του υποσχέθηκε να σκοτώσει δυο αστυνομικούς και το έκανε.

Η πολιτική προπάντων, που ως έργο της έχει την εφαρμογή των αξιών, έχει χρέος αυτή πρώτη να τις υλοποιεί. Και παρ' όλο που δεν κινείται στο χώρο της «κακουργίας», μας έχει δώσει κατά καιρούς παρόμοια παραδείγματα. Αφού για την άσκησή της πρόσφερε στους λειτουργούς της έναν «αξιοπρεπή» μισθό διαβίωσης και συνταξιοδότηση μετά από βραχύβια βουλευτική θητεία –δεν είναι εργάτες για να περιμένουν συνταξιοδότηση στο 65ο έτος της ηλικίας τους– τώρα μερίμνησε και για τους άλλους ημετέρους της.

Το ίδιο συμβαίνει και σε διεθνή κλίμακα, κάτι που είναι φυσικό άλλωστε, αφού η κοινωνία μας είναι παγκοσμιοποιημένη. Σε κάθε είδους έγκλημα πρω-

ταρχικά ανταμείβονται οι στενοί συνεργάτες. Η απονομή του βραβείου Νόμπελ στον Κόφι Ανάν το επιμαρτυρεί. Μόνο η φόνισσα του Παπαδιαμάντη, που δεν έκανε διάκριση ανάμεσα σε συγγενείς και μη, αποτελεί εξαίρεση. Επειδή αυτή «υπηρετούσε» ευρύτερες αξίες, έπνιξε το εγγονάκι της πρώτο.

Άλλωστε ως φυλή έχουμε δημιουργήσει μακραιώνη παράδοση, από την εποχή της τουρκοκρατίας ακόμη, σε διάθεση προσφοράς έργου απέναντι σε αποκρουστικές εξουσίες, οι οποίες, επειδή βδελύσσονται την αχαριστία, ανταμείβανε γενναιόδωρα πάντα τους συνεργάτες τους. Μόνο στις τελευταίες δεκαετίες του πολιτικού μας βίου αν περιορίσουμε τη ματιά μας, θα δούμε να επαληθεύεται χωρίς άλλα στοιχεία επαρκέστατα ο ισχυρισμός μας. Οι εθνικόφρονες ήταν εκείνοι που είχαν το προσόν να «προσφέρουν» υπηρεσίες στο ελληνικό κράτος και να προσπορίζονται αμέσως εξ αυτού το δικαίωμα κατάληψης μιας δημόσιας θέσης. Η υπερδιόγκωση του δημόσιου τομέα όπως και η αναξιοκρατική επάνδρωσή του, που σήμερα καταγγέλλονται από τη Νέα Δημοκρατία, ενώ είναι έργο διαχρονικό δικό της, κατ' αυτόν τον τρόπο «επιτεύχθηκαν». Εμείς, οι άλλοι Έλληνες που ανήκαμε στην άλλη πολιτική πλευρά, έπρεπε να σπουδάζουμε και να διαθέτουμε και πιστοποιητικό νομιμοφροσύνης, για να μπορούμε να διεκδικούμε, μάταια βέβαια, μια θέση οπουδήποτε. Οι εθνικόφρονες όμως πολίτες δε χρειαζότανε σπουδές (γιατί να χάνουνε χρόνια από τη ζωή τους;) ούτε κάποιο άλλο προσόν, για να δώσουν λύση στο βιοποριστικό τους πρόβλημα. Η «ενεργή» τους εθνικοφροσύνη επαρκούσε για να τοποθετούνται και ως υπεράριθμοι στις διάφορες υπηρεσίες (ΔΕΗ, ΟΤΕ, Τράπεζες). Γι' αυτό και όλες οι δημόσιες ή ημιδημόσιες υπηρεσίες «υπερχειλίσανε» από λάβρους οπαδούς της δεξιάς. Και το ΠΑΣΟΚ, αφότου έγινε κυβέρνηση, αρχικά εκτεταμένα, μετά περιορισμένα, έκανε το ίδιο, έστω κι αν ως αντιπολί-

τευση κατάγγελλε αυτό το φαινόμενο. Ωστόσο θέσπισε ρυθμίσεις που περιορίζαν το ρουσφέτι και διασφάλισαν στο θέμα των προσλήψεων κάποια διαφάνεια, μια στοιχειώδη κοινωνική δικαιοσύνη και αξιοκρατία. Κι ενώ σήμερα οι καιροί της ρουσφετολογίας θεωρούνται παρωχημένοι, ο δε δημόσιος τομέας «βουλιάζει» κάτω από το βάρος της ψηφοθηρικής υπερδιόγκωσής του, ψηφίζεται και από τα δυο κόμματα ο σχετικός νόμος, που μας παραπέμπει σε υποκοσμικές συμπεριφορές.

Γιατί όμως, ενώ αυτή η ρύθμιση έρχεται σε αντίθεση με τις διακηρύξεις των δυο κομμάτων είτε για αποκρατικοποίηση είτε για αξιοκρατία, ψηφίζεται;

Η Δεξιά έχει φυσικά τους λόγους της: Πάνω απ' όλα, για να είναι συνεπής με την ιδεολογία της αλλά και με την ιστορία της. Φαίνεται όμως ότι και το ΠΑΣΟΚ έχει παρόμοιους λόγους. Θέλει και αυτό να είναι σύμφωνο με τη δεξιά του ιδεολογία. Προπάντων όμως αυτό έχει ανάγκη να πείθει για τη δεξιότητά του. Η Δεξιά δεν έχει τέτοιους λόγους. Ότι είναι η Δεξιά όλοι μας το ξέρουμε, αλλά και η ίδια δε χάνει ευκαιρία να το διαλαλεί με έπαρση. Το ΠΑΣΟΚ όμως, που εξελίχθηκε σε αμφίβιο οργανισμό, γεννά ακόμα στα οικονομικά και πολιτικά του στηρίγματα δυσπιστίες για το αν πράγματι έχει αποταχθεί τον πρότερο σοσιαλιστικό βίο. Για να διαλύσει λοιπόν αυτές τις δυσπιστίες, είναι υποχρεωμένο κατά τακτικά χρονικά διαστήματα, εκτός από τη σταθερή εφαρμογή της δεξιάς πολιτικής, να προσφέρει και πρόσθετα δεξιά διαπιστευτήρια.

Κατά τους προγενέστερους καιρούς στους ανθρώπους που στηρίζανε τέτοιου είδους εξουσίες, με το αζημίωτο βέβαια, δινόταν –ανάλογα με την εποχή– και μια προσωνομία που δεν ήταν καθόλου κολακευτική. Τους ίδιους ανθρώπους, αν τους πούμε σήμερα απλώς «πασόκους», όπως οι ίδιοι γαυριούν, δε φτάνει; Ό,τι θέλουμε να πούμε, νομίζω το λέμε.

ΜΜΕ: Η κρίση κρίση, αλλά και τα παιχνίδια παιχνίδια

Του Γιάννη Γιοχανατζή

Εν μέσω μιας κρίσης που μαστίζει εφημερίδες και ραδιοτηλεοπτικά μέσα και καθιστά δυσχερή την επιβίωση αρκετών εξ αυτών, θα περίμενε κανείς ότι τα ΜΜΕ –σε μια συνειδησιακή αναλαμπή– θα προσπαθούσαν (έστω) να αρκεστούν στην πρωταρχική τους αποστολή, την ενημέρωση, αφήνοντας κατά μέρος τα μικροπολιτικοοικονομικά καμώματα, εξαιτίας των οποίων κυκλοφορίες και αξιοπιστία πάνε κατά διαβόλου, χωρίς να είναι ορατή η ανάκαμψη. Όμως οι ελπίδες για αυτοκριτική και επαναφορά στον “ίσιο δρόμο” αποδεικνύονται φρούδες. Τα παιχνιδάκια συνεχίζονται, και το χειρότερο είναι ότι τα Μέσα που “παίζουν” νομίζουν ότι το κοινό δεν καταλαβαίνει τίποτε.

- Τα τεκταινόμενα στον Τύπο δεν είναι άσχετα με τα δρώμενα στην πολιτική και την οικονομία. Υπολογισμοί, τακτικές, προοπτικές, κέρδη και ζημιές μετρούν αποφασιστικά στη σύμπληξη συμμαχιών και στη διάλυση ήδη υφισταμένων.

Υπό την έννοια αυτή, όταν λέμε «ο Λαμπράκης και ο Κόκκαλης είναι μαζί», πρέπει να βάζουμε και τη λέξη “σήμερα”. Γιατί αύριο κανείς δεν γνωρίζει πώς θα φανεί στον Λαμπράκη το δέλεαρ μιας άλλης συμμαχίας, εκ διαμέτρου αντίθετης με τη σημερινή (τα ονόματα αναφέρονται τυχαία, ως παράδειγμα). Δυστυχώς, τον κανόνα αυτόν τον ξεχνάμε σχεδόν πάντα, με αποτέλεσμα να δίνονται αφελείς ερμηνείες σε πολύ σημαδιακά γεγονότα.

Ένα πολύ καλό λοιπόν ερώτημα των ημερών είναι γιατί το Καρφί έβγαλε ένα κείμενο περί “τρομοκρατίας”, αποσπάσματα του οποίου και άλλοτε είχαν συζητηθεί και είχαν χαρακτηριστεί αστεία; Δεν ήξερε άραγε ο Κακαουνάκης ότι το εν λόγω γελοίο κείμενο –που αποδίδεται κατά πολλούς στον στρατηγό Γρυλλάκη– θα “φόρτωνε” με ανάλογους χαρακτηρισμούς και τον συγγραφέα του; Και δεν ήξερε ο Κακαουνάκης ότι, χαρακτηριζόμενου του συγγραφέα ως αναξιόπιστου, αυτομάτως ο χαρακτηρισμός θα τον ακολουθούσε και σε άλλα κείμενά του, άρα και σε αυτά όπου κατηγορεί τον Μητσοτάκη ως εμπλεκόμενο σε αμαρτωλούς λογαριασμούς; Προφανώς τα ήξερε όλα αυτά. Προς τι λοιπόν η δημοσίευση του κειμένου; Κάντε τώρα εσείς τους συνειρμούς και μπορείτε να εξηγήσετε πολλές αντιδράσεις την επομένη της δημοσίευσης. Να γιατί μερικοί υποστηρίζουν πως ο Κόκκαλης (“εσώτερος” ιδιοκτήτης του Καρφίου) είναι “μανούλα” στο να δομεί συμμαχίες απρόσμενες. Προς αμηχανία των υπολοίπων παικτών.

Έστω κι αν αντιμετωπίζει προβλήματα στον Flash και στο portal, αλλά και στον τομέα της δημοσιογραφικής εκπροσώπησης. «Θα τα ξεπεράσουμε» λέει. Μετράει και τη συμμετοχή του στην πλατφόρμα της Netmed, η οποία φαίνεται να κερδίζει τη μάχη των ποδοσφαιρικών μεταδόσεων, ώστε να βγάλει κέρδη. Σύντομα θα καταδειχθεί αν σκοπεύει σωστά.

- Αλλά και οι άλλοι παίχτες κινούνται. Περισσότερο αισθητή η κινητικότητα στον ΔΟΛ, όπου η αναδιανομή θέσεων και ρόλων στα διοικητικά συμβούλια και οι μεταβιβάσεις μετοχών από θυγατρική σε θυγατρική ήταν το θέμα του 15ήμερου που πέρασε, χωρίς να έχουν αμβλυνθεί τα προβλήματα (κυρίως τα οικονομικά) που πρέπει βραχυπροθέσμως να αντιμετωπιστούν. Ο στόχος του ΔΟΛ –λέγεται ευρέως στην αγορά– είναι να χάνει λιγότερα από 2 δισ. δρχ. κατ’ έτος. Με παθητικό το Βήμα παρά τις απολύσεις προσωπικού (κάποιοι μίλησαν για ενδεχόμενο λουκέτο στις αρχές Φεβρουαρίου), με ανοιχτές εκκρεμότητες, κυρίως όσον αφορά την “εκστρατεία” του Φτερωτού Ερμή κατά του οχρού ΕΛΤΑ μαζί με τον Κόκκαλη, ο αρχηγός της Χρ. Λαδά επείγεται να κλείσει θέσεις, γιατί βλέπει να χοντραίνει το παιχνίδι σε όλους τους τομείς. Έχει και άλλα πράγματα στο μυαλό του. Αλλά και στενάχωρο “πρέσινγκ” στο ΕΣΡ, απ’ όπου εκπορεύονται ενοχλητικές παρεμβάσεις για τη νομιμότητα της άδειας (που θα δοθεί) στο Mega, λόγω του ασυμβίβαστου το οποίο θα προκύψει σε περίπτωση που θα τελεσφορήσει το ειδύλλιο μεταξύ Φτερωτού Ερμή και ΕΛΤΑ.

- Μεταβολές διοικητικές και στην Καθημερινή. Ο Στάμος Ζούλας παρεχώρησε –χωρίς ωστόσο να αποχωρήσει– τη διευθυντική του θέση στον Αντ. Καρακούση, πρώην οικονομικό συντάκτη, ανερχόμενο αστέρι και κυρίως απολύτως “συμβατό” με το κλίμα και την πλεύση της εφημερίδας. Είναι ο συγγραφέας της περίφημης “καληνύχτας” προς Λαλιώτη, αλλά και η ψυχή της έκδοσης του καθημερινού φύλλου. Δεν είναι χωρίς προβλήματα, βέβαια, η εφημερίδα του Αρ. Αλαφούζου. Αλλά φαίνεται πως έχει τα λιγότερα. Το πλεονέκτημα του ιδιοκτήτη της είναι ότι δεν έχει δοσοληψίες με το Δημόσιο, άρα δεν είναι ευεπίφορος σε (δυνάμει) πιέσεις από το γκουβέρνο. Και αυτό δεν μπορούν να το χωνέψουν οι αντίπαλοί του, οι οποίοι ψάχνουν να βρουν αδύνατα σημεία για να τον χτυπήσουν.

- Και στο συγκρότημα του Μπόμπολα πιάνουν θέσεις για το αύριο. Πρώτη και καλύτερη θέση, ο ξαφνικός έρωτας με τη Ντόρα Μπακογιάννη. Το Έθνος ανακάλυψε τις (πολιτικές) χάρες της και την περιποιείται δεόντως διά φωτογραφιών και κειμένων. Μέχρι που βάζει σε ένα και μόνο φύλλο του 4 φωτογραφίες της. Αλλά και η Ημερησία του ίδιου μαγαζιού, θαμπωθείσα προφανώς από τις μαθητικές εκθέσεις της

κ. **Αλεξίας Μπακογιάννη** –Ουγατρός– τής πρόσφερε τη θέση αρθρογράφου. Αυτό θα πει επιχειρηματική διορατικότητα... (Εν παρενθέσει, το ίδιο κάνει και το Mega. Ντόρα και Ξερόψωμι. Κι από κοντά κι ο Alpha.) Καλό το ΠΑΣΟΚ –λένε στη Μεταμόρφωση– αλλά φιλότιμη η μελλοντική πορεία μας. Εξ ου και τα σχέδια για έκδοση φύλλου, αθλητικού λένε, αλλά το αφεντικό θα ήθελε μιαν έκδοση ανταγωνιστική προς τον *Επενδυτή* του **Μ. Ανδρουλιδάκη**.

- Ο οποίος Ανδρουλιδάκης έχει κι αυτός προβλήματα οικονομικά. Δεν του έφτανε που τον πρόγκιξε το CNN για υπαρπαγή από το Tempo στον αέρα εικόνων του που αφορούσαν την επικαιρότητα, έχει τώρα στο σβέγκο και την ΕΣΗΕΑ για καθυστέρηση πληρωμής δεδουλευμένων στους συντάκτες των εντύπων του. Δύσκολη δουλειά νάσαι εκδότης... Κυρίως όταν, πιεσμένος πανταχόθεν, αποφασίζεις να μπεις στο “ρεπορταζιακό” γαϊτανάκι των εξοπλισμών, γράφοντας (*Επενδυτής*) εναντίον της προμήθειας των πολεμικών αεροσκαφών F16. Χαρά οι αντιπρόσωποι των F15...

- Και μια και μιλάμε για παιχνιδάκια, να επισημάνουμε και ένα φαρμακερό σχόλιο που δημοσίευσε ο *Ριζοσπάστης* την επομένη του θορύβου για την κρεαταγορά του Ρέντη. Έγραψε: «Κάποιοι λένε ότι ο θόρυβος που ξέσπασε γύρω από την κρεαταγορά του Ρέντη συνδέεται –εκτός των άλλων– και με τις μεθοδεύσεις κάποιου μεγαλόσχημου να εγκαταστήσει στην περιοχή γήπεδο για την ομάδα του... Ποιος να είναι, ποιος να είναι;». Θα αφήσει ο Σωκράτης αναπάντητη τη μπηχτή;

- Παιχνίδι –ευκαιρίας δοθείσης– και με το ναυάγιο του γάμου Εθνικής-Alpha Bank. Μερικές εφημερίδες υπέρ του **Ι. Κωστόπουλου**, άλλες υπέρ του **Θ. Καρατζά**. Εδώ υπάρχει “ζουμί”. Που σημαίνει ότι οι εκφραζόμενες απόψεις δεν είναι άσχετες με δεσμούς, οι οποίοι δεν είναι κατ’ ανάγκην ύποπτοι. Αλλά «να, βρε αδερφέ, μπορούν από την τράπεζα να μας διευκολύνουν ημερολογιακά στην εξόφληση της δόσης για το δάνειο που μας έδωσαν»... Ακραίο δείγμα αντιθέτων θέσεων: Ο *Αδέσμευτος Τύπος* του **Μήτση** βγαίνει τη Δευτέρα 21 του μήνα και τοποθετείται υπέρ της Εθνικής.

«Σώθηκε η Εθνική», λέει περίπου. Στον ίδιο ντορό και η *Βραδυνή* του ίδιου εκδότη: «Έστηναν παγίδα στον Καρατζά» αποφαινεται, ενώ στο άλλο άκρο η *Αυριανή* του **Κουρή** φωνάζει: «Διώξτε τον Καρατζά, κ. Σημίτη!». Τρέχα γύρευε τώρα τι ακριβώς παίζεται.

- Και μια και αναφέραμε τον **Μήτση**, να πούμε ότι προβλήματα, άρα και οικονομίες, υπάρχουν και στις δύο εφημερίδες του. Πρόσφατο μέτρο, η “συμπύση” των συντακτών των δύο φύλλων στη συσκευασία του ενός ορόφου, με ένα παραβάν στη μέση... Κάτι σαν συνοικιακό ραφτάδικο, με το χώρο για τις πρόβες στο άλλο μισό. Έτσι γλύτωσε ο **Μήτσης** το ενοίκιο ενός ορόφου.

- Παρατηρείται μια –ανεπαίσθητη για πολλούς– κίνηση του **Γ. Παπανδρέου** ν’ αποκτήσει ερείσματα στον Τύπο. Δηλαδή υποστηρικτές, που θα κάνουν τις σωστές κινήσεις όταν έλθει η ώρα του ξεκαθαρίσματος των πασοκικών πραγμάτων. Προς το παρόν τα αποτελέσματα είναι γλίσχρα, αλλά δεν αποκλείεται να υπάρξουν πιο... χυμώδεις καρποί αργότερα. Θα το παρακολουθούμε.

- Και τα ευτράπελα του 15ημέρου. Στις 9 Ιανουαρίου αναχωρεί ο πρωθυπουργός για τις ΗΠΑ. Βγαίνει την ίδια μέρα διθυραμβικά η *Αυριανή* με πρώτο θέμα «Γροθιά Σημίτη στον Μπους». Μέχρι εδώ ακούστηκε το κροσέ...

- Το άλλο αφορά την κούρσα μερικών παρατρεχάμενων της εξουσίας να αλλάξουν τις εντυπώσεις της κοινής γνώμης από την... ιστορική “δωρο-δοκία” προς Μπους. Ξέρετε, τα κέρματα του ευρώ και το σακκουλιασμένο φανελάκι. Βγαίνουν οι γνωστοί κάλαμοι και με χαζά σχολιάκια προσπαθούν να μας πείσουν ότι αν τα δώρα Σημίτη ήσαν μεγαλύτερης αξίας, θα κακοφαινόταν (περίπου) στον αμερικανό πρόεδρο. Άρα καλώς καμωμένα όλα. Αλλά η κ. **Άννα Παναγιωταρέα** προχώρησε πιο πολύ. Στο *Έθνος* της 17ης Ιανουαρίου έγραψε ότι η ευθύνη για τη σακκούλα και το μπλουζάκι βαρραίνει τους ανθρώπους του Οργανισμού 2004. Άρα –κατ’ αντιδιαστολή– οι σύμβουλοι του πρωθυπουργού είναι παντελώς αθώοι. Αυτό τώρα πώς λέγεται;

ΣΕ ΝΕΟΥΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ Η ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Το από μηνών κυφορούμενο νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς στη γηραιά της οδού Φειδίου είναι γεγονός εδώ και λίγες ημέρες. Οι μακρές διαπραγματεύσεις μεταξύ **Σαραντόπουλου** από τη μια πλευρά και **Π. Καραγιάννη** από την άλλη ευοδώθηκαν. Το Ίδρυμα Μπόση και ο Π. Καραγιάννης εκχώρησαν αντί κάποιων εκ. δρχ. τα δικαιώματά τους στην εταιρεία ΚΙΣ, η οποία, μαζί με τις ομοειδείς εταιρείες Βιοτέρ και Παντεχνική, παίρνει την εφημερίδα στα χέρια της και χαράσσει την πολιτική της.

Έτσι λύνονται τα προβλήματα που ταλάνιζαν το ταμείο και τους εργαζομένους. Ο Π. Καραγιάννης παραμένει στην εφημερίδα, αλλά η αγορά λέει ότι η παραμονή του είναι δυνάμει επισφαλής. Και να γιατί:

Η *Απογευματινή* διακρίθηκε σε ορισμένους τομείς. Αντιπολιτευόμενη κατά τους τύπους, έδωσε στην ουσία έδαφος και βήμα σε ανθρώπους του ΠΑΣΟΚ. Στα παραπολιτικά της σχόλια, **Πανταγιάς**, **Τσουκάτος**, **Γιάννης** και άλλοι της ομάδας είχαν “καπαρωμένες” θέσεις με τις απαραίτητες φωτογραφίες τους κάθε τρεις και δύο. Εξάλλου –και το κυριότερο– είναι γνωστό το δέσιμό της (δηλαδή το δέσιμο του Π. Καραγιάννη) με τον **Σ. Κόκκαλη** από παλιά. Ουδέποτε επιτέθηκε κατά του αφεντικού της Intracom, και σε πολλές περιπτώσεις τον στήριξε...

Τώρα, με άλλους κτήτορες, η εφημερίδα είναι άγνωστο αν θα συνεχίσει την ίδια ρότα. Μετά τη μεταβίβαση των τελευταίων μετοχών, η *Απογευματινή* καθίσταται ιδιοκτησία εταιρειών που αναλαμβάνουν δημόσια έργα. Χωρίς να επιζητηθεί, καθίσταται δυνάμει η αντίπερα όχθη στο “εργολαβικό” *Έθνος*, αλλά και στον Flash του Κόκκαλη ο οποίος είναι κι αυτός ιδιοκτήτης τεχνικής εταιρείας, της Intracom Κατασκευές.

Και όχι μόνον αυτό. Με την εφημερίδα πλέον στα χέρια του, ο όμιλος του Σαραντόπουλου μπορεί να μιλάει σε άλλη γλώσσα, όσον αφορά τη διεκδίκηση δημοσίων έργων. Και στο σημείο αυτό η αγορά υποστηρίζει πως ο Σαραντόπουλος θεωρείται “ριγμένος” στη διανομή της εργολαβικής πίτας. Και το “ρίξιμό” του χρονολογείται από τις αρχές της δεκαετίας του ’90, με κυβέρνηση Μητσοτάκη στην εξουσία, όσο κι αν φαίνεται παράξενο αυτό. Αναμένεται λοιπόν κάποια ανατροπή των πραγμάτων.

Όσον αφορά την ευλόγως διατυπούμενη ανησυχία για την τύχη ορισμένων συντακτών, δεν νομίζουμε ότι θα συμβούν σημεία και τέρατα. Αλλά, αν η εφημερίδα αλλάξει ρότα, δεν είναι φυσικό να αλλάξουν και μερικοί κάλαμοι οι οποίοι έχουν παρα-εκτεθεί σε “γραμμές” όχι και τόσο συμβατές προς την ιστορία της εφημερίδας;

Η ιστορία είναι μια αναζήτηση ανάμεσα στη σιωπή και τα λόγια

Συνέντευξη του άγγλου ιστορικού Μαρκ Μαζάουερ στον Κώστα Θ. Καλφόπουλο

• Καθηγητά Μαζάουερ, θα ξεκινήσω τη συζήτηση με ένα ερώτημα δάνειο από το βιβλίο σας¹, θέτοντας το ίδιο ερώτημα που έθετε ο Καρλ Μπέκερ απέναντι στις οντοπικές προσδοκίες: «Πόσο καινούργιος θα είναι ο καλύτερος κόσμος;»

– Ας μιλήσουμε λοιπόν για το νέο. Ο κόσμος του ευρώ είναι καινούργιος, η διεύρυνση της ΕΕ είναι καινούργια, καινούργιος είναι και ο τρόπος με τον οποίο οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες επιχειρούν να ισορροπήσουν τις εθνικιστικές, ξενοφοβικές τάσεις με τις οικονομικές ανάγκες και την παρουσία μιας νέας γενιάς μεταναστών. Το ερώτημα για έναν καλύτερο κόσμο αφορά τους ηθικούς φιλοσόφους, κατά συνέπεια, δεν θεωρώ τον εαυτό μου αρμόδιο να το απαντήσω.

• Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τον πόλεμο κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας κατά κάποιον τρόπο ως «μια σειρά πολέμων μέσα σ' έναν πόλεμο», όπως χαρακτηρίσατε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τον τελευταίο πόλεμο του προηγούμενου αιώνα;

– Δεν πιστεύω ότι ο πόλεμος αυτός ήταν «μια σειρά πολέμων μέσα σ' έναν πόλεμο». Στην ουσία επρόκειτο για μια πολιτική διαμάχη που εξελίχτηκε σε έναν εμφύλιο πόλεμο, μια διαμάχη στην οποία ενεπλάκησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις, οι ΗΠΑ και η Ευρώπη – πράγματι ο τελευταίος πόλεμος του προηγούμενου αιώνα.

Φαίνεται πως κάθε φορά που ξεσπά ένας πόλεμος, εμφανίζεται και μια νέα θεωρία για έναν νέο πόλεμο, κυρίως σχετικά με τον ρόλο των ΜΜΕ. Για τη Βοσνία δεν ισχύει κάτι τέτοιο, λόγω του ότι υπήρχαν σημαντικά περιθώρια ελευθερίας στα μίντια. Αντίθετα το

νέο στοιχείο του πολέμου ήταν ότι η βία δεν προήλθε από την κρατική οντότητα και στηρίχτηκε σε νέα όπλα: από την άλλη όμως ήταν μάλλον «παραχωρημένος», με την έννοια ότι συγκρούστηκαν μειονότητες για εδαφικά ζητήματα.

• Ας μιλήσουμε για την Αριστερά. Στη δεκαετία του '80 είχε τεθεί το ερώτημα «τι είναι αριστερά και τι έχει απομείνει από την αριστερά;» («What's left?»). Θα θέλαμε ένα σχόλιό σας για την αριστερά στον 21ο αιώνα, με δεδομένη την άσκηση κρατικής εξουσίας.

– Αν με τον όρο «αριστερά» εννοούμε κόμματα όπως την SPD, τους Εργατικούς κ.ά., τότε αυτή η αριστερά κάνει καλά τη δουλειά της, τα κόμματα αυτά είναι κόμματα εξουσίας και είναι στην εξουσία. Αν πάλι εννοούμε τη μαρξιστική αριστερά, που παραμένει πιστή

στην προάσπιση των συμφερόντων της εργατικής τάξης, τότε αυτή η αριστερά είναι αρκετά περιθωριοποιημένη, αποτελεί πλέον ένα μικρό τμήμα της αριστερής παράδοσης.

Μην ξεχνάμε πάντως ότι η αριστερά σχετιζόταν πάντα με την εξουσία κι ήταν σαφώς περισσότερο αξιόπιστη από τη δεξιά ή τους φιλελεύθερους, όσον αφορά τον προγραμματισμό και τον ορθολογισμό της κρατικής εξουσίας, αφού για την αριστερά το κράτος και η εξουσία ήταν τα εργαλεία για τη βελτίωση της κοινωνίας – κυρίως «διαχειριζόμενη» το κράτος.

Να σημειώσω μόνο ότι έχουμε σημαντικές αλλαγές, τόσο στο ιδεολογικό επίπεδο όσο και στο κοινωνιολογικό, όσον αφορά την ολοένα και συρρικνούμενη εργατική τάξη, από τη δεκαετία του '40 και μετά, αλλά και όσον

αφορά την αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής.

• *Πώς προσδιορίζεται σε αυτή την εξέλιξη η θέση των συνδικάτων;*

– Κατά τη δεκαετία του '90, εμφανίστηκε μια τάση εξαφάνισης των συνδικάτων, πρωτίστως ως αποτέλεσμα του «άγριου θιασερισμού», κατά το αγγλικό πρότυπο, όταν τα συνδικάτα φυλλορροούσαν, σε σχέση με τις αλλαγές που εμφανίστηκαν στη βιομηχανική παραγωγή. Σήμερα πλέον, τα συνδικάτα δεν αποτελούν πρωτοπορία, όπως αυτό ίσχυε στο παρελθόν, περισσότερο υπερασπίζονται τα ταξικά συμφέροντα.

• *Θα θέλαμε ένα σχόλιό σας σχετικά με τον ελληνικό Εμφύλιο, τον οποίο έχετε προσεγγίσει μέσα από το βιβλίο σας² – πρώτον, όσον αφορά το κύριο αίτιο αυτής της σύρραξης και δεύτερον, όσον αφορά μια «αναθεώρηση» από τη σύγχρονη ελληνική ιστοριογραφία.*

– Νομίζω ότι το κύριο θέμα ήταν το ποιος θα κυβερνούσε (σ)την Ελλάδα και, δυστυχώς, αμφότερες οι αντιλήψεις ήταν ισχνές: αφ' ενός, είχαμε μία αριστερά που επιδίωκε να είναι το κύριο σκέλος της νέας πολιτικής τάξης, χωρίς όμως να έχει ένα σχέδιο για το τι μέλλει γενέσθαι μετά τον πόλεμο, κι αφ' ετέρου, είχαμε μια δεξιά χωρίς σχέδιο και προοπτική, στηριζόμενη κυρίως στους Εγγλέζους και τον βασιλιά. Γνωρίζουμε ότι η περίοδος 1945-46 ήταν ανοιχτή στα ενδεχόμενα και πιστεύω ότι ο κόσμος τότε δεν είχε ξεκάθαρες αντιλήψεις, ευρισκόμενος ανάμεσα σε δύο «φονταμενταλισμούς», ανάμεσα στο Κομμουνιστικό Κόμμα και τους Βρετανούς και τον βασιλιά.

Ως προς το δεύτερο σκέλος της ερώτησής σας, έχω να σημειώσω ότι η μνήμη από την πλευρά των θυμάτων «εγκλωβίστηκε» από τα στοιχεία της «λαϊκής επανάστασης», κυρίως κατά την περίοδο του ΠΑΣΟΚ. Για να το πούμε απλά, η εικόνα των θυμάτων «αποπολιτικοποιήθηκε» και ηρωποιήθηκε, με την ανάλογη «ατμόσφαιρα».

Έχουμε ανάγκη από μία πραγματική ιστορία της αριστεράς, μια νέα ματιά των ιστορικών, που θα περιλαμβάνει τα κρίσιμα ζητήματα της «συνεργασίας», των «δοσίλογων», τη στάση των νεο-ντροών κομμάτων, το ζήτημα της βίας από την πλευρά της αριστεράς· μ' άλλα

λόγια, αυτή η προσέγγιση θα έπρεπε να είναι περισσότερο ιστορική παρά πολιτική.

• *Μια τελευταία ερώτηση: μιλώντας για την ποιότητα και την ποσότητα στη σημερινή Ευρώπη, όπως τις περιγράφετε σε πρόσφατο βιβλίο σας³, ποια είναι αυτά τα χαρακτηριστικά αναφορικά με την Ευρώπη του 21ου αιώνα;*

– Το θέμα της ποιότητας και της ποσότητας αφορά τους ευγονιστές και εγώ είμαι ιστορικός. Πάντως η Ευρώπη του 21ου αιώνα θα πρέπει να υλοποιήσει ένα πλαίσιο οργάνωσης και συνεργασίας, κυρίως στο οικονομικό επίπεδο,

αφού δεν μπορεί επί του παρόντος να αποτελέσει το πολιτικό και στρατιωτικό αντίβαρο στο διεθνές προσκήνιο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Marc Mazower (ed.), *After the War was over. Reconstructing the Family, Nation and State in Greece, 1943-1960*, Princeton University Press, Princeton and Oxford 2000.

2. βλ. σημ. 1.

3. *Σκοτεινή Ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός Εικοστός Αιώνας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2002· τίτλος πρωτ.: *Dark Continent, Europe's Twentieth Century*, Penguin, London 1998.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ “ΕΣΤΙΑΣ”

ΒΑΓΓΕΛΗ ΣΑΚΚΑΤΟΥ

ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΚΟΥΙ

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ - Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Το βιβλίο, που έχει λάβει το Βραβείο ΗΝΙΟΧΟΣ της Δελφικής Αμφικτιονίας το 1993 όταν πρωτο-κυκλοφόρησε επετειακά στα 50 χρόνια της σφαγής, ξανακυκλοφορεί σε 2η έκδοση, συμπληρωμένη και με τα εξής μέρη:

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ιστορικό κείμενο του Παμπαλόνι από το 1954 και άλλων αυτοπτών μαρτύρων και επιζησάντων των εκτελέσεων, όπως και τα ταγμασφαλίτικα ντοκουμέντα της ντροπής.

ΤΟ ΦΑΛΤΣΟ ΜΑΝΤΟΛΙΝΟ ΤΟΥ ΚΟΡΕΛΙ

Όλες οι κριτικές και οι πολεμικές του συγγραφέα από το 1995 και άλλα σχετικά κείμενα, για την παραποίηση της Ιστορίας της Εθνικής Αντίστασης από το Λουϊ ντε Μπερνιέρ.

-ΝΕΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Βιβλιοπωλείον της “Εστίας” Ι.Δ.Κολλάρου & Σίας.

Κακαουνάκια 'μ, Γρυλλάκια 'μ, Κοκκαλάκια 'μ...

του Ρεπόρτερ

Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να βρίσκεται όντως σε δύσκολη θέση, αν κρίνουμε από ποίους, μεταξύ άλλων, επιστράτευσε τελευταία ο κ. Λαλιώτης για να σηκώσουν την πεσμένη δημοτικότητα του κόμματός του: τους κ. Γρυλλάκη και Κακαουνάκη.

«Προσωπικότητες» δηλαδή από τον ίδιο δύσσομο χώρο της λάσπης, των μυστικών υπηρεσιών και των πρακτόρων κάθε είδους και ύφους που επιστρατεύει κάθε φορά το ΠΑΣΟΚ για να κερδίσει εκλογικά. Για να συνειδητοποιήσετε πόσο έχει «εκσυγχρονιστεί» το ΠΑΣΟΚ, θυμηθείτε τι γινόταν στις εκλογές του 1993, όταν ο κ. Κακαουνάκης χειριζόταν τους πολιορκητικούς κριούς του ΠΑΣΟΚ από το SKY...

Αλλά ας πάρουμε την ιστορία από την αρχή, επειδή μας δίνει την ευκαιρία να θυμηθούμε και κάποια άλλα, πραγματικά, γεγονότα και επειδή «όποιος σκάβει τον λάκκο του άλλου, πέφτει ο ίδιος μέσα». Το ανακάτεμα της λάσπης άρχισε λίγες ημέρες προ των Χριστουγέννων όταν ο κύριος Παπαχελάς συνεντευξιάστηκε τηλεοπτικά με τον κύριο Ν. Γρυλλάκη, ο οποίος, παίζοντας το παιχνίδι του κυρίου Λαλιώτη βρήκε την ευκαιρία να ξαναθυμηθεί την τραγική σχέση του με τον Μητσοτάκη και να αποκαλύψει κάποια ψήγματα της αλήθειας που έπεται πίσω από τον σκοτεινό πρίγκιπα της ίντριγκας και του παρασηνίου. Ακολούθησε φυσικά μια θύελλα δημοσιευμάτων, όπου ο καθένας έγραφε το μακρύ και το κοντό του.

Σε πείσμα όλων εμείς θα σταθούμε στα πραγματικά γεγονότα. Το ίδιο βράδυ που ο κ. Παπαχελάς εμφανίσε στο ταλαίπωρο τηλεοπτικό κοινό τον εξίσου ταλαίπωρο στρατηγό, ο Κ. Μητσοτάκης τηλεφώνησε έξαλλος σε υποτακτικό του βουλευτή, εκλεγόμενο στην Β' Αθηνών για να του πει, αναφερόμενος στον Γρυλλάκη: «Ο Κόκκαλης τον έβαλε για να με κτυπήσει».

Λίγο μετά τα Χριστούγεννα και σε μια στιγμή που η υπόθεση Γρυλλάκη ξεθυμαίνει, ενώ αντιθέτως οι «έρευνες» για την «τρομοκρατία» φούντωναν, εμφανίστηκε ξαφνικά στην εφημερίδα Το Καρφί του Ν. Κακαουνάκη μια «λίστα υπόπτων για συνεργασία με την 17Ν», η οποία υποτίθεται ότι είχε συνταχθεί από τον Ν. Γρυλλάκη και συνέδεε με την «τρομοκρατική οργάνωση», περισσότερα από 100 στελέχη του ΠΑΣΟΚ, μεταξύ των οποίων και μερικά επιφανή. Ακολούθησε για μια ακόμα φορά θύελλα πληροφόρησης και αποπληροφόρησης, αλλά η ανάμιξη Κακαουνάκη στην υπόθεση Γρυλλάκη αποκάλυψε και τον σκηνοθέτη που «έστησε» και τον πρώτο και τον δεύτερο που δεν είναι άλλος από την γνωστό και μη εξαιρετέο Σω-

Το τρομολαγνικό Καρφί της Κυριακής 13.1.2002: Τα στρατόπεδα εκπαίδευσης, τα 124 στελέχη που κατονομάζονται, σχέσεις με ξένες μυστικές υπηρεσίες και τα όμοια...

κράτη Κόκκαλη. Τι μας οδηγεί σε αυτό το συμπέρασμα; Ας σταθούμε στα πραγματικά γεγονότα:

Ο Ν. Γρυλλάκης ήταν ανέκαθεν «άνθρωπος» του Σωκράτη Κόκκαλη. Γεγονός που γνώριζε πολύ καλά ο Κ. Μητσοτάκης και γι' αυτό το λόγο έσπευσε, μετά την ήττα του στις εκλογές του 1993, να κραυγάσει ότι «τον έριξαν τα διαπλεκόμενα, επειδή δεν υπέγραφε τη σύμβαση με τον ΟΤΕ για το 1.000.000 ψηφιακές παροχές» - άλλο ψέμα κι αυτό, όχι το ότι τον «έριξαν», αλλά το ότι «δεν υπέγραφε». Τι είχε συμβεί; Κάποιοι, που το πιστοποιούν και ενόρκως,

έβλεπαν εκείνες τις ημέρες τον κ. Συμπιλίδη της «Πολιτικής Άνοιξης» να πηγαينوέρχεται στο γραφείο του κ. Γρυλλάκη στην Πλατεία Κολωναίου. Και κάποιοι άλλοι διατείνονται, με την ίδια σιγουριά, ότι η επιστολή παραίτησης από την Βουλή του κ. Συμπιλίδη, η επιστολή δηλαδή που έριξε την κυβέρνηση Μητσοτάκη, γράφτηκε στη γραφομηχανή της ιδιαιτέρας του στρατηγού.

Μπορούμε λοιπόν να υποθέσουμε, σχεδόν μετά βεβαιότητας, ότι στέλνοντας τον Γρυλλάκη στον κ. Παπαχελά, ο Σ. Κόκκαλης έστειλε την ίδια στιγμή ένα ακόμα μήνυμα για βοήθεια στο

ΠΑΣΟΚ: «Μόνο εγώ μπορώ να σας στηρίξω απέναντι στη Νέα Δημοκρατία, μη με εγκαταλείπετε τώρα που έχουν πέσει όλοι επάνω μου». Το μήνυμα απευθυνόταν ιδιαιτέρως προς τον κ. Λαλιώτη, ο οποίος, κάθε φορά που το ΠΑΣΟΚ πέφτει στα δύσκολα, ανακαλύπτει ξανά και ξανά τον Κ. Μητσοτάκη. Ούτε παραγγελία να τον είχε. Και όταν λέμε «τον έχουν εγκαταλείψει όλοι» εννοούμε «όλοι». Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αποφεύγει να του δώσει νέες συμβάσεις, λόγω της επίμονης αντίθεσης της ΝΔ στα «διαπλεκόμενα»: η ελληνική δικαιοσύνη ψάχνει

ΓΙΑΤΙ ΑΦΗΣΑΝ ΤΟΝ ΒΟΪΤ ΝΑ ΦΥΓΕΙ;

Και όμως ο Βόϊτ ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που συνέλαβε ποτέ η ελληνική αστυνομία και γνώριζε κάτι για την ελληνική τρομοκρατία. Αντιγράφουμε από ενημερωτικό σημείωμα που έστειλε τότε στις ελληνικές αρχές η γερμανική ΒΚΑ (Bundes Kriminal) κατόπιν των οδηγιών της οποίας πιάστηκε ο Βόϊτ:

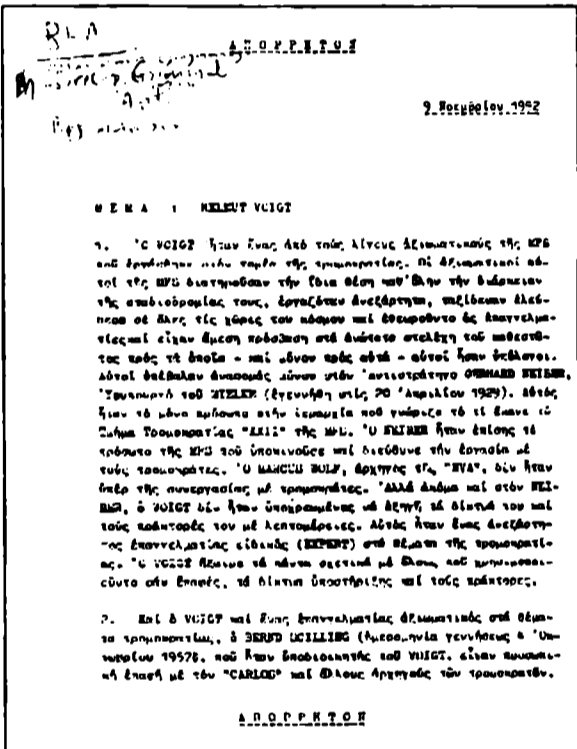
«Ο Βόϊτ ήταν ένας από τους λίγους αξιωματικούς της Στάζι που εργάστηκαν στον τομέα της τρομοκρατίας. Οι αξιωματικοί αυτοί διατηρούσαν την ίδια θέση καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, εργαζόταν ανεξάρτητα από τα άλλα τμήματα της υπηρεσίας και μπορούσαν να ταξιδεύουν ελεύθερα σε όλες τις χώρες του κόσμου. Είχαν άμεση πρόσβαση στα ανώτατα στελέχη του καθεστώτος και μόνο προς αυτά ήταν υπόλογοι. Υπέβαλαν αναφορές μόνο στον αντιστράτηγο Gerhard Neiber, ο οποίος ήταν και το μόνο πρόσωπο στην ιεραρχία που γνώριζε τι έκανε το «Τμήμα Τρομοκρατίας- XXII» της Στάζι. Αλλά ο Βόϊτ δεν ήταν υποχρεωμένος να δίνει λεπτομέρειες για τα δίκτυα και τους πράκτορες του, ούτε ακόμα και στον Neiber. Ο Βόϊτ ήταν ένας ανεξάρτητος επαγγελματίας, ειδικός στα θέματα της τρομοκρατίας (ο μόνος) που ήξερε τα πάντα για αυτό το θέμα.

Ο Βόϊτ και ο υποδιοικητής του Bernd Scilling είχαν προσωπική επαφή με τον Κάρολος και άλλους αρχηγούς τρομοκρατών. Η Στάζι είχε τις δικές της επαφές μέσα σε πολλές τρομοκρατι-

κές ομάδες, οι οποίες πολλές φορές πολεμούσαν η μια την άλλη. Η Στάζι όμως προσπαθούσε να κρατά ανοικτή γραμμή με όλες τις τρομοκρατικές ομάδες και να εμφανίζεται ως διαιτητής των διαφορών τους. Η Στάζι προσέφερε στις διάφορες τρομοκρατικές ομάδες πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα και δεν κατέγραφε τα περάσματα τους από στο Ανατολικό Βερολίνο. Με αυτόν τον τρόπο ένας τρομοκράτης μπορούσε να ταξιδέψει χωρίς να υπάρχει τρόπος εντοπισμού του δρομολογίου του...»

Στη συνέχεια το έγγραφο αναλύει την προσωπικότητα του Βόϊτ και προτείνει τρόπους προσέγγισης του:

«Η χρησιμοποίηση πίεσης δεν θα έχει αποτέλεσμα με τον Βόϊτ, ούτε και η προσφορά χρημάτων. Οι αξιωματικοί αυτοί είναι «επιζήσαντες» με όλη τη σημασία της λέξης. Η απειλή της ανταπόδοσης (τιμωρίας) από άλλους τρομοκράτες δεν θα φέρει επίσης αποτέλεσμα. Ο Βόϊτ δεν θα μπορέσει ποτέ να κατοικήσει στη Γερμανία και ούτε τον ενδιαφέρει καν. Όλος ο κόσμος είναι το σπίτι του και δεν έχει δεσμούς με κανέναν... Η προσέγγιση του πρέπει να γίνει από κάποιον με τον οποίον μπορεί να συνεννοηθεί και είναι κι αυτός επαγγελματίας στον τομέα της τρομοκρατίας, που γνωρίζει τους παίκτες και το παιχνίδι, κάποιον που να του μοιάζει πάρα πολύ. Κάποιον που θα αφήσει τον Βόϊτ να πει τί νομίζει αυτός ότι πρέπει να γίνει για έναν καλύτερο και λογικότερο κόσμο. Κάποι-

Οι απόρρητες πληροφορίες των Γερμανών προς τις ελληνικές αρχές.

ον που θα τον κάνει να αντιληφθεί, με φιλοσοφικό τρόπο, τα προβλήματα που δημιουργήσε η τρομοκρατία στις νόμιμες κυβερνήσεις. Παραδείγματος χάριν, (πείτε του, ότι) η κυβέρνηση της Ανατολικής Γερμανίας είχε συναλλαγές με τους τρομοκράτες για την προστασία της. Αυτή ήταν η μέθοδος τους. (Πείτε του επίσης ότι) η ελληνική κυβέρνηση χρειάζεται να μάθει γι αυτά τα δίκτυα. (Και εξηγήστε του ότι) αυτή είναι η μέθοδος της. Πείτε στον Βόϊτ ότι αυτός πρέπει να γνωρίζει πολλά για την τρομοκρατία (στην Ελλάδα), ότι λίγα άτομα μέσα στην Στάζι γνώριζαν τόσα πολλά όσο αυτός».

επιμόνως στα αρχεία της «Στάζι» και όπως λέγεται έχει ανακαλύψει πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία: η Ουάσιγκτον τον έχει εγκαταλείψει από τότε που ο προηγούμενος πρέσβης των ΗΠΑ, ο κ. Μπερνς, παραχώρησε τη θέση του στον κ. Μύλλερ· η Ρωσία τον έχει στείλει προ πολλού στα δικαστήρια για την υπόθεση του Lotto· και η Γερμανία φαίνεται ότι δεν έχει εγκαταλείψει τον διακαιή πόθο της να πάρει αυτή τον έλεγχο της «Ιντρακόμ», στηριζόμενη στις χρηματοδοτήσεις της «Στάζι».

ΟΙ ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΕΙΣ ΓΡΥΛΛΑΚΗ...

Προς την ίδια κατεύθυνση δείχνει να κινείται και ο κ. Κακαουνάκης, γνωστός επίσης για τη συνεργασία του με τον Σ. Κόκκαλη, την οποία ο ίδιος διακηρύττει μετά παρησίας προς πάσα κατεύθυνση. Πότε δημοσιεύτηκε η «λίστα Γρυλλάκη»; Λίγες ώρες μετά την επιστροφή Σημίτη από την Ουάσιγκτον, όπου έγινε για μια ακόμα φορά δέκτης ισχυρών πιέσεων για την «πάταξη της τρομοκρατίας». Τι περιέχει η «λίστα Γρυλλάκη»; Ανοησίες και ασυναρτησίες ενός ανθρώπου που εκπαιδεύτηκε από την «Μοσσάντ» τη δεκαετία του '60 και από τότε εμμένει σε εκείνη την «πραγματικότητα», ουδεμίαν σχέση έχων με την σημερινή. Τι επιδιώκεται λοιπόν με δημοσιεύματα αυτού του τύπου; Να θολώσουν τα νερά και να «υπονομεύσουν τις έρευνες», όπως σωστά επεσήμανε η Καθημερινή της 6/1/2002.

Δεν χρειάζονται άλλωστε και πολλά αποδεικτικά στοιχεία για τα συμπεράσματα αυτά. Η αναξιопιστία του Ν. Κακαουνάκη και οι σχέσεις του με τον «εθνικό προμηθευτή» είναι δεδομένες. Από την άλλη μεριά είναι γνωστή η εμμονή του Ν. Γρυλλάκη σε «τρομοκρατικά σενάρια» που ουδεμία, ή ελάχιστη σχέση έχουν με την πραγματικότητα, όπως αυτό που δημοσίευσε ο Ν. Κακαουνάκης. Είναι, άραγε, ο Γρυλλάκης τόσο αφελής, ή μίπως επεδίωκε κάποιους άλλους στόχους; Για παράδειγμα μας κάνει εντύπωση το γεγονός ότι ο στρατηγός δεν έγραψε ποτέ τίποτα για την «Στάζι». Τη μόνη που είχε σχέση με την ελληνική τρομοκρατία. Γεγονός το οποίο με τη σειρά του έχει άμεση σχέση με τον Σ. Κόκκαλη, ο οποίος δεν θέλει ούτε λέξη να ακούσει για την «Στάζι», λόγω της εμπλοκής και του ίδιου με τις

μυστικές δραστηριότητές της στην Ελλάδα.

Θα προσθέσουμε και κάτι άλλο: Ο κ. Γρυλλάκης δεν βρήκε ούτε λέξη να πει ούτε να γράψει για την «υπόθεση Βόιτ», τον αρχιπράκτορα δηλαδή της «Στάζι» και σύνδεσμός της με τον ΕΛΑ και τον Κάρλος, που συνελήφθη στην Ελλάδα το φθινόπωρο του 1992. Τότε ο κ. Γρυλλάκης ήταν παντοδύναμος στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και χειρίστηκε προσωπικά την «υπόθεση Βόιτ», με αποτέλεσμα, κατόπιν προσωπικής εντολής του Μητσοτάκη, να τον απελάσουν στη Γερμανία χωρίς καν να τον ανακρίνουν.

... ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΕΙΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Και όμως, οι κ. Μητσοτάκης, Γρυλλάκης και άλλοι παρόμοιοι που εμφανίζονται ως διαπρύσιοι κατήγοροι της τρομοκρατίας έσπευσαν να επιστρέψουν τον Βόιτ στη Γερμανία, χωρίς καν να τον ανακρίνουν. Γιατί το έκαναν αυτό; Σύμφωνα με την έγκυρη γερμανική εφημερίδα *Berliner Zeitung* της 4/6/1996 ο γνωστός Σοσιαλδημοκράτης βουλευτής Friedhelm Ju-lius Beucher, μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής της γερμανικής Βουλής, που ερευνούσε τις δραστηριότητες της Στάζι στην Ελλάδα, κατηγορήσε την κυβέρνηση Κολ ότι προσπάθησε να παρεμποδίσει το έργο της επιτροπής, επειδή της το είχε ζητήσει ο... Μητσοτάκης. Σύμφωνα με το ίδιο δημοσίευμα ο Μητσοτάκης συναντήθηκε με τον Καγκελάριο Κολ, κατά τη διάρκεια της κηδείας του Βίλλυ Μπράντ στο Βερολίνο και του ζήτησε να σταματήσουν οι έρευνες εναντίον της Ιντρακόμ, με αντάλλαγμα την έκδοση του Βόιτ. Όπως και έγινε δηλαδή τελικά.

Το θέμα απασχόλησε όχι μόνο το σύνολο σχεδόν του γερμανικού Τύπου, αλλά έφτασε μέχρι την γερμανική Βουλή, με τη συζήτηση σχετικής επερωτήσεως του Beucher και άλλων βουλευτών του SPD, τον Ιούνιο του 1996. Αποτέλεσμα εκείνης της συζήτησης ήταν να ξεσπάσει σάλος στον γερμανικό Τύπο, επειδή ο τότε υπουργός Προεδρίας της γερμανικής κυβέρνησης Schmidbauer, για να βγει από την δύσκολη θέση, δήλωσε ότι οι επικρίσεις των Σοσιαλδημοκρατών ήταν ανυπόστατες. Επίσης, υποτίθεται ότι ο Μητσοτάκης ούτε είχε

πάει καν στην κηδεία του Μπράντ. Όταν όμως οι επερωτώντες προσκόμισαν τις αποδείξεις της παραμονής του Μητσοτάκη στο ξενοδοχείο Westin Grand, τότε ο Schmidbauer δεν ήξερε που να κρυφτεί, ενώ ο γερμανικός Τύπος τον καλούσε να εξηγήσει «γιατί παραπληροφόρησε την γερμανική Βουλή» (βλ. π.χ. *Frankfurter Rundschau* της 19/6/1996).

Αφήνουμε στο μέλλον να δείξει ποια είναι η μεγάλη αλήθεια πίσω από αυτές τις πληροφορίες και τι επιδιώκεται στην πραγματικότητα. Επαναλαμβάνουμε ότι ένα είναι το μόνο βέβαιο: η σχέση όλων αυτών με τις έρευνες στα αρχεία της Στάζι, οι οποίες οδήγησαν μεταξύ άλλων μέχρι τώρα και στην εκπαράθωση του τότε συνομιλητή του Μητσοτάκη, του Χέλμουτ Κολ. Υπενθυμίζουμε επίσης ότι στο θέμα αναφέρθηκε και κάποιος άλλος, περισσότερο ειδήμων για το θέμα: η ίδια η 17N. Αντιγράφουμε από την προκήρυξη της για τη δολοφονία του Βρετανού στρατιωτικού ακολούθου, ένα απόσπασμα το οποίο απευθυνόταν στον Σ. Κόκκαλη:

«Είναι γνωστό ότι λίγο πριν καταρρεύσει η Ανατολική Γερμανία, η CIA, σε μια από τις σπάνιες τα τελευταία χρόνια επιτυχίες της, κατόρθωσε έναντι αδράς αμοιβής να αρπάξει όλα τα αρχεία της Στάζι. Τα οποία, εκτός από ελάχιστα στοιχεία, αρνείται μέχρι σήμερα να δώσει στους Γερμανούς που τα διεκδικούν. Ο λόγος είναι βέβαια ότι μέσω αυτών γνωρίζουν σήμερα όλους όσοι υπήρξαν πράκτορες της Ανατολικής Γερμανίας και τους έχουν του χεριού τους. Ανάμεσα σ' αυτούς υπήρχε και κάποιος Έλληνας που παριστάνει τον επιτυχημένο επιχειρηματία στον κλάδο των νέων τεχνολογιών. Η CIA, μόλις ανακάλυψε στα αρχεία ότι η επιχείρησή του στήθηκε εξ ολοκλήρου με κεφάλαια της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, τον επισκέφθηκε και του είπε πιάνοντάς τον από το αφτί: 'Ωστε έτσι λοιπόν, συνάδελφος και εσύ, κλεφτάκος και πρακτοράκος. Σαν τζέντλεμαν θα σου προτείνουμε ένα νηλκι εσύ θα διαλέξεις. 'Η σε δικάζουμε για κατασκοπεία και σε χώνουμε φυλακή για το υπόλοιπο της ζωής σου, πράγμα θλιβερό, ή τα ξεχνάμε όλα, τα σβήνουμε, αλλά από δω και πέρα θα δουλεύεις για μας».

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Η βαλκανική μίζερια

Το ταξίδι-αστραπή του κ. πρωθυπουργού στη Σόφια είναι απορίας άξιον τί εξυτηρέτησε: Έγινε προκειμένου να παραστεί ο πρωθυπουργός στην τελετή ανάληψης των καθηκόντων του νέου προέδρου της Βουλγαρίας κ. Παρβάνωφ ή για να ντυθεί την τήβενο του επιτίμου διδάκτορος του Πανεπιστημίου της Σόφιας; Πάντως προηγήθηκε κατ' ολίγον της επίσκεψης του τούρκου ομολόγου Ετσεβίτ. Κάτι είναι κι αυτό!

Η εφημερίδα *Τρουντ* της 18.1.2002 σημείωνε γι' αυτή την σύμπτωση: «Οι δύο ηγέτες θα μας επισκεφθούν, αφού έχουν προηγουμένως συντονίσει τα ρολόγια τους με το μόνο σωστό, εκείνο της Ουάσινγκτον». Τόσο απλά τα βλέπουν οι γείτονες τα πράγματα! Στις επαφές που συνόδευσαν την επίσκεψη δεν προωθήθηκε κανένα από τα σοβαρά ζητήματα που θα έπρεπε να απασχολήσουν τις δύο χώρες.

Στη Σόφια υπεγράφη μόνον το παράρτημα μιας συμφωνίας που αφορά τη διπλή φορολόγηση. Κατά τα άλλα, τα ουσιαστικά, ουδέν. Ούτε για τη διάνοιξη και άλλων συνοριακών διόδων, ούτε για τον αγωγό Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης δεν σημειώθηκε καμιά πρόοδος. Κι όμως αυτά είναι τα προβλήματα που και τις δύο χώρες αφορούν και θα μπορούσαν να τα λύσουν χωρίς τον «αναγκαίο» συντονισμό με το ρολόι της Ουάσινγκτον.

Ας δούμε όμως τί ενδιαφέρει σήμερα την βουλγαρική πολιτική ηγεσία: Η εισδοχή της χώρας στο ΝΑΤΟ. Και γιατί; Αφού αυτό θα φέρει τη χώρα κοντά στις δομές της Δύσης. Άσχετο εάν αυτό σημαίνει νέες οικονομικές

**Στις επαφές που
συνόδευσαν την
επίσκεψη Σημίτη
στη Σόφια, δεν
προωθήθηκε
κανένα από τα
σοβαρά
ζητήματα που θα
έπρεπε να
απασχολήσουν
τις δύο χώρες.**

επιβαρύνσεις, νέους εξοπλισμούς κλπ για την ασθενούσα βουλγαρική οικονομία. Όταν τους ρωτάς γιατί δεν βάζουν ως πρώτη προτεραιότητα την εισδοχή στην Ε.Ε. που θα φέρει και κάποια κονδύλια βοήθειας σου απαντούν αφοπλιστικά: «Μα αυτό θα αργήσει να γίνει. Ας τρέξουμε για το εφικτό και άμεσα προσπορίζον κάποια ωφέλη». Ωφέλη για τις πολιτικές ρητορείες βεβαίως!

Ο κ. Σημίτης αναφέρθηκε και στην παραίτηση του Γ. Ζαφειρόπουλου –ο οποίος ήταν υποτίθεται και ο... επίσημος προσκαλών σε ένα ελληνοβουλγαρικό οικονομικό φόρουμ, σύμφωνα με πρόσκληση που διενεμήθη. Αλλά αυτό κατέδειξε για μια ακόμη φορά τον λάιτ τρόπο με τον οποίο ο ΥΠΕΞ και οι σύμβουλοί του χειρίζονται τις βαλκανικές υποθέσεις. Η όλη διαφορά, αν καλά καταλάβουμε, ήταν ποιος θα χειρίζεται τα κονδύλια του ΥΠΕΞ, που αφορούν τα Βαλκάνια!

Αν χρεώνουμε στους Βούλγαρους μια περιορισμένη και στενή προοπτική για τα προβλήματα με τους γείτονές τους, τί θα έπρεπε να πούμε για την βαλκανική πολιτική της «ισχυρής» Ελλάδας; Μα μπορεί σοβαρά να ισχυριστούν στο ελληνικό ΥΠΕΞ ότι υπάρχει βαλκανική πολιτική; Έχουν ποτέ σοβαρά σκεφθεί πόσο προνομιακά θα μπορούσε να παίζει η χώρα μας στα Βαλκάνια; Και όμως, αν προσμετρήσουμε τις ανοησίες που έχουν στο παρελθόν διαπραχθεί και πόσες διαπράττονται καθημερινά από τους φωστήρες συμβούλους θα έπρεπε να είμαστε πολύ ευχαριστημένοι που οι γείτονές μας απλώς μας αντιμετωπίζουν με την ίδια βαλκανική μίζερια της οποίας είναι και οι ίδιοι μέρος.

«Ηγέτες με ικανότητες»

του Ευάγγελου Αρεταίου

Η επίσκεψη του πρωθυπουργού κ. Μπουλέντ Ετζεβίτ στις ΗΠΑ και η συνάντησή του με τον Πρόεδρο Μπους πέτυχε τον στόχο της προβάλλοντας στον τουρκικό τύπο τους «επαίνους του κ. Μπους για τις ηγετικές ικανότητες» του τούρκου πρωθυπουργού και ενισχύοντας στο εσωτερικό της Τουρκίας την εικόνα της τουρκικής κυβέρνησης, λένε τούρκοι αναλυτές.

Με χαρακτηριστικούς τίτλους, όπως «Κουρασμένος αλλά εντυπωσιακός» και «Ντοπάρισμα Μπους στον Ετζεβίτ», οι τουρκικές εφημερίδες αναφέρονται στις εντυπώσεις των αμερικανών αξιωματούχων για τον κ. Ετζεβίτ και τονώνουν το γόητρο του τούρκου πρωθυπουργού και της κυβέρνησής του στην τουρκική κοινή γνώμη.

«Τα πράγματα δεν πάνε τόσο καλά», γράφει ωστόσο ο Ισμέτ Μπερκάν της *Ραντικάλ* και τονίζει ότι πέρα από τα επίσημα εγκώμια, η Ουάσινγκτον επεσήμανε στην Τουρκία ότι βασικός όρος για την υποστήριξη της είναι η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και η σταθερότητα στη χώρα.

Ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ κ. Ντικ Τσένεϊ επεσήμανε στον κ. Ετζεβίτ ότι «από τη μια μεριά η Τουρκία ζητά περισσότερες αμερικανικές επενδύσεις αλλά από την άλλη κάνει τους επενδυτές να υποφέρουν», σημειώνει ο κ. Μπερκάν και προσθέτει ότι ο αμερικανός αντιπρόεδρος τόνισε ότι «οι επενδυτές θέλουν οι επενδύσεις τους να είναι ασφαλείς».

Ο κ. Ετζεβίτ φαίνεται ότι αντιμετώπισε επίσης ορισμένες δυσκολίες να πείσει την Ουάσινγκτον για τις θέσεις της

Άγκυρας στο Κυπριακό και στο Ιράκ.

Αμερικανικές διπλωματικές πηγές αναφέρουν ότι το Στέιτ Ντιπάρτμεντ «προειδοποίησε» την τουρκική ηγεσία ότι υπάρχει «διάσταση απόψεων» ανάμεσα στην Τουρκία και τις ΗΠΑ τόσο στο Κυπριακό και στο θέμα του Ιράκ όσο και στις προσδοκίες των τούρκων επιχειρηματιών για «ροή χρημάτων από την Αμερική».

«Η Τουρκία ζητεί να αφήσουμε τους (κύπριους) ηγέτες να συνομιλήσουν κατ' ιδίαν, εμείς όμως επιδιώκουμε την επίλυση του ζητήματος και αν χρειασθεί ενδέχεται να ασκήσουμε πιέσεις για την εξεύρεση λύσης», επισημαίνουν οι αμερικανοί διπλωμάτες.

Η αμερικανική διπλωματία επανέλαβε ότι η γρήγορη επίλυσή του έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ουάσινγκτον και τόνισε στους τούρκους αξιωματούχους ότι αν δεν βρεθεί μια λύση, η Άγκυρα θα αντιμετωπίσει ιδιαίτερες δυσκολίες στις σχέσεις της με την ΕΕ.

Όσον αφορά το Ιράκ, οι ίδιες πηγές κάνουν λόγο για «διάσταση απόψεων», εξαιρώντας το θέμα της εδαφικής ακεραιότητας του Ιράκ, και ενισχύουν έτσι τις απόψεις πολλών αναλυτών που εκτιμούν ότι η Άγκυρα δεν έχει την δυνατότητα να επηρεάσει τις αποφάσεις

για το Ιράκ.

Αναλυτές έχουν επανειλημμένως επισημάνει ότι η αβεβαιότητα στην τουρκική πολιτική σκηνή, η διαφθορά και η κακή οικονομική διαχείριση επισκιάζουν τις προσδοκίες της Τουρκίας από τις ΗΠΑ και δημιουργούν μια δυσάρεστη για την Άγκυρα σχέση «εξάρτησης».

«Χωρίς την βοήθεια των ΗΠΑ η Τουρκία δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στα τεράστια χρέη που δημιούργησε η κακή οικονομική διαχείριση», γράφει ο Οκτάυ Εκσί της *Χουριέτ* και προσθέτει ότι «αν η Τουρκία δεν μπορέσει να ξεπληρώσει τα χρέη της, θα δημιουργηθεί αναρχία, όπως στην Αργεντινή».

Το επίσημο «σύνθημα» της επίσκεψης του τούρκου πρωθυπουργού στις ΗΠΑ ήταν η ρήση του Τουργκούτ Οζάλ «όχι βοήθεια αλλά εμπόριο», αλλά αυτή η προσέγγιση, που προϋποθέτει μια άλλη οικονομική και πολιτική συγκυρία τόσο στην Τουρκία όσο και στις ΗΠΑ, δεν φαίνεται ότι πραγματοποιήθηκε, λένε αναλυτές.

Στο θέμα της αποδέσμευσης του νέου δανείου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προς την Τουρκία τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως ακριβώς τα περίμενε η Άγκυρα, καθώς το ΔΝΤ ανέβαλε τη συζήτηση για το δάνειο αυτό για τον

Φεβρουάριο, περιμένοντας να ολοκληρωθούν κάποιες μεταρρυθμίσεις.

«Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν ήταν πολύ σημαντικές. Όμως αυτός δεν είναι ένας δρόμος 100 μέτρων, αλλά ένας μαραθώνιος των 10.000 μέτρων», είπε άλλωστε ο Πρόεδρος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου κ. Χορστ Κόχλερ κατά την συνάντησή του με τον τούρκο πρωθυπουργό και πρόσθεσε ότι η τουρκική κυβέρνηση πρέπει να κάνει περισσότερα για μια «καλή διοίκηση», σημειώνουν αναλυτές.

Στο θέμα των ποσοτώσεων εισαγωγών για τα υφαντουργικά προϊόντα δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια καθώς οι ΗΠΑ έχουν ήδη υπογράψει συμφωνία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, η οποία προβλέπει την απελευθέρωση των ποσοτώσεων κατά 50% μέχρι το 2005 και η αναμενόμενη αναβάθμιση της θέσης των τούρκων εξαγωγέων στο θέμα αυτό δεν φαίνεται εφικτή, εκτι-

μούν οικονομικοί κύκλοι.

Η διαγραφή των χρεών από τις στρατιωτικές προμήθειες, που προσδοκούσε η Άγκυρα, δεν εξαρτάται από τον Πρόεδρο Μπους αλλά από το Κογκρέσο και πολλοί αναλυτές θεωρούν ότι προς το παρόν το Κογκρέσο δεν φαίνεται να επιθυμεί την διαγραφή των χρεών αυτών.

«Η δημιουργία υπερβολικών προσδοκιών από την επίσκεψη του κ. Μπουλέντ Ετζεβίτ στις ΗΠΑ ήταν το μεγαλύτερο λάθος της τουρκικής κυβέρνησης», αναφέρουν πηγές που συνοδεύουν τον κ. Ετζεβίτ στην Ουάσινγκτον και παρακολουθούν από κοντά τις επαφές ανάμεσα στους τούρκους και τους αμερικανούς αξιωματούχους.

«Η αγαπημένη έκφραση του τουρκικού τύπου ότι "ο Πρόεδρος Μπους άναψε το πράσινο φως" μπορεί να σημαίνει τα πάντα για ένα σύστημα όπως το τουρκικό αλλά για το σύστημα διακυβέρνη-

σης των ΗΠΑ, με ισχυρούς και ανεξάρτητους θεσμούς, δεν έχει την ίδια βαρύτητα», εκτιμούν οι ίδιες πηγές.

Η απουσία συγκεκριμένης απόφασης των ΗΠΑ για το Ιράκ και οι διαβεβαιώσεις του Προέδρου Μπους ότι η Ουάσινγκτον θα συμβουλευθεί την Άγκυρα πριν προβεί σε επιχείρηση κατά του Ιράκ απομακρύνει προσωρινά τα προβλήματα χωρίς όμως να δίνει συγκεκριμένη βαρύτητα στις απόψεις της Τουρκίας.

«Η τουρκική αντιπροσωπεία έγινε δεκτή με μεγάλες τιμές αλλά τα υπόλοιπα θα έρθουν αργότερα», λένε οικονομικοί κύκλοι στην Πόλη, που θεωρούν ότι οι προσδοκίες τους δεν ικανοποιήθηκαν πλήρως και προσθέτουν ότι η πτώση του δείκτη του Χρηματιστηρίου της Κωνσταντινούπολης τις μέρες της επίσκεψης του κ. Ετζεβίτ στις ΗΠΑ αντανάκλα την άποψη αυτή.

Κωνσταντινούπολη, 21.1.2002

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

- **ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ**
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
- **Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ**
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ**
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρικού
«Ο Ερωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή
- **ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**
Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου
Ούτως ή άλλως
- **ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ**
Επιστημάνσεις
- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ**
Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου
- **ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ**
Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

- **ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ**
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις
- **ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ**
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
- **ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ**
Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτι-

κού συστήματος εξουσίας

- **ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ**
Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Φύλλα-Φτερά
Ο Βασιλιάς που πέθανε
- **ΑΝΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ**
Η άλλη μου πατρίδα
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ**
101 Ποιήματα

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- **Κάτι το «ΠΡΑΙΟΝ»**
Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά
- **Kitsch (Made in Greece) (Αγγλικό)**
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ**
Ο τρίτος δρόμος
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ**
Τσιγγάνικη ορχήστρα
- **ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ**
Ιστορία μιας γραμμής
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ**
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

- **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ**
Η αδιαχώρητη κοινωνία

- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ**
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο
- **ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ**
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- **ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ**
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
- **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ**
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- **ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ**
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική
- **ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ**
Το «Πρότυπο Βασιλείο» και η μεγάλη ιδέα
- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης
- **ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ**
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
- **ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ**
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
- Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική:
- **Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)**
- **ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ**
Λεπτομέρειες
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ**
Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα
- **SALVATORE NICOSIA**
Το σήμα και η μήμη

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 72 32 819, fax: 72 26 107, e-mail: chprou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 36 04 793 - 36 01 271, fax: 36 09 697

Σομαλία: Το άλλο Αφγανιστάν;

του Αστέρη Χουλιάρα

Οκτώ χρόνια μετά την αποχώρησή τους από τη Σομαλία, οι Αμερικανοί επιστρέφουν στη χαοτική αυτή χώρα της ανατολικής Αφρικής. Πριν από μια δεκαετία, η αμερικανική ειρηνευτική δύναμη απέτυχε να συλλάβει τον σομαλό πολέμαρχο Αϊντίντ και υποχρεώθηκε σε μια ταπεινωτική αποχώρηση. Σήμερα, οι Αμερικανοί ίσως αναζητούν τρομοκράτες που δεν υπήρξαν ποτέ.

Η Σομαλία υπήρξε ένα μέρος που παρείχε και, απ' ό,τι γνωρίζω, συνεχίζει να παρέχει καταφύγιο στην Αλ-Κάιντα δήλωσε στα τέλη του περασμένου Νοεμβρίου ο Donald Rumsfeld, ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ.¹ Η Ουάσινγκτον θεώρησε δύο εταιρείες σομαλικών συμφερόντων ύποπτες για διασυνδέσεις με την οργάνωση του Μπιν Λάντεν και τις υποχρέωσε να κλείσουν. Το κλείσιμο της εταιρείας The Somalia Internet Company ουσιαστικά απέκοψε τους κατοίκους της Σομαλίας από οποιαδήποτε πρόσβαση στο διαδίκτυο ενώ το κλείσιμο της εταιρείας al Barakaat είχε δυσμενέστερες επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο της Σομαλίας καθώς η τράπεζα αυτή ήταν το κύριο μέσο αποστολής χρηματικών εμβασμάτων από τους Σομαλούς της διασποράς – μια πηγή πόρων από την οποία εξαρτά την επιβίωσή του το 50% των κατοίκων της Σομαλίας.²

Η αποστολή αμερικανικών πολεμικών πλοίων στις ακτές της Σομαλίας και οι αναφορές για πτήσεις αμερικανικών αεροσκαφών στην περιοχή οδήγησε πολλούς αναλυτές στο συμπέρασμα ότι οι ΗΠΑ, στο πλαίσιο της εκστρατείας εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας, ετοιμάζονται να επέμβουν στη Σομαλία. Το γεγονός ότι αμερικανοί αξιωματούχοι επισκέφθηκαν την Baidoa, μια πόλη στη βόρεια Σομαλία, έκανε πολλούς σχολιαστές να συμπεράνουν ότι οι Αμερικανοί αναζητούν στη Σομαλία τοπικούς συμμάχους – κάτι ανάλογο με τη Βόρεια Συμμαχία του Αφγανιστάν.

Είναι λοιπόν η Σομαλία το δεύτερο μετά την Κεντρική Ασία θέατρο επιχειρήσεων στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας; Κι αν ναι –όπως υποστηρίζουν πολλές αναλύσεις³– γιατί; Τι είναι αυτό που κάνει τη χώρα αυτή της βορειοανατολικής Αφρικής τόσο σημαντική στο κυνήγι του Μπιν Λάντεν και των συντρόφων του; Γιατί η Σομαλία είναι στο προσκήνιο της επικαιρότητας, υποσκελίζοντας γνωστές χώρες-ταραξίες όπως το Ιράκ αλλά και άλλα –λιγότερο γνωστά– καταφύγια τρομοκρατών όπως η Ινδονησία και οι Φιλιππίνες;

ΓΙΑΤΙ Η ΣΟΜΑΛΙΑ;

Τέσσερα επιχειρήματα χρησιμοποιούνται για να απαντήσουν στο ανωτέρω ερώτημα. Πρώτον, η Σομαλία, από το

1991 μέχρι σήμερα, βρίσκεται σε κατάσταση χάους καθώς δεν υπάρχει καμία κεντρική εξουσία – ή μάλλον αυτή που αναγνωρίζεται διεθνώς ως «κυβέρνηση» ελέγχει μόνον ένα τμήμα της πρωτεύουσας, ενώ η υπόλοιπη χώρα (με εξαίρεση την απώτατη βόρεια επαρχία που έχει ανακηρύξει την ανεξαρτησία της) βρίσκεται στα χέρια τοπικών πολεμάρχων. Οι συνθήκες αυτές –η απουσία δηλαδή μιας κεντρικής κυβέρνησης που να ελέγχει το σύνολο της χώρας– αναμφίβολα ευνοούν την εγκατάσταση τρομοκρατικών οργανώσεων.

Δεύτερον, ο ισλαμικός φανταμενταλισμός είναι ισχυρός στη Σομαλία. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στην οργάνωση al-Itihaad al-Islamiya (Ισλαμική Ενότητα), ένα ριζοσπαστικό κίνημα με ιδιαίτερη επιρροή στον σομαλικό Νότο και στην κατοικούμενη από 3 εκατομμύρια Σομαλούς επαρχία της νότιας Αιθιοπίας, το Ογκαντέν. Βέβαια η οργάνωση απέκτησε μια σημαντική φήμη μετά την επίθεση στους δίδυμους πύργους. Μόλις δύο εβδομάδες μετά την 11η Σεπτεμβρίου η al-Itihaad συμπεριλήφθηκε για πρώτη φορά στη λίστα των «ξένων τρομοκρατικών οργανώσεων» που δίνει κάθε χρόνο στη δημοσιότητα η κυβέρνηση των ΗΠΑ.

Τρίτον, η Αλ-Κάιντα φαίνεται ότι έχει στενούς δεσμούς με την περιοχή της βορειοανατολικής Αφρικής. Από το Σουδάν όπου ζούσε μέχρι το 1996, ο Μπιν Λάντεν είχε στείλει αρκετά από τα στελέχη της οργάνωσής του στη Σομαλία για να στηρίξουν έναν από τους τοπικούς πολεμάρχους, τον Αϊντίντ.⁴ Έχει επίσης αναφερθεί ότι τμήματα των βομβών που εξεργάγησαν τον Αύγουστο του 1998 στις πρεσβείες των ΗΠΑ στην Κένυα και την Τανζανία πέρασαν από τη Σομαλία.⁵ Μάλιστα, δυτικές μυστικές υπηρεσίες υποστήριξαν ότι λίγους μήνες μετά τις βομβιστικές επιθέσεις ο Μπιν Λάντεν επισκέφθηκε το Μογκαντίσου –την πρωτεύουσα της Σομαλίας–, πιθανότατα εξετάζοντας την προοπτική να εγκατασταθεί εκεί.⁶

Τέταρτον, η γεωγραφική θέση αλλά και η γεωμορφολογία της χώρας. Η γειτνίαση της Σομαλίας με τον αραβικό κόσμο αλλά και η θέση της ανάμεσα στην Αφρική και την Ασία κάνουν τη χώρα ιδανική για τρομοκρατικές επιχειρήσεις. Άλλωστε, όπως παρατηρεί ένας εξειδικευμένος στη Σομαλία σύμβουλος του Στέιτ Νηπάρτμεντ, το γεγονός ότι τα σύνορά της είναι πορώδη διευκολύνει τις παράνομες μετακινήσεις ενώ η μακρά ακτογραμμή της, που είναι δύσκολο να ελεγχθεί, ευνοεί τις τρομοκρατικές επιχειρήσεις.⁷

ΠΟΣΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ;

Κι όμως και παρά τα ανωτέρω επιχειρήματα, στην πραγματικότητα, δεν υπάρχουν ουσιαστικά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η Σομαλία είναι καταφύγιο τρομοκρατών. Κι ακόμη περισσότερο είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ορισμένοι τοπικοί «παίχτες» έχουν βάσιμους λόγους να «κατασκευάσουν» αποδείξεις για να πείσουν τους Αμερικανούς ότι πρέπει να επέμβουν για να κτυπήσουν τους «τρομοκράτες».

Πρώτα απ' όλα, είναι πολύ δύσκολο για την Αλ-Κάιντα να

Ο κ. Αστέρης Χουλιάρας είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου.

ΣΟΜΑΛΙΑ

βρει ένα ασφαλές καταφύγιο στη Σομαλία. Οι συμμαχίες μεταξύ των πατριών (clans) που διαιρούν τη σομαλική κοινωνία και προκαλούν το χάος της τελευταίας δεκαετίας είναι τόσο ευκαιριακές και ρευστές που η οργάνωση του Μπιν Λάντεν θα είχε πολύ σοβαρά προβλήματα επιβίωσης. Άλλωστε οι μαχητές της Αλ-Κάιντα που βρίσκονται στο Αφγανιστάν θα ήταν σχεδόν απόλυτα ξένοι στη Σομαλία: ελάχιστοι απ' αυτούς προέρχονται από τη Μαύρη Αφρική ενώ η σομαλική εκδοχή του Ισλάμ είναι αρκετά διαφορετική από εκείνη της Σαουδικής Αραβίας. Όσον αφορά την al-Ittihaad, θα ήταν σκόπιμο να τονιστεί ότι η ισλαμική αυτή οργάνωση είναι πολύ λιγότερο ισχυρή σήμερα απ' ό,τι πριν από πέντε χρόνια. Το 1997 δέχθηκε επίθεση από τον αιθιοπικό στρατό, ο οποίος και κατέλαβε το αρχηγείο της στην πόλη Luuq της δυτικής Σομαλίας σκοτώνοντας εκατοντάδες από τους μαχητές της. Η αιθιοπική επέμβαση και το γεγονός ότι ο πολέμαρχος Αϊντίντ μετατράπηκε από σύμμαχος των ισλαμιστών σε φίλο των Αιθιοπών, οδήγησαν την al-Ittihaad στο περιθώριο. Σήμερα τα μέλη της οργάνωσης έχουν υιοθετήσει μια πολιτική έμμεσης επιρροής που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη δραστηριοποίηση στον τομέα της ισλαμικής εκπαίδευσης παρά στον έλεγχο συγκεκριμένων περιοχών.⁹ Άλλωστε, όπως παρατηρεί ένας αναλυτής, η al-Ittihaad και η Αλ-Κάιντα είναι πολύ διαφορετικές. Σε αντίθεση με τη δεύτερη, οι στόχοι της πρώτης είναι εσωτερικοί κι όχι διεθνείς.¹⁰ Οι Αιθίοπες υποστήριξαν ότι έχουν στα χέρια τους έγγραφα που τεκμηριώνουν πέραν πάσης αμφιβολίας τις σχέσεις της σομαλικής ισλαμικής οργάνωσης με την Αλ-Κάιντα. Ορισμένοι δυτικοί διπλωμάτες τονίζουν ότι η Αντίς Αμπέμπα είναι «λίγο εφευρετική» και υπογραμμίζουν ότι «η Ουάσινγκτον θα πρέπει να είναι προσεκτική» με τις πληροφορίες που της παρέχουν. Η Αιθιοπία βλέπει τη Σομαλία ως πεδίο του ανταγωνισμού της με τη γειτονική Ερυθραία αλλά κυρίως ανησυχεί ότι μια ενωμένη Σομαλία θα μπορούσε να αναβιώσει το σομαλικό αλυτρωτισμό. Έτσι έχει πολλούς λόγους να υπερβάλει για τον «ισλαμικό κίνδυνο» και να κάνει το κάθε τι για να πείσει τους Αμερικανούς ότι είναι ο βασικότερός τους σύμμαχος στην περιοχή.

Από την άλλη πλευρά, οι σομαλοί πολέμαρχοι έχουν επίσης πολλούς λόγους για να υπερτονίζουν την παρουσία τρομοκρατών στη Σομαλία. Άλλωστε ενδιαφέρονται περισσότερο για την αμερικανική βοήθεια παρά για την αντιμετώπιση της «τρομοκρατικής απειλής». Σύμφωνα με έναν από τους πολέμαρχους, με λίγη βοήθεια, η οργάνωσή του θα ήταν πρόθυμη «να απελευθερώσει τη χώρα από τις δυνάμεις του κακού» – όπως έκανε κι η Βόρεια Συμμαχία για το Αφγανιστάν. Και όταν οι αμερικανοί συνομιλητές του τον ρώτησαν για το ποιες είναι οι δυνάμεις του κακού η απάντηση ήταν έτοιμη: «περίπου 20.480 ένοπλοι εξτρεμιστές» και το «85% της [σομαλικής] κυβέρνησης».¹⁰

Τέλος, ακόμη κι η αφρο-αμερικανική κοινότητα των ΗΠΑ έχει λόγους να υπερβάλει σχετικά με τον τρομοκρατικό κίνδυνο για τα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ «που προέρχεται από την Αφρική». Η στάση αυτή βοηθά στον ευρύτερο αγώνα προκειμένου να πειστούν οι διαμορφωτές πολιτικής στην Ουάσινγκτον να προσέξουν περισσότερο την περιθωριοποιημένη ήπειρο και να δώσουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή βοή-

θεια στους κατοίκους της.¹¹ Ο ιερός σκοπός αγιάζει κάθε είδους επιχείρημα.

Ζούμε σ' ένα περίεργο και πολύπλοκο κόσμο. Απίθανες ομάδες συμφερόντων (από κράτη και πολέμαρχους μέχρι εθνοτικές κοινότητες) επιχειρούν όχι απλώς να επηρεάσουν τη χάραξη πολιτικής της υπερδύναμης με επιχειρήματα αλλά και να την παραπληροφορήσουν κατασκευάζοντας απειλές. Βέβαια οι προσπάθειες αυτές μπορεί να μην οδηγήσουν σε στρατιωτική επέμβαση στη Σομαλία –άλλωστε οι ΗΠΑ έχουν και άλλους τρόπους πληροφόρησης– αλλά ας μην ξεχνάμε ότι εξωτερική πολιτική είναι κι άλλα πράγματα πέρα από τις επεμβάσεις (όπως βοήθεια, κυρώσεις, διπλωματικές κινήσεις, κ.λπ).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. James Astill, 'Wrong target', *The Guardian*, December 4, 2001.
2. John DeSio, 'Somalia's Internet is casualty of war on terrorism', Digital Freedom Network, November 29, 2001. (<http://www.dfn.org/focus/somalia/internet-casualty.htm>).
3. Jean-Louis Peninou, 'Horn of Africa: al-Qaida regroups?', *Le Monde Diplomatique*, December 2001 (αγγλική έκδοση).
4. David B. Ottaway and Thomas E. Ricks, 'Somalia Draws Anti-Terrorist Focus', *The Washington Post*, November 4, 2001.
5. Ian Fisher, 'Somalia's Oasis of Peace Seeks Status of a Nation', *New York Times*, November 26, 1999.
6. Jeffrey Bartholet, 'A Return to Somalia', *Newsweek*, November 1, 1999.
7. 'Events: Africa, Islam and Terrorism - Meeting Summary', Carnegie Endowment for International Peace (<http://www.ceip.org/files/events/AfricaTerror-summary.asp>).
8. 'Events - Africa, Islam and Terrorism', όπ. π.
9. Όπ. π.
10. 'Who is using whom?', *The Economist*, December 22, 2001.
11. Χαρακτηριστικό αυτής της στάσης είναι το άρθρο 'The Africa Battle' στην *Washington Post* (December 11, 2001) που υπογράφει η Susan Rice, η αφρο-αμερικανική πρόην (επί Κλίντον) υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ για την Αφρική.

Ελληνική και διεθνής οικονομία

• Πάνος Καζάκος,
Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά. Οικονομία και Οικονομική Πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000, Εκδόσεις Πατάκη 2001, σελ. 584.

Την οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα εξετάζει η μελέτη του καθηγητή Πάνου Καζάκου. Ο συγγραφέας παρακολουθώντας διεξοδικά την περίοδο 1944-2000 αναδεικνύει προβλήματα που είναι και σήμερα επίκαιρα. Η μελέτη αξιοποιεί τις δυνατότητες του «διαλόγου» ανάμεσα σε ιστορία-αφήγηση και σε πολιτική και οικονομική θεωρία.

Η μεταπολεμική μας ιστορία περιγράφεται στη μελέτη ως ένα μεγάλο δράμα, στο οποίο οι επιρροές του διεθνούς και ευρωπαϊκού συστήματος συναντώνται με τις εσωτερικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις ή, σε άλλη διατύπωση, εκδηλώνεται η ένταση ανάμεσα σε αγορά και κράτος, οικονομία και πολιτική! Η μεταξύ τους ισορροπία δεν είναι σταθερή στο χρόνο.

Σε κάθε εξεταζόμενη υποπερίοδο δίνεται έμφαση στις μακροχρόνιες τάσεις που χαρακτηρίζουν την οικονομία, στις κεντρικές αποφάσεις που ενδεχομένως έβαλαν τη σφραγίδα τους στις εξελίξεις, στις αντιπαραθέσεις που προκάλεσαν και στις επικρατούσες ιδέες για το οικονομικό καθεστώς και την οικονομική πολιτική. Δεν υποτιμάται ο ρόλος των ατόμων, αλλά η προσοχή στρέφεται τρόπον τινά στις απρόσωπες δυνάμεις της ιστορίας.

• Άβινας Ντίξιτ, Μπάρν Νέιλμπαφ,
Πώς να σκέπτεσθε στρατηγικά. Η εφαρμογή της στρατηγικής στην πολιτική, στις επιχειρήσεις και στην καθημερινή ζωή, Εκδόσεις Καστανιώτη 2001.

Αν ποτέ διερωτηθήκατε πώς θα μπορούσαν να γίνουν διαφορετικοί, εθνικώς επωφελείς, χειρισμοί σε κρίσιμα θέματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής (όπως π.χ. η κρίση στα Ίμια, η περίπτωση Οτσαλάν, οι S-300), ή πώς μπορεί να αντιδράσει μια επιχείρηση στην εισαγωγή μιας νέας σειράς προϊόντων του κύριου ανταγωνιστή της, ή τι

δυνατότητες έχετε όταν διαπραγματεύεσθε την αύξηση του ενοικίου σας, τότε στο βιβλίο των Ντίξιτ και Νέιλμπαφ θα βρείτε πολλαπλές εφαρμογές, οι οποίες εκτείνονται από τον κόσμο των επιχειρήσεων και της πολιτικής μέχρι τα τυχερά παιχνίδια, το χρηματιστήριο, τα σπορ και τις διαπραγματεύσεις της καθημερινής ζωής.

Με τα παραδείγματα που παραθέτουν οι δύο συγγραφείς, δείχνουν στον αναγνώστη πώς να σκέπτεται στρατηγικά, δηλαδή πώς να ξεπερνά τον αντίπαλό του και να δημιουργεί, μακροπρόθεσμα, ευνοϊκές για τα συμφέροντά του συνθήκες. Το βιβλίο αυτό, σε αντίθεση με άλλα βιβλία στρατηγικής, δεν απευθύνεται αποκλειστικά στα στελέχη επιχειρήσεων. Τα κεντρικά του νοήματα είναι εξίσου σημαντικά για όλα τα μέλη μιας σύγχρονης κοινωνίας. Για παράδειγμα αξίζει να υπογραμμίσουμε αυτό που τονίζουν οι συγγραφείς: ότι σε πολλές περιπτώσεις συγκρούσεων η κοινωνία μας μπορεί να κερδίσει από τη συνεργασία, και όχι από τον άκρατο ανταγωνισμό.

Στο βιβλίο των Ντίξιτ και Νέιλμπαφ κάθε αναγνώστης θα βρει κάτι οικείο και επίσης θα συνειδητοποιήσει πως οι ίδιες βασικές αρχές σχετίζονται με στρατηγικές σε μη οικεία πλαίσια.

• Θεόδωρος Πελαγίδης,
Η ελληνική οικονομία στην εποχή της «Νέας Πολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση 2001, σελ. 200.

Χρήσιμες και σαφείς προτάσεις για πολύ σημαντικά θέματα περιλαμβάνονται στην εργασία του Θ. Πελαγίδη.

Κατ' αρχάς διερευνά τόσο την πορεία της ονομαστικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας όσο και τις προϋποθέσεις που συνέβαλαν καθοριστικά στην επιτυχία αυτή. Ένα ολόκληρο κεφάλαιο αφορά στο κοινωνικό κράτος, στο οποίο διερευνάται η διεθνής και ελληνική εμπειρία και καταδεικνύεται η συμβολή του κοινωνικού κράτους όχι μόνο στην κοινωνική αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη. Προτείνονται, σε γενικές γραμμές, πολιτικές αναδιοργάνωσης της δημόσιας διοίκησης με βάση το πρότυπο του νέου «έξυπνου» και ευέλικτου «κράτους-στρατηγείου». Κατόπιν γίνεται μια αναλυτική

παρουσίαση των εξελίξεων της φορολογικής πολιτικής στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, ενώ διερευνάται το πρόβλημα της ανεργίας και προτείνονται μέτρα για μια νέα πολιτική πλήρους απασχόλησης. Ακολουθεί ένα κεφάλαιο στο οποίο αφού αποτυπώνονται οι νέες, διεθνώς, εξελίξεις – που αφορούν την απασχόληση στη μεταβιομηχανική κοινωνία – αναλύεται η σχέση ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, στο φόντο της λεγόμενης εκπαι-δευτικής μεταρρύθμισης. Στο προτελευταίο κεφάλαιο ο προβληματισμός του συγγραφέα μεταφέρεται στον κρίσιμο τομέα της βιομηχανικής πολιτικής και προτείνονται κατευθύνσεις στοχευόμενων βιομηχανικών πολιτικών για την επιτυχή προσαρμογή της ελληνικής βιομηχανίας στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον. Τέλος, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία εμπορικής και επενδυτικής διείσδυσης της ελληνικής οικονομίας στα Βαλκάνια.

• John Kotter,
Ηγέτης στις αλλαγές, Εκδόσεις Κριτική 2001.

Η πίεση που ασκείται στις επιχειρήσεις για αλλαγή θα αυξηθεί μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Η λεπτή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον νικητή και τον ηττημένο, αυτόν που υπήρχε και αυτόν που θα εξακολουθεί να υπάρχει ορίζεται από τη δυνατότητα για προσαρμογή και την ικανότητα για αλλαγή. Ωστόσο, οι μέθοδοι που ακολούθησαν ως τώρα οι μάνατζερ για να μεταμορφώσουν τις εταιρείες τους σε εύρωστους ανταγωνιστές – Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας (TOM), re-engineering, προσδιορισμός του άριστου μεγέθους επιχείρησης, αλλαγής δομής, αλλαγή εταιρικής κουλτούρας – συχνά αποτυγχάνουν λέει ο Kotter, διότι δεν κατορθώνουν να αλλάξουν τις συμπεριφορές. Ο καθηγητής του Harvard Business School, ο John P. Kotter, δεν κάνει τίποτε άλλο από το να προσφέρει έναν οδηγό επιβίωσης. Η εταιρική κουλτούρα, η διαχείριση γνώσης, ο επαναπροσδιορισμός της οργάνωσης αλλά και της διοίκησης είναι κάποια από τα 8 στάδια, που επιβάλλει το ασταθές παρόν για την εξασφάλιση ενός σίγουρου μέλ-

λοντος. Πέρα από το γεγονός ότι το βιβλίο προλογίζεται από τον πρόεδρο του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Διοικήσεως Επιχειρήσεων Νίκο Εμπέογλου, πράγμα που από μόνο του αποτελεί μια θερμή σύσταση, ο *Ηγέτης στις αλλαγές* αυτοσυστήνεται με τον καλύτερο τρόπο, καθώς μέσα σε λιγότερο από 200 σελίδες δίνει σύντομα, άμεσα και μεθοδικά τον χάρτη με τις παγίδες, αλλά και τον δρόμο για την επιβίωση.

Ο Kotter εξετάζει τις προσπάθειες 100 επιχειρήσεων να αναμορφωθούν σε ισχυρές και ανταγωνιστικές. Τονίζοντας ξανά και ξανά τη σημασία του ηγέτη για την πραγματοποίηση της αλλαγής, το βιβλίο παρέχει πολύτιμη εμπειρία και εγγυημένα πρότυπα που είναι απαραίτητα στους μάνατζερ. Εντοπίζει τα συνηθισμένα λάθη που κάνουν οι ηγέτες και οι μάνατζερ όταν επιδιώκουν να προκαλέσουν αλλαγές και προτείνει τρόπους για τον υπερκερασμό των εμποδίων. Ένα βιβλίο ιδιαίτερα χρήσιμο για όσους ασχολούνται με θέματα διοίκησης τραπεζών και ΔΕΚΟ.

• **Jean Ziegler,**

Οι άρχοντες του εγκλήματος. Οι νέες μαφίες εναντίον της δημοκρατίας,
Εκδόσεις Παπαζήση 2000, σελ. 326.

Τα τελευταία χρόνια οι δημοκρατικές κοινωνίες στην Ευρώπη απειλούνται από τους άρχοντες του εγκλήματος, τις νέες και απειλητικές μαφίες του οργανωμένου εγκλήματος.

Ο καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης και βουλευτής στο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο της Ελβετίας Jean Ziegler και οι συνεργάτες του μπόρεσαν να βρουν πρόσβαση σε αστυνομικές πηγές της Ευρώπης, αλλά και της Ασίας (Πακιστάν) και των ΗΠΑ και να συμβουλευθούν πολλές αναφορές των γερμανικών τοπικών αστυνομιών (Bundeskriminalamt και Landeskriminalämter), της Ομοσπονδιακής Ελβετικής Αστυνομίας, της γαλλικής Tracfin και της ιταλικής Guardia di Finanza.

Στο πρώτο μέρος της μελέτης ο Ziegler διερευνά τις σχέσεις ανάμεσα στην παγκοσμιοποίηση των αγορών και την παρακμή του εθνικού κράτους αφενός και την ανάπτυξη του οργανω-

μένου εγκλήματος αφετέρου. Το δεύτερο και τρίτο μέρος εστιάζουν στην εμπειρική ανάλυση του τρόπου λειτουργίας και εφόρμησης των εγκληματικών cartel, που γεννήθηκαν πάνω στα ερείπια του ανατολικού κομμουνιστικού κόσμου. Η διάβρωση της διεθνούς οικονομίας από το οργανωμένο έγκλημα εξετάζεται στο τέταρτο μέρος. Στο πέμπτο μέρος, ο Ziegler μελετά δικαστικά και αστυνομικά μέσα που θα μπορούσαν να αποδειχθούν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Η συγκλονιστική αφήγηση του συγγραφέα στηρίζεται σε συνεντεύξεις αναρίθμητων μαρτύρων –δικαστών, εισαγγελέων, αστυνομικών– καθώς και στην αποδελτίωση αρχείων. Ο απολογισμός είναι τρομακτικός. Οι δημοκρατικές κοινωνίες της Δύσης πάσχουν από μια προφανή αδυναμία του ανοσοποιητικού συστήματος, υποστηρίζει ο Jean Ziegler και υπογραμμίζει, ότι μια «κοινωνία, για να αντισταθεί στη βία, στον εκβιασμό, στην καθημερινή επίθεση των cartel του οργανωμένου εγκλήματος, έχει ανάγκη από αξίες. Μόνο πολίτες αλληλέγγυοι, αφοσιωμένοι σε ένα κοινό δημόσιο αγαθό, ενωμένοι στην υπεράσπιση της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, ασκώντας μεταξύ τους σχέσεις συμπληρωματικότητας και αμοιβαιότητας, μπορούν πράγματι να αντισταθούν στη διαφθορά».

• **Βλάσης Βλασίδης (επιμέλεια),**

Βαλκάνια, Παρευξείνιες Χώρες, Ανατολική Ευρώπη,
Χρηστικός Οδηγός 2000,
Εκδόσεις Ιανός και Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων 2000, σελ. 141.

Για δεύτερη χρονιά το Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων προχώρησε στην έκδοση ενός οδηγού για τις χώρες της Βαλκανικής, της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Μαύρης Θάλασσας.

Πρόκειται για ένα απαραίτητο εργαλείο για τους επιχειρηματίες, τους δημοσιογράφους και τους ερευνητές. Όπως σημειώνει εύστοχα στην εισαγωγή του ο Διευθυντής του Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων Σπ. Κουζινόπουλος, «για να αναπτυχθεί η συνεργα-

σία με τους κοντινούς και τους πιο μακρινούς γείτονές μας, πρέπει πρώτα να τους γνωρίσουμε καλά. Να μάθουμε τις δυνατότητες, τις ανάγκες και τα προβλήματά τους».

Ο οδηγός περιλαμβάνει:

– γεωγραφικά στοιχεία κάθε χώρας (έκταση, πληθυσμός, γλώσσα, εθνολογική σύνθεση, θρήσκευμα, διοικητική διαίρεση),

– την ιστορία της (ιστορική αναδρομή και αναφορά στους παράγοντες που συνετέλεσαν στη σημερινή κατάσταση κάθε χώρας),

– τις διεθνείς διενέξεις (σχέση της κάθε χώρας με άλλες, καθώς και τα θέματα των διαφορών τους),

– το πολιτικό σύστημα (πολίτευμα, νομοθετικό σώμα, αρχηγός κράτους, κόμματα),

– τους πολιτικούς παράγοντες (σύσταση του νομοθετικού σώματος με τα ποσοστά και τις έδρες ανά κόμμα, και τη σύνθεση της κυβέρνησης),

– τους σημαντικότερους πολιτικούς (περιεκτικό βιογραφικό των πολιτικών που κατέχουν καίριες θέσεις),

– την κατάσταση στον τομέα της άμυνας (η δύναμη του στρατού ξηράς, της πολεμικής αεροπορίας και του πολεμικού ναυτικού, με παράθεση λεπτομερών στοιχείων),

– τη διπλωματική εκπροσώπηση (πρεσβεία, προξενεία της χώρας μας στην κάθε χώρα αλλά και διπλωματικές αντιπροσωπείες των χωρών αυτών στην Ελλάδα),

– την περιγραφή της οικονομίας σε αριθμούς (ακαθάριστο εθνικό προϊόν, βιομηχανική παραγωγή, πληθωρισμός, ανεργία, εισαγωγές-εξαγωγές, επενδύσεις, εξωτερικό χρέος, προϋπολογισμός) και τέλος,

– τα πιο χρήσιμα τηλέφωνα και διευθύνσεις των σημαντικότερων, οικονομικών στην πλειοψηφία τους, φορέων της κάθε χώρας.

Πρόκειται για έναν συνοπτικό αλλά πλήρη οδηγό, καθώς τα στοιχεία που περιλαμβάνει βοηθούν στην καλύτερη γνωριμία με τις χώρες που περιβάλλουν την Ελλάδα, ενώ αποτελεί ένα άμεσο χρηστικό βοήθημα όλων όσων έρχονται σε επαφή με φορείς ή παράγοντες των χωρών που συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση.

Από τον θεατρικό λόγο στη θεατρική γλώσσα

Για να δεις τα έργα της Σάρα Κέιν χρειάζεται δυνατό στομάχι. Σύμφωνα με την καθεστηκυία θεατρική ηθική, ο θεατρικός λόγος είναι αυτός που μετατρέπει τα ένστικτα σε αισθητικό φαινόμενο και σε κοινωνική παρουσία, δηλαδή σε κάθαρση. Ο Μπρούνο Σνελ είχε γράψει κάποτε πως η γλώσσα είναι το ελάχιστο ανάμεσα στο άφατο του απόλυτου και στην κραυγή του ζώου. Ανάμεσα στην τρέλα που δεν μπορεί να εκφραστεί και στη σοφία που σιωπά. Κάπου εδώ ανάμεσα, σε μια πορεία γεμάτη μώλωπες μάχης από τον Λόγο στη Γλώσσα, αρθρώνεται η θεατρική γραφή της Κέιν. Του 28χρονου «τρομερού παιδιού» της νέας βρετανικής σκηνης και ιέρειας του πρωτοεμφανιζόμενου στη συντηρητική κι αδιέξοδη δεκαετία του '90 θεατρικού ρεύματος που ονομάστηκε «In Yer Face», η οποία αυτοκτόνησε πρόπερσι σ' ένα νοσοκομείο, κρεμασμένη τόσο «σημειολογικά» από τα κορδονάκια των παπουτσιών της.

Τι είναι αλήθεια αυτό που κάνει ένα θεατρικό έργο μεγάλο; Η έμμετρη εσωτερική δομή του λόγου ή τα χάσματά του; «Η φράση που κάνει όλες τις υπόλοιπες να σβήνουν πάνω στη σκηνή»; (Ρούλα Πατεράκη, Σεμινάριο «Ανεπικοινωνιακής Προσέγγισης μεγάλων ρόλων», Θέατρο Σοφούλη Θεσσαλονίκης, 2000). Η Κέιν επιλέγει τον δεύτερο δρόμο. Αν, σύμφωνα με τον Φουκώ, οι δυτικές κοινωνίες μετέτρεψαν τα ένστικτα σε ορθολογισμό, η Κέιν αποδομεί την υποκρισία και απευθύνεται στο id, ψαχουλεύοντας την κραυγή του ζώου ή, καταπώς λέει ο Αρτό για την ποίηση, την κραυγή του μωρού όταν γεννιέται.

Παρ' όλα αυτά ο λόγος της δεν είναι ποιητικός. Ούτε και το In Yer Face διεκδικεί δάφνες ποιητικού θεάτρου. Συχνά δίκαια κατηγορήσιμο για εύκολο εντυπωσιασμό και για μεταφορά πνεύματος Ταραντίνο (από όσους όμως ταυτίζουν το πνεύμα του μονάχα με το μπόλικο κέτσαπ στη σκηνή), με-

ταφέρει μ' έναν τρόπο αυτό που ο Λυοτάρ ονόμασε ριζική αμφισβήτηση της μοντερνικότητας. Το να ζεις, δηλαδή, σε μια εποχή που κραυγάζει «προς τα έξω» κι άρα αποδομεί το μύχιο, δηλαδή το «ιερό», δίχως άγιους και δίχως αυθεντίες.

Ζούμε σε μια «αμήχανη» εποχή. Η κατάρρευση όλων των μύθων που στήριζαν τους μεγάλους κοινωνικούς, θρησκευτικούς, ιδεολογικούς και εθνικούς πολέμους, οι οποίοι χαράκωσαν τους αιώνες του μοντερνισμού αναγορεύοντας το πλήθος των τελεολογιών τους σε «απώτατες αλήθειες», μας έχει αφήσει με την αίσθηση μιας ομιλίας αφαισικής, μιας εποχής που ξεπλένοντας τ' απόνερα της ουτοπίας καταργεί το όραμα, μιας εποχής που έχει επικηρύξει τον Λόγο.

Επικηρυγμένος ή όχι, ο Λόγος εξακολουθεί να υπάρχει. Ασθμαίνοντας ως φορέας της γνώσης και ιδιοποίησης της εξουσίας, ως λόγος «επίσημος» δηλαδή, επαναστατεί βαθιά πότε-πότε, καταλύοντας τα αυτονόητα ως λόγος της τέχνης. Γιατί αν, όπως μας έδειξε ο Φουκώ, η έννοια του διανοούμενου τρέπεται συχνά από φωνή των απόκληρων, από «φωνή βοώντος εν τη ερήμω» δηλαδή, σε ένα ευφυές μέσο για να ρυθμίζεται και να αστυνομεύεται ο πολυσημικός λόγος της μυθοπλασίας, κάποιοι άνθρωποι, πρόθυμοι να εκτεθούν, θα προσπαθούν πάντα να βγουν στην «άγνη» έρημο και να αρπάξουν αυτή τη φωνή που βοά. Στην περίπτωση της γενιάς του «In Yer Face» αυτό που βοά είναι η απουσία.

Μια απουσία όμως που μετατρέπεται έντονα σε παρουσία από την κ. Πατεράκη. Υπάρχουν στιγμές, όπως εκείνη που είναι ριγμένη στο πάτωμα και γράφει κραυγάζοντας σε παραλήρημα, στις οποίες μπορείς να θεωρήσεις ότι η ηθοποιός συμπυκνώνει σ' ένα μαζεμένο κορμί όλη την ανθρώπινη τραγωδία. Οι ευαίσθητοι και υπαινετικοί φωτισμοί, που αποτελούν μία πολύ σημαντική και παράλληλη γλώσσα γι' αυτήν την παράσταση, το εφεύρημα με το (φροϋδικό) μιάτι της κάμερας, περιεκτικό

σύμβολο του Πανοπτικού του Φουκώ, δηλαδή μ' έναν τρόπο του οργουελικού Μεγάλου Αδερφού ο οποίος εσωτερικοποιείται και σε (/μας) ενδοσκοπεί, την ίδια ώρα που η τραγική ηρωίδα ουρλιάζει *πάρε τα μάτια σου από πάνω μου!!*, (εφεύρημα όμως που θα μπορούσε ίσως να αναδειχθεί καλύτερα εάν η κάμερα υπήρξε λίγο μόνο ψηλότερα και κρίνοντας πάντα από έξω), μια επιτυχημένη μουσική επένδυση, η οποία χρησιμεύει λες για να αδειάζει τις στιγμές αναδεικνύοντας τον σπαραγμό και τη μοναξιά στην οποία είναι βουτηγμένες οι λέξεις, αποτελούν τον ισχυρό άνεμο με τον οποίον ταξιδεύει η παράσταση, σε έναν μικρό παρ' όλα αυτά και μη λειτουργικό στις πλαινές θέσεις χώρο, όπως αυτός του θεάτρου «Χώρα».

Ας μου επιτραπεί μια προσωπική αναφορά. Όταν η Κέιν ήταν στην ακμή της, ήμουν στην Αγγλία για σπουδές. Κι είχα κι εγώ, γενιά ίδια, την ίδια αίσθηση. Παιδιά που η πολυχρησία και η έκπτωση τους κλέψαν τις λέξεις και δεν είχαν άλλο από το να αρχίσουν τις γροθιές. Ίσως γιατί, όταν η Κέιν έλεγε πως δεν γράφει θέατρο για το κοινό που θέλει να περάσει καλά τα Σαββατόβραδα, ήξερε ότι η κάθαρση ενός καλοντυμένου κοινού, ίδιου μ' αυτό της αρχαιότητας, που μετά θα πάει στο σπιτάκι του έχοντας κερδίσει πρόσκαιρα έναν τρόπο για να εφησυχάσει ηθικά και πολιτιστικά, δεν είναι το ζητούμενο.

Τίποτα που νά 'χει σχέση με το συγκεκριμένο αποτέλεσμα, τίποτα με την ελεγχόμενη διαδικασία, δεν είναι πραγματικά καλό, μονάχα προσομοιώσεις του είναι. Δεν καθάρεσαι πραγματικά αν δεν παίζεις τον λαϊμό σου. Τα αληθινά μεγάλα έργα είναι αυτά που κανένα κοινό δε θέλει να δει και κανέναν θίασος δε θέλει να ανεβάσει.

Η Πατεράκη καταφέρνει παρ' όλα αυτά κάτι πολύ σημαντικό. Να έχει το θέατρο γεμάτο δίχως να εξωραϊσει το έργο ή τον σπαραγμό του κειμένου. Μετατρέποντας έτσι για ένα -θα θέλαμε να πιστεύουμε- σε σημαντική του ποσόστωση ευαίσθητο ή τολμηρό κοινό, το θέατρο «Χώρα» σε «Τόπο». Τόπο συνάντησης με τον βαθύτερό μας εαυτό.

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΟΥ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

Εκδότες

και

δημοσιογράφοι

Οι μεγάλες πληγές
της ελληνικής κοινωνίας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΚΑΚΤΟΣ

Για τα ΤΕΙ της Ηπείρου

Από την κ. Νίκολ Χόφμανν,
διδάσκουσα στα ΤΕΙ
Ηγουμενίτσας:

Στο άρθρο του περιοδικού σας (751/30-11-2001) «Τα ΤΕΙ Ηπείρου κάλλους» που δημοσιεύτηκε με αφορμή επιστολή σπουδαστών του τμήματος Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών, υπάρχουν ανακριβείς πληροφορίες για το πρόσωπό μου. Για την αποκατάσταση της αλήθειας θέλω να πληροφορήσω τους αναγνώστες σας πως τόσο οι Διεθνικές Κοινωνιακές Σπουδές όσο και το Διεθνές Μάρκετινγκ αποτελούν αντικείμενα μελέτης της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και διδάσκονται συχνότατα από κοινωνικούς επιστήμονες. Όσον δε αφορά στα μαθήματα της Διεθνικής Οικονομικής και της Οικονομίας της Επιχείρησης που επίσης διδάσκω, οι σπουδές μου στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης (Lic. Phil) που δεν περιορίστηκαν στην Κοινωνική Ανθρωπολογία αλλά και στις Οικονομικές Επιστήμες καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες διδασκαλίας, το ακαδημαϊκό επίπεδο της οποίας εγγυάται, άλλωστε, ο διδακτορικός τίτλος (Dr. Phil.) από το ίδιο πανεπιστήμιο.

Συμμερίζομαι την αγωνία των σπουδαστών Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών και την ανησυχία τους για τα προβλήματα του τμήματος (όπως λ.χ. η λειτουργία του χωρίς ούτε ένα μέλος ΔΕΠ), πιστεύω όμως πως ανακριβή δημοσιεύματα όπως το παραπάνω περισσότερο αποπροσανατολίζουν παρά προάγουν την εξεύρεση λύσεων.

Δρ. Νίκολ Χόφμανν

Από τον Αν. Καθηγητή κ.
Γιάννη Κλαδά:

Αγαπητέ κε Διευθυντά,

Η σημερινή μου επιστολή αναφέρεται στο περιεχόμενο του άρθρου σας της 30ης Νοεμβρίου 2001 («ΤΕΙ Ηπείρου κάλλους»), με αφορμή ορισμένες ανακριβείς που αναδύονται μέσα από αυτό και διαστρεβλώνουν την πραγματική εικόνα του Τμήματος τόσο ως προς το περιεχόμενο των σπουδών του, όσο και προς την λειτουργία του.

Απειθύνεται σε σας, θεωρώντας ότι μια δημοσιογραφική ομάδα έχει πάντα περιθώρια να ελέγχει την ποιότητα των πληροφοριών που διακινεί, αλλά και σε εκείνους τους απλούς πολίτες που ενδεχόμενα θα ήθελαν πληροφορίες για το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματός μας.

Αντίθετα, με τη σημερινή μου επιστολή, δεν έχω καμία πρόθεση να «απαντήσω» στις καταγγελίες σπουδαστών ενός άλλου Τμήματος, ούτε με απασχολούν οι σκοποί, τους οποίους εξυπηρετούν.

Σχετικά λοιπόν με τα σημεία του άρθρου που αφορούν το Τμήμα στο οποίο προΐσταμαι:
1. Μάθημα Εδαφολογίας:

Το μάθημα αυτό υπήρχε πάντα στο περίγραμμα σπουδών των Τμημάτων Ιχθυοκομίας-Αλιείας από την ίδρυσή τους. Στο καινούργιο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματός μας, το μάθημα αυτό, αντίθετα με το πνεύμα του άρθρου σας, μετατράπηκε από Υποχρεωτικό μάθημα, σε μάθημα Επιλογής.

Η Εδαφολογία είναι για το Τμήμα μας ένα μάθημα ειδικής υποδομής, το οποίο περιέ-

χει την τυπολογία και τις τεχνικές κατηγοριοποίησης των υποστροφιμάτων υγρατόπων και υδατοσυλλογών, γνώσεις που χρησιμοποιούνται στις διαχειριστικές μελέτες εκτατικών και ημι-εντατικών εκτροφών ψαριών.

2. Εργαστηριακοί Συνεργάτες και Διαλέξεις

Χωρίς να ισχυρίζομαι ότι ο έλεγχος που ασκώ στο Τμήμα είναι απόλυτος, σε βαθμό τέτοιο που να αποκλείονται τυχόν παρατυπίες, θα μπορούσα πάντως να σας διαβεβαιώσω ότι η «πληροφορία» που δημοσιεύετε ότι δηλαδή «η συντριπτική πλειοψηφία των μόνιμων καθηγητών του Τμήματος» αναπληρώνεται στις διαλέξεις από τους Εργαστηριακούς τους Συνεργάτες μετά από επί τούτου συμφωνίες, είναι ψευδής και κακόβουλη. Είναι δε ενδεικτική της ποιότητας των συντακτών του συγκεκριμένου άρθρου.

Βέβαιος ότι το έγκριτο περιοδικό σας θα δημοσιεύσει την επιστολή μου αυτή, σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την φιλοξενία.

Με εκτίμηση
Γιάννης Κλαδάς

Αναπληρωτής Καθηγητής
Προϊστάμενος Τμήματος
Ιχθυοκομίας-Αλιείας

Από τον κ. Γεώργιο Μάνο
Καθηγητή και
Πρόεδρο του ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ,
πήραμε επιστολή που μεταξύ
άλλων, επί της ουσίας, αναφέ-
ρει:

Κύριε Διευθυντά,

• Είναι ατυχής και ανακριβής η πληροφορία σας ότι ο Διευθυντής του Παραρτήματος χρημάτισε Καθηγητής του

Τμήματος Ζωικής Παραγωγής. Είναι κάτι το αυταπόδεικτο.

• Η μετακίνηση του Καθηγητή Γ. Παπαδόπουλου έγινε σε ΑΛΛΗ μονάδα ΤΕΙ από εκείνη που υπηρετούσε και μάλιστα από την κεντρική μονάδα της έδρας, προς την ακριτική και περιφερειακή μονάδα της Ηγουμενίτσας. Έγινε με υπουργική απόφαση και είναι απολύτως σύμφωνη με το πνεύμα του νόμου. Όπως δε, μπορείτε να διαπιστώσετε, ο πρόσφατος νόμος προβλέπει πλέον ΜΟΝΟ αυτού του είδους μετακινήσεις καθηγητών ώστε να αποφεύγεται η αποστελέχωση των ΤΕΙ της επαρχίας με μετακινήσεις καθηγητών προς Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα κ.λπ., όπως γινόταν κάποτε και σύσσωμοι εσείς οι άνθρωποι του τύπου καταγγέλλατε.

• Το γνωστικό αντικείμενο του Καθ. Γ. Παπαδόπουλου δεν αφορούσε την Εδαφολογία αλλά την «Γεωργική Χημεία-Εδαφολογία-Αξιοποίηση των εδαφών». Σας στέλνουμε συνημμένο το επίσημο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Ιχθυοκομίας-Αλιείας που θεσπίστηκε από το υπουργείο Παιδείας το 1984, χρονιά κατά την οποία ούτε ο κ. Παπαδόπουλος ήταν Καθηγητής του ΤΕΙ, ούτε το Τμήμα Ιχθυοκομίας της Ηγουμενίτσας υπήρχε. Με μια απλή ανάγνωση θα διαπιστώσετε ότι σε αντίθεση με όσα γράφετε, μαθήματα Χημείας και Εδαφολογίας περιέχονται από το 1984. Στο δε πρόγραμμα που πρόσφατα αναμορφώθηκε, σε πλήρη και πάλι αντίθεση με όσα γράφετε, τα μεν μαθήματα περί την Χημεία

αυξήθηκαν, εκείνο δε της Εδαφολογίας από υποχρεωτικό έγινε μάθημα επιλογής. Ελπίζουμε με το επίσημο πλέον πρόγραμμα να κατανοήσετε πόσο σας εξαπάτησαν.

- Είναι παντελώς ανακριβή τα περί μη διδακτικής απασχόλησης του Διευθυντή του Παραρτήματος. Φαίνεται ότι κάποιοι βλέπουν μόνο αυτό που θέλουν και όχι την πραγματικότητα.

- Είναι παντελώς ψευδής και άκρως συκοφαντική η καταγγελία περί συναλλαγής και εκβιασμών εκ μέρους των Καθηγητών του Τμήματος Ιχθυοκομίας. Προκαλούν θλίψη και απογοήτευση οι αόριστες αναφορές, χωρίς στοιχειώδη έλεγχο, χωρίς κανένα στοιχείο. Αποτελεί δυστυχώς κατάντια η προσπάθεια σπύλισης διακεκριμένων επιστημόνων με διεθνή αναγνώριση και πολυετή προσφορά στην ανάπτυξη της ακριτικής μας περιοχής. Μάλιστα στο πρόσφατο Ιχθυολογικό συνέδριο της Κρήτης δέσποσαν οι επιστημονικές ανακοινώσεις των Καθηγητών του Τμήματος Ιχθυοκομίας της Ηγουμενίτσας.

- Είναι παντελώς ψευδής η πληροφορία περί διάθεσης πακτωλού χρημάτων για κατασκευή παραθαλάσσιων δεξαμενών. Δεν γνωρίζουμε κανένα Ανώτατο Ίδρυμα που να έχει στη διάθεσή του πακτωλό χρημάτων. Τις πιστώσεις που μας διατίθενται τις ιεραρχούμε με βάση τις ανάγκες, τις δυνατότητες εκτέλεσης κάποιων έργων, και την παροχή υπηρεσιών που πρέπει να παρέχουμε στο ντόπιο παραγωγικό δυναμικό. Αν επισκεφτείτε τις εγκαταστάσεις μας, θα δείτε από κοντά να λειτουργούν εργαστήρια με ολόκληρους πληθυσμούς ψαριών, χωρίς να διαθέτουν ΟΥΤΕ ΕΝΑ μέλος του προσωπικού. Όπως φυσικά αντιλαμβάνεστε, τα ψάρια πρέπει να ταΐζονται και τα νερά να καθαρι-

στούν, και ότι κάτι τέτοιο δεν γίνεται σε υπαλληλικό ωράριο, αλλά πρέπει να γίνει και τις Κυριακές και τα Χριστούγεννα. Σας προσκαλούμε στην Ηγουμενίτσα καθώς και στα άλλα παραρτήματά μας να δείτε τα εργαστήρια να λειτουργούν άψογα με προσωπική εργασία και ευθύνη των καθηγητών του τμήματος.

- Σχετικά με την τοποθέτηση του κ. Σταματόπουλου ως προϊσταμένου του Τμ. Ξένων Γλωσσών, κι εκεί απέφυγαν να σας πληροφορήσουν ότι οι τρεις Επίκουροι καθηγητές που ενδεχομένως θα μπορούσαν να οριστούν προϊστάμενοι του τμήματος, **ΑΡΝΗΘΗΚΑΝ** να είναι υποψήφιοι για τη θέση του προϊσταμένου του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων στο οποίο ανήκουν (κάτι που δικαιούνται), με αποτέλεσμα να μην γίνουν αρχαιρεσίες στο Τμήμα τους. Είναι δυνατόν, Κε Διευθυντά, κάποιος που αρνείται να αναλάβει προϊστάμενος στο δικό του τμήμα να οριστεί προϊστάμενος σε άλλο τμήμα που δεν ανήκει;

- Είναι απολύτως ανακριβές το περί μη σύστασης επιτροπής για το έκτακτο προσωπικό. Ανακριβές και αυταπόδεικτο.

- Ο συνεργάτης του ΤΕΙ κ. Κατερινόπουλος δεν είναι μάγισσας όπως ψευδώς σας πληροφορήσαν αλλά κάτοχος MASTER αγγλικού πανεπιστημίου αναγνωρισμένου από το ΔΙΚΑΤΣΑ ως ισότιμου με τα απονεμόμενα από τα ελληνικά ΑΕΙ (αρ. πράξης 7-2827).

- Η καθηγήτρια γερμανικών κα Πλιάτσικα αντίθετα με ό,τι σας πληροφορήσαν είναι κάτοχος πράξης ισοτιμίας από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

- Η κα Χόφμαν είναι Διδάκτωρ καθηγήτρια με ιδιαίτερα υψηλά επιστημονικά προσόντα.

- Κε Διευθυντά, η κα Ντελφρέο διδάσκει την ιταλική

γλώσσα στο γειτονικό μας Πανεπιστήμιο εδώ και πάνω από 10 χρόνια.

- Στον συνεργάτη μας κ. Κατσίλη, Νομικό, κάτοχο MASTER στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο και μέχρι πριν από δύο χρόνια ειδικό μεταφραστή στις υπηρεσίες της ΕΕ στις Βρυξέλλες, μεταξύ άλλων ανατέθηκε η διδασκαλία του «Ευρωπαϊκού Δικαίου Επιχειρήσεων», ακριβώς δηλαδή το αντικείμενο του μεταπτυχιακού του.

- Το σύνολο των σημειώσεων των μονίμων καθηγητών που αμείβονται είναι των ιδίων και πριν υποβληθούν στο ΤΕΙ ελέγχονται από τη Γενική Συνέλευση του κάθε Τμήματος στην οποία συμμετέχουν οι φοιτητές σε ποσοστό 40%. Για να λάβει δηλαδή αμοιβή για τις σημειώσεις του κάποιος καθηγητής πρέπει να έχουν συμφωνήσει και οι εκπρόσωποι των φοιτητών.

- Στο κτήριο του ΕΙΝ Ηγουμενίτσας που έχει παραχωρηθεί στο ΤΕΙ, οι χώροι αξιοποιούνται ως εξής:

α) Στον Β' όροφο φιλοξενούνται 23 μαθητές Λυκείου, Γυμνασίου και ΙΕΚ που οι γονείς τους μένουν εκτός Ηγουμενίτσας.

β) Στον Α' όροφο διαμορφώθηκαν πρόσφατα 9 αίθουσες διδασκαλίας για τις προσωρινές ανάγκες του Τμήματος Εφ. Ξένων Γλωσσών. Έγιναν με ευθύνη της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών Θεσπρωτίας και κόστισαν περί τα δεκατέσσερα (14) εκατομμύρια δραχ.

γ) Στο ισόγειο στεγάζεται η φοιτητική λέσχη. Ουδείς άλλος στεγάζεται στο κτήριο.

- Είναι περίεργο το ότι ενώ φαίνεται οι (φερόμενοι) φοιτητές να διαμαρτύρονται για τη μείωση του αριθμού των σιτιζομένων από τα 750 πέρυσι σε 560 μόλις φέτος, παρακάτω οι ίδιοι γράφουν ότι σιτίζονται

μόνο 80. Όσον αφορά την ποιότητα του φαγητού, λειτουργεί τριμελής ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ της σίτισης με πρόεδρο καθηγητή Δρ. Κτηνίατρο-Υγειονολόγο. Η επιτροπή δεν έχει δεχθεί παράπονα για τη σίτιση παρά σε δύο μεμονωμένες περιπτώσεις και παρενέβη αντίστοιχα.

- Οι καθηγητές του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων που αναφέρεται το κείμενο έχουν εκλεγεί από ειδικά πενταμελή εκλεκτορικά σώματα που συνέστησε ο υπουργός Παιδείας και αποτελούνταν από 12 συνολικά Διδάκτορες Καθηγητές που δεν ανήκαν στο ΤΕΙ Ηπείρου αλλά στα ΤΕΙ Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου, Πειραιώς και Μεσολογίου. Είναι απίστευτο ότι όλοι αυτοί δολοπλόκησαν.

- Σας επισημαίνεται ότι για όλες τις διοικητικές πράξεις του υπουργείου Παιδείας που αφορούν μετακλήσεις, διορισμούς κ.λπ. δεν υπήρξε η ΠΑΡΑΜΙΚΡΗ προσφυγή στη διοικητική δικαιοσύνη.

- Συμβαίνει σε όλα τα ανώτατα ιδρύματα, διδάσκοντες ειδικού μαθήματος ενός τμήματος να εγγράφονται και να προσπαθούν να αποκτήσουν και το πτυχίο του εν λόγω τμήματος που διαφέρει ριζικά από το δικό τους. Από τότε θα βάλουμε φραγμό στη μόρφωση και στα δικαιώματα που δίνει ο νόμος, ειδικά όταν πρόκειται για ωρομίσθιους διδάσκοντες που του χρόνου μπορεί να μη δουλεύουν στο ΤΕΙ;

- Είναι αναληθές το σχετικό με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα τμήμα του κειμένου. Ο νομικός κ. Κατσίλης έχει παραιτηθεί από τον φορέα της τοπικής αυτοδιοίκησης όπου εργαζόταν. Η ενασχόλησή του ως ιδιώτης πλέον, δεν αφορά το ΤΕΙ, στο οποίο παρέχει κανονικά τις υπηρεσίες του.

- Η χορήγηση ισοτιμίας του κ. Κατερινόπουλου έγινε

ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων και είναι καθ' όλα σύννομη.

• Κανένα μέλος του ωρομίσθιου προσωπικού δεν πραγματοποιεί προμήθειες. Οι διαγωνισμοί γίνονται πάντα με δημοσίευση, στα επιμελητήρια και τον τύπο, σ' αυτούς δε δικαιούνται να συμμετέχουν όλοι όσοι από το νόμο έχουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, χωρίς εξαιρέσεις. Αν σε μια μικρή κοινωνία αποκλειστούν οι συγγενείς, φίλοι, γνωστοί των 50 μελών του ΤΕΙ, τότε δεν θα απομείνει κανένας. Ο νόμος επ' αυτού είναι ξεκάθαρος. Όπως ξεκάθαρο είναι και το γεγονός ότι για το σύνολο των προμηθειών πραγματοποιείται ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Δεν εξαιρείται καμία προμήθεια, ούτε για μία καρφίτσα.

• Προκαλεί τέλος ΚΑΤΑΠΛΗΞΗ ότι τους φοιτητές του Τμήματος Εφ. Ξένων Γλωσσών εμφανίζεται να τους απασχολεί το ποιος π.χ. θα αναλάβει Προϊστάμενος στην Κεφαλονιά!!!

• Εδώ, η απόκρυψη στοιχείων είναι 100% δόλια. Για τα νέα Τμήματα, το ΤΕΙ οφείλει να τοποθετήσει προϊσταμένους από το ήδη υπάρχον μόνιμο προσωπικό. Μέχρι πρότινος στην έδρα του ΤΕΙ Ηλείου στην Άρτα και πριν τη δημιουργία παραρτημάτων και νέων τμημάτων δεν υπήρχαν παρά μόνο γεωπονικά π.χ. τμήματα. Αναπόφευκτα, από αυτούς θα τοποθετούσε κάποιον π.χ. στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής μέχρι να προσληφθεί το μόνιμο προσωπικό του τμήματος. Επιπρόσθετα δε, οφείλουμε να σας επισημάνουμε ότι για τον Διευθυντή της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας κ. Ξυλογιάννη, σας αναφέρουν ότι είναι καθηγητής του Τμήματος Φυτικής Παραγωγής, αποφεύγοντας δολίως

να σας πουν ότι είναι Ειδικός Γεωργοοικονομολόγος.

Το ίδιο συμβαίνει και με τον καθηγητή κ. Μελετίου όπου και πάλι δολίως δεν σας πληροφορούν ότι είναι καθηγητής ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ.

Γεώργιος Μάνου

Καθηγητής

Πρόεδρος του ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Και η απάντηση του περιοδικού:

Το περιοδικό μας ύστερα από έλεγχο

των στοιχείων έχει

να επισημάνει τα εξής ως απάντηση στην επιστολή του κ. Μάνου:

• Είναι πράγματι γεγονός ότι ο Διευθυντής του Παραρτήματος κ. Γ. Παπαδόπουλος υπήρξε καθηγητής του Τμήματος Φυτικής Παραγωγής και όχι του Τμήματος Ζωικής Παραγωγής, το δε γνωστό του αντικείμενο ήταν «Γεωργική Χημεία-Εδαφολογία-Αξιοποίηση των εδαφών». Το ερώτημα που παραμένει είναι το κατά πόσο αυτό το αντικείμενο συνάδει με ένα τμήμα Ιχθυοκομείας-Αλιείας. Πέραν αυτού, είναι ψευδής ο ισχυρισμός του Προέδρου περί διδακτικής απασχόλησης του κ. Διευθυντή (βλ. φωτοτυπία του προγράμματος διδασκαλίας).

• Είναι αναληθής ο ισχυρισμός του Προέδρου ότι η μετάκληση του κ. Παπαδόπουλου ήταν σύννομη παρά την ύπαρξη Υπουργικής Απόφασης την οποία επικαλείται. Το άρθρο 16 του Ν.1404/83 δεν προβλέπει εσωτερική μετακίνηση από ένα τμήμα σε άλλο τμήμα στο πλαίσιο του ίδιου ΤΕΙ. Ο πρόσφατος νόμος (2916/2001) που επικαλείται ο κ. Πρόεδρος, πράγματι το προβλέπει αλλά σε καμία περίπτωση δεν έχει αναδρομική ισχύ.

• Είναι αναληθής ο ισχυρισμός του Προέδρου περί ιδε-

ατής λειτουργίας του Τμήματος Ιχθυοκομείας-Αλιείας, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται από την έκτακτη συνάντηση της 20/12/01 κατά την οποία απαίτησε τριήμερη έμπρακτη ενασχόληση των διδασκόντων με τα διδακτικά τους καθήκοντα. Άλωςτε ο Προϊστάμενος του Τμήματος κ. Γ. Κλαδάς στην από 12/12/01 επιστολή του προς το περιοδικό μας μεταξύ των άλλων αναφέρει: «Χωρίς να ισχυρίζομαι ότι ο έλεγχος που ασκώ στο Τμήμα είναι απόλυτος σε βαθμό τέτοιο που να αποκλείονται τυχόν παρατυπίες...». Επίσης θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι στην Γ.Σ. της 5/12/2001 των φοιτητών που διεξήχθη υπό το βάρος των καταγγελιών που δημοσιεύσαμε, η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών καταψήφισε την πρόταση για απάντηση-διάψευση του δημοσιεύματος σχετικά με τις καταγγελίες.

• Ο διορισμός του κ. Σταματόπουλου (καθηγητής εφαρμογών) ως προϊσταμένου στο ΤΕΞΕΓΔΕ εκ του πονηρού συσχετίζεται με την απουσία αρχαιρεσιών στο Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, γιατί πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα. Ας σημειωθεί ότι στο ΤΕΞΕΓΔΕ ο παράτυπος Προϊστάμενος έχει πρόσθετες αμοιβές, μιας και το Τμήμα αυτό χρηματοδοτείται από την ΕΕ. Άλλωστε, από τη στιγμή που η νομοθεσία απαγορεύει την εκλογή (και κατ' επέκταση τον διορισμό) σε καθηγητή εφαρμογών, η Διοίκηση οφείλε εκ του νόμου να διορίσει ανώτερης βαθμίδας καθηγητή και μόνο στην περίπτωση γραπτής άρνησής του να προχωρήσει σε κατώτερη βαθμίδα. Τέτοιες όμως γραπτές αρνήσεις δεν υπάρχουν.

• Είναι παντελώς αναληθής ο ισχυρισμός του Προέδρου περί νόμιμης σύστασης επιτροπής για έκτακτο προσωπικό

στο ΤΕΞΕΓΔΕ. Η εκ των υστέρων συσταθείσα επιτροπή ήταν παράνομη για τους λόγους που εξηγούνται περυσικά στο πλήρες κείμενο της καταγγελίας.

• Τα προσόντα της κ. Χόφμανν (διδάκτωρ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας) δεν αμφισβητούνται από την καταγγελία. Η συνάφειά της με τα Οικονομικά μαθήματα είναι αυτή που αμφισβητείται.

• Για τον νομικό κ. Κατσιλη, κάτοχο master στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Επιχειρήσεων, καταγγέλλεται η απουσία συνάφειάς του με τα Οικονομικά μαθήματα (π.χ. Οικονομική Γεωγραφία).

• Η χορήγηση ισοτιμίας στον κ. Κατερινόπουλο, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, δεν ήταν σύννομη επειδή δεν έχει την αναγκαία προϋπηρεσία, το δε αναγνωρισμένο από το ΔΙΚΑΤΣΑ master του στηρίχθηκε σε αυτήν τη μη σύννομη ισοτίμηση. Πέραν αυτού, δεν υπάρχει καμία απολύτως συνάφεια μεταξύ του πτυχίου του κ. Κατερινόπουλου και των ανατεθέντων σ' αυτόν μαθημάτων.

• Ο κ. Κατερινόπουλος, αντίθετα με τους ισχυρισμούς του Προέδρου, κατοικοεδρεύει στο δωμάτιο του Διευθυντή του ΕΙΝ και υπάρχει πλειάδα μαρτύρων που θα ήταν διατεθειμένοι να το καταθέσουν ενόρκως εάν προκύψει τέτοια περίπτωση.

• Για τους καθηγητοφοιτητές ο κ. Πρόεδρος παρακάμπτει την ουσία του προβλήματος: Πώς είναι δυνατόν ο βαθμολογούμενος να είναι και βαθμολογητής. Άλλωστε, εάν για παράδειγμα ο κ. Κατερινόπουλος διδάσκει ειδικό μάθημα, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Προέδρου, επί τη βάση ποιας λογικής πτυχιούχος της ΑΣΤΕΡ Ρόδου διδάσκει τα μαθήματα «Η Επιχείρηση και το Περιβάλλον της», «Διοίκηση Ναυτιλιακών

Εταιριών» και «Ηλεκτρονικά Εργαλεία στην υπηρεσία των Οικονομικών Επιστημών»;

- Για τους μόνιμους καθηγητές του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων οι απορίες παραμένουν: διδάκτωρ Φυσικής σε μόνιμη θέση Καθηγητή Πληροφορικής; Το «πήγαιν'έλα» του πρακτικού επιλογής της στατιστικολόγου; Η απουσία ουσιαστικής επαγγελματικής εμπειρίας του καθηγητή εφαρμογών με μεταπτυχιακό στον «Τουρισμό», αλλά εκλεγέντος στην «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων»; Σ' ό,τι δε αφορά την απουσία προσφυγών στην διοικητική δικαιοσύνη, αυτή πολλές φορές δικαιολογείται από την ανυπαρξία συνυποψηφίων.

- Ως προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Διασύνδεσης, τα ερωτήματα παραμένουν: από πότε αμει-

βόταν ο κ. Κατσιλής γι' αυτό; Πότε το πρωτολειτούργησε; Πόσες ώρες το λειτουργεί;

- Για το θέμα των προμηθειών η καταγγελία περί φίλων και συγγενών φαίνεται να μην διαφεύδεται από τον κ. Πρόεδρο.

- Σχετικά με την νομή εξουσίας και την ηγετική ομάδα, η απάντηση του κ. Προέδρου αυτοιαναιρείται από τα τρία παρακάτω αντικειμενικά γεγονότα: α) όλοι οι διορισμένοι προέρχονται από τα Τμήματα Ζωικής και Φυτικής Παραγωγής, ενώ υπάρχουν και άλλοι μόνιμοι καθηγητές προς επιλογήν· β) οι διορισμένοι καθηγητές εφαρμογών απαγορεύεται να αναλαμβάνουν θέσεις Προϊσταμένων, Διευθυντών κ.λπ.; γ) ο κ. Ξυλογιάννης γιατί να μπαίνει στον κόπο να μετακινείται από την Άρτα στην Πρέβεζα

τη στιγμή που Διευθυντής ΣΔΟ μπορεί να εκλεγεί ή να διορισθεί κάποιος από τα Οικονομικά Τμήματα;

- Σχετικά με τη σίτιση των φοιτητών η ουσία παραμένει ότι μόλις 80 τολμούν να σιτιστούν ενώ οι υπόλοιποι 500 περίπου δεν αντέχουν την ποιότητα του φαγητού.

- Σχετικά με τις φωτοσημιώσεις, κακώς ο κ. Πρόεδρος μεταθέτει το πρόβλημα στους φοιτητές. Τις αμοιβές για τις παράνομες φωτοτυπίες βιβλίων τις εισπράττουν οι καθηγητές. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους παρακάτω εκδοτικούς οίκους, βιβλία των οποίων φωτοτυπούνται παράνομα: Εκδόσεις «Δήλος», «Έλλην», «Σταμούλη», «Interbooks», «Παπαζήση», «Γκιούρδας».

Πέρα όμως από αυτά, θα θέλαμε να επισημάνουμε τα

εξής:

- Γίναμε δέκτες μηνυμάτων ότι το δημοσίευμά μας προκάλεσε αντιδράσεις διαφόρων φορέων της τοπικής κοινωνίας. Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η δημοσιοποίηση των καταγγελιών αποκλειστικό στόχο είχε να αναδείξει το μέγεθος των προβλημάτων που αποκρύπτονται προκειμένου να συνεχίσουν να εμφανίζονται ορισμένοι μη οφειλόμενοι να συνεχίσουν να εμφανίζονται ορισμένοι μη οφειλόμενοι να αποκρύπτουν τη δυσάρεστη πραγματικότητα και να αποκρύπτουν τη δυσάρεστη πραγματική εικόνα. Στα δύο χρόνια που λειτουργεί το ΤΕΞΕΓΔΕ, ακριβώς αυτά που ως τώρα αποσιωπούσαν είναι που οδήγησαν την πτώση κατά 5.000 μονάδες του Τμήματος αυτού στις Πανελλήνιες Εξετάσεις και την ανάδειξή του ως τελευταίο των τελευταίων τμημάτων σε επίπεδο βαθμολο-

**ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΧΘΥΟΚΟΜΙΑΣ-ΑΛΙΕΙΑΣ
ΕΞΑΜΗΝΟ Δ'
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ**

Τελευταία τροποποίηση: 21/9/01 11:39

ΩΡΑ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΑΙΘ	ΤΡΙΤΗ	ΑΙΘ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΑΙΘ	ΠΕΜΠΤΗ	ΑΙΘ	ΠΑΡΑΣΚ	ΑΙΘ
8-9	Αλιευτική Βιολογία (Ε1) (Μίνος-Σύζος)		Αλιευτική Βιολογία (Δ) (Μίνος)	3						
9-10	Αλιευτική Βιολογία (Ε1) (Μίνος-Σύζος)		Αλιευτική Βιολογία (Δ) (Μίνος)	3	Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (Ε) (Κωλέττας-Περδικάρης)		Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργανισμ. (Δ) (Κανλής)	2	Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργαν. (ΑΠ) (Κανλής)	1
10-11	Αλιευτική Βιολογία (Ε1) (Μίνος-Σύζος)		Αλιευτική Βιολογία (ΑΠ) (Μίνος)	3	Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (Ε) (Κωλέττας-Περδικάρης)		Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργανισμ. (Δ) (Κανλής)	2	Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργαν. (ΑΠ) (Κανλής)	1
11-12	Αλιευτική Βιολογία (Ε2) (Μίνος-Σύζος)				Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (Ε) (Κωλέττας-Περδικάρης)		Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργανισμ. (Ε) (Κανλής-Νούσας)		Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργαν. (ΑΠ) (Κανλής)	1
2-13	Αλιευτική Βιολογία (Ε2) (Μίνος-Σύζος)		Φυσική Αγωγή (Κιτσάτης)				Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργανισμ. (Ε) (Κανλής-Νούσας)			
3-14	Αλιευτική Βιολογία (Ε2) (Μίνος-Σύζος)		Φυσική Αγωγή (Κιτσάτης)				Οργανόγεν. και Φυσιολ. Υδρόβ. Οργανισμ. (Ε) (Κανλής-Νούσας)			
4-15	Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (Δ) (Κωλέττας)	5			Αλιευτική Τεχνολογία (Δ) (Ιωάννου)	2				
5-16	Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (Δ) (Κωλέττας)	5			Αλιευτική Τεχνολογία (Δ) (Ιωάννου)	2	Αρχές Γενετικής (Δ) (Ναθαναηλίδης)	2		
6-17	Διατροφή και Τεχνολογία Ιχθυοτροφών (ΑΠ) (Κωλέττας)	5			Αλιευτική Τεχνολογία (ΑΠ) (Ιωάννου)	2	Αρχές Γενετικής (Δ) (Ναθαναηλίδης)	2		
7-18					Εθναφολογία (Δ) (Αλεξίου)	2	Αρχές Γενετικής (ΑΠ) (Ναθαναηλίδης)	2	Εξοπλισμός και Μηχανική Υδατοκαλλιεργειών (Δ) (Καραταράκης)	5
1-19			Αρχές Γενετικής (Ε1) (Ναθαναηλίδης-Γκούβα)		Εθναφολογία (Δ) (Αλεξίου)	2			Εξοπλισμός και Μηχανική Υδατοκαλλιεργειών (Δ) (Καραταράκης)	5
2-20	Αλιευτική Τεχνολογία (Ε) (Ιωάννου-Σύζος)		Αρχές Γενετικής (Ε1) (Ναθαναηλίδης-Γκούβα)		Εθναφολογία (Ε) (Αλεξίου-Τριανταφυλλίδης-Τάσιση)				Εξοπλισμός και Μηχανική Υδατοκαλλιεργειών (ΑΠ) (Καραταράκης)	5
3-21	Αλιευτική Τεχνολογία (Ε) (Ιωάννου-Σύζος)		Αρχές Γενετικής (Ε2) (Ναθαναηλίδης-Γκούβα)		Εθναφολογία (Ε) (Αλεξίου-Τριανταφυλλίδης-Τάσιση)				Εξοπλισμός και Μηχανική Υδατοκαλλιεργειών (ΑΠ) (Καραταράκης)	5
4-22	Αλιευτική Τεχνολογία (Ε) (Ιωάννου-Σύζος)		Αρχές Γενετικής (Ε2) (Ναθαναηλίδης-Γκούβα)		Εθναφολογία (Ε) (Αλεξίου-Τριανταφυλλίδης-Τάσιση)				Εξοπλισμός και Μηχανική Υδατοκαλλιεργειών (ΑΠ) (Καραταράκης)	5

γίας των εισακτέων σε ΑΕΙ και ΤΕΙ.

• Στην πολυσέλιδη απαντητική του επιστολή, ο κ. Πρόεδρος επιχαίρει γιατί το ΤΕΙ Ηλείου είναι «το πρώτο ΤΕΙ της χώρας που φέρει τον τίτλο περιοχής και όχι πόλης». Θα ήταν καλό ο κ. Πρόεδρος να πληροφορηθεί ποιος στη συνεδρίαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Θεσπρωτίας (21-11-2001) μεταξύ των άλλων διέτύπωσε την «σκέψη» για δημιουργία αυτόνομου ΤΕΙ Ηγουμενίτσας, Θεσπρωτίας κ.λπ., «τάζοντας» παράλληλα και τη δημιουργία καινούργιων τμημάτων, αποκρύπτοντας ταυτόχρονα πορίσματα του ΥΠΕΠΘ περί προβληματικότητας και κορεσμού της πόλης και της περιοχής ευρύτερα, σε σχέση με περαιτέρω ανάπτυξη του Ιδρύματος.

Ρεπόρτερ

Ένα δεύτερο γράμμα από σπουδαστές αναφέρεται επίσης στην κατάσταση στο ΤΕΙ Ηλείου:

Κύριε, διευθυντά,

Τα όσα γράφτηκαν σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού σας σχετικά με το αλαλούμ στο ΤΕΙ Ηλείου, παράρτημα Ηγουμενίτσας, θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Σήμερα θα αναφερθούμε στα όσα συμβαίνουν στο παράρτημα Ιωαννίνων και η συνέχεια θα παιχθεί στην έδρα του ΤΕΙ στην Άρτα.

Στο παράρτημα Ιωαννίνων λειτουργούν τρία τμήματα.

1. Το Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας με τέσσερις μόνιμους καθηγητές και 1000 περίπου σπουδαστές από τους άλλους εκπαιδευτικούς:

-δύο είναι αποσπασμένοι σε άλλα τμήματα,

-ένας σε εκπαιδευτική άδεια και

-τέσσερις συνταξιοδοτήθη-

καν χωρίς να αντικατασταθούν ποτέ.

2. Το Τμήμα Νοσηλευτικής με 1000 περίπου σπουδαστές και οκτώ καθηγητές:

-Εκ των οποίων το 80% είναι γιατροί, οι οποίοι διδάσκουν τα μαθήματά τους (όταν διδάσκουν) τις μεσημβρινές ώρες, 1-5 μ.μ., γιατί τις άλλες ώρες λειτουργούν τα ιατρεία τους στην πόλη των Ιωαννίνων.

-Ένας κτηνίατρος με ειδικευση στις «παρδαλές αγελάδες του Ανζαμπαχιστάν» -μη γελάτε, αυτό είναι το θέμα του διδακτορικού του- και εξπέρ στην ανατομία των βατράχων.

-Και μια νοσηλεύτρια πτυχούχως ανωτέρας σχολής και προϊσταμένη του τμήματος για 15 χρόνια. Πώς συμβαίνει καθηγήτρια εφαρμογών με μειωμένα προσόντα (ούτε καν πτυχίο ΑΕΙ) να προϊσταται σε καθηγητές και επίκουρους καθηγητές, ενώ δεν προβλέπεται από τον νόμο, αυτό το γνωρίζει μόνο η διοίκηση του ΤΕΙ (πιθανόν να είναι στα πλαίσια της ανωτατοποίησης του ΤΕΙ).

3. Το Τμήμα Λογοθεραπείας με 200 και πλέον σπουδαστές και κανέναν μόνιμο καθηγητή. Λειτουργεί με έναν μόνιμο αποσπασμένο από το Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας καθηγητή, που εκτελεί και χρέη προϊσταμένου (στο πνεύμα της αναβάθμισης και η λειτουργία αυτού του τμήματος).

Αυτό που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θα πρέπει κάποιος εισαγγελέας να το ψάξει, είναι το θέμα της σίτισης και στέγασης των σπουδαστών, που ρυθμίζεται σε κεντρικό επίπεδο με υπεύθυνο τον Αντιπρόεδρο του ΤΕΙ κ. Γκαλπακιώτη.

1. Δεν γνωρίζουμε πόσοι, ποιοι και κάτω από ποιες προϋποθέσεις δικαιούμαστε σίτιση, διότι ουδέποτε ανακοινώθηκαν τέτοια στοιχεία. Σε ερωτήσεις μας, οι γραμμα-

τείες μάς παραπέμπουν στους προϊσταμένους των τμημάτων, οι προϊστάμενοι στον Διευθυντή, ο Διευθυντής στη γραμματέα του και η γραμματέας στον αντιπρόεδρο, που μέχρι σήμερα δεν μπορέσαμε να επικοινωνήσουμε γιατί είναι απασχολημένος στην Άρτα, και ο κύκλος επαναλαμβάνεται χωρίς να γνωρίζουμε ποιος είναι ο υπεύθυνος και από ποιον μπορούμε να έχουμε πληροφόρηση.

2. Το ΤΕΙ πληρώνει για 250 και πλέον σπουδαστές (δεν γνωρίζουμε ακριβώς τον αριθμό) και στην εστία, όπου στεγάζονται συνάδελφοί μας, και στο εστιατόριο - δηλ. οι σπουδαστές που στεγάζονται και σιτίζονται στην εστία (και πληρώνει γι' αυτούς το ΤΕΙ) έχουν και κάρτα σίτισης για το εστιατόριο (και ξαναπληρώνει γι' αυτούς τον εστιάτορα το ΤΕΙ), την οποία χρησιμοποιούν περιστασιακά, αν βέβαια τη χρησιμοποιούν, και όταν βρίσκονται στη σχολή, διότι δεν είναι δυνατόν -ενώ τους παρέχεται σίτιση στην εστία, εκεί που μένουν- να διαθέτουν χρόνο, κόπο και χρήματα και να έρχονται στη σχολή για φαγητό. Και αν ακόμη αυτό θεωρητικά θα μπορούσε να συμβεί, θεωρούμε απαράδεκτο και κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος να πληρώνει το ίδρυμα για τους ίδιους σπουδαστές και στην εστία και στο εστιατόριο, ενώ θα μπορούσαμε να σιτιστούμε 250 και πλέον σπουδαστές. Αν αυτό υπολογιστεί σε αριθμούς σημαίνει ότι το ΤΕΙ ζημιώνεται μηνιαίως $250 \times 600 \times 30 = 4.500.000$ δρχ. και ετησίως 10 (μήνες) $\times 4.500.000 = 45.000.000$ δρχ. Και εδώ το ερώτημα είναι απλό, ποιος καρπώνεται αυτά τα χρήματα και με την ανοχή ή συμμετοχή ποιων; Και αν λάβουμε υπόψη μας ότι αυτό συμβαίνει επί σειρά ετών (τα τελευταία 7 χρόνια), αντιλαμβάνεστε ότι μιλάμε για ποσό 300.000.000

και πλέον από τον προϋπολογισμό του ΤΕΙ.

2. Το Σάββατο και την Κυριακή υπάρχουν τρία δρομολόγια του αστικού ΚΤΕΛ από την πλατεία προς ΤΕΙ και Πανεπιστήμιο, στις 1, 2 και 3 μ.μ., και κανένα το βράδυ (αυτό προκύπτει από την κατάσταση δρομολογίων στην αφετηρία των Αστικών). Αυτό σημαίνει ότι τα τρία λεωφορεία εξυπηρετούν 800 σπουδαστές που έχουν κάρτα σίτισης και κάποιες χιλιάδες φοιτητές που σιτίζονται στο πανεπιστήμιο - και αυτό μόνο για το μεσημέρι. Με απλά λόγια το Σάββατο και την Κυριακή δεν μπορούμε να σιτιζόμαστε, διότι το ΤΕΙ βρίσκεται 4 χιλιόμετρα έξω από την πόλη.

Και εδώ προκύπτουν δύο ερωτήματα:

α) Γιατί η διοίκηση της Σχολής δεν φρόντισε ώστε να εξασφαλιστεί η προς και από τη σχολή μετάβαση των σπουδαστών το Σάββατο και την Κυριακή; Ίσως εδώ η απάντηση να είναι ότι το ΚΤΕΛ δεν βάζει δρομολόγια τις αργίες (που είναι πιθανόν να συμβαίνει) - τότε γιατί να έχουμε το εστιατόριο ανοιχτό και να επιβαρύνεται το Ίδρυμα 1.000.000 δρχ. εβδομαδιαίως ήτοι 4.000.000 δρχ. μηνιαίως και ετησίως $10 \times 4.000.000 = 40.000.000$ δρχ. (και αν λάβουμε υπόψη μας ότι αυτό συμβαίνει επί σειρά ετών - τα τελευταία 7 χρόνια - μιλάμε για ποσό 280.000.000) χωρίς να παρέχει σίτιση; Ίσως κάποιος θα πει ότι το εστιατόριο είναι ανοιχτό, ας έρθουν οι σπουδαστές να φάνε. Για να πάμε όμως από την πόλη θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε ταξί από και προς την πόλη, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι θα πρέπει να πληρώσουμε 1.500-2.000 δρχ., οπότε προτιμούμε να φάμε σε κάποιο εστιατόριο της πόλης για να έχουμε κέρδος στον κόπο, την ποιότητα και την ταλαιπωρία.

β) Πώς η επιτροπή σίτισης

βεβαιώνει ότι το σαββατοκύριακο σιτίζονται 800 σπουδατές; Ίσως και εδώ η απάντησή να είναι ότι η επιτροπή πογράφει για 800 σπουδατές (έτσι μας πληροφορήσαν), γιατί αυτόν τον αριθμό προβλέπει η σύμβαση αλήθεια, τι νόημα έχει τότε η επιτροπή να βεβαιώνει τα όσα γράφονται στη σύμβαση;

3. Από την ημέρα λειτουργίας του εστιατορίου της σχολής, ο πρόεδρος της επιτροπής επίσημα είναι το ίδιο άτομο. Και εδώ θα πρέπει να δούμε γιατί ο πρόεδρος της συγκεκριμένης επιτροπής παραμένει ο ίδιος επί σειρά ετών και ποιος εισηγείται τη συγκρότησή της συγκεκριμένης επιτροπής με τον ίδιο πάντοτε πρόεδρο. Θα θέλαμε εδώ να επισημάνουμε ότι απ' ό,τι πληροφο-

ρηθήκαμε, έχουν γίνει παραιτήσεις και αντικαταστάσεις μελών της επιτροπής, σε διάφορα χρονικά διαστήματα, χωρίς να γνωρίζουμε βέβαια τους λόγους παραίτησής τους, αλλά πιστεύουμε ότι θα ήταν ενδιαφέρον να ρωτηθούν για να μας πουν τους λόγους.

4. Πέρα από τα παραπάνω θα ήταν ενδιαφέρον, πιστεύουμε, να μας έλεγε η επιτροπή τον αριθμό των σιτιζομένων σπουδαστών τους μήνες Σεπτέμβριο-Ιούνιο και τις περιόδους προ και μετά τα Χριστούγεννα και το Πάσχα, πώς ο αριθμός αυτός προέκυψε (περίοδοι εξετάσεων, επανεγγραφών και διακοπών, που λίγο-πολύ όλοι γνωρίζουμε το πόσοι σπουδαστές είναι παρόντες - άλλωστε ο αριθμός τους και οι μέρες της πα-

ρουσίας τους μπορεί να προκύψει ακριβώς, αν απευθυνθούμε στους προϊσταμένους των τμημάτων ή τις γραμματείες).

Μετά τα παραπάνω, κ. Διευθυντά, θα θέλαμε να ρωτήσουμε:

Τι κάνει η διοίκηση του ΤΕΙ; Τι κάνει ο υπεύθυνος για την φοιτητική μέριμνα αντιπρόεδρος και πρώην Διευθυντής του Παραρτήματος Ιωαννίνων; Τι κάνει η διοίκηση του παραρτήματος, παρ' ό,τι όλα τα παραπάνω αποτελούν κοινό μυστικό και ο ένας μάς παραπέμπει στον άλλο, χωρίς κανένας να ασχολείται; Τι κάνουν τα μέλη του συλλόγου μας (συμβούλιο σπουδαστών) - μήπως έχουν κάποια ειδική μεταχείριση; Τι θα έχουν να μας πουν στις εκλογές του

Μαρτίου;

Μήπως η επιτροπή θα μπορούσε να μας δώσει τον πραγματικό αριθμό σιτιζόμενων; (Γιατί εμείς δεν βλέπουμε να σιτίζονται περισσότεροι των 200-250 φοιτητές, ενώ για βραδυνό ο αριθμός περιορίζεται στους 20-30 και αν κάποιο τμήμα έχει εργαστήρια.)

Και το μεγάλο ερώτημα, τα 580.000.000 δρχ., που προκύπτουν από τους παραπάνω υπολογισμούς, πού πήγαν, ποιος ή ποιοι τα καρπώθηκαν και με την ανοχή, συννενοχή ή συμμετοχή ποιων;

Μήπως πρέπει κάποιος εισαγγελέας να εξετάσει το όλο θέμα; Ή θα υπάρχει η τακτική του δεν βαριέσαι, φοιτητές είναι, και όλα κουκουλώνονται.

Ομάδα σπουδαστών

Διαλόγος αναγνωστών

Ναι πραγματικά
ήγχρονο αεροδρόμιο;

Πρό τον Γ. Λυραντζόπουλο:
Γαλητό Αντί,

Ετυχε πρόσφατα να χρησιμοποιήσουμε οικογενειακά αυγάρι με δύο παιδιά ηλικίας κάτω των δύο ετών) το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος. Ήχαμε βεβαίως προηγουμένως εκτεθεί, όπως όλοι, στην επιδημιολογική καιμπαρία για πόσο σύγχρονο και εξυπηρέτητικό είναι το αεροδρόμιο αυτό, που φέρεται ως εφάμιλλο των καλύτερων αεροδρομίων στον κόσμο. Θα ήθελα να περιγράψω ορισμένα προβλήματα που, τουλάχιστον, οικογένειες με μικρά παιδιά θα συναντήσουν σ' αυτό το αεροδρόμιο, προς άσκηση υποψήφιων ταξιδιωτών και, ελπίζω, συμμόρφωση

ση των υπευθύνων.

Το αεροδρόμιο έχει λιγοστούς και έκκεντρα τοποθετημένους ανελκυστήρες, πράγμα που δυσκολεύει πολύ την αλλαγή ορόφων εάν, ως συνήθως, το μικρό παιδί σας είναι σε καρότσι. Η είσοδος και έξοδος προς τους απομακρυσμένους αυτούς ανελκυστήρες (που κυρίως προορίζονται για χρήση από οικογένειες με μικρά παιδιά σε καρότσια και ανθρώπους με ειδικές ανάγκες) φράζεται από πόρτες που ανοίγουν (αρκετά δύσκολα) με το χέρι. Μου κάλυψε εντύπωση πως το αεροδρόμιο στο ειδικό διαφημιστικό του έντυπο αυτοδιαφημίζεται ως αεροδρόμιο για άτομα με ειδικές ανάγκες...

Εάν το παιδί σας είναι κάτω των 2,5 ετών (και άρα πιθανότατα είναι ακόμα στις πάνες) έχετε ένα ιδιαίτερο πρόβλη-

μα, μια που στις «αναχωρήσεις» του διεθνούς αυτού αεροδρομίου δεν υπάρχουν τουλάχιστον ειδικά διαρρυθμισμένες για αλλαγή πάνας μηχανές (με κατάλληλα διαμορφωμένη οριζόντια επιφάνεια). Οι επιλογές είναι δύο: Αλλαγή πάνας είτε στο πάτωμα της τουαλέτας των ενηλίκων είτε σε κάποιο τραπεζάκι δίπλα στα καθίσματα αναμονής, σε κοινή θέα (και οσμή...) των παρευρισκόμενων συνταξιδιωτών.

Εάν τα παιδιά χρειάζονται κάπου να παίξουν, η μοναδική σας επιλογή είναι ένας χώρος δίπλα στα ΜακΝτόναλτς του 2ου ορόφου. Προσοχή στη διάφανη πλαστική πόρτα του χώρου αυτού - επικίνδυνη για παγίδευση χεριών και δακτύλων. Το πως θα φτάσετε εκεί, εάν τυχόν έχετε και δεύτερο παιδί σε καρότσι,

δεν το συζητώ, το μοναδικό κοντινό ασανσέρ είναι συνεχώς εκτός λειτουργίας και το επόμενο κοντινότερο... μόνο 500 μέτρα μακρύτερα.

Εάν έχετε νοικιάσει αυτοκίνητο, να έχετε υπόψη σας ότι το σχετικό πάρκινγκ είναι απομακρυσμένο. Τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα στην επιστροφή του αυτοκινήτου, μια που η ανεύρεση του χώρου στάθμευσης είναι αρκετά πολύπλοκη και η σήμανση ελλιπέστατη. Προσοχή να μην βρεθείτε και πάλι στον αυτοκινητόδρομο προς Αθήνα...

Εν συντομία, μία μόνο επίσκεψη στο αεροδρόμιο δείχνει οφθαλμοφανή σχεδιαστικά λάθη και ελλείψεις, που σίγουρα κατατάσσουν αυτό το αεροδρόμιο σε υποδεέστερη μοίρα σε σχέση με όλα τα ευρωπαϊκά αεροδρόμια που

γνωρίζω. Ο βασιλιάς, εάν δεν είναι εντελώς γυμνός, σίγουρα φορά λιγότερα ρούχα από αυτά τα οποία κάποιος θέλουν να μας κάνουν να δούμε. Οι έλληνες πολίτες και φορολογούμενοι δικαιούνται να γνωρίζουν ολόκληρη την αλήθεια.

Με εκτίμηση,
Γιώργος Λυραντζόπουλος

Περί (επαν)ανά-γνωσης της «Μαυρομαντηλούς»

Από τον κ. Δημήτρη
Παϊβανά:

Το πρόσφατο αφιέρωμα του *Αντί* στον Παπαδιαμάντη αποτελεί μια εύγλωττη περιγραφή της τάσης και της επιθυμίας ποικίλων ελληνικών θεσμών να οικειοποιηθούν τον παπαδιαμαντικό λόγο, κυρίως μέσα από την ερμηνεία του. Προσωπικά με αφορά ο πανεπιστημιακός ή ακαδημαϊκός θεσμός ο οποίος συνεχίζει να παράγει αξιόλογο έργο γύρω από το έργο του Παπαδιαμάντη και στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα όμως η εν Αθήναις, κυρίως, παπαδιαμαντολογία τείνει να αγνοεί ή –αν δεν αγνοεί– να μην ανοίγει έναν επί της ουσίας διάλογο με παπαδιαμαντολογήματα που έχουν δημοσιευθεί ενταύθα και στον υπόλοιπο κόσμο. Οι θεωρητικοί προβληματισμοί που προκύπτουν σε αυτά τα κριτικά κείμενα συνεχίζουν να απορρίπτονται ασυζητητί ή να υπεραπλουστεύονται κατά κόρον. Αυτά, απ' ό,τι φαίνεται, γίνονται με τις ευλογίες και υπό την καθοδήγηση του εκάστοτε παπαδιαμαντολόγου ή επόπτη των φιλολογικών διατριβών που με τόσο ζήλο εκπονούνται.

Με το παρόν σημείωμα θέλω να απαντήσω στο δημοσίευμα

του Άγγελου Γ. Μαντά («Ο μπαρμπά-Γιαννιός δεν είχε κήπο!», *Αντί* 753, 28.12.2001, σσ. 64-66) που αναφέρεται, χωρίς, δυστυχώς, να συζητάει με κάποια στοιχειώδη επιχειρηματολογία που να ανταποκρίνεται θετικά στα θέματα που τίγονται, στο δημοσίευσμά μου «Η αλληγορία της ανάγνωσης και η θεωρία του συμβόλου στη *Μαυρομαντηλού* του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη» (*Λόγου χάριν*, Καλοκαίρι 1996, σσ.41-60). Δεν θα υπερασπιστώ το εύστοχο σχόλιο της Φαρίνου-Μαλαματάρη σχολιάζοντας την υπεραπλούστευση και παρανόηση του επιχειρήματός της στο άρθρο του Μαντά. Το άρθρο της ίδιας στο προαναφερθέν αφιέρωμα του *Αντί* μιλάει αρκετά εύγλωττα για την ποιότητα της δικής του συμβολής στις παπαδιαμαντικές μελέτες.

Το επιχείρημα του Μαντά κατά της μελέτης μου για τη *Μαυρομαντηλού* αρχίζει με μια φιλοφρόνηση προς τον Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλο, τον επιμελητή της εγκυρότερης μέχρι σήμερα έκδοσης των παπαδιαμαντικών κειμένων, ο οποίος, λέγεται, τον πρόλαβε πριν κάνει το λάθος να ερμηνεύσει τον κήπο του Γιαννιού ως «κήπο». Το επιχείρημα αναπτύσσεται με μια ενδιαφέρουσα όσο και αυθαίρετη ερμηνεία που εκλαμβάνει το περιβόλι του διηγήματος ως «θάλασσα» και το «ονάριον» του Γιάννου ως βάρκα. Δεν θα αρνηθώ ότι η αφελής αυτή (παρ-)ερμηνεία ενυπάρχει στο διήγημα μια και προκύπτει στα περιθώρια του κειμένου από τις τροπολογικές διαδικασίες του χιασμού που τόσο μεθοδικά σκηνοθετεί στο διήγημα ο Παπαδιαμάντης. Το όλο διήγημα όμως βασίζεται τόσο σε μια ομοιότητα μεταξύ ξηράς και θάλασσας όσο και σε μια διαφορά μεταξύ τους, αλλά στην

ερμηνεία του Μαντά οι διαφορές περιθωριοποιούνται ανεπιστρεπτί χάριν των ομοιότητων. Εκείνο που μάλλον δεν συνέλαβε ο Μαντάς κατά την εκπόνηση της διατριβής του είναι ότι ο χιασμός –όπως, άλλωστε, όλες οι ρητορικές τροπές– είναι αμφίδρομος. Αυτό το γνωρίζει πολύ καλά ο Παπαδιαμάντης καθώς φαίνεται ξεκάθαρα και από την εξαιρετικά σημαντική υποσημείωση που παιγνιωδώς «ενθέτει» ο συγγραφέας στο διήγημα. Ο κήπος περιγράφεται με όρους που αφορούν στη θάλασσα, αλλά και η θάλασσα –λεπτομερεια που αποσιωπάται από τον Μαντά– περιγράφεται με όρους που αφορούν στην ξηρά. Ο Μαντάς βασιζόμενος στις χιασμικές συσχετίσεις που κινητοποιεί το διήγημα, το «ξαναδιαβάζει» και ερμηνεύει κάθε αναφορά στην ξηρά ως αναφορά στη θάλασσα. Τελικά ο κήπος που αναφέρεται ρητά στο διήγημα χαρακτηρίζεται «ανύπαρκτος» [sic]. Με άλλα λόγια το σημαίνον «κήπος/περιβόλι» εκτοπίζεται γιατί προβληματίζει μια κατηγορηματική ή εφησυχαστική ερμηνεία του διηγήματος η οποία ισοπεδώνει τους θεωρητικούς προβληματισμούς που κινητοποιεί το κείμενο γύρω από την ανάγνωση, την ερμηνεία, το σύμβολο και τις ρητορικές τροπές της αλληγορίας, της μεταφοράς, του χιασμού και της ειρωνείας. Η δε καταφυγή του Παπαδιαμάντη σε άλλα κείμενα, όπως σχολιάζει ο Μαντάς, όντως δεν ακυρώνει την ύπαρξη του πραγματικού αντικειμένου αναφοράς (σ. 66) αλλά σίγουρα προβληματίζει την αναφορά σε αυτό. Είναι αυτόν τον προβληματισμό που φαίνεται να μην είναι διατεθειμένος να αντιμετωπίσει ο Μαντάς και, τελικά, εκ του Παπαδιαμάντη να αποσαφηνίσει, όσο γίνεται, τον Παπαδιαμάντη. Περιττό ίσως

να υπενθυμίσω ότι είναι ο Μαντάς που ανάγει στην *ανυπαρξία* το σημαίνον «κήπος». Πρόκειται για μια οικτρά υπεραπλουστευτική ερμηνεία της *Μαυρομαντηλούς* που μαζί με άλλες που έχουν δημοσιευθεί τα τελευταία χρόνια αποτελούν παράδειγμα της αμφιλεγόμενης ποιότητας των φιλολογικών σπουδών σε ορισμένα ευαγή ιδρύματα τουλάχιστον όσον αφορά τον Παπαδιαμάντη. Για μια σύγκριση που ίσως δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες για έναν περισσότερο επί της ουσίας διάλογο, παραπέμπω τον αναγνώστη και τον Μαντά σε μια ευλαβικά προσεκτική επανανάγνωση του ίδιου του διηγήματος, πρώτον και κύριον, αλλά και της μελέτης μου στο άτυχο και βραχύβιο *Λόγου Χάριν*.

Δημήτρης Παϊβανάς

Το Μαντολίνο του Λοχαγού Κορέλι

Από τον κ. Β. Σακκάτο:

Η σαπουνόπερα του Χόλιγουντ *Το μαντολίνο του λοχαγού Κορέλι*, που γυρίστηκε το καλοκαίρι του 2000 στην Κεφαλονιά, στηριγμένη στο ομώνυμο κακόφημο βιβλίο του Λουί ντε Μπερνιέρ, συνειδητού κακοποιητή και πλαστογράφου της Νεοελληνικής Ιστορίας, που οι απόψεις του για την ΕΑΜική Εθνική Αντίσταση και την ιταλική Αντιφασιστική Εξέγερση της Μεραρχίας Άκου τον Σεπτέμβρη του 1943 στην Κεφαλονιά, «δεν είναι καν οι απόψεις της Ιντέλιτζενς Σέρβις, είναι αυτές της Γκεστάπο, αν και μεταξύ τους δεν διαφέρουν και πολύ», όπως είχα πει και γράφει μόλις διάβασα το βιβλίο το 1995, όσο κι αν προσπάθησαν οι σεναριογράφοι της ταινίας να την «αποκαθά-

Η αγωνίστρια της Αντίστασης Μαρία Σταματάτου, τον καιρό της δράσης της μέσα στις μονάδες της ΑσQUI σε συνεργασία με τον Παμπαλόνη.

...ουν» από το συκοφαντικό
...ρβορο του Μπερνιέρ, μετα-
...λλοντάς την απλώς σε «μια
...τορία αγάπης», δε θα μπο-
...ύσε να είναι τίποτ' άλλο,
...ως είχα επίσης έγκαιρα πει
...α γράψει, από μία προσβλη-
...ή καρικατούρα τόσο των
...γονότων, όσο και κυρίως
...ν προσώπων του Άμιος Πα-
...αλόνη και της Μαρίας Στα-
...ατάτου, ηρωίδας της Εθνι-
...ς Αντίστασης, πάνω στην
...οία στηρίχτηκε όλη η δου-
...ιά του ΕΑΜ μέσα στον ιτα-
...λό στρατό, και που στην ται-
...ι υποβαθμίζεται και ευτελί-
...ται απλώς σε ερωμένη του
...χαγού Κορέλι.

...ί τι λέει σχετικά ο αδελφός
...; Μαρίας Σπύρος Σταματά-
...; σε συνέντευξή του στην
...ημερίδα *Espresso* της
...10.2001:

...α όσα διαδραματίζονται
...έργο "Το μαντολίνο του
...χαγού Κορέλι" είναι απα-

...ράδεκτα και δεν έχουν καμία
...σχέση με την πραγματικότη-
...τα. Είναι μια ταινία η οποία
...εκμεταλλεύεται δύο μεγάλες
...προσωπικότητες, τη Σταματά-
...του και τον Παμπαλόνη, για να
...δημιουργήσει ένα χολιγου-
...ντιανό ρομάντζο και να γεμί-
...σει τις αίθουσες των σινεμά». Η
...Μαρία Σταματάτου, γεννη-
...μένη το 1919 στην Κεφαλονιά,
...φιλόλογος και γλωσσομαθής,
...είχε επιλεγεί από το ΕΑΜ ως
...ιταλομαθής για να πλησιάσει
...τον Παμπαλόνη. Μετά τον πό-
...λεμο διώχτηκε –ήταν η πρώτη
...γυναίκα που πιάστηκε στο νη-
...σί– φυλακίστηκε και πέρασε
...στρατοδικείο. Μετά την απο-
...φυλάκισή της έλαβε και το δί-
...πλωμα της αρχαιολόγου. Τον
...Ιούνιο του 1991 πέθανε στην
...Αθήνα από καρδιακή προ-
...σβολή σε ηλικία 72 ετών. Ο
...πατέρας της Λεωνίδα Στα-
...ματάτος ήταν δάσκαλος και
...όχι γιατρός. (Στοιχεία από

την προαναφερθείσα συνέν-
...τευξη του αδελφού της Σπύ-
...ρου Σταματάτου.)

Σχετικά είχα γράψει στην
...Ενημέρωση της Κέρκυρας
...στις 20.08.2000 και στον *Κυ-
...ριακάτικο Ριζοσπάστη* στις
...3.09.2000:

«Ως προς την Πελαγία –φαι-
...νεται πως κάποια γυναίκα
...υπήρξε στην περίπτωση Πα-
...μπαλόνη– αυτή δεν ήταν
...απλώς η αγαπημένη του λοχα-
...γού, αλλά αγωνίστρια της
...Αντίστασης, πιθανώς πεθαμέ-
...νη σήμερα, στην οποία βασι-
...στηκε σοβαρή δουλειά του
...ΕΑΜ μέσα στον ιταλικό
...στρατό».

Η σαπουνόπερα του σκηνοθέ-
...τη Μάντεν δε βρήκε καθόλου
...καλή υποδοχή, τόσο εδώ όσο
...και στο εξωτερικό. Κάποιος
...μού είπε πως το μόνο που αξί-
...ζει από την ταινία είναι τα το-
...πία της Κεφαλονιάς. Αυτό το
...διαπίστωσα κι εγώ βλέποντάς
...την. Τίποτα από τα «δρώμε-
...νά» της, ούτε ένα σημείο της
...δεν ευσταθεί ιστορικά. Όλες
...οι κριτικές των ελληνικών
...εφημερίδων είναι από αρνη-
...τικές, μέχρι τελείως απορρι-
...πτικές.

Για παράδειγμα, το κείμενο
...της Ε. Ορφανίδου «Η ιστορία
...MADE IN HOLLYWOOD»,
...στο ένθετο «ART & θεάμα-
...τα» της *Κυριακάτικης Ελευθε-
...ροτυπίας* από 23.09.2001 έχει
...για υπότιτλο: «"Το Περλ
...Χάρμπορ" και "Το μαντολίνο
...του λοχαγού Κορέλι" είναι
...δύο από τις πολλές ταινίες
...όπου η ιστορία ξαναγράφεται
...στο κινηματικό στούντιο».

Ο Δημήτρης Δανίκας γράφει
...στα *Νέα* από 27.09.2001, ανά-
...μεσα σ' άλλα σε εκτεταμένη
...κριτική του: «Στο τέταρτο
...ημίωρο άρχισα να πετάω στο
...καλάθι των αχρήστων όλη την
...ιστορική βιβλιογραφία περί
...Β' Παγκοσμίου Πολέμου, Κα-
...τοχής, Ελληνικής Αντίστασης
...και ΕΑΜ [...] Ξέρετε πώς αι-
...σθάνθηκα; Σαν μαθητευόμε-
...νος Μουλάς της εσχάτης υπο-

στάθμης. Ευτυχώς, στο φινά-
...λε δια του... Ρίχτερ επέρχεται
...η λύτρωση. Ο Εγκέλαδος ισο-
...πεδώνει το νησί, αλλά εν μέ-
...σω των ερειπίων, της ανθρώ-
...πινης δυστυχίας και της από-
...λυτης απελπισίας, ποιος νομί-
...ζετε πως εμφανίζεται με τη
...μορφή βοήθειας Μάρσαλ και
...αμερικανικού ιππικού; Ο Λο-
...χαγός Κορέλι».

Το Βήμα της 28.09.2001 γρά-
...φει στην κριτική του: «Χρονο-
...λογικά βρισκόμαστε στον Β'
...Παγκόσμιο Πόλεμο και η
...Ελλάδα βρίσκεται υπό κατο-
...χή. Περιέργως όμως, έχουμε
...την αίσθηση ότι τόσο οι ντόπι-
...οι όσο και οι κατακτητές βρί-
...σκονται σε... διακοπές... Με
...άλλα λόγια, δε βρίσκεσαι σε
...κατάσταση πολέμου, βρίσκε-
...σαι σε κατάσταση τουρισμού.
...[... Ο Τζον Μάντεν] λες και
...σκηνοθετεί για λογαριασμό
...του ΕΟΤ, άντε της Ευρωπαϊ-
...κής Ένωσης... επομένως η
...ταινία, διαφημιζοντας έναν
...περιβάλλοντα χώρο και δυ-
...σφημώντας το ανθρώπινο δυ-
...ναμικό της, γίνεται ένα παρα-
...μορφωμένο φολκλόρ».

Ο Νίνος Φενέκ Μικελίδης
...στην *Ελευθεροτυπία* της
...28.09.2001 γράφει: «η ταινία
...παραμένει μέτρια, με επιφα-
...νειακούς χαρακτήρες κι ένα
...σενάριο που δεν πείθει. Η
...επιλογή του Νίκολας Κέιτζ
...δεν ήταν η καλύτερη –ο Κορέ-
...λι του δεν έχει καθόλου νεύ-
...ρο– όπως άνευρη είναι και η
...παρουσία του Κρίστιαν
...Μπέιλ στο ρόλο του Μαν-
...δρά».

Και τέλος ο Γιάννης Μπακο-
...γιαννόπουλος, στην «Καθη-
...μερινή» της 28.09.2001, δηλώ-
...νει απερίφραστα: «Ο "Κορέ-
...λι" δεν τα καταφέρνει».

Το μόνο επαινετικό κείμενο
...για την ταινία είναι μιας δια-
...φήμισης γνωστής μάρκας ούι-
...σκι, που είναι και ο χορηγός
...προβολής της ταινίας στους
...κινηματογράφους

Βαγγέλης Σακκάτος

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Για τα μουσεία και την πολιτική τους

(Δημοσιεύουμε ένα απόσπασμα από τον πρόλογο του Jan Debbaut στον κατάλογο της έκθεσης «Συνομιλία;», επειδή θεωρούμε το κείμενο άκρως διαφωτιστικό για τη λειτουργία και των ελληνικών μουσείων. Είναι ενδεικτικό ότι στη συνέντευξη τύπου ο διευθυντής του Μουσείου Van Abbe υπογράμμισε την μη ανάμειξη των πολιτικών στο έργο του και την ελευθερία κινήσεων που απολαμβάνει. Γεγονός που αποτελεί μέγιστο μάθημα για την εγχώρια κατάσταση. Αντί):

...Είναι απαραίτητο να αναζητάμε διαρκώς νέες μεθόδους, μια και δεν υπάρχει παγιωμένη συνταγή. Το μουσείο πρέπει διαρκώς να προσαρμόζεται στις καλλιτεχνικές εξελίξεις. Δεν είναι τόσο δύσκολο να προσελκύσεις τα πλήθη. Αρκεί να στήσεις μια έκθεση που να έχει μόνο όμορφους πίνακες, και θα έχεις 25.000 ανθρώπους να σπρώχνονται έξω απ' την πόρτα σου, κανένα πρόβλημα! Και ξέρω πως αν κάνω μια έκθεση δείχνοντας δουλειά του El Lissitzky, της Marlene Dumas ή της Rebecca Horn, το πλήθος θα προσέλθει μαζικά. Πολύ ωραία, το έχουμε κάνει στο παρελθόν και θα συνεχίσουμε να το κάνουμε. Αλλά εδώ είναι το πρόβλημα: Το Μουσείο θέλει επίσης να παρουσιάζει πειραματική ή σύνθετη τέχνη, και θέλει και να την αποκτά. Τέχνη που είναι ριζοσπαστικά επαναστατική ή που απαιτεί σημαντική πνευματική και πολιτιστική σκευή. Μιλώντας γενικά, οι άνθρωποι επιθυμούν αυξανόμενα κέρδη, κι αυτό ισχύει και για τα μουσεία. Καταλαβαίνω απολύτως αυτή την αρχή και δεν έχω καμία αντίρρηση. Αλλά έχω κι ένα άλλο καθήκον: να διατηρώ τη θέση και την ατομική ταυτότητα αυτού του Μουσείου. Δεν βλέπω κανένα λόγο να μετατρέψω το Μουσείο Van Abbe σ' ένα χώρο που θα έμοιαζε με το ίδρυμα Guggenheim στο Μπιλμπάο, ακόμα κι αν συνέρρεε όλος ο κόσμος για να το δει. Αυτό που σίγουρα δεν επιθυμούμε είναι η ομοιομορφία. Μάλλον, προτιμάμε να βλέπουμε ένα νέο μοντέλο να αναπτύσσεται στο Αϊντχόβεν, διαμορφωμένο σε ένα μέγεθος που ταιριάζει σ' εμάς, πλασμένο σύμφωνα με τη δική μας ταυτότητα. Μ' αυτό τον τρόπο θέλουμε να κερδίσουμε τον ενθουσιασμό του κόσμου. Δεν βρισκόμαστε στο Παρίσι ή στο Βερολίνο, αλλά όσο η συλλογή μας προχωράει, βρισκόμαστε σίγουρα στον ίδιο όμιλο.

Γιαν Ντεμπάουτ,
Διευθυντής του Μουσείου Van Abbe
(Μετάφραση Θεόφιλος Τραμπούλης)

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• Αν περνάτε καθημερινά από το κέντρο της Αθήνας κάντε μια στάση στην πλατεία Κλαυθμώνος.

• Αρχίζει το παζάρι βιβλίου 2002. Για δώδεκα μέρες, από την Πέμπτη 31 Ιανουαρίου έως και τη Δευτέρα 11 Φεβρουαρίου σ' ένα τεράστιο περίπτερο 700 τ.μ. ενιαίο για όλους τους εκδότες θα εκτίθενται χιλιάδες τίτλοι. Οι εκδότες άνοιξαν για μια ακόμη φορά τις αποθήκες τους και προσφέρουν βιβλία όλων των ειδών σε τιμές από 1 έως 5 Ευρο. Θα λειτουργεί καθημερινά από τις 10 το πρωί ως τις 10 το βράδυ.

• Δείτε την έκθεση του Χρίστου Δαγκλή με μελάνια και υδατογραφίες στην Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων (Πειραιώς 51). Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 27 Φεβρουαρίου 2002.

• Εγκαινιάζονται τη Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου δυο εκθέσεις ζωγραφικής στον ίδιο χώρο. Αυτή του Θάνου Σταυρόπουλου και της Ντέπης Φελουκατζή. Φιλοξενούνται στην gallerie Artower Agora (Αρμοδίου 10, Βαρβάκειος πλατεία, τηλ. 0103246100). Θα διαρκέσουν ως τις 24 Φεβρουαρίου.

• Εγκαινιάστηκε η έκθεση του Γιάννη Ψυχοπαίδη στην gallerie Zoumboulaki (πλατεία Κολωνακίου 20, 0103608278). Θα διαρκέσει ως τις 23 Φεβρουαρίου.

• Έκθεση με φωτογραφίες του Στέλιου Μπακλαβά, της περιόδου 1996-2001 εγκαινιάζεται την Κυριακή 3 Φεβρουαρίου 2002 στο χώρο τέχνης νήσος-ART (Σαρρή 14, Ψυρρή). Ιδιότυπες προσωπογραφίες μέσω επάλληλων λήψεων που μοιάζουν με παιχνίδι ανάμεσα στο όνειρο και το οικείο. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 2 Μαρτίου.

• «Στα βήματα του Ερωτόκριτου» είναι ο τίτλος της έκθεσης με έργα του Φαίδωνα Πατρικαλάκη που εγκαινιάστηκε στο Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης στο «Χώρο Τέχνης 8» [Χειμάρας 8]. Πρόκειται για μια έκθεση που ξεκινά από τη φιγούρα του ωραίου νέου του Κρητικού Θεάτρου, τον Ερωτόκριτο, και παρακολουθεί την πορεία του καλλιτέχνη τόσο στο θέατρο όσο και στη ζωγραφική μέσα από τους όρους του φανταστικού και του πραγματικού.

Τα ENDOTERRA της Αγγλαίας Χριστιανού

Τη νέα της δουλειά παρουσιάζει η ζωγράφος Αγγλαία Χριστιανού στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών (Γλυκίωνος 4, Δεξαμενή). Κατασκευές μεγάλου μεγέθους αλλά και μικρότερα έργα και μικροκατασκευές συνθέτουν το υλικό που έχει τον τίτλο ENDOTERRA. Μια βουτιά στο χώρο του υποσυνείδητου και της αδιασάλευτης οντότητας του έσω κόσμου και της αναζήτησης του «εγώ» μέσα στο «άλλο». Είναι η μέθοδος προσέγγισης της καλλιτέχνης στο πεδίο της έρευνάς της. Αποτέλεσμα έργα με ονειρική ατμόσφαιρα, βγαλμένα από τα απωθημένα της παιδικής ηλικίας (και) με ψυχαναλυτικές αναφορές σε σύμβολα και εικόνες.

Ο μαυροπίνακας των σχολικών χρόνων είναι η βάση για τις συνθέσεις με

κολάζ και μικροκατασκευές σε χρώματα ώχρας, καφέ και μαύρα που φωτίζονται από άσπρες ανάσες.

Με την προηγούμενή της έκθεση με τίτλο ANIMALIA η Αγγλαία Χριστιανού εντόπισε τον διάλογο του «άλλου» και ά-λογου κόσμου με τον εσωτερικό μας μικρόκοσμο, με χιούμορ και φαντασία.

Με την τωρινή της δουλειά έχουμε την εντύπωση ότι ξεφυλλίζουμε ένα χαμένο παιδικό ημερολόγιο.

Το ασυνείδητο και το φανταστικό αναδύεται στην πυκνοκατοικημένη χώρα της Αγγλαίας Χριστιανού, πληθωρικό, τρυφερό, ειρωνικό και δραματικό και θίγει αναπάντητα ερωτήματα προς μελλοντική διερεύνηση.

Τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν

την 1η Φεβρουαρίου. Διάρκεια: έως 27 Φεβρουαρίου 2002.

Δάφνη Μικιρντισιάν

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α

πολιτιστικής

Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Το στρίβειν δια του αρραβώνος. Ή, ένας γάμος και τέσσερις κηδείες. Ή, γαμπρός για κλάμματα.
- Κύριε Καρατζά μου!
- Αυτός ο ξεδιάντροπος πολιτισμός των αρσενικών που διαβιούμε, πρέπει επειγόντως να ξαναδιεκδικήσει την θηλυκή του διάσταση, μήπως και αποκτήσει αληθινή αρρενωπότητα!
- Σ' αυτόν τον πολιτισμό των αρσενικών ακόμη και οι γυναίκες που τον υπηρετούν, καταθέτουν ως πανάκριβο τίμημα την αξία της θηλυότητάς τους.
- Μητσιχώστα! η φωτεινή εξαίρεση της τηλεοπτικής ευήθειας.
- Αντιθέτως πηγαίνουν πολύ καλά ο Νάσος Αθανασίου το πρωί και η Λιάνα Κανέλλη το βράδυ στο Tempo (Το καλό να

λέγεται).

- Δημοσιογραφία με σεβασμό προς τον θεατή και με προσωπικό ύφος και ήθος.
- Τα μάθατε ασφαλώς ότι οι Christie's ανεχώρησαν από την Ελλάδα.
- Αυτό που δεν ξέρατε είναι ότι η διευθύντριά τους εν Αθήναις κυρία Ελισάβετ Λύρα ανέλαβε τις δημόσιες σχέσεις του Ολυμπιακού.
- Από τον Γύζη στον Τζιοβάνι...
- Και από τον Μπουζιάνη στον Σωκράτη...
- Ευτυχώς πάντως που προχωρούν κατ' ευχήν στα ολυμπιακά έργα και που δεν αλληλοσφάζονται στον «2004».
- Επίσης προχωρεί με γοργούς ρυθμούς, μετά τον παλιό Γάμο του Αιώνα (και το διαζυγίό του), ο νέος Γάμος της χιλιετίας

- Αυτός ντε, μεταξύ Γιάννας και Βενιζέλου!
- Η αγάπη και η αλληλοεκτίμησή τους δεν κρύβεται με τίποτα.
- Εκείνη τον αποκαλεί «μπουλντόκ» μου λένε, και εκείνος «κατίνα»...
- Υπερβολές μεταξύ ερωτευμένων.
- Κατά τ' άλλα οι ΔΟΛ, Λυμπέρης, Κωστόπουλος πήραν μεν κατ' αποκλειστικότητα τις εκδόσεις του 2004 αλλά δεν έχουν τα ψιλά για να τις πραγματοποιήσουν.
- Τους λείπουν περί τα 12,5 δισ. δρχ. Αστείων ποσόν!
- Τότε όμως δεν κηρύσσονται, αυτόχρομα, έκπτωτοι;
- Απ' την άλλη ο Λαμπράκης θέλει ν' αγοράσει τα ΕΛΤΑ, την ΕΛΔΥΚ (Ελληνική Δύναμη Κύπρου) τα ΜΕΑ και την ΕΒΓΑ της γειτονιάς του...
- Την ΦΑΓΕ δεν θα την φάγει προς ώρας.
- Είδατε την Μάγια Μόργκενστερν στο θέατρο

«Μεταξουργείο»;

- Οι αρσενικοί θα την ερωτευθείτε, οι θηλυκές θα μελαγχολήσετε, οι ηθοποιοί θα ζηλέψετε, οι καλλιτέχνες θα εμπνευστείτε, οι μίζεροι θα κατανοήσετε τι χάνετε μέχρι τώρα.
- Πού πάμε ρε παιδιά;
- Αν ο Λιαλιώτης προλογίζει το βιβλίο για την ΕΔΑ, τότε ο Δ. Ιωαννίδης πρέπει να παρουσιάσει τον φάκελο της Κύπρου. Και ο Μαζωνάκης τα Άπαντα του Καντ.
- Ποιου Κάντι;
- Του πλυντηρίου!
- Εκτός κι αν κάποιος στην Αριστερά πιστεύουν πως «ο τρώσας και ιάσεται»
- Το πρόβλημα πάντως είναι ποιος θα παρουσιάσει το νέο βιβλίο του Ef Venizelos από τις εκδόσεις Καστανιώτη με τίτλο «Για έναν πολιτισμό των Πολιτισμών».
- Ημείς προτείνουμε ανεπιφυλάκτως Εμμανουήλ τον Βομβητιάν!

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Ανάμεσα στο «κοιτάζω» και το «βλέπω»

Εγραφε στο τελευταίο του σπαρακτικό βιβλίο *Ενθυμήματα-Σπαράγματα Λόγου* ο Θεόφιλος Βέικος: «Ο θάνατος τα κλείνει και τα σβήνει όλα. Εκτός αν είσαι δημιουργός. Τα έργα αφήνουν ανοιχτά παράθυρα στον κόσμο». Το κείμενο αυτό γράφτηκε στις 23.12.94 και ο φιλόσοφος πέθανε στις 13.03.95.

Ο Στέλιος Μπακλαβιάς είναι ένας φωτογράφος που θέλει η όποια του προσωπική δημιουργία να ζήσει μέσα από το επιλεγμένο εικαστικό έργο και από τον δημιουργό του. Για τον λόγο αυτό έχει πραγματοποιήσει μια σειρά φωτογραφιών όπου, χρησιμοποιώντας διπλοεκτυπώσεις, αναδεικνύει την ταύτιση ανάμεσα στο καλλιτεχνικό προϊόν και τον γεννήτορά του. Πρόκειται για πορτρέτα έργων αλλά και για φωτοζωγραφική προσώπων. Τα όρια είναι συγχυμένα καθώς και οι συντεταγμένες της κάθε εικόνας. Οι πίνακες μοιάζει να διαλύονται και να χύνονται σαν παχύρρευστο υγρό και τα πρόσωπα να καθίστανται διάφανα και να αναλαμβάνονται ποιητικά. Ο Στέλιος Μπακλαβιάς

–το λέει και τ' όνομά του!– προσεγγίζει με γλύκα και σεβασμό το θέμα του καθώς φαίνεται να πιστεύει και στην αιωνιότητα της τέχνης και στην αθωότητα των θεραπόντων της. Εγώ πάλι έχω και για τα δύο αυτά ενστάσεις, οι οποίες όμως δεν είναι του παρόντος. Το προσκλητήριο πάντως που συντελείται μέσω αυτών των εικαστικών - φωτογραφικών προσωπογραφιών έχει ενδιαφέρον, έτσι καθώς συνωθούνται γνωστοί και άγνωστοι, ευκλείς και ακλείς –προσώρας–, νεότεροι και παλαιότεροι, άντρες και γυναίκες.

Μπορεί, άραγε, μια έκφραση προσώ-

που να χαρακτηρίσει ένα έργο; Ίσως και να μπορεί. Ούτως ή άλλως η έκφραση του προσώπου επιχειρηματολογεί σχετικά με την αγιότητα του έργου κι αυτό είναι το σήμα κατατεθέν όλων των ζωγράφων.

Πρόκειται γι' αυτή την περίφημη συνομοταξία των εικαστικών που έχει ταυτίσει την ύπαρξή της με την εικόνα, συχνά ειδωλοποιώντας και τις δύο (ύπαρξη και εικόνα).

Εδώ, νομίζω, ο Στέλιος Μπακλαβιάς μ' ευαίσθητο και οξυδερκή τρόπο έκανε διάνα. Οι φωτογραφίες του είναι ειδωλοποιημένες προτομές που χλευάζουν τον χρόνο απαιτώντας του να σταματήσει. Απατούν βέβαια απατώμενες αλλά είναι άξιος ο αγών τους. Είπαμε, τα έργα αφήνουν ανοιχτά παράθυρα που επιτρέπουν, θα συμπλήρωνα, όχι να δούμε έξω αλλά μέσα μας... Αρκεί, στην επιπόλαια, ειδωλολατρική εποχή που ζούμε, να μην ξεχάσουμε όχι να κοιτάμε –αυτό είναι εύκολο– αλλά να βλέπουμε.

Μάνος Στεφανίδης

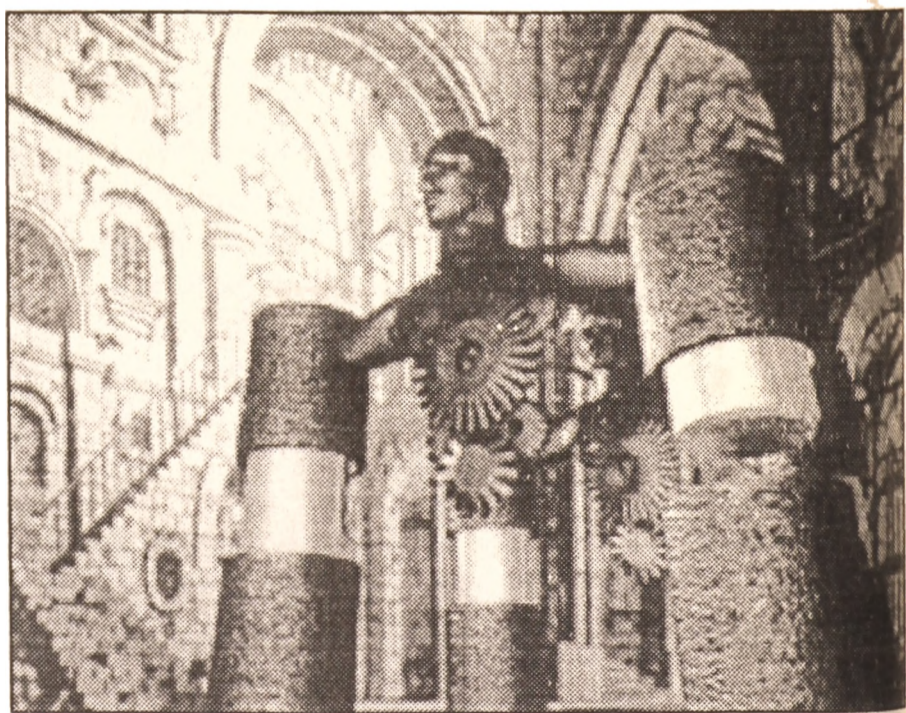
Νύχτες σινε-πρόκλησης

Ενα ενδιαφέρον κινηματογραφικό φεστιβάλ ξεκινά από τις 11 Φεβρουαρίου και κάθε Δευτέρα στο ΑΣΤΡΟΝ Lipton FILMCENTER. Πρόκειται για τις «Νύχτες σινε-πρόκλησης», για μια νυχτερινή κινηματογραφική εμπειρία με ξεχωριστές ταινίες, καθεμία από τις οποίες με τον τρόπο της αποτελεί ένα είδος πρόκλησης στην καθιερωμένη και συμβατική κινηματογραφική γραφή ή σε πιο κοινά αποδεκτές απόψεις για τη ζωή και την κοινωνία.

Κάθε προβολή συνοδεύεται από μια εισήγηση γνωστών ανδρών του πνεύματος και της τέχνης, που έρχονται σε διάλογο με τα έργα και αναδεικνύουν την πρόκληση, τη διαφορετικότητα, την αξία τους. Ενδεικτικό του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το πρόγραμμα είναι η επιλογή ταινιών όπως το *Χρήμα, μια μυθολογία του σκότους* του Βασίλη Μαζωμένου.

Πρόκειται για την πρώτη ευρωπαϊκή μεγάλου μήκους 3D animation ταινία, που προκαλεί συνδυάζοντας σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες, για να επιτύχει, τελικά, την καλλιτεχνική αυθεντικότητα.

Το υπόλοιπο πρόγραμμα συμπληρώνεται από τις εξίσου ενδιαφέρουσες ταινίες: *Ακρόπολις, Αθήναι και Γράμματα από το Άλμπανος* της Εύας Στεφανή, *Τέσσερα επί τέσσερα* του

Χρήστου Δήμα, *Το σπίτι του Κάιν* του Χρήστου Καρακέππελη, *Βιο-γραφία* του Θανάση Ρεντζή, *Ο θρίαμβος του χρώματος* του Βασίλη Μαζωμένου, *Τόπος και Κλέφτης ή η πραγματικότητα* της Αντουανέττας Αγγελίδη.

Π.Β.

Α' Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών των Βαλκανίων

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έτους γλωσσών διεξήχθησαν από τις 9 έως τις 10 Νοεμβρίου στο Πανεπιστήμιο "Άγιος Κλήμης της Αχρίδας" της Σόφιας οι εργασίες του Πρώτου Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών των Βαλκανίων με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού ειδικών στη νεοελληνική γλώσσα, φιλολογία και ιστορία από τις βαλκανικές χώρες και άλλα πανεπιστήμια της Δυτικής Ευρώπης. Το πρόγραμμα του Συνεδρίου περιέλαβε συνολικά 28 ανακοινώσεις που αναφέρονταν σε θέματα γλώσσας, φιλολογίας, λογοτεχνικής μετάφρασης και διδακτικής της ελληνικής σε μη ελληνόφωνους.

Την πρωτοβουλία για τη διοργάνωση του Συνεδρίου είχε η Καθηγήτρια Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας κυρία Στόινα Πορομάνσκα, ενώ την ευθύνη της οργάνωσης και της διεξαγωγής του ανέλαβαν το Τμήμα Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου "Άγιος Κλήμης της Αχρίδας" της Σόφιας και η Εταιρεία των Νεοελληνιστών της Βουλγαρίας "Κωστής Παλαμάς" με την ηθική και έμπρακτη υποστήριξη των πρυτανικών αρχών, του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας και της Ελληνικής Πρεσβείας στη Σόφια.

Οι εργασίες του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν σε κλίμα απόλυτης εγκαρ-

διότητας. Ας σημειωθεί ότι για πρώτη φορά σε μια επιστημονική συνάντηση νεοελληνιστών έλαβαν μέρος τρεις συνεργάτες του Τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας. Επιπλέον πρέπει να τονιστεί η μεγάλη εντύπωση που προκάλεσε στους συνέδρους η πρόοδος σε όλους τους κλάδους των νεοελληνικών σπουδών που συντελείται στη Βουλγαρία με πρωταγωνιστές νέους και νέες επιστήμονες, πτυχιούχους και διδάκτορες του Τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Σόφιας.

Κωνσταντίνος Α. Δημάδης

“Ο ελληνικός κόσμος και εμείς” στο Πανεπιστήμιο της Λετονίας

Το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών και η Έδρα της Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου της Ρίγας στη Λετονία οργάνωσαν στις 7 και 8 Δεκεμβρίου το Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικών Σπουδών με θέμα “Ο ελληνικός κόσμος και εμείς”. Την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου κήρυξε ο Ίρβτανης του Πανεπιστημίου της Ρίγας, ενώ εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας παραβρέθηκε και παρακολούθησε συστηματικά τις εργασίες του Συνεδρίου η Διευθύντρια Μορφωτικών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας Δρ. Άλκηστις Σουλογιάννη.

Στο Συνέδριο πήραν μέρος κλασικοί φιλόλογοι, βυζαντινολόγοι και νεοελληνιστές από τη Λετονία, τη Σουηδία, τη Δανία, τη Ρωσία, τη Γαλλία και τη Γερ-

μανία με υψηλού επίπεδου ανακοινώσεις τόσο στο χώρο των κλασικών σπουδών, όσο και των νεοελληνικών και βυζαντινών σπουδών. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε το γεγονός ότι δίπλα σε γνωστά ονόματα εμφανίστηκαν με ανακοινώσεις νέοι επιστήμονες, κυρίως από τη Λετονία και τη Ρωσία, κάτι που υπήρξε και ένας από τους κύριους στόχους της οργανωτικής επιτροπής του Συνεδρίου, να κάνει δηλαδή ευρύτερα γνωστούς και να προβάλλει νέους επιστήμονες ιδιαίτερα στον κλάδο των νεοελληνικών σπουδών. Ας σημειωθεί ότι η καθιέρωση των νεοελληνικών σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Ρίγας οφείλεται στην καθηγήτρια της κλασικής φιλολογίας κυρία Ilze Rumpieste, η οποία εδώ και περισσότερο από δέκα χρόνια εργάστηκε

με παραδειγματική έμπνευση και επιμονή για την εισαγωγή της νεοελληνικής γλώσσας, λογοτεχνίας και του πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο της Ρίγας. Σήμερα το τμήμα νεοελληνικών σπουδών που η ίδια εποπτεύει, έχει να παρουσιάσει αξιοσημείωτη εργασία στο χώρο της διδασκαλίας, αλλά και της μετάφρασης σημαντικών Ελλήνων ποιητών και συγγραφέων στη λετονική γλώσσα, όπως επί παραδείγματι του Καβάφη. Το αποτέλεσμα των προσπαθειών της κυρίας Rumpieste και των συνεργατών της είναι ότι στο Πανεπιστήμιο της Ρίγας τα νέα ελληνικά έγιναν κατά τα τελευταία χρόνια μια από τις ξένες γλώσσες που προσελκύουν το ενδιαφέρον των φοιτητών.

Καθηγητής Κ. Α. Δημάδης

Ξεναγήσεις της έκθεσης Συνομιλία; του Μουσείου Van Abbe

ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ

Κατά τη διάρκεια της έκθεσης «συνομιλία; Τελευταία Αποκτήματα του Μουσείου Van Abbe» στην ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών έχουν προγραμματιστεί ξεναγήσεις από τον ιστορικό τέχνης Μάνο Στεφανίδη με τίτλο «Παγκόσμιο Βίωμα και Προσω-

πικές Ερμηνείες - Η Εικόνα της Σύγχρονης Τέχνης».

Οι ξεναγήσεις θα γίνουν στις παρακάτω ημερομηνίες:

Σάββατο, 26 Ιανουαρίου 2002, 1 μ.μ.

Σάββατο, 2 Φεβρουαρίου 2002, 1 μ.μ.

Κυριακή, 10 Φεβρουαρίου 2002, 1 μ.μ.

Κυριακή, 17 Φεβρουαρίου 2002, 1 μ.μ.

Κυριακή, 24 Φεβρουαρίου 2002, 1 μ.μ.

Κυριακή, 3 Μαρτίου 2002, 1 μ.μ.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στην κ. Νίνα Παπαδουλάκη.

(Τρ.-Παρ.: 11.00-18.00, τηλ.: 0103413935-7, fax: 0103413938, e-mail: bernier_eliades@attglobal.net)

Η Μάγια Μόργκενστερν επιστρέφει στην Ελλάδα για πέμπτη φορά με την παράσταση «Lola Blau καμπαρέ για ένα πρόσωπο», ένα έργο του Georg Kreissler, σε παραγωγή του Εβραϊκού Θεάτρου του Βουκουρεστίου. Μέχρι το τέλος του Ιανουαρίου οι έλληνες θεατές θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μια παράσταση-πρότυπο τεχνικής στο «Μεταξουργείο», σε σκηνοθεσία Alexandru Dabija, σκηνογραφία Puiu Antemir και χορογραφία Adina Cesar.

Μάθημα ανθρωπισμού

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Η Μάγια Μόργκενστερν έχει καταφέρει να είναι μια ηθοποιός πέρα από εθνικότητα και σύνορα. Παρά την εβραϊκή της καταγωγή και τη ρουμανική της υπηκοότητα (γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Βουκουρέστι) κατάφερε με την υποκριτική της τέχνη να ξεπεράσει τα σύνορα και τις ταυτότητες και να γίνει αγγελιοφόρος της τέχνης από χώρα σε χώρα. Ειδικά για την Ελλάδα έχει δηλώσει στο παρελθόν: «Νιώθω μεγάλη ευγνωμοσύνη στην Ελλάδα. Εδώ γεννήθηκε το θέατρο. Εδώ είναι για μένα η πατρική μου γη ως ηθοποιός, είναι η Μέκκα μου, ο ιερός μου τόπος».

Στην περίπτωση της Μόργκενστερν τα πράγματα είναι πολύ απλά για τον θεατή. Αρκεί να μπει μέσα στη θεατρική αίθουσα και να αφηθεί στο παιχνίδι της. Όπως ένα παιδί όταν παίζει αφήνει την φαντασία του ελεύθερη να ταξιδέψει και δράσει πέρα από κάθε συμβατικότητα και πέρα από κάθε λογική, κατά τον ίδιο τρόπο λειτουργεί και η Μάγια. Με τη μεγαλύτερη δυνατή απλότητα, που παίρνει με αυτό τον τρόπο διαστάσεις ιεροτελεστίας, ο αέρας, τα αντιζείμενα, ένα τεχνικό πρόβλημα, η απροσδόκητη αντίδραση του θεατή, ακόμα και το τίποτα, ερεθίζει τη φαντασία με απόλυτη ειλικρίνεια και φουακότητα. Όλα γίνονται απολύτως αυθεντικά και αληθινά. Δεν υπάρχει χώρος για αμφισβήτηση, αμφιβολία και ψέμα πάνω στην σκηνή. Η ανάγκη αυτή παίρνει τις διαστάσεις απαίτησης, κα-

θώς η γλώσσα στέκεται ανάμεσα στον ηθοποιό και τον θεατή. Σώμα, φωνή και έκφραση είναι τα όπλα του ηθοποιού. Η Μόργκενστερν γίνεται συναίσθημα και ενέργεια που μεταδίδεται στο κοινό, αποκαλύπτοντας την ιδανική υπόσταση του ηθοποιού. Η Μόργκενστερν χρησιμοποιώντας μονάχα το σώμα, τη φωνή και την έκφρασή της καταφέρνει να μεταδώσει στον θεατή την αλήθεια της, να τον κάνει συνένοχο στο παιχνίδι που του προτείνει και να τον παρασύρει. Μόνο αυτή και το κοινό, χωρίς μεσολαβητές σε μια επικοινωνία ζωής. Μια βαλίτσα και μερικά ρούχα αρκούν για να διανύσει η Λόλα Μπλάου την οδυνηρή διαδρομή της. Στην άκρη της σκηνής το πιάνο και ο πιανίστας της Αντρέι Μαντέσκου.

Η Λόλα Μπλάου δεν υπάρχει αμφιβολία πως είναι το αγαπημένο της έργο. Άλλωστε η Μάγια φέρει μέσα της την Λόλα. Είναι και οι δύο εβραίες που θέλησαν να αφιερώσουν τη ζωή τους στην τέχνη και στο θέατρο. Ονειρεύτηκαν μεγάλα θέατρα και σπουδαίους ρόλους. Η Μάγια τα κατάφερε αλλά η Λόλα θα αναγκαστεί λόγω του πολέμου να αφήσει την πατρίδα της, αν μπορεί να θεωρηθεί πως ένας εβραίος διαθέτει πατρίδα και να πάει στην Αμερική και στο καμπαρέ. Εκεί η Λόλα θα κάνει πράξη αυτά που ονειρεύτηκε να δείξει στην σκηνή, με βάση το καμπαρέ θα χτίσει την ζωή της και την εξέλιξη της στην «τέχνη». Όλα της τα άλλα όνειρα θα περιμένουν μετέωρα σ' ένα

σταθμό τρένου όπου μάταια περίμενε τον αγαπημένο της, τον Λεό. Ήταν και αυτός εβραίος.

Το «Καμπαρέ για ένα πρόσωπο» είναι ένα έργο που απαιτεί ιδιαίτερες ικανότητες στο χορό, στο τραγούδι και άψογη τεχνική. Μια επώδυνη διαδρομή από την αθωότητα, τα όνειρα και τη χαρά, στον πόνο, στην απογοήτευση, στην εκπόρνευση και τη μιζέρια. Ένα κοριτσάκι που μεταμορφώνεται σε γυναίκα της νύχτας, που γίνεται σκιά αυτού που θα ήθελε να γίνει, σκιά του ονείρου της. Μια διαδρομή καταστροφής για την οποία οι ευθύνες δεν βαρύνουν παρά την ίδια τη ζωή.

Η Μάγια Μόργκενστερν με τον πιανίστα Αντρέι Μαντέσκου.

Στη σκηνή του «Μεταξουργείου» η Αγγέλα Παπάζογλου έδωσε τη θέση της στη Λόλα Μπλάου. Άλλο είδος θεάτρου, άλλη εθνότητα, άλλη γλώσσα, άλλο ύφος, θα μου πείτε. Μη μετράτε τις διαφορές. Πίσω από αυτές το ίδιο πρόσωπο της εξορίας και της προσφυγιάς, της μαρτυρούμενης ιστορίας και της ιστορίας ως μαρτυρικής προσωπικής κατάθεσης. Το πρόσωπο του ανθρωπισμού.

Ο Γκέοργκ Κράισλερ είναι σχεδόν άγνωστος στην Ελλάδα, κυρίως γιατί το είδος του μουσικο-πολιτικού θεάτρου, που καλλιεργεί, βρίσκεται ακόμα στη χώρα μας κάτω από τη βαριά σκιά του Μπρεχτ. Γεννημένος το 1922 στη Βιέννη από εβραϊκή οικογένεια, ο Γκέοργκ Κράισλερ θα διαφύγει την εποχή του Anschluss στην Αμερική για

να πολεμήσει, μαζί με τους ομόθρησκους, τους ομολάλους του. Σαν νικητής και σαν νικημένος θα επιστρέψει στην Ευρώπη μετά τον πόλεμο, αναζητώντας την παλιά του πατρίδα. Δεν θα τη βρει ούτε ως Αυστριακός στη Βιέννη, ούτε ως Εβραίος στο Ισραήλ: Η κατά σύμβαση Ιθάκη του θα γίνει, μέχρι σήμερα, η Ελβετία. Όλα αυτά τα χρόνια της περιπλάνησης θα κουβαλήσει μέσα του, ως μοναδική του πατρίδα, τη μνήμη της μακρινής Βιέννης των πρώτων δεκαετιών του αιώνα, μαζί με τις ταπεινές αποσκευές της "Kleinkunst", της ταπεινής τέχνης του καμπαρέ. Στο έργο του ενώνεται το πολιτικό σχόλιο του Τουκόλσκι, του Μπρεχτ και του Μπίερμαν, με το αιχμηρό αυτοσαρκα-

Στην παράσταση της Λόλα Μπλάου
ο Αντρέι Μαντέσκου
και η Μάγια Μόργκενστερν.

Στο θέατρο κάτι συμβαίνει...

Έχετε δει δυο ή τρεις φορές το ίδιο κινηματογραφικό έργο; Συχνά. Δεν έχετε όμως δει πολλές φορές την ίδια θεατρική παράσταση, ούτε θα είχατε την τύχη να παρακολουθήσετε τις πρόβες ή ακόμα το «ζέσταμα» ενός ηθοποιού πριν από την παράσταση. Θα μπω αμέσως στο θέμα:

Θέλω να καταθέσω τη μαρτυρία μου για μια μεγάλη ηθοποιό της εποχής μας, την εβραιορουμάνα Μάγια Μόργκενστερν. Δεν είναι άγνωστη στη χώρα μας: Έχει παίξει δυο φορές ήδη στην Αθήνα, άλλες τόσες στη Θεσσαλονίκη, στα Χανιά και το Ηράκλειο. Και παίζει τώρα στο Θέατρο «Μεταξουργείο» καλεσμένη από το «Άλεκτον». Η τελευταία παράσταση της Lola Blau θα γίνει την Τετάρτη 30 Ιανουαρίου.

Θέλω να μείνω κυρίως στο ρόλο που η Μάγια ερμηνεύει στη Lola Blau. Σε διάφορες περιστάσεις είχα την ευκαιρία να δω την παράσταση αυτή πολλές φορές. Μπορώ να βεβαιώσω ότι κάθε φορά ανακάλυπτα μια καινούργια Lola Blau. Τα λάθη του φωτιστή σκηνης, ο τόπος που γινόταν η παράσταση, ο σκηνικός χώρος, η ανταπόκριση του κοινού, δημιουργούσαν τους όρους για κάποιο νέο αυτοσχεδιασμό από τη Μάγια. Αλλά ίσως και κάτι που δεν μπορούσα να γνωρίζω: Η ψυχική διάθεση της ηθοποιού πριν από την

παράσταση, οι δικές της προσλαμβάνουσες από τον περίγυρο. Νομίζω ότι αυτή είναι η μαγεία του θεάτρου: η μοναδικότητα κάθε μιας παράστασης χωριστά· μαγεία που εκπέμπει ο ηθοποιός από τη σκηνή στην πλατεία.

Βέβαια το θέατρο είναι πολλά πράγματα μαζί: Είναι το κείμενο, η μουσική επένδυση, η χορογραφία, η κίνηση, το σύνολο των διαλεγόμενων ηθοποιών και ο καθένας χωριστά από τους ηθοποιούς, οι φωτισμοί, το κοινό της πλατείας.

Το παράδειγμα όμως ενός εξαιρετικού ηθοποιού μας βοηθά να βυθιστούμε στην ουσία της θεατρικής πράξης που από μια σκοπιά είναι η διάθεση μιας ανθρώπινης ύπαρξης να εκτεθεί μπροστά στο κοινό όχι επιζητώντας τον έπαινο αλλά ανασύροντας κρυμμένα αισθήματα. (Για την περίπτωση θα κατέφευγα στο στίχο του Georg Kreisler «έχω ένα φυλακτό κρυμμένο στο τσεπάκι»...). Θα μπορούσα να ανατρέξω και σε παραστάσεις της Έλλης Λαμπέτη ή του Δημήτρη Χορν ή να μνημονεύσω και άλλα ονόματα, δικών μας ηθοποιών που δεν υπάρχουν πια.

Τί είναι λοιπόν η έκθεση του άξιου ηθοποιού μπροστά στο κοινό μέσω του δραματικού κειμένου; Είναι μια μορφή μέθεξης, μια μεσολάβηση δι' αυτού προς το στοχασμό που ανα-

πτύσσει ο δραματογράφος. Αλλά όχι μόνον αυτό. Για τον ηθοποιό-δημιουργό το κείμενο είναι συχνά η αφορμή. Γιατί η επιδίωξή του είναι να πάει ακόμα πιο πέρα. Και πάντως αυτή η διαμεσολάβησή του προς το κείμενο έχει πολλούς δρόμους και πολλά μονοπάτια, που μας οδηγούν κάθε φορά σε μια διαφορετική κορυφή για να παρατηρήσουμε το ανθρώπινο τοπίο. Κι αυτό το μονοπάτι διαφοροποιείται καθημερινά. Ο ηθοποιός είναι ένα ανθρώπινο πλάσμα ευεπίφορο σε κάθε κραδασμό. Η ευαισθησία του ηθοποιού ανακαλύπτει κάθε μέρα έναν διαφορετικό δρόμο, μια άλλη πορεία για έκφραση.

Ε, λοιπόν! Αν πραγματικά αγαπάτε το θέατρο, και δεν εφησυχάζετε, η παρακολούθηση ακόμα μια φορά της ίδιας θεατρικής παράστασης θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε τη διαφορετικότητα και το εύρος των ανθρώπινων αισθημάτων. Προϋπόθεση φυσικά να σταθείτε απέναντι σε ηθοποιούς που κάθε μέρα δοκιμάζουν τις δυνάμεις τους και τρέμουν μπροστά στο κοινό. Μια τέτοια περίπτωση είναι η κ. Μάγια Μόργκενστερν. Μια περίπτωση κορυφαία, όσο και παραδειγματική. Να είναι πάντα γερή και με την ευλογία που έχει λάβει.

Χ.Γ.Π.

Η Μάγια Μόργκενστερν
στο ρόλο της Λόλα Μπλάου.

στικό χιούμορ εβραϊκού τύπου (γνωστό σε εμάς από τον Γούντυ Άλλεν), με την παρησία του δημοσιογράφου Καρλ Κράους και με το γλωσσικό εξπρεσιονισμό του διασκεδαστή Καρλ Βάλεντιν. Ο Κράισλερ συνθέτει μουσική το ίδιο καλά όπως γράφει. Ακολουθεί το μουσικό ύφος του Βάιλ και του Άισλερ και στη μουσική του συχνά εμφανίζονται μνήμες της κλασικής και της λαϊκής γερμανικής παράδοσης. Γράφει ακατάπαυστα: καμπαρέ, μιούζικαλ, πρόζα, μυθιστόρημα. Σε όλα τα έργα του ακούγεται το μακρινό κάλεσμα μιας πατρίδας που δεν αναγνωρίζεται πλέον σε κανένα χάρτη. Το σκοπό αυτό άκουγε η Αγγέλα Παπάζογλου στη σκηνή του Μεταξουργείου, τον ακούει τώρα ξανά η Λόλα Μπλάου.

Η Λόλα, όπως ο Κράισλερ, θα ταξιδέψει - θα διαφύγει - από τη Βιέννη στην Ελβετία και από εκεί στην Αμερική, διασκεδάζοντας τους επιβάτες της Α' θέσης, τους θαμώνες των καμπαρέ, των night clubs και των μιούζικ χωλ. Στη χώρα της ευδαιμονίας η Ευρωπαϊά άπατρις, όπως ο Κράισλερ, θα ανεβαίνει τα σκαλιά μιας αμφίβολης επιτυχίας με τον ίδιο ρυθμό που θα κατεβαίνει τα σκαλιά της προσωπικής αυτοεκτίμησης. Με το πρώτο κάλεσμα του παλιού αγαπημένου της η Λόλα Μπλάου θα αφήσει την Αμερική για να επιστρέψει στην ερημωμένη γη της Ευρώ-

πης. Θα συναντήσει, μαζί με τον Κράισλερ, ανάμεσα στα ερείπια, τις ίδιες εκείνες μορφές που έθρεψαν την καταστροφή.

Το σπουδαίο ωστόσο στην παράσταση του Μεταξουργείου είναι πως αυτή η βιωματική σχέση συγγραφέα - κειμένου συνεχίζεται και ολοκληρώνεται με την ηθοποιό Μάγια Μόργκενστερν. Ο κύκλος κλείνει ιδανικά: Εβραϊκής καταγωγής, από τη μια, Ρουμάνα, από την άλλη, με αυστριακές, από όσο γνωρίζω, ρίζες, η Μόργκενστερν κουβαλά στο κύτταρό της το συνειδησιακό διχασμό ανάμεσα στο έθνος και στη φυλή, ανάμεσα στην ανομολόγητη πολιτική ενοχή και στην ανθρώπινη μαρτυρία του Ολοκαυτώματος. Η Μόργκενστερν εκκινεί από αυτά τα προσωπικά βιώματα, από τη συλλογική εθνική και φυλετική μνήμη, από τη συνείδηση και τη μαρτυρία για να συμπορευτεί με τον απάτριδα νόστο της Μπλάου και του ίδιου του Κράισλερ. Εδώ βρίσκεται, πιστεύω, αυτό που μετατρέπει την παρουσία μιας, ούτως ή άλλως, προικισμένης ηθοποιού, στο συγκλονιστικό αποτέλεσμα που παρακολουθήσαμε στο «Μεταξουργείο». Η Μόργκενστερν δεν υποδύεται απλά ένα ρόλο: γίνεται ο υπόλογος της ουσίας του. Το παράδειγμα του ανθρώπου οφείλει να μετατραπεί στο καθολικό υπόδειγμα του ανθρωπισμού μέσα στη λαίλαπα της ιστορίας. Ιδού η Λόλα Μπλάου και η Αγγέλα Παπάζογλου της Μάγια Μόργκενστερν.

Η Μόργκενστερν σε αυτήν την «παράσταση βαλίτσας» κάνει τα πάντα: χορεύει καν-καν μέχρι ουγγαρέζικο παραδοσιακό χορό, τραγουδά περίπου 20 τραγούδια όλων των ειδών, αλλάζει κοστουμιά, ρόλους, συναισθήματα, φωνές και σώμα. Κάποιος σαν αυτήν πιθανόν να γεννιέται και όχι να γίνεται - πάντως το σίγουρο είναι πως η ηθοποιός αυτή δούλεψε πολύ για να γίνει τελικά αυτό για το οποίο γεννήθηκε: δηλαδή ένα ολόκληρο εγχειρίδιο υποκριτικής εν κινήσει. Θα πρότεινα ανεπιφύλακτα σε όλους να επισκεφθούν το Μεταξουργείο για να δουν, αν όχι τίποτα άλλο, τουλάχιστον την τεχνική σκευή αυτού του φαινόμενου. Η παρουσία της Μόργκενστερν ανάμεσά μας αποτελεί εν τέλει ένα μεγάλο μάθημα ανθρωπισμού.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ ΤΟ ΝΕΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΝΗΜΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπιού 6, Αθήνα 106 80
Τηλ.: 010-36.07.744

Πηνελόπειον

ΑΘΗΝΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

Τ. ΓΑΛΑΤΗΣ: Έξι ποιήματα α/ Ν. ΦΩΚΑΣ: Δύο ποιήματα α/ Α. ΚΑΥΕΤΑΚΗΣ: Πέντε ποιήματα α/ Γ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ: Τρία ποιήματα α/ Π. ΚΟΥΤΣΙΛΑΜΠΑΣΑΚΟΣ: Δοκίμιο ποίησης και Μελέτη ποίησης α/ Ι. Σ. ΡΟΣΣΗΣ: Τρία ποιήματα α/ Α. ΑΝΤΥΠΑ-ΠΥΡΓΙΩΤΗ: Πάρος από ποίηση που αφιερώνεται α/ Ε. ΔΙΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: «Όλα είναι με την πάροδο του χρόνου» α/ Δ. ΜΙΓΓΑΣ: Τέσσερα ποιήματα α/ ΣΑΡΑΗ LAWALL: Ρωμ (Μέλι) α/ PETER DEMETZ: Μία στίχηση με τον René Wellek α/ ΤΟ ΜΕΓΑ ΠΑΝΘΛΗΝΙΟΝ: Ένα άμυγλο έθνος α/ Τζέιμς Τζ. Τζονσον (1911) α/ ΕΝ ΠΑΡΩΔΩ: Εβραϊσμός - Άνοιξη - Σχόλια: Γράφουν: Γ. ΑΡΑΓΗΣ, Σ. ΠΑΣΤΑΚΑΣ, Φ. ΤΕΡ-

RENE WELLEK
Ο ΜΟΙΡΗΣ ΜΕ ΑΡΙΤΙΚΟΣ
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ
Ο ΜΟΙΡΗΣ-ΚΡΙΤΙΚΟΣ
* ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΝΤΙΝΑ ΜΑΡΙΝΙ *

ΖΑΚΗΣ, Ν. ΓΡΙΠΟΝΗΣΙΩΤΗΣ, Α. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ, Ν.Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Κ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ, ΑΓΓ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
* Επιμέλεια-κοσμήματα: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΡΟΣ *

33

Σύμπτωση. Το μοναδικό κοινό που έχουν οι ταινίες του Ανδρέα Πάντζη *Το τάμα* και του Γούντυ Άλλεν *Η κατάρα του πράσινου σκορπιού* είναι ότι και οι δύο τοποθετούν ιστορικά τη δράση τους την ίδια χρονιά, το 1940, έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Τάματα και κατάρες...

Γιώργος Χωραφάς, ο απονήρευτος Ευαγόρας, και Γιάννης Βόγλης, ο φιλάνθρωπος ληστής, στο *Τάμα* του Ανδρέα Πάντζη.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΤΖΗ: ΤΟ ΤΑΜΑ

Ο Ανδρέας Πάντζης, ο πιο σημαντικός κύριος σκηνοθέτης, συνεχίζει απ' τον καιρό ακόμα του σπουδαίου *Βιασμού της Αφροδίτης* (1985) να γράφει και να γυρίζει ταινίες με ιστορίες που αφορούν τη ζωή και τη σύγχρονη καθημερινότητα του νησιού του. Ηθογραφεί και ψυχογραφεί πρόσωπα και περιπέτειες των συμπατριωτών του μέσα όμως πάντοτε στο ιστορικό πλαίσιο που κατέληξε στην τραγωδία της εισβολής. Ένας πατριώτης δημιουργός που αποδεικνύει με το έργο του την αγάπη του για τον (σπουδαίο) τόπο του. Βρισκόμαστε λοιπόν στο 1940 και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος έχει ξεκινήσει. Ακολουθεί λίγο αργότερα και ο ελληνοϊταλικός. Οι Έλληνες της Κύπρου βρίσκονται σε σύγχυση αν πρέπει να είναι με τους Γερμανούς που πολεμάνε τους Άγγλους (που είναι και δικοί τους κατακτητές) ή με τους Άγγλους που συντρέχουν τους Έλληνες κατά των Ιταλών και των Γερμανών... Είναι τότε που ο αγαθός αγρότης Ευαγόρας, παπαδοπαίδι που μόνο κορίτσια τού χαρίζει ο γάμος του, με την έλευση επιτέλους του γιου, θα ξεκινήσει να πραγματοποιήσει το τάμα που εί-

χε κάνει αν θα γεννιόταν γιος, διασχίζοντας τη μεγαλόνησο από την μία άκρη στην άλλη. Το γαϊδούρι του, λίγα τρόφιμα κι ακόμα πιο λίγοι παράδες είναι τα μόνα του εφόδια. Ακόμα είναι και οι συμβουλές του πατέρα του να αποφύγει τους πειρασμούς για να φτάσει αγνός στον προορισμό του. Τους πειρασμούς όμως θα τους συναντήσει και θα ενδώσει στα «θανάσιμα» αμαρτήματα αλλά λυτρωτικά. Το τάμα θα πραγματοποιηθεί μέσα σε μια μεταφυσική άλω ποιητικών τρόπων. «Έτσι σοφός που έγινες (Ευαγόρα), με τόση πείρα, ήδη θα το κατάλαβες (τα τάματα) τι σημαίνουν». Γνώση και αξιοπιστία χαρακτηρίζουν αυτή την κατά κάποιο τρόπο βουκολική ταινία δρόμου που την διαπερνά μια κάποια αίσθηση επικής σύλληψης. Χωρίς αμφιβολία το μεγαλύτερο ατού της ταινίας είναι ο Γιώργος Χωραφάς-Ευαγόρας. Απίστευτη αφομοίωση του ρόλου και σεβασμός στην απόδοση. Μεγάλης διάστασης υποκριτικό επίτευγμα αυτός ο παπαδιαμαντικής αίσθησης Ευαγόρας.

Μια φανερή υπερβολή της ταινίας είναι η (αδικαιολόγητη) μεγάλη της διάρκεια, κάτι άλλωστε που το είχαμε

σημειώσει και στην προηγούμενη ταινία του Πάντζη, τη *Σφαγή του Κόκορα*. Όχι ότι δεν υπάρχουν ταινίες που η μεγάλη τους διάρκεια μπορεί και αφομοιώνεται από το θεατή. Αλλά ακριβώς επειδή η ίδια η ταινία «δαμάζει» την υπομονή του, μπορεί και προσμετράει στο ενεργητικό της και τη διάρκεια.

ΓΟΥΝΤΥ ΑΛΛΕΝ: Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΚΟΡΠΙΟΥ

Το πρώτο πράγμα που προσέχει ο θεατής και σε τούτη την ταινία του είναι το διαχρονικό πρόσωπο του ίδιου, του ήδη 67χρονου Γούντυ Άλλεν. Είναι νομίζεις η ταινιοθήκη όλων των έργων του. Κάθε φορά, με την προϋπόθεση φυσικά ότι παίζει και ο ίδιος, δημιουργείται η εκπληκτική αίσθηση ότι ταυτόχρονα ξαναβλέπεις και όλες τις προηγούμενες. Αυτό πάει να πει ότι ο θεατής που έχει συναναστραφεί με το έργο αυτού του ιδιοφυούς δημιουργού, δεν λέει πλέον ότι ο Γούντυ Άλλεν παίζει στις ταινίες του, αλλά ότι αυτός είναι οι ταινίες. Όχι ότι σε κάθε μια από αυτές δεν συντρέχουν όλα τα συστατικά ενός συχνά άψογου αποτελέσματος, αλλά όταν αυτός απουσιάζει από το πλάνο έχεις την αίσθηση ενός κενού, μιας απουσίας. Λες και το τόσο γνώριμο πια νευρωσικό του πρόσωπο εμπεριέχει όλα τα δραματουργικά στοιχεία της ταινίας. Ξανά, στην *Κατάρα του πράσινου σκορπιού* γυρίζει στους τρόπους και την ατμόσφαιρα – με αξιοπιστία και αισθητική ακρίβεια – του παλιού αμερικάνικου σινεμά. Τα βαθιά καφετιά χρώματα, οι μεγάλες ορχήστρες της τζαζ, οι γνωστές, αγέριστες μελωδίες, οι ξανθιές βαιμπ και ο Γούντυ Άλλεν επιτυχημένος ερευνητής ασφαλιστικής εταιρείας συγκρούεται με νεοπροσληφθείσα η οποία φέρνει οργανωτικές και εργονομικές ανατροπές, θέτοντας σε κίνδυνο την επαγγελματική σιγουριά του. Σύγκρουση λεκτικά άγρια ανάμεσα στον Μπριγκς-Άλλεν και τη Φιτζέραλντ-Έλεν Χαντ, με ριπές από χιουμοριστικές ατάκες, από τις καλύτερες του σεναριογράφου Γούντυ Άλλεν. Ένας νομερίστας υπνωτιστής και οι μαγικές λέξεις «Κωνσταντινούπολη» και «Μαδαγασκάρη» θα ανατρέψουν τη δράση, οδηγώντας την σε απολαυστική εξέλιξη. Ο κινηματογράφος του Άλλεν είναι σαν το παλιό καλό κρασί, απολαυστικός.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Εκός οι βέβηλοι

(Να απομακρυνθούν οι βέβηλοι)

[Αναφώνηση κατά τα Ελευσίνια Μυστήρια]

Τα δυο σύμβολα της... υπερηφάνειας του «νέου ελληνικού πολιτισμού» είναι η Ακρόπολη και το Άγιο Όρος. Αυτό όμως που χοντροκομμένα έλληνες διανοούμενοι και ιερείς επιχείρησαν να συνδέσουν, δημιουργώντας το θεωρητικό τέρας του «ελληνο-χριστιανικού πολιτισμού» (βλ. ήδη από τον 19ο αιώνα τις δέσεις του Σπυρίδωνα Ζαμπέλιου), δεν ήταν παρά μια κινούμενη ιστορική και μυθολογική αντίφαση. Το μόνο που ενώνει τους δυο αυτούς κόσμους είναι στην ουσία αυτό που τους χωρίζει: στην Ακρόπολη επιτρέπεται κάποιος να... πατήσει, ενώ στο Άγιο Όρος επικρατεί η λογική του άβατου. Άλλωστε μια από τις σημασίες της λέξης βέβηλος είναι ο μη απόρρητος, ο κοινός, αλλά και ο μη Χριστιανός, ο εθνικός, ο άπιστος. Αλλά ακόμα ο ακάθαρτος, ο μιαρός. Με βάση τα παραπάνω, δεν πρέπει να μας εκπλήσσουν όλες οι ανά τους αιώνες «επιχειρήσεις καθαρότητας». Η καταγωγή τους βρίσκεται στην ερμηνεία των λέξεων και των γραμμάτων του...θεϊού νόμου.

Το βέβηλο και το ιερό

Τριάντα χρόνια μετά τον *Θηραϊκό Όρθρο*, των Κώστα Σφήκα και Σταύρου Τορνέ, μια ποιητική-δοκιμιακή καταγγελία, στη φόρμα του ντοκιμαντέρ, για την παρακμή της ελληνικής φύσης (βλ. Σαντορίνη) από την κακόγουστη εισβολή του τουρισμού, ο ελληνικός κινηματογράφος παρουσιάζει άλλη μια ταινία με παρόμοιο θέμα. Και μέσα από αυτήν θίγονται ζητήματα που απασχολούν όσους δεν έχουν απολέσει την όραση, την ακοή και την όσφρηση της συνείδησής τους.

Η *Ακρόπολις* της Εύας Στεφανή θέτει πρώτα απ' όλα το θεμελιακό ερώτημα αν έχει κάποια σημασία για την Ελλάδα η ακοινωνήτη επίσκεψη στον «ιερό βράχο» όλων αυτών των τουριστών. Και απαντά η ίδια. Ο χώρος εκπορνεύεται. Καταντά ένα απλό τουριστικό περίπτερο, που οι θαμπωμένοι από την τηλεοπτική γάτοιχοι της γης επισκέπτονται για να

συναντήσουν αυτό για το οποίο τους έχουν μιλήσει όχι κάποιοι εμπνευσμένοι φιλόλογοι και ιστορικοί των χωρών τους, αλλά οι τουριστικοί οδηγοί. Με καθοδήγηση από τις κυρίες των τουριστικών γραφείων οι ανίδεοι μαθαίνουν για τη σημασία και την αξία του βράχου που πατούν. Ο πολιτισμός αυτής της χώρας βρίσκεται στα χέρια των ξεναγών. Η άσχημη αγγλική προφορά τους, συνδυασμένη με το υπεροπτικό ύφος της «γνώσης», είναι ένα ακόμα σημάδι της υποτέλειας και της βλαχομπάροκ αντίληψης όλων αυτών που διαχειρίζονται τόσο σοβαρά ζητήματα με τόσο ευτελή τρόπο. Η ταινία της Στεφανή, για τον αναζητούντα το φιλικό καλλωπισμό θεατή, είναι μια απογοήτευση. Κι αυτό όχι μόνο γιατί δεν κολακεύει το κοινό-μέσο γούστο (που εκπαιδεύεται καθημερινά από την τηλεοπτική αισθητική), αλλά και γιατί το προκαλεί με δυο τρόπους: σε επίπεδο φόρμας και σε επίπε-

δο περιεχομένου.

Η *Ακρόπολις* είναι μια σύνθεση πέντε διαφορετικών πραγμάτων που το ένα διεισδύει στο άλλο με μια προσωπική, σχεδόν ασυνείδητη διαλεκτική, που όμως δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια οπτική αρμονία. Η κάμερα παρακολουθεί την ξενάγηση τουριστών που σχεδόν πάντα δεν φαίνονται σε κοντινό πλάνο, επικεντρωμένη στα πρόσωπα δυο ξεναγών που αποτελούν όχι μόνο τον τουριστικό οδηγό των... ανίδεων, αλλά και τον αφηγηματικό ιστό της ταινίας. Παράλληλα επιλεγμένες και φθαρμένες soft core εικόνες από ερωτικές ταινίες γυρισμένες σε super 8 -οπτικά σκουπίδια- τέμνουν κάθετα τον δραματικό άξονα του έργου, όχι για να προκαλέσουν ηδονοβλεπτικά, αλλά για να τονίσουν με τον πιο ταρχώδη τρόπο την έκπτωση του ιερού συμβόλου. *Είναι τελικά η Ακρόπολη μια πόρνη; Αυτό που σαν σκέψη τρομάζει, καθρεπτίζει την απελπισία του δρώντα καλλιτέχνη που αντικρίζει την υπέρτατη φιλοδοξία της χώρας του: να ξεπουληθεί. Η ηδονή του ζευγαριού στην πορνοταινία γίνεται πόνος για την κατάντια του συμβόλου, ενώ οι σκηνές με τα παιχνίδια των γυμνιστών (κακόγουστη αντιγραφή αρχαίων τελετών) φέρνει στο νου ταινίες προπαγάνδας του Γκαίμπελς για την άρια φυλή.*

Το τρίτο στοιχείο στην αφήγηση της Στεφανή είναι τα ιστορικά ντοκουμέντα (επίκαιρα εποχής) από επισκέψεις στον «ιερό βράχο» πολιτικών, από το Βενιζέλο ως τον Κλίντον. Το ενδιαφέρον εδώ, είναι η σχέση της Στεφανή με την Ιστορία. Την ενσωματώνει για να την αποβάλλει. Η φράση: *«Ιστορία. Αν την τελειώσω, θα ησυχάσω»*, επανέρχεται σαν ένα βάσανο της. Το σύμβολο έγινε εμμογή και η εμμογή ψυχαναγκασμός. Ενώ οι κακόγουστες γιορτές των δικτατόρων της 21ης Απριλίου στο Καλλιμάρμαρο (απέναντι από την Ακρόπολη), τονίζουν το δράμα ενός τόπου που το υπαρξιακό του αδιέξοδο (είμαι εθνικός ή χριστιανός, είμαι Ανατολή ή Δύση, είμαι όλα μαζί ή τίποτα) εκδηλώνεται με αναπαραστάσεις αρχαίων αγώνων, με προγονόπληκτες ομιλίες και με φθηνές απομιμήσεις αγαλμάτων και άλλων συμβόλων της αρχαιότητας σε τουριστικά μαγαζιά.

Το τέταρτο στοιχείο του φιλμ είναι το

υλικό από προσωπικές ταινίες (home movies) όπου η ηρωίδα-σκηνοθέτης μεγαλώνει μαζί με την Ιστορία και την ιστορία της και... βασανίζεται. Η ιδέα της διείσδυσης των τραγικών στοιχείων της παρακμής του συμβόλου ανάμεσα στα παιδικά παιχνίδια, δίνει στο δράμα ψυχαναλυτικές προεκτάσεις.

Το πέμπτο στοιχείο είναι η μορφή της έφηβης, που μοιάζει με πόρνη που περιμένει αιώνια τον πελάτη ο οποίος δεν έρχεται. Αυτό το στοιχείο της αναμονής, γνώριμο στις ταινίες της Στεφανί και από το φιλμ για την αποασυλοποίηση, είναι τελικά το κλειδί της ταινίας. Η κοιμωμένη έφηβος, κουραδμένη σαν την Ελλάδα, που βαρέθηκε να περιμένει, ενώ οι πάντες την φωτογραφίζουν, γίνεται σύμβολο.

«Ο ήχος και το φως» καταλήγουν στο νεκροταφείο και τα παλιά αθηναϊκά τραγούδια μοιάζουν με Θρήνο, που ξεπερνά τον ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα. Η αφήγηση και η μουσική της ταινίας ακολουθούν, όπως και το μοντάζ, τη μοντέρνα παράδοση του κινηματο-

γράφου του '60-'70, όταν η ηχητική μπάντα έπαιξε ρόλο εξυψωτικό κι όχι συμπληρωματικό στην οπτική αφήγηση.

Η *Ακρόπολις* δεν είναι άλλο ένα ντοκιμαντέρ. Είναι ένα ποιητικό-οπτικό δοκίμιο για τη σχέση βέβηλου και ιερού. Και ακόμα για τη διαφορά ταξιδιού και τουρισμού. Η χώρα μας δεν έχει ανάγκη τουριστών αλλά ταξιδιωτών. Ανθρώπων που θα πατήσουν και δεν θα μολύνουν. Που θα βαδίσουν έχοντας συνείδηση ότι η Αναπαράσταση δέσμευσε τον Πολιτισμό και πως ο δρόμος για να αποφύγει ο τελευταίος την αυτοακύρωσή του, περνά μέσα από την επανεγγραφή των συμβόλων και επομένως την υπέρβασή τους.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΖΩΜΕΝΟΣ

**Λίγα λόγια
για την κινηματογραφία**

• Είναι συνηθισμένο πράγμα, η γραφή, ακόμα και στη δική μας μη δημοσιογραφική εκδοχή, να ακολουθεί την αποκα-

λούμενη επικαιρότητα. Να αναζητάει δηλαδή μια αφορμή για να γράψει, αν δεν είναι ήδη επαγγελματίας υπάλληλος κάποιου δημοσιογραφικού συγκροτήματος, οπότε λειτουργεί κατά παραγγελία. Η αφορμή αυτή στις κινηματογραφικές σελίδες είναι συνήθως η διανομή μιας ταινίας στις αίθουσες, μια τηλεοπτική προβολή, ένα φεστιβάλ, ένα βραβείο... Όμως, κάτι τέτοιο ουδεμία σχέση έχει με την ουσία της (γραφής), η οποία δεν πρέπει να ακολουθεί το επίκαιρο αλλά να το δημιουργεί. Κι αυτός είναι ένας από τους λόγους έκπτωσης της κινηματογραφικής κριτικής. Η «κινηματογραφία», όπως εύστοχα έχει ονομάσει το *Αντί* τις σελίδες που υπηρετώ, έχει το νόημα να επανατοποθετήσει στο... τραπέζι τη θεωρία, ξεπερνώντας τόσο τη χυδαία δημοσιογραφική της αντιμετώπιση όσο και την αντίστοιχη φοβισμένη ακαδημαϊκή. Η κινηματογραφία δεν είναι θεωρία, ανοίγει όμως το δρόμο για τη θεωρία. «Διαβάξει» τα έργα που για τον έναν ή τον άλλο λόγο δημιουργούν ενδιαφέρον είτε σε ζητήματα της κινηματογραφικής γλώσσας και αισθητικής είτε σε ζητήματα θεματικής. Αλλά κυρίως τοποθετεί το κινηματογραφικό σώμα στο επίπεδο του Πολιτισμού και μάλιστα σε εκείνο της Κουλτούρας (Πνευματικός Πολιτισμός).

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

- **Ζαν Μπωντριγιάρ**
Η καταναλωτική κοινωνία
- **Πωλ Βιριλιό**
Η πληροφορική βόμβα
- **Μάρτιν Μπούμπερ**
Μονοπάτια στην Ουτοπία
- **Λιούις Μάμφοντ**
Η ιστορία των ουτοπιών
Οι μεταμορφώσεις του ανθρώπου
Τέχνη και τεχνική
- **Μαρία Λουίζα Μπερνέρι**
Περιήγηση στην Ουτοπία
- **Εύα Φοργκάς Μπάουχαους**
- **Φρίντριχ Νίτσε**
Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
Πέρα από το καλό και το κακό
Η θέληση για δύναμη
Η γέννηση της τραγωδίας
- **Πάτρικ Μπράντλιντζερ**
Αρτος και θεάματα
- **Στέφανος Μπαλής**
Μαθηματικά και ποίηση

- **Νικόλαος Μουτσόπουλος**
Διαδρομή αυτογνωσίας (δύο τόμοι)
- **Χρίστος Τσολάκης**
Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική (δύο τόμοι)
- **Αργύρης Παυλιώτης** Ολεθριος δεσμός

• **ΝΗΣΙΔΕΣ** • Τηλ. 0424 23277, 23283
37003 Σκοπέλος 031-263363

David Gascoyne

Υπερρεαλισμός και ενόραση

του Σωτήρη Λιόντου

Στις αρχές Δεκεμβρίου του 2001 πέθανε σε ηλικία 85 ετών ο άγγλος ποιητής, συγγραφέας και μεταφραστής David Gascoyne (Ντέιβιντ Γάσκοϊν). Γεννημένος στο Harrow του Middlesex στις 10 Οκτωβρίου του 1916, ο Gascoyne φοίτησε στο Καθεδρικό Χορωδιακό Σχολείο του Salisbury και στο Regent Street Polytechnic του Λονδίνου. Από πολύ νωρίς εκδήλωσε τις καλλιτεχνικές του ευαισθησίες και ακολούθησε μια άστατη και «μποέμικη» ζωή στα πρότυπα του Rimbaud. Ήδη σε ηλικία 16 ετών είχε εκδώσει την πρώτη του ποιητική συλλογή «Ρωμαϊκό μπαλκόνι» (*Roman Balcony*, 1932) και την επόμενη χρονιά το μοναδικό του μυθιστόρημα «Πρεμιέρα» (*Opening Day*, 1933). Αυτοδίδακτος ποιητής και γνώστης της γαλλικής γλώσσας, έζησε κατά διαστήματα στη Γαλλία, όπου το 1933 ήρθε σε επαφή με τον υπερρεαλισμό, γνώρισε τον André Breton και άλλους υπερρεαλιστές και μεταφύτευσε το υπερρεαλιστικό πνεύμα στη χώρα του, αποτελώντας τον κυριότερο εισηγητή και υπέρμαχο του υπερρεαλιστικού κινήματος στην Αγγλία. Στα 1935 έγραψε το πρώτο «Αγγλικό Μανιφέστο του Υπερρεαλισμού» που δημοσιεύθηκε στη Γαλλία και εξέδωσε το βιβλίο «Μια σύντομη επισκόπηση του υπερρεαλισμού» (*A Short Survey of Surrealism*, 1935), ενώ μετέφρασε πολλούς γάλλους υπερρεαλιστές δημοσιεύοντάς τους σε λογοτεχνικά περιοδικά. Το βιβλίο αυτό υπήρξε για 25 τουλάχιστον χρόνια σχεδόν η μοναδική έγκυρη πηγή πληροφόρησης γύρω από τον υπερρεαλισμό στον αγγλόφωνο κόσμο, καθώς περιείχε μεταφρασμένα από τον ίδιο και σημαντικά αποσπάσματα από τα δύο υπερρεαλιστικά μανιφέστα του Breton, τα οποία δεν εκδόθηκαν ολοκληρωμένα στα αγγλικά παρά μόνο το 1969.

Την επόμενη χρονιά συγκροτεί με τον Roland Penrose την πρώτη Αγγλική Υπερρεαλιστική Ομάδα (1936-1947), συνδιοργανώνει την πρώτη Διεθνή Υπερρεαλιστική Έκθεση στο Λονδίνο, που προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον και σημαντικές αντιδράσεις από τον τύπο και το κοινό και εξέδωσε την κατεξοχήν υπερρεαλιστική ποιητική του συλλογή «Η ζωή του ανθρώπου είναι αυτό το κρέας» (*Man's Life Is This Meat*, 1936) που αποτελεί το πρώτο αμιγώς υπερρεαλιστικό έργο αγγλόφωνου ποιητή στα αγγλικά.

Ακολουθώντας συμμετέχει στην αριστερή κοινωνιολογική ομάδα «Κοινωνική Έρευνα» (*Mass Observation*), παίρνει μέρος ως ανταποκριτής στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο και συνυπογράφει με την Αγγλική Υπερρεαλιστική Ομάδα την «Διακήρυξη για την Ισπανία» (*Declaration on Spain*, 1936). Στη συνέχεια και ενώ μετακινείται μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας ζώντας σε πολύ δύσκολες οικονομικές συνθήκες περιόδους κατάθλιψης, ψυχολογικής ενδοσκόπησης και υπαρξιακών κρίσεων, εξέδωσε τις ποιητικές συλλογές «Η τρέλα του Χαίλντερλιν» (*Hölderlin's Madness*, 1938) και «Ποιήματα, 1937-1942» (*Poems, 1937-1942*, 1943). Το έργο του βαθμιαία διαφο-

ροποιείται προς μια μεταφυσική, μη δογματική, ποίηση θρησκευτικού περιεχομένου, με έναν δυναμικό συμβολισμό που εκφράζει την υποσυνείδητη ενοχή και την απελπισμένη αγωνία του ανθρώπου απέναντι στον άκρατο αμοραλισμό του υλιστικού πολιτισμού, που οδήγησε σε έναν καταστροφικό πόλεμο, δίνοντας έμφαση στον «προφητικό» ρόλο του ποιητή.

Με την επόμενη του συλλογή «Ένας περιπλανώμενος» (*A Vagrant*, 1950) το έργο του λαμβάνει μια μυστικιστική, σχεδόν ερμητική, διάσταση διαθέτοντας μια υπαρξιακή και ορμητική υποβλητικότητα. Η αίσθηση αποξένωσης και απογοήτευσης που τον διακατείχε αποτυπώνεται στο ποίημά του για το ραδιόφωνο του BBC «Νυχτερινές σκέψεις» (*Night Thoughts*, 1956), όπου αναπτύσσεται το όραμα ενός κόσμου απομονωμένων ατομικότητων αλλοτριωμένων από τη μοναξιά, τον μεταπολεμικό φόβο και τις υλιστικές σειρήνες της «μεγαλομητρόπολης».

Για 10 χρόνια (1955-1965) έζησε σχεδόν απομονωμένος και με προβλήματα υγείας στη Γαλλία και η ποιητική του παραγωγή περιορίστηκε στο ελάχιστο. Μετά από μια νευρική κατάρπωση επέστρεψε στην Αγγλία ζώντας έκτοτε στη Νήσο του Wight. Στα 1965 εκδίδονται από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης τα «Συγκεντρωμένα ποιήματα» (*Collected Poems*) και το 1970 οι «Συγκεντρωμένες μεταφράσεις ποίησης» (*Collected Verse Translations*), ενώ την ίδια χρονιά ποιήματά του δημοσιεύονται στον 17ο τόμο της σειράς Penguin Modern Poets των ομώνυμων εκδόσεων.

Από το 1978 αρχίζουν να δημοσιεύονται τα ημερολόγιά του που γνώρισαν σημαντική εκδοτική επιτυχία, εντείνοντας το ενδιαφέρον του νεότερου αναγνωστικού κοινού για το έργο

του: «Παρισινό Ημερολόγιο, 1937-1939» (*Paris Journal, 1937-1939, 1978*), «Ημερολόγιο 1936-1937» (*Journal 1936-1937, 1980*), «Παρισινό Ημερολόγιο και άλλα, 1936-1942» (*Paris Journal and Others, 1936-1942, 1980*), ενώ την ίδια χρονιά εκδόθηκαν και τα «Πρώιμα ποιήματά» του (*Early Poems, 1980*).

Το έργο του αρχίζει να μεταφράζεται και στα γαλλικά, γράφονται οι πρώτες διατριβές και μελέτες γι' αυτό και το 1982 τιμάται στο Κέντρο Georges Pompidou, ενώ κυκλοφορούν σε μετάφρασή του «Τα μαγνητικά πεδία» (*The Magnetic Fields, 1985*) των André Breton και Philippe Soupault και μια νέα έκδοση με τα «Συγκεντρωμένα ποιήματα 1988» (*Collected Poems 1988*). Πιο πρόσφατα εκδόθηκαν τα «Συγκεντρωμένα Ημερολόγια, 1936-1942» (*Collected Journals, 1936-1942,*

1991), τα «Επιλεγμένα ποιήματα» (*Selected Poems, 1994*) και τα «Επιλεγμένα δοκίμιά» του (*Selected Essays, 1997*).

Εξέδωσε μελέτες για τους Thomas Carlyle (1952) και Lawrence Durrell (1993), έλαβε μέρος σε δύο παγκόσμια συνέδρια ποίησης (1975 και 1986), έγραψε κείμενα για καταλόγους εκθέσεων ζωγραφικής, εξέθεσε δικά του ζωγραφικά έργα (1961), ενώ ποιήματά του περιλαμβάνονται σε πολλές ανθολογίες βρετανικής και υπερρεαλιστικής ποίησης.

Ως ο πρώτος συνειδητός υπερρεαλιστής που έγραψε στην αγγλική γλώσσα, αλλά και ως ένας από τους πιο εμπνευσμένους οραματικούς ποιητές, ο David Gascoyne κατέχει μια σημαντική θέση στην ιστορία της αγγλικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα.

Τέσσερα ποιήματα του David Gascoyne

ΤΟ ΚΛΟΥΒΙ

Στην άγρυπνη νύχτα
Για δάση έχουν σταματήσει να μεγαλώνουν
Για όστρακα ακούν
Οι σκιές στις λιμνούλες γίνονται γκριζες
Για μαργαριτάρια διαλύονται στην σκιά
Κι εγώ επιστρέφω σε σένα

Το πρόσωπό σου είναι χαραγμένο πάνω στην πρόσοψη του
ρολογιού
Για χέρια μου βρίσκονται κάτω από τα μαλλιά σου
Κι αφού η ώρα που δείχνεις ελευθερώνει τα πουλιά
Κι αφού αυτά απομακρύνονται προς το δάσος
Η ώρα δεν θα είναι πια δική μας

Λικό μας είναι το υπερβολικά διακοσμημένο κλουβί
Το γεμάτο μέχρι το χείλος φλυτζάνι με νερό
Ο πρόλογος στο βιβλίο
Και όλα τα ρολόγια χτυπούν
Όλα τα σκοτεινά δωμάτια κινούνται
Όλα τα νεύρα του αέρα είναι γυμνά.

Έτσι και κυλήσει
Η πουπουλένια ώρα δεν θα επιστρέψει
Κι εγώ θα έχω φύγει μακριά.

Η ΕΧΟΝΤΑΣ ΚΟΨΗ ΜΑΧΑΙΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΠΑ ΜΟΥ ΑΠΟ ΕΡΜΙΝΑ

Η έχοντας κόψη μαχαιριού στην κάπα μου από ερμίνα
Πλωρούμενος σαν καπνός καθορίζω διόδους
Κόνης και σκουριάς χωρίς να αφήνω ούτε ίχνος
Κοψίματος ή καψίματος. Τις τοκ. Διδακτικός. Ασαφής
Και τώρα σταματώ απότομα
για να σκορπίσω
Ένα ή δύο απρόσεκτα ψίχουλα φαντασίας.
Και σας ένα τριαντάφυλλο, κυρία (τόσο απλά).
Και σας κύριε, ένα εργοστάσιο, ή ίσως ένα αστέρι.
Όμως τώρα

τι απεγνωσμένη προσπάθεια και τι
γρήλη πληγωμένη από καρφί παλάμι, τι ευέξαπτη
τριγγλίζουσα οργή,

Όταν καθώς το μέλλον υψώνει οδοφράγματα
Διαπιστώνω ότι είναι πολύ αργά για να βρεθώ εντός του.

ΚΑΜΙΑ ΛΥΣΗ

Από πάνω κι από κάτω
Το τόπι των ημερών ξεδιπλώνεται σαν ύφασμα
Μέρες χαραγμένες πάνω στο μέτωπο του καθενός
Το Χθες διπλώνεται το Αύριο απλώνεται
Το Σήμερα σαν ένα άλογο χωρίς αναβάτη
Το Σήμερα μια σταγόνα νερού που πέφτει σε μια λίμνη
Το Σήμερα ένα λευκό φως από πάνω κι από κάτω

Μια βεντάλια από ημέρες κρατημένη από ένα παρθένο χέρι
Ένα αναμμένο κερί ένα φλεγόμενο χαρτί
Και δεν μπορείς πια να επιστρέψεις
Δεν μπορείς πια να σταθείς ακίνητος
Οι λέξεις των ποιημάτων στραβώνουν ανάμεσα στις στάχτες
Ιερογλυφικά μεγαλύτερων απογνώσεων από τις δικές μας.

ΣΟΝΕΤΟ

Προχωρώντας προς τα εμπρός μέχρι τις πίσω σκάλες
Με συχνές κατακτήσεις ακολουθούμενες από απογνώσεις,
Μοιρασμένες έτσι κι αλλιώς οι επιδιορθώσεις της Ψυχής
Όχι στο σκίηνωμα σκαλισμένο με ημερομηνίες
Και αποπνικτικό από νεκρική σιγή, εκεί όπου περιμένει
Κάποια πιθανότητα επαναδιασποράς, όπου ένα χέρι
Υψώνεται σαν να ευλογεί πάνω από αυτή την έσχατη γη,
Αλλά σε ένα άκυρο κενό, όπως ο άνεμος δηλώνει.

Είτε υπάρχουν λιβάδια κάπου μακριά από το δύσβατο
μονοπάτι
Φτιαγμένα σύμφωνα με το φως του Αυτού και την σκιά του
Εκείνο
Όπου ο πόνος και η ηδονή πέφτουν και οι δύο κατά τον ίδιο
τρόπο ανάσκελα...
Το προσκύνημα είναι κουραστικό και η καρδιά
Δεν χτυπά τόσο γρήγορα όσο κατά το ιλιγγιώδες ξεκίνημα.
Δεν έφτασε ακόμα η ώρα για την επιστροφή;

Μετάφραση: Σωτήρης Λιόντος

Γιά τό Πέραμα καί τά σκυλάδικα τραγούδια - αποσπάσματα -

τοῦ Πάρη Μπουρλάκη

1. «Ἐμπαινα στήν τάξη νά κάνω μάθημα, ὅταν ἀκούστηκε ἡ ἔκρηξη τραντάχτηκε τό σχολεῖο.» Λόγια τοῦ φίλου μου, δάσκαλου· φιλόλογου σέ ἑσπερινό λύκειο τοῦ Περάματος. Ἦταν τό πιό πρόσφατο ἀτύχημα στήν ζώνη. Γίνονται κάμποσα κάθε χρόνο, χρόνο μέ τόν χρόνο.

2. Στό προηγούμενο ἐργατικό ἀτύχημα, οἱ Περαματιῶτες εἶχαν συγκεντρωθεῖ ἔξω ἀπό τό ὑπουργεῖο Ἐμπορικής Ναυτιλίας. Μέσα, οἱ συνδικαλιστές τους συνομιλοῦσαν μέ τόν ὑπουργό καί -ἐλπίζω- ἐκπροσώπους τῶν ἐφοπλιστῶν, γιά τό τί πρέπει νά γίνει, γιά νά σταματήσει αὐτό τό κακό. Ἡ ἀγανάκτηση ἦταν βουβή. Ἴσως νά φοβοῦνται μήπως χάσουν τίς δουλειές τους. Ὑπάρχει μεγάλη ἀνεργία, στήν ζώνη.

3. «Κοίτα ωραία γκόμενα.» Λόγια Περαματιώτη. Τραχειά φυσιογνωμία, καμμία σχέση μέ τήν γλυκύτητα ἐνίων τηλεπαρουσιαστῶν.

4. «Κοίτα τότε, πῶς περπατάει τεμπέλικα. Σά βάρκα. Αὐτός δέν ἔχει δουλέψει ποτέ του. Ἀπό τό περπά-

τημα τούς καταλαβαίνεις τούς μπάτσους.» Τοῦ ἴδιου, γιά κάποιον χωρίς στολή, πού τριγυροῦσε ἀνάμεσα στούς διαδηλωτές.

5. «Μᾶς ἔχουνε ξεχάσει ἐμᾶς· μέσα στήν κόλαση δουλεύουμε· ξέρεις τί πάει νά πεῖ, παλλικάρι, νά κατεβαίνεις εἴκοσι μέτρα κάτω, μέσ στή μαυρίλα, καί νά μὴν ξέρεις ἂν θά βγεῖς ζωντανός;» Τοῦ ἴδιου.

6. *The underdog outlook*: τό πῶς φαίνονται τά πράγματα ὅταν εἶσαι ἀπό κάτω. Οἱ ἐφοπλιστές μας εἶναι ἀγγλομαθεῖς, θά τήν ξέρουν τήν λέξη.

7. Στά πρόσωπα, σοβαρότητα. Καί συνεχή ἀλληλοπειράγματα, καί χοντράδες γιά τίς γκόμενες πού περνᾶνε. Κουβεντολόι, ὅσο περμιένουν. Ποῦ θά πᾶνε μετά, γιά κανένα κρασί ἢ κανά οὔισκυ.

8. Τήν ἴδια μέρα, φωτογραφία χαριεντιζομένων, στό Μέγαρο Μουσικῆς. Νομίζω, καί ὁ κύριος Χρῆστος Λαμπράκης. *The hollow men*.

9. «Κρύος κάβος, παιδί μου.» Ὁ καπταντῶνης στήν θεία μου τήν Τίτσα, γιά κάθε κακό, ψυχρό κι ἀνάποδο ἄνθρωπο.

10. «Τουλάχιστον ὁ Σημίτης βλέπει θέατρο καί πάει στό Μέγαρο· τοῦ ἄλλου τοῦ ἄρεσε ἡ Ρίτα Σακελλαρίου!» Σχόλιο, σέ σύναξη παλιῶν Ρηγάδων, σέ κεντρικό μπαράκι.

11. Ἐγώ δέν πάω Μέγαρο
θά μείνω μέ τόν παίδαρο.
Μαζί του στό κρεββάτι
θ' ἀκούω τήν ἐνάτη.

Τόν ὕμνο τῆς χαρᾶς. Ρίτα Σακελλαρίου.

12. Γεῖά στό στόμα της συχωρεμένης.
13. Τό θέμα ἀφορᾶ τήν παιδεία μας: τόν Μπιθικώτση τοῦ Μίκη, τόν Συκουρτή, τόν Ρωμανό τόν Μελωδό, τόν Παλλαδά, τόν Εὐριπίδη, τόν Πλάτωνα. Ἀλλά καί τήν Ρίτα Σακελλαρίου. Ἐνα τρόπο νά λές καί νά βλέπεις τά πράγματα. Καί θά πηγαίνουμε μόνο στό Μέγαρο, παραπέμποντας τά ὑπόλοιπα στό μουσεῖο ἢ σέ μιάν ἀνάξια λόγου «βιομηχανική κουλτούρα»; Ὡραία.

Αὐτά τά πράγματα, ὡστόσο, τά σκυλάδικα, τά καψουροτραγούδα, ἔχουν καί μιὰ εὐγένεια μέσα τους - ἀκριβέστερα, μποροῦμε νά διαβλέψουμε μιὰ χρήση τους, στήν πραγματική ζωή τῶν ἀληθινῶν ἀνθρώπων, πού δέν περιορίζεται στήν κατανάλωση τέχνης γιά λόγους κοινωνικῆς καταξίωσης. Καί κατά τοῦτο εἶναι τέχνη, ἀνυπόκριτη. Θυμηθεῖτε, ἀπό τήν ἄλλη, τόν *Ἄνθρωπο Χωρίς Ἰδιότητες*, τοῦ Ρόμπερτ Μουζιλ, τό πόσο καυστικός εἶναι ὁ Μουζιλ ὅταν κάνει λόγο γιά τήν σχέση τῶν ἀστῶν μέ τήν τέχνη.

14. Γιά τό Πέραμα, τά πράγματα εἶναι γνωστά. Σέ αὐτές τίς συνθήκες οἶονεῖ πρωταρχικῆς συσσώρευσης τοῦ κεφαλαίου -δηλαδή καταλήστευσης καί ὑπερεκμετάλλευσης τοῦ πραγματικοῦ μόχθου τῶν πραγματικῶν ἀνθρώπων- κάθε φωνή διαμαρτυρίας εἶναι εὐπρόσδεκτη. Δέν μπορεῖ παρά νά ἀποτελεῖ ὑπόμνηση ὅτι εἴμαστε ἄνθρωποι, καί μᾶς ἀξίζει ἕνας καλύτερος κόσμος, καί ὄχι ἀπλῶς ἡ διαχείριση τοῦ ὑπάρχοντος. Ὁχι μέ αὐτούς.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τό πρόβλημα ἔγκειται στό ὅτι ἂν ἐξασφαλισθεῖ ὄντως, καί ὄχι ἀπλῶς στά χαρτιά, ἡ βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας, ἐνδέχεται τό κόστος ἐπισκευῆς τῶν πλοίων νά θεωρηθεῖ ἢ καί νά ἀποβῆ ἀπαγορευτικό γιά τούς ἰδιώτες ἐφοπλιστές. Ὄποτε ἡ ἀνεργία θά πλιῆξει

Το έτος Εμπειρικού έκλεισε με την έκθεση «Amour-Amour» στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων. Επειδή προηγήθηκε συνολική κριτική της έκθεσης (Μ. Στεφανίδης, *Αντί*, 753/2001), θα περιοριστώ στην αρχιτεκτονική της πλευρά με δύο έννοιες.

Αρχιτεκτονικές μεταφορές

Η πρώτη έννοια σχετίζεται με την έντονα αισθησιακή διάθεση που διέθετε η “παράσταση” του «Μεγάλου Ανατολικού» από τον Δημήτρη Καλοκύρη στο πίσω μέρος του κτηρίου Δ10. Όσοι ξέρουν την εικαστική δουλειά του (καλλιτεχνική επιμέλεια βιβλίων και περιοδικών, εικονογράφηση παιδικών βιβλίων, στήσιμο εκθέσεων) αναγνώρισαν την έντονη παρουσία του στην ανάκληση της ατμόσφαιρας του Ιουλίου Βερν, με κάθε δυνατό μέσο.

Το πιο ιδιοφυές στοιχείο βέβαια ήταν η εκμετάλλευση των μηχανουργικών εγκαταστάσεων του Γκαζιού, που προϋπήρχαν σε χαμηλότερη στάθμη, με τη μαγική τους μεταμόρφωση στα σωθικά του μυθικού υπερωκεάνιου. Αλλά και οι άλλες μηχανές, οι έξι οπές (“παραφωτίδες”) από όπου ο θεατής-νοηγε παρατηρούσε αντίστοιχες σκηνές, καθώς ο ίδιος μετείχε γυρίζοντας μια απλή μανιβέλα, τα πολλαπλά τυπώματα και κολάζ πέτυχαν ίσως καλύτερα από οτιδήποτε άλλο την ανάκληση του ύφους του Εμπειρικού.

Η δεύτερη έννοια σχετίζεται με το τρίτο σκέλος της έκθεσης, που αναπτυσσόταν σε τρεις στάθμες του κυλινδρικού κτηρίου Δ4. Η αρχική ιδέα οφείλεται πάλι στον Δ. Καλοκύρη και η εγκατάσταση χρεώθηκε στους Σ. Λαδά, Λ. Παπαδόπουλο, Κ. Κοτζιά και Κ. Φιλοξενίδου. Θέμα της εγκατάστασης ήταν η «Οκτάνα» –η ιδανική πολιτεία που περιγράφει ο Εμπειρικός σε διάφορά του κείμενα– με υπότιτλο «Αρχιτεκτονικές αναγνώσεις και εικαστικά σχόλια». Στο κεντρικό κενό του κυλίνδρου επιβαλλόταν η

κατασκευή «πολιτεία πάνω στον βράχο» του Δ. Τσάση, ενώ ένα γύρο παρατάσσονταν οι μορφές των «μπεάτων», δηλαδή των προσώπων της ιστορίας και της λογοτεχνίας που θαύμαζε ο ποιητής. Στην ενδιαμέση στάθμη επιβάλλονταν τα θαυμάσια σχέδια του Ι. Στυλίδη, και οι μακέτες του ίδιου μαζί με τον Μ. Καραγιαννούδη από 15 αντιπροσωπευτικές ουτοπίες της ιστορίας αρχίζοντας από τον Τ. Μορ και καταλήγοντας στον Ε. Μίτσελ. Τέλος, στην ψηλότερη στάθμη είχαν εκτεθεί οι σχετικές εργασίες 19 σπουδαστών και σπουδαστριών που επεξεργάστηκαν το θέμα «Τα τοπία της ουτοπίας» σε συγκεκριμένο μάθημα της Αρχιτεκτονικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη.

Με αφορμή αυτές τις «αρχιτεκτονικές αναγνώσεις και εικαστικά σχόλια», συνεχίζω με μερικές γενικότερες σκέψεις. Η έκθεση αυτή μετέφραζε σε εικόνα ένα λογοτεχνικό έργο, κάτι απόλυτα θεμιτό όπως συμβαίνει συχνά με τη μεταφορά στην οθόνη ενός βιβλίου ή με εικαστικά έργα εμπνευσμένα από κάποιο κείμενο. Ειδικά εδώ, ο λόγος του Εμπειρικού συνεχώς συνόδευε τα εκθέματα, άλλοτε δείχνοντας την πηγή έμπνευσης και άλλοτε υποβάλλοντας μια πιο αόριστη “ατμόσφαιρα”. Ήταν φανερό πως οι σπουδαστικές ομάδες είχαν εργαστεί με απόλυτη ελευθερία και ότι τους είχε επιτραπεί να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε εικαστικό μέσο επέλεξαν. Θα πρέπει λοιπόν να συγχαρούμε όσους συνέβαλαν σε μια τέτοια “άσκηση”, που σίγουρα ηλέκτρισε (όπως φαίνεται από το αποτέλεσμα) την τάξη.

Εκείνο που έχει πρόσθετο ενδιαφέρον είναι πόσοι στράφηκαν προς τυπικά εννοιολογικές κατευθύνσεις, ακολουθώντας τρέχοντες εικαστικούς τρόπους, και πόσοι έμειναν “πιστοί” σε περισσότερο αρχιτεκτονημένες λύσεις, όπου κυριαρχούσε η αφαιρετική απόδοση του χώρου με διάφορες επίπεδες επιφάνειες σε τομή. Η διάκριση αυτή έχει σημασία, γιατί με κάποιο τρόπο συνδέεται με ευρύτερα προβλήματα γύρω από το πώς διδάσκεται σήμερα η αρχιτεκτονική, και τι είδους ικανότητες καλλιεργούνται στις σχολές (ακόμα κι αν μέναμε στην Ελλάδα).

Πέρα όμως από τις οποιεσδήποτε αναγωγές σε τρόπους διδασκαλίας (που μάλλον ενδιαφέρει λίγους), εκείνο που προέχει σε μια τέτοια έκθεση συνεχίζει να είναι ο τρόπος με τον οποίο μεταφέρεται ο (γραπτός) λόγος σε εικόνα. Σημασία έχει τότε να ξαναθυμηθεί κανείς τους τρόπους που διερεύνησε ο σουρεαλισμός, καθώς επεξεργαζόταν τη σχέση κειμένου με εικόνα, γιατί έτσι θα είχε μια καλή βάση αξιολόγησης της έκθεσης. Εδώ υπονοούμε μια αντιθετική σχέση: αν αυτή η “παράδοση” έχει σίγουρα επηρεάσει τον Καλοκύρη –που είναι γνήσιο, πρωτογενές ταλέντο αλλά υποψιασμένο, «ξέρει» και το έχει δείξει με τα κολάζ του, αλλά και με τις “παρωδίες” του σε κείμενο– δεν έχει, κατά πως φαίνεται, επηρεάσει τους σπουδαστές του ΑΠΘ, που θέλοντας να «εικονογραφήσουν» τον Εμπειρικό δύσκολα αποφεύγουν το παράδοξο της ρητορικής αντιπαράθεσης.

Αλλά και ο Εμπειρικός έχει βαθύτατα επηρεαστεί από τον σουρεαλισμό, που ο ίδιος έχει ενσωματώσει στη δουλειά του. Μπορεί να μην έχει πουθενά δοκιμάσει τέτοιες συζεύξεις (δηλαδή κείμενο με εικόνα), αλλά υποψιάζομαι πως αντί γι’ αυτό, το ίδιο το “κείμενό” του οργανώνεται έτσι ώστε να εικονογραφεί (ενώ φαινομενικά δείχνει να περιγράφει αθώα) με ιδιαίτερο τρόπο τα πράγματα. Με άλλα λόγια, τι σημαίνει άραγε η “περιγραφή” της ιδανικής πολιτείας στον Εμπειρικό; Τι είναι κατά βάθος η περίφημη «Οκτάνα» ή οποιοδήποτε άλλο κείμενό του που διαπραγματεύεται την ουτοπία; Απαντώντας σε τέτοια ερωτήματα ίσως κανείς πλησιάζει καλύτερα τις προθέσεις του ποιητή.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Για την Ελλάδα και την ελληνική ζωή

Είκοσι πρόσωπα ζητούν την Ελλάδα
Απόπειρα μιας ελληνικής
αυτοβιογραφίας
Ρένα Αγγουρίδου
Εκδόσεις Ποταμός
Αθήνα 2001, σελ. 360

Είκοσι πρόσωπα μιλούν σ' αυτό το βιβλίο για το τι άλλαξε στην Ελλάδα και την ελληνική ζωή τα τελευταία 50 χρόνια από το 1950 μέχρι σήμερα. Χωρίς νοσταλγίες και εξωραϊσμούς μετρούν τις χαρές και τις πληγές της, ακροβατώντας ανάμεσα σε όνειρα και εφιάλτες, αγώνες και συμβιβασμούς. Ειδικότερα ο Νίκος Κεσσανλής μιλά για την ανυπαρξία ελληνικής ζωγραφικής και για την ύπαρξη ελλήνων ζωγράφων ενώ δεν ξεχνά να μιλήσει για τους έλληνες πολιτικούς και τη σχέση τους με την τέχνη.

Ο Τάκης Λαμπριάς αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στη σωστή λειτουργία του Τύπου· ο Σταμάτης Φασουλής κάνει ένα εύστοχο σχόλιο για το παρόν, ενώ η Μαίρη Μπόση αναφέρεται στην πολιτική βία που υπάρχει ακόμη στη χώρα

μας. Ο Δημοσθένης Κούρτοβικ σχολιάζει τη νέα λογοτεχνία, τις τάσεις της, τους κινδύνους που καλείται να αντιμετωπίσει και τις κορυφαίες στιγμές της τα τελευταία χρόνια. Η Μαριλένα Λιακοπούλου σχολιάζει τις συνταρακτικές αλλαγές της ελληνικής πραγματικότητας τις τελευταίες πέντε δεκαετίες, Ο Γιώργος Νοταράς μας εισαγάγει στην «ιστορία» του ελληνικού τραγουδιού· ο Άγγελος Δεληβοριάς φωτίζει με τον λόγο κάποιες πτυχές της ελληνικής συλλογικότητας· ο Ηλίας Μπαζίνιας προσεγγίζει το φιλαλθο πνεύμα και τον αθλητισμό· ο Παύλος Καλατζόπουλος, λιγότερο αισιόδοξος, αποφαινεται πως «ένα νεφέλωμα μωρολογίας και ανημπόριας βαραίνει πάνω απ' τη Ελλάδα» και ο Αδρέας Ρικάκης, μεταξύ άλλων, κάνει κάποιες αξιοπρόσεκτες παρατηρήσεις για την ενασχόληση με το σώμα και την πνευματική άσκηση.

Ο Χρίστος Ζουράρις, μιλά για την υψηλή τέχνη της γαστρονομίας· η Ντόρα Μπακοπούλου αναφέρεται στην τέχνη της μουσικής· ο Θανάσης Παπαγεωργίου μιλά για την ελληνική τηλεόραση· ο Νίκος Κούνδουρος προβληματί-

ζεται για ζητήματα του κινηματογράφου· ο Γεώργιος Αλέξανδρος Μαγκάκης αναφέρεται στην δημόσια διοίκηση και ο Λεωνίδας Ντεπιάν επιχειρεί να συγκρίνει την ελληνική με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Ο Κωνσταντίνος Βιζάντιος μιλά ως κάποιος που δεν επέστρεψε ποτέ στην Ελλάδα μετά την φυγή του και τέλος, ο Στέλιος Ράμφορ, μέσα από την γνωστή του οπτική, επιχειρεί να ερμηνεύει αυτό που θεωρούμε ότι είναι οι έλληνες.

Με άλλα λόγια ένα βιβλίο συγκλίσεων, αποκλίσεων, γεμάτο με απόψεις ανθρώπων που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο δοκιμάστηκαν σ' αυτόν τον τόπο, πρόσφεραν και προσφέρουν από το προσωπικό τους μετερίζι. Από την άλλη δεν θα ήταν υπερβολή να πει κανείς πως τα πρόσωπα που παρουσιάζονται στο βιβλίο δεν είναι είκοσι αλλά είκοσι ένα, αφού μέσα από τις ερωτήσεις της η Ρένα Αγγουρίδου δίνει το προσωπικό της στίγμα αποκαλύπτοντας μια πηγαία ευαισθησία η οποία μοιάζει ικανή να ανασύρει αλήθειες ακόμη και από τον πλέον «κλειστό» συνομιλητή της.

Κωνσταντίνος Νούλας

Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε

Άγγελος Σ. Βλάχος, *Αποφοίτηση 1974*, (Κεανίδα), Αθήνα 2001.

Γιαννής Κ. Μαγκλιβέρας, *Ο άνθρωπος ως ενότητα*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2001.

Alessandro Manzoni, *Η Πέμπτη αϊού*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2001.

Ρένα Παμπούκη, *Falcon του θυμού και του πόνου*, (Ελληνικά Γράμματα), Αθήνα 2000.

Γιαννής Φλεβοτόμος, *Καφές σε χρόνο ενεστώτα*, (Περίπλους), Αθήνα 2000.

Μαρία Κέντρου - Αγαθοπούλου, *ΜΚΙΜ*, (Νεφέλη), Αθήνα 2001.

Γιάννης Βαγγελάτος, *Τα τραγούδια της Αφρικής*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2001.

Γιώργος Πατρινιός, *Γραφή πάνω στο πρόσωπο*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2001.

Γιώργος Κ. Καραβασίλης, *Το μάτι του κοπιού*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2001.

Ανθή Μαρωνίτη, *Λίγο πριν κόψει το χαρτί*, (Άγρα), Αθήνα.

Σταύρου Βλοντάκη, *Τα κατορθώματα του αστυνομικού Γιαλαντζή*, (Παπαδήμα), Αθήνα 2001.

Ιάσων Δεπούνη, *Από το ύστερο σύμπαν*, (Μανδραγόρας), Αθήνα 2000.

Λεωνίδας Χρηστάκης, *Βιοπραγματική Νομοθεσία*, (Όμβρος), Αθήνα 2000.

Αλέξανδρος Φωσταίνης, *Δεσμοί Χώματος*, (Διάπτων), Αθήνα 2000.

Αριστέα Παπαλεξάνδρου, *Δύο όνειρα πριν*, (Μανδραγόρας), Αθήνα 2000.

Γιώργος Ζησιμόπουλος, *Χρονογραφίες*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2000.

Π. Δ. Μαστροδημήτρης, *Το συγγραφικό έργο του Εμμανουήλ Κριαρά*, (Δομος), Αθήνα 2000.

Μιχάλης Παλικαράκης, *Ενός σημείου διαδρομή*, (Νέα Σύνορα), Αθήνα 2000.

Διομήδης Βλάχος, *Σε απόσταση Βολής*, (Γαβριηλίδης), Αθήνα 2000.

Δημήτρης Ν. Κατσιμάνης, *Στον Εξπρεσιονισμό της αγάπης*, (Μαυρίδης), Αθήνα 2000.

Κώστας Κοβάνης, *Οδός Μαρτυρίου και αναπαύσεως*, (Ιωλκός), Αθήνα 2000.

Αλέξανδρος Ίσαρης, *Θα επιστρέψω Φωτεινός*, (Άγρα), Αθήνα 2000.

Μανόλης Μπερβανάκης, *Ποιήματα*, (Τυποσπουδή), Ρέθυμνο 2000.

Γιάννης Κουβαράς, *Μέσα Θάλασσα*, (Σοκόλη), Αθήνα 2000.

Δημήτρης Ν. Φίλιας, *Βία και Θυσία*, (Έψιλον), Αθήνα 2000.

επιμέλεια Άννα Παναγιωταρέα, *Η παρουσία των ΜΜΕ στη Δημόσια Τάξη*, (Παρατηρητής), Θεσσαλονίκη 2000.

Δημήτρης Ν. Κατσιμάνης, *Στον Εξπρεσιονισμό της αγάπης*, (Μαυρίδης), Αθήνα 2000.

Γιάννης Καισαρίδης, *Συναντήσεις και ενοχές*, (Κέδρος), Αθήνα 2000.

Χάρης Σακελλαρίου, *Ο τυραννομάχος της Φυλής*, (Σύγχρονη Εποχή), Αθήνα 2000.

Αντί

ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΡΙΤΙΚΗ

Το «χρονικό» της κατάρτησης

Σωτηρία Σταυρακοπούλου,
Οι δεξιώσεις,
Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 2001.

Οι αφηγήσεις που χαρακτηρίζονται «χρονικά» και επιτελούν έναν αξιοσημείωτο ρόλο στα όρια της παλαιότερης γραμματείας μας, εμπεριέχουν κατά κανόνα γεγονότα μεϊζονος σημασίας, τα οποία ενίοτε δεν συνδέονται άμεσα μεταξύ τους. Από τη μία πλευρά, το νέο μυθιστόρημα της Σωτηρίας Σταυρακοπούλου περικλείει ένα σημαντικό –από κοινωνικής πλευράς– γεγονός: ενέχει ως χρονικό άξονα το έτος 1997 και ως σκηνή εκτύλιξης της πλοκής την πόλη της Θεσσαλονίκης, η οποία κατά το προαναφερθέν έτος ήταν η «πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης». Από την άλλη, η ζωή και οι περιπέτειες του κεντρικού ήρωα, του Δήμου Περπατάρη, θα μπορούσαν να εισφέρουν ένα ενδιαφέρον μυθιστορηματικό υλικό, ανεξαρτήτως της Θεσσαλονίκης και μάλιστα υποδυομένης τον ρόλο της «πολιτιστικής πρωτεύουσας», αλλά η ένταξη του μυθιστορηματικού ιστού στο συγκεκριμένο χωροχρονικό περιβάλλον είναι λογοτεχνικά δικαιωμένη, γιατί έτσι το μυθιστόρημα αποκτά πειστικότητα, αληθοφάνεια και δραστικότερη δραματική προοπτική.

Ο ήρωάς μας είναι ένας απόκληρος, που προσπαθεί –όχι πάντοτε με επιτυχία– να βιώσει την ταπεινή και εντελώς αντι-ηρωική ζωή του μέσα στα όρια της αξιοπρέπειας. Άνεργος, πένης, συνεχώς υπό την απειλή να μείνει άστεγος, αποδιωγμένος από συγγενείς και φίλους –ενδεχομένως και με δική του ευθύνη–, επιβιώνει παρεισδύοντάς σαν προσκεκλημένος σε δεξιώσεις, οι οποίες είχαν αλματωδώς αυξηθεί στη Θεσσαλονίκη του 1997 λόγω του πολιτιστικού γεγονότος. Οι δεξιώσεις, οι οποίες διέτρεφαν τον ήρωά μας και την ομάδα των ανθρώπων που είχαν το «χόμπι» (και όχι την ανάγκη σαν τον Δήμο Περπατάρη) να σιτίζονται δωρεάν σ' αυτές, έχουν ποικίλες αφορμές (εγκαίνια καταστημάτων και εκθέσεων ζωγραφικής, επιστημονικά συνέδρια, εθνικές και Ορησκευτικές εορτές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, υποδοχές αξιωματούχων κ.ά.), διάφορους χώρους όπου δίδονται (πανεπιστημιακές σχολές,

μουσεία, ξενοδοχεία, επιμελητήρια, δημόσιες και ιδιωτικές αίθουσες τελετών και συγκεντρώσεων), αλλά πάντα –τουλάχιστον για τον Δήμο και τους «φίλους» του– τον ίδιο στόχο: το φαγητό μέχρι σκασμού.

Η κατάρτησης, η αναξιοπρέπεια, η παρακμή δεν χαρακτηρίζουν μόνο τον Περπατάρη και τους «φίλους» του, αλλά όλα σχεδόν τα πρόσωπα που παρελαύνουν από τις σελίδες του βιβλίου. Οι συγγενείς είναι ατομιστές και αφιλόξενοι, οι ιδιοκτήτες σπιτιών ανελέητοι, οι ευκαιριακοί γνωστοί (άντρες, αλλά κυρίως γυναίκες) συμφεροντολόγοι, οι εκκλησιαστικοί παράγοντες μικροπρεπείς και υποκριτές. Ακόμη και η πόλη της Θεσσαλονίκης δεν αποκαλύπτει κατά κύριο λόγο παρά τις παρακμιακές και μίζερα μικροαστικές πτυχές της, τόσο ως προς το ανθρώπινο δυναμικό της όσο και ως προς τα προβαλλόμενα γεωγραφικά σημεία της: Οι τρώγλες, όπου διαμένει ο Δήμος, οι συνεχείς επισκέψεις του σε βουλευτικά ή άλλα γραφεία για να βρει δουλειά, τα «πλαστικά» φαστφουντάδικα στα οποία συχνάζει, συνυφασμένα με τα αδιέξοδα της ανεργίας, της ανέχειας, της μοναξιάς και της ερωτικής στέρησης, σκιαγραφούν και εδυναμώνουν ένα κλίμα γενικότερης φθοράς και έσχατης κατάρτησης.

Η Σωτηρία Σταυρακοπούλου έχει κατορθώσει να βρει ένα προσωπικό αφηγηματικό ύφος και αυτό δεν συμβαίνει μόνο στο τελευταίο της μυθιστόρημα. Κυριαρχεί η σύντομη, κοφτή, «λαχανιασμένη», θα λέγαμε, φράση, που συνήθως εξαρτάται από λεκτικά ρήματα, τα οποία κατά μίαν έννοια προαναγγέλλουν τις φράσεις που θα συντελέσουν στην περιγραφή των γεγονότων και στο ξετύλιγμα της πλοκής.

Στις *Δεξιώσεις* κυριαρχεί η ανάδρομη αφήγηση, δηλαδή η κύρια αφηγηματική φωνή εξιστορεί γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν, αλλά η ανάμνηση της βίωσής τους είναι τόσο ισχυρή, ώστε να επηρεάζουν βαθιά και το αφηγηματικό παρόν. Ο έντεχνα επεξεργασμένος προφορικός χαρακτήρας του κειμένου είναι επαρκώς αιτιολογημένος, γιατί η αφήγηση έχει τη μορφή συνομιλίας (υπό δημοσιογραφικούς όρους θα μιλούσαμε για «συνέντευξη») δύο ατόμων: ο κεντρικός

Το βιβλίο της Βάλιας Ξενίδου Schild, *Οι γυναίκες στην ελληνική αρχαιότητα. Καταδίκη μνήμης* (εκδ. Ερμής, 2001) καλύπτει ένα μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία. Πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα εργασία που παρέχει ένα πλούσιο πληροφοριακό υλικό και δίνει, παράλληλα, τη δυνατότητα για συστηματικότερες εργασίες πάνω σε ειδικά θέματα της αρχαιότητας μέσα από τη γυναικεία οπτική. Ξεκινώντας από τη μινωική εποχή μάς οδηγεί σταδιακά ως το τέλος της ελληνιστικής, προσφέροντας συγχρόνως παραδείγματα από κείμενα και απεικονίσεις της αρχαιότητας, δίδοντας ερμηνείες που ίσως θα μπορούσαν να αμφισβητηθούν, ωστόσο αποκαλύπτουν την ολισθηρότητα του ερευνητικού της εδάφους και μαρτυρούν τον μόχθο, την προσοχή και την ιδιαίτερη ευαισθησία με την οποία τιθάσευσε το υλικό της. Τελικά, διαμορφώθηκε ένα χρήσιμο και ευανάγνωστο βιβλίο.

Υπέροχη ατμόσφαιρα! Ένας τόνος νοσταλγικός παρασέρνει τον αναγνώστη με τη μουσική των λέξεων. Με τις *Δεκαπέντε ιστορίες και μια βόλτα με ποδήλατο του Τάτση Αποστολίδη* (εκδ. Κέδρος, 2001) –απλές ιστορίες που ανακαλούν σκηές ζωής– διασταυρώνεται ο μουσικός με τον συγγραφέα με τρόπο αξεχώριστο και αρμονικό.

Φωνές ενδιαφέρουσες, διαφορετικές,

ρωας της πλοκής αφηγείται και ένα άλλο πρόσωπο με σύντομες παρεμβάσεις, σχολιαμούς ή και ερωτήσεις «κεντρίζει» τον κεντρικό ήρωα να αφηγηθεί την κατάπτωσή του, να «φιλοσοφήσει», να «κοινωνιολογήσει», να εκτεθεί.

Οι δεξιώσεις, έστω και αν σε πρώτο επίπεδο εξιστορούν μία ατομική περίπτωση κατάπτωσης που είναι ενταγμένη σε ένα κοινωνικό-πολιτιστικό γεγονός, ουσιαστικά συγκροτούν μία κοινωνική κριτική ματιά, η οποία αποκαλύπτει τη μικροαστική ευτέλεια. Το μυθιστόρημα οδηγεί εμμέσως και στη διαπίστωση της ανάγκης για αλλαγή των επικρα-

τούντων ατομικών αλλά και κοινωνικών προσανατολισμών. Θα ήταν υπερβολή, βέβαια, να ζητούσαμε και ευκρινή σκιαγράφηση των νέων προσανατολισμών. Οι δεξιώσεις δίνουν με επιτυχία την παρακμή και τα αδιέξοδα. Οι νέοι προσανατολισμοί θα μπορούσαν να μετουσιωθούν λογοτεχνικά σε ένα άλλο έργο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι *Οι δεξιώσεις* δεν εμπλουτίζουν το πεζογραφικό πεδίο· αντιθέτως, πρόκειται για ένα αξιόλογο μυθιστόρημα, που διευρύνει τη λογοτεχνική συνεισφορά της Σωτηρίας Σταυρακοπούλου.

Δημήτρης Κόκορης

«Στίγμα» και ταυτότητα

ving Goffman,

ίγμα. Σημειώσεις για τη διαχείριση

φθαρμένης ταυτότητας,

παγωγή, μτφρ: Δήμητρα Μακρυνιώτη,

εξάνδρεια, Αθήνα 2001.

Η «στιγματισμένοι» του Γκόφφμαν, μια πραγματικά απελπισμένων κι αποκλήρων, αποκαλύπτουν το υποκείμενο μιας συστηματικής ανάλυσης του μεγάλου καναδού κοινωνιολόγου, που συνεχίζει, κατά μία έννοια, την παράδοση των «Ασύλων», αλλά και διευρύνει το θεωρητικό και θεωρητικό οπλοστάσιο των κοινωνικών αντιστάσεων.

Οι «γιγασίνοι θλιμμένοι», όσοι, λόγω του παθολογικού τους ή λόγω των περιστάσεων, που οι φυσιολογικοί συναντούν τους μη φυσιολογικούς», καταλήγουν να μην «έχουν καν ήλιο μοίρα», παρελαύνουν, σε ρόλο ανταγωνιστικό, από το βιβλίο του Έρβιν Γκόφφμαν: βαρήκοοι (όπως ο Μπετόβεν), γωχειλικοί (όπως ο Χάμπερμας), μονόαλμοι (σαν τον Κύκλωπα, το αρχέτυπο του στιγματισμένου ή σαν τον Νταγιάν), τυφλοί συγγραφείς (όπως ο Όμηρος ή ο Τόλστοι), σακάτηδες (σαν τον Κουασιμόδο τον Άνθρωπο Ελέφαντα), ακρωτηριασμένοι (όπως ο Κάπταιν Χουκ), νάνοι, αλλά και κωφές (όπως τους γνωρίσαμε, παιδιά, στα παραμύθια ή στο τσίρκο, έναν κατ' εξοχήν κωφό τύπο» και, πάλαι ποτέ, καταφύγιο των στιγματισμένων), πόρνες και ομοφυλόφιλοι «αστρικές» και «τοιούτοι» στα κα(λ)ήμας), ψυχικά με ψυχικές διαταραχές και με «κουρσάκια» συνθέτουν ένα ομαδικό πορτρέτο *herdogs*, στο οποίο η κοινωνία συνήθιζε να αποστρέφει, άλλοτε επιδεικτικά κι άλλοτε αποκρητικά, το πρόσωπό της.

Αυτός ο επίγειος «κάτω κόσμος» έρχεται να προσκλήνει, μέσα από τις σελίδες του

Στίγματος, εκείνου του «οπτικού σήματος», που αναφέρεται σε «σημάδια του σώματος, σχεδιασμένα να φανερώνουν κάτι το ασυνήθιστο και το κακό όσον αφορά την ηθική κατάσταση του φορέα τους», μέσω του οποίου ο Γκόφφμαν φωτίζει τη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού. Όχι τυχαία, ο Γκόφφμαν προτάσσει την επιστολή μιας «απελπισμένης», από το μυθιστόρημα του Ναθάνιαελ Γουέστ *Δεσποινίς «μοναχικές καρδιές»*, όπου αποτυπώνεται σε λίγες αράδες η απόγνωση μιας «στιγματισμένης» δεκαεξάχρονης, που γεννήθηκε χωρίς μύτη, με «μια τρύπα τεράστια που χάσκει στο πρόσωπό μου και αυτό τους τρομάζει όλους – ακόμα κι εμένα».

Ό,τι χαρακτηρίζει τον «στιγματισμένο» πέραν του ετεροκαθορισμού και της απόρριψης του Άλλου και, ταυτόχρονα, Διαφορετικού, είναι, πρωτίστως, η ιδέα που έχει ο «στιγματισμένος» για την εικόνα που έχουν οι άλλοι γι' αυτόν, μ' άλλα λόγια η συνειδητοποίηση της δεινής θέσης του απαξιωμένου και απαξιώσιμου.

Ο Γκόφφμαν εκκινεί από ορισμένα βασικά δεδομένα, τα οποία επικαθορίζουν τις σχέσεις των ατόμων αυτών με την κοινωνία: «ένα ολόκληρο φάσμα πεποιθήσεων ριζωμένων σε στερεότυπα» αποτελεί το πλαίσιο, εντός του οποίου αναπτύσσονται τα μέτρα κρίσης των «φυσιολογικών» και οι αμυντικές αντιδράσεις του «στιγματισμένου» χωρίς να συνεπάγεται, άμεσα, τη σύγκρουση των πεποιθήσεων των δύο ομάδων. Το ζήτημα της αποδοχής του «στιγματισμένου» από την κοινότητα των φυσιολογικών, το θέμα της αντίδρασής του, αλλά και οι στρατηγικές που αναπτύσσει για να διορθώσει την βεβαρυμένη κατάσταση, να επιβεβαιωθεί σε τρεις, που εκ των πραγμάτων θεωρούνται γι' αυτόν απρόσιτοι, αλλά και να αποκομίσει «δευτερεύοντα οφέλη», η μορφή και το περιεχόμενο των «μικτών επαφών», η ψυχολο-

τονισμένες και άτονες συζητούν: αντικείμενο η «Γενιά του '30».

Διάλογοι και μονόλογοι συνθέτουν ένα αξιανάγνωστο και ερεθιστικό αφιέρωμα του περιοδικού *Το Δέντρο* 115 (Οκτ.-Δεκ. '01). Η διαφωνία με πολλές από τις διατυπωμένες απόψεις αποβαίνει ουσιαστικά γόνιμη.

Χρήσιμη έκδοση, εμπειριστατωμένη μελέτη· το βιβλίο του **Ευριπίδη Γαραντούδη**, *Οι Επτανήσιοι και ο Σολωμός. Όψεις μιας σύνθετης σχέσης (1820-1950)*, (εκδ. Καστανιώτη, 2001), έρχεται να καλύψει ένα γραμματολογικό κενό και συνάμα να οργανώσει συνθετικά ένα ποικίλο υλικό γύρω από δύο κυρίως θεματικούς άξονες: τη σχέση του Σολωμού, λογοτεχνική και κοινωνική, με τους σύγχρονους του Επτανήσιους ποιητές, καθώς και την πρόσληψη και διαχείριση του έργου του από τους Επτανήσιους επιγόνους αμέσως μετά το θάνατό του ως τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Ο φιλόπονος και συστηματικός μελετητής μάς προσφέρει ένα σημαντικό έργο και ανοίγει ένα νέο ερευνητικό κύκλο παρακολουθώντας το σολωμικό έργο μέσα από τη δυναμική συσχέτιση ποίησης και κριτικής πρόσληψης.

Ψήγματα της σκέψης του δασκάλου του νεότερου ινδουισμού **Σρι Ραμακρίσνα** με τη μορφή των αποφθεγμάτων παρουσιάζει ο **Ζαν**

Ερμπέρ και μεταφράζει ο **Φοίβος Ι. Πιομπίνος**: *Η διδασκαλία του Ραμακρίσνα* (εκδ. Pinta, 2001). Ο Ραμακρίσνα δεν άφησε ο ίδιος γραπτά αλλά η προφορική του διδασκαλία συγκροτήθηκε σε κείμενα των μαθητών του και ο Ζακ Ερμπέρ διαμόρφωσε ένα απάνθισμα που προσδιορίζεται ασφαλώς από τις δικές του επιλογές και τον συνοδευτικό σχολιασμό τους. Το γεγονός ότι ο Ερμπέρ μύησε τον Καζαντζάκη στον ινδουισμό και τον βουδισμό προσδίδει στο βιβλίο αυτό ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και το καθιστά χρήσιμο βοήθημα για την κατανόηση του καζαντζακικού στοχασμού.

«**Π**ρωτότερο είναι το αντικείμενο / που δεν υπάρχει / δεν χρησιμεύει για να μεταφέρει νερό / ή να φυλάει τις στάχτες ενός ήρωα / δεν νανουρίστηκε από την Αντιγόνη / ούτε μέσα του πνίγηκε ένας αρουραίος / δεν έχει καμιά τρύπα / είναι ολότελα ανοιχτό / ορατό / από κάθε πλευρά / που σημαίνει / μετά βίας προβλέψιμο / τα νήματα / όλων των γραμμών / ενώνονται / σ' ένα ρεύμα φωτός / ούτε / η τύφλωση / ούτε / ο θάνατος / μπορούν να αφανίσουν το αντικείμενο / που δεν υπάρχει»: **Zbigniew Herbert**, *Η ψυχή του κ. Cogito και άλλα ποιήματα* (εισαγωγή-μετάφραση: **Χάρης Βλαβιανός**, εκδ. Γαβρηλίδης, 2001).
ο χαρτοκόπτης

γική κατάσταση, που προκύπτει από την κοινωνική συνείδηση (καχυποψία, μελαγχολία, εχθρικότητα, άγχος, αίσθημα κατωτερότητας, αβεβαιότητα κ.λπ.), αλλά και οι «στρατηγικές», στις οποίες καταφεύγουν οι «στιγματισμένοι» για να αντιμετωπίσουν (και να «ξεγλιστρήσουν» από) τη «συμφορά» τους, συνθέτουν πρωταρχικές σκηνές της κοινωνιολογίας», όπου πρωταγωνιστούν ο Εαυτός, ο Άλλος και το Σώμα.

Ο Γκόφφμαν, με τη γνώση και την εμπειρία του που αποκομίζει από τη θητεία του στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, καθώς συναντάται με τα σημαντικότερα θεωρητικά ρεύματα, που εκπηγάζουν από τον Ζίμμελ και καταλήγουν στους εκπροσώπους της «συμβολικής αλληλεπίδρασης» (Μηντ, Τόμας, Μπλούμερ, Μπέκερ και, βεβαίως, τον «δάσκαλό» του Χιουζ), κινείται με εξαιρετική διεισδυτικότητα, αλλά και την αναγκαία «διαίσθηση», τόσο στο μικροκοινωνικό επίπεδο όσο και στο θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο εντάσσει το πρωτογενές υλικό του, παρουσιάζοντας «μια πραγματεία περί διαφορετικότητας και συγκρότησης της υποκει-

μενικότητας του διαφορετικού, διερευνώντας και φωτίζοντας τα κοινωνικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που προκύπτουν από αυτά».

Η Δήμητρα Μακρυνιώτη, που μετέφρασε και επιμελήθηκε το έργο του Γκόφφμαν, συνεπής σε μία πανεπιστημιακή παράδοση που έλκει την καταγωγή της από τις ακαδημαϊκές επιδόσεις της Εσπερίας, (η οποία, δυστυχώς, δεν μεταλαμπαδεύτηκε στα καθ' ημάς, αφού οι δικοί μας πανεπιστημιακοί και περί άλλα τυρβάζουν και την εξουσία θεραπεύουν), μας παρέδωσε, μετά τις *Συναντήσεις*, μία ολοκληρωμένη έκδοση στα ελληνικά, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό στην κοινωνιολογική βιβλιογραφία, αλλά και τιμώντας με τον καλύτερο τρόπο το έργο ενός εκ των σημαντικότερων κοινωνιολόγων, που (συν)διαμόρφωσε την μεταπολεμική αμερικανική κοινωνιολογία και επηρέασε σημαντικά τις κοινωνικές επιστήμες στη Γηραιά Ήπειρο μέχρι τις μέρες μας.

Κώστας Θ. Καλφόπουλος

Καλά επιτηδεύματα

Μανόλης Καρέλλης,
Το βιβλίο των επιτηδευμάτων,
εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2001.

Στην (εν πολλοίς άγωνα) επαρχία υπάρχουν σποραδικά και δουλεύουν ευδόκιμα πολλοί αξιόλογοι πνευματικοί άνθρωποι. Έχουν διαλέξει –και καλώς– να μείνουν εκεί. Αγαπούν τον τόπο τους, παρακολουθούν τις εναλλαγές του χρόνου στο τοπίο γύρω τους αλλά και τα γενόμενα στην πρωτεύουσα της επικράτειας. Ένας από αυτούς, φανατικός Ηρακλειώτης, ο Μανόλης Καρέλλης. Με ευδόκιμη υπηρεσία στο παρελθόν ως δημοσιογράφος και στη συνέχεια ως δήμαρχος της πόλης του και μετά ευρωβουλευτής. Έχοντας αποσυρθεί, ίσως προσωρινά, από την ενεργό πολιτική δράση, ασχολείται και πάλι με τη δημοσιογραφία –το μεράκι του– και περιδιαβάζοντας παρατηρεί τη ζωή της πόλης του. Έτσι, σ' αυτήν την περιδιάβαση, κατέγραψε μια σειρά από ιστορίες στο τελευταίο του *Βιβλίο των επιτηδευμάτων*. Το βιβλίο είναι μια σειρά από αφηγήματα-εμπειρίες ζωής του συγγραφέα. Εμπειρίες από τα χρόνια της φυλακής τον καιρό της δικτατορίας, από τα ταξίδια, από την ηλικία των παιδικών χρόνων. Σχεδόν όλα βασισμένα σε πραγματικά περιστατικά – εκτός ίσως από ένα, τον «Λαγό», όπου με ένα ευρηματικό

τρόπο καταγράφει τη διαδρομή ζωής του αξέχαστου Νίκου Γιανναδάκη. Οι ιστορίες είναι λοιπόν χρονικά, καταγραφές αληθινών περιστατικών με ήρωα πάντοτε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Πρόσωπο που είναι *επιτηδευματίας*: Μπαρμπέρης, δάσκαλος, καφετζής. Ή πάλι με αφορμή αυτό το επάγγελμα έρχεται να καταγράψει μίαν ανθρώπινη ιστορία μοναδική – όπως ο θανατοποινίτης ή ο ισοβίτης ή ο δάσκαλος. Οι *ανθρώπινες περιπτώσεις* που απομνημονεύει ο Μ. Κ. είναι κοιταγμένες με τη ζεστή ματιά που στο τέλος δικαιώνει κάθε ανθρώπινη περιπέτεια. Εδώ βρίσκεται και η αξία αυτού του βιβλίου περιπτώσεις όπως εκείνη του θανατοποινίτη ή του ισοβίτη που δυνητικά φέρνουν αισθήματα αποστροφής, αναπτύσσονται έτσι που στο τέλος γνωρίζουμε ότι αυτή είναι η πραγματική, αφτιασίδωτη ζωή.

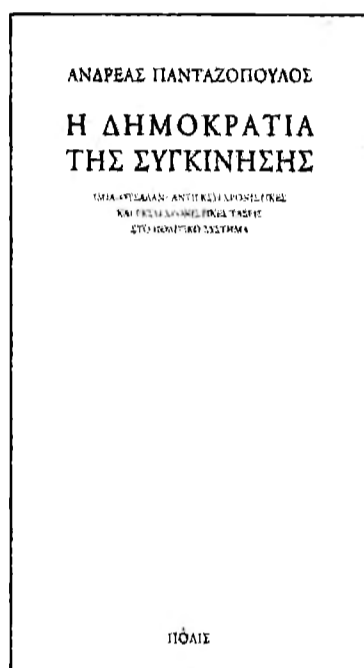
Κάποιες στιγμές η παιδική ηλικία ανασταίνεται με νοσταλγία και με τρόπο που οδηγεί τον Στυλιανό Αλεξίου, που προλογίζει το βιβλίο, να αναρωτιέται: «Τι από αυτά θα καταλάβουν άραγε οι “νέοι” της σημερινής εποχής;». Νομίζω πως θα καταλάβουν πολλά. Η ενάργεια της περιγραφής μιας παρελθούσης εποχής στο βιβλίο του Μανόλη Καρέλλη λειτουργεί καταλυτικά. Αξίζει να αναζητηθεί και να διαβαστεί αυτό το γοητευτικό βιβλίο.

Χρήστος Νησιώτης

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗΣ

ΙΜΙΑ-ΟΤΣΑΛΑΝ: ΑΝΤΙΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ίμια – Οτσαλάν: δύο πρόσφατα «εθνικά» γεγονότα που δημιούργησαν πρωτόγνωρες αντιθέσεις και διαιρέσεις στο πολιτικό σύστημα. Ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου υποστηρίζει ότι η θερμότητα των μαζικών πολιτικών και κοινωνικών αντιδράσεων που προκλήθηκαν, με αφορμή τους συγκεκριμένους κυβερνητικούς χειρισμούς, αποκάλυψε τη συγκινησιακή φόρτιση μιας εθνικιστικής και αντιεκσυγχρονιστικής διαμαρτυρίας. Η «Δημοκρατία της Συγκίνησης» περιγράφει την υποχώρηση της πολιτικής και την κατάληψη του κενού από τα συναισθήματα, από τον αντιπολιτικό νεοαστερισμό μιας ελληνικής εθνικο-δημοκρατίας των ψυχών.

♦ ♦ ♦

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ. 36 43 382, FAX 36 36 501
e-mail: polis@ath.forthnet.gr

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΜΟΥΣΕΙΟ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
DESIGN

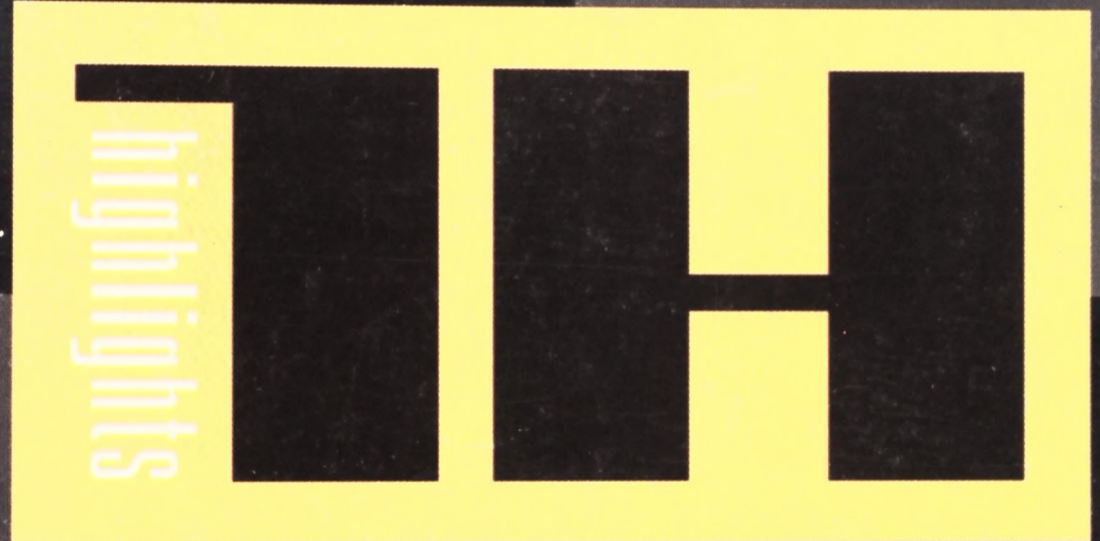
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
DESIGN

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
DESIGN

ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ

ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ

ΚΑΤΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΧΟΡΟΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ